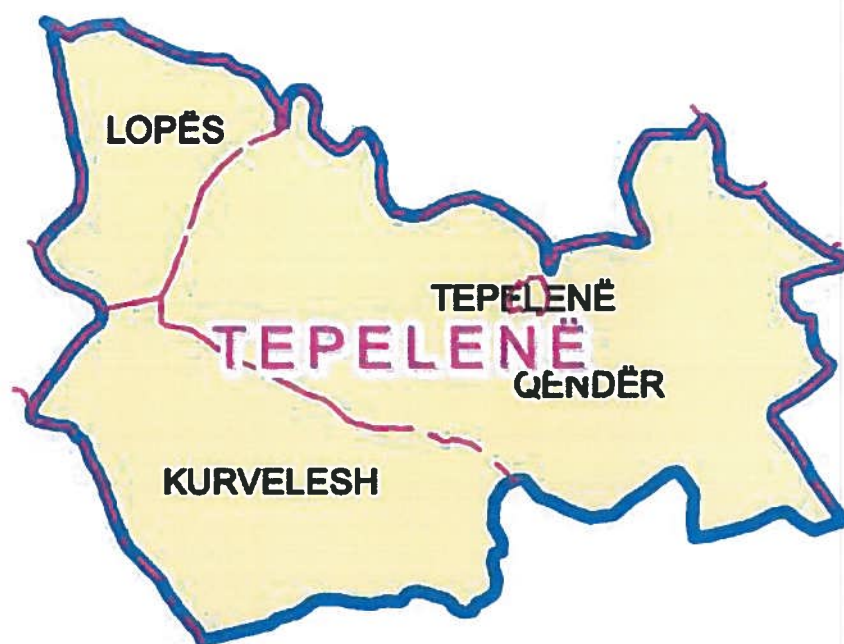

RAPORT - VSM

VLERËSIMI STRATEGJIK MJEDISOR

PËR PLANIN E PËRGJITHSHËM VENDOR

NË BASHKINË TEPELENË

Prof. Sazan Guri

Maj, 2024

PËRMBAJTJA

SHKURTIME

PËRKUFIZIME

PARATHËNIE

SEKSIONI - 1 PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

- 1.1 HYRJE
- 1.2 KUADRI I VLERËSIMIT
- 1.3 OBJEKTIVAT E VSM
- 1.3.1 VLERËSIMI MJEDISOR
- 1.4 HAPAT E RRADHËS

SEKSIONI – 2 HYRJE

- 2.1 ÇFARË ËSHTË VSM
- 2.2 KUADRI LIGJOR I VSM
- 2.3 FAZAT KYÇ TË PROCESIT TË VSM-SË
- 2.3.1 Fazat kyç të procesit të VSM-së
- 2.3.2 Nevoja për vlerësim strategjik mjedisor

SEKSIONI – 3 PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT

- 3.1 QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT KRYESORE
- 3.1.1 Objektivat E PPU Për Bashkinë Tepelenë
- 3.1.2 Parimet e Planit Stategjik
- 3.2 OBJEKTIVAT E VSM PËR BASHKINË TEPELENË

- 3.2.1 Projekt - Raporti Paraprak
- 3.3 KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR
- 3.4 LEGJISLACIONI MJEDISOR
 - 3.4.1 Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit
 - 3.4.2 Strategjitë dhe Programet Ndërkombëtare
 - 3.4.3 Çështjet, Zonat dhe Objektet e Rëndësisë Kombëtare
 - 3.4.4 Ligji për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor
 - 3.4.5 Ligji për Planifikimin e Territorit
- 3.5 LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE TË TJERË
 - 3.5.1 Kuadri Përkatës Ligjor që Lidhet me Hartimin e Planeve Vendor
 - 3.5.2 Konteksti Ndërkombëtar
- 3.6 ANALIZA, NISMA DHE PROGRAME ZBATIMI
 - 3.6.1 Situata Ekzistuese në Shqipëri
 - 3.6.2 Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë

SEKSIONI - 4 PËRSHKRIMI I GJËNDJES AKTUALE DHE VEÇORIVE TË MJEDISIT

- 4.1 MJEDISI ATMOSFERIK
 - 4.1.1 Shkaqet Kryesore të Ndotjes së Ajrit
- 4.2 KLIMA
- 4.3 NDËRTIMI GJEOLOGJIK STRATIGRAFIA
- 4.4 BIODIVERSITETI - FLORA DHE FAUNA
- 4.5 MONUMENTE KULTURE
- 4.6 INFRASTRUKTURA MJEDISORE
- 4.7 PRESIONET NATYRORE
- 4.8 KUSHTET GJEOLOGO-INXHINIERIKE NË BASHKINË TEPELENË
- 4.9 ASPEKTE GJEOMJEDISORE TË BASHKISË TEPELENË

- 4.10 PASURITË MINERALE TË BASHKISË TEPELENË
- 4.11 POPULLSIA
- 4.12 ANALIZA SWOT ANALIZA E PIKAVE TË FORTA E TË DOBTA
- 4.13 PROJEKTET PILOTE

SEKSIONI - 5 TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

- 5.1 TOKA
- 5.2 AJRI
- 5.3 FAKTORËT KLIMATIKË
 - 5.3.1 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike
 - 5.3.2 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimatike
- 5.4 UJI
- 5.5 BIODIVERSITETI
- 5.6 MBETJET
- 5.7 ZHURMA
- 5.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE
- 5.9 TRASHËGIMIA KULTURORE
- 5.10 PEISAZHI

SEKSIONI – 6 BAZA PËR PERGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR

- 6.1 PËRCAKTIMI I OBJEKTIVAVE MJEDISORE
 - 6.1.1 Detyrimet e specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së
 - 6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore
- 6.2 METODIKA E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS
 - 6.2.1 Metodika e Vlerësimit
 - 6.2.2 Përshkrimi i Kritereve Dhe Metodologjisë së Vlerësimit për Objektivat Mjedisore

SEKSIONI - 7 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE

- 7.1 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMERISË
- 7.2 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE DHE POLITIKAVE TË PLANIT ME OBJEKTIVAT MJEDISORE

SEKSIONI - 8 VLERËSIMI I PROJEKTEVE

- 8.1 PROJEKTET SPECIFIKE DHE VLERËSIMI I TYRE

SEKSIONI - 9 VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

- 9.1 VLERËSIMI I PASOJAVE NGA ZBATIMI I PLANIT DHE NDIKIMET E PASOJAVE TË ZBATIMIT TË PLANIT PËR REALIZIMIN E OBJEKTIVAVE MJEDISORE TË PLANIT
 - 9.1.1 Toka
 - 9.1.2 Ajri
 - 9.1.3 Faktorët klimatikë
 - 9.1.4 Uji
 - 9.1.5 Natyra
 - 9.1.6 Mbetjet
 - 9.1.7 Ndotja prej zhurmës
 - 9.1.8 Popullatat dhe asetet materiale
 - 9.1.9 Trashëgimia kulturore
 - 9.1.10 Peisazhi
 - 9.1.11 Konkluzuion mbi vlerësimin
- 9.2 IMPAKTET KUMULATIVE
- 9.3 IMPAKTET NDËRKUFITARE

SEKSIONI 10 UDHËZIME DHE MASAT ZBUTËSE

- 10.1 TË PËRGJITHSHME
- 10.2 UDHËZIMET DHE MASAT MBROJTËSE
 - 10.2.1 Toka

10.2.2 Ajri

10.2.3 Faktorët klimatikë

10.2.4 Uji

10.2.5 Mjedisi natyror

10.2.6 Mbetjet

10.2.7 Zhurmat

10.2.8 Popullsia dhe asetet materiale

10.2.9 Trashëgimia kulturore

10.2.10 Peisazhi

SEKSIONI – 11 MONITORIMI I NDIKIMEVE NË MJEDIS

11.1 SISTEMI I MONITORIMIT TË NDIKIMEVE NË MJEDIS

11.2 MONITORIMI I NDIKIMEVE

SEKSIONI – 12 PËRFUNDIME DHE MENDIME PËR T’U MARRË PARASYSH

12.1 PËRFUNDIME

12.2 MENDIME PËR T’U MARR PARASYSH

SHTOJCAT

SHTOJCA 01: DOKUMENTEVE STRATEGJIKË NË NIVEL KOMBËTAR

SHTOJCA 02: PËRFSHIRJA E PALËVE TË INTERESUARA DHE TAKIMI PUBLIK

FIGURA NË TEKST

- Fig. - 1 Dimensionet e zhvillimit të territorit
- Fig. – 2 Transformimi i hartës administrative
- Fig. – 3 Skema nga PPK, ndërlidhja hapsinore
- Fig. - 4 Ndarja e re administrative
- Fig.- 5 Harta administrative, Bashkia Tepelenë

- Fig.- 6 Dëndësia Banor/km², viti 2010
- Fig. – 7 Lëvizja e popullsisë gjatë periudhës 2001-2011.
- Fig. – 8 Popullsia dhe norma e rritjes së saj në Shqipëri për periudhën 1923-2011
- Fig. - 9 Organizimi i Rrjeteve rrugore Urbane në bazë të “hierarkisë” të rrugëve
- Fig.- 10 Sistemi infrastrukturor propozuar nga PPK për 2030
- Fig. – 11 Harta e gjëndjes së rrugëve
- Fig. – 12 Skemë e rrugëve vozitëse
- Fig. – 13 Gështënja e rrapës
- Fig. - 14 Harta e zonave dhe nenzoneve klimatike
- Fig.- 15 Harta e shperndarjeve te reshjeve
- Fig. – 16 Harta e diellzimit të Shqipërisë
- Fig. – 17 Shpërndarja territoriale e sasisë vjetore të orëve me diell
- Fig. – 18 Kollona stratigrafike skematike e depozitimeve të zonës Mirdita
- Fig. – 19 Harta Gjeologjike, Tepelenë
- Fig .- 20 Harta Hidrogjeologjike, Tepelenë
- Fig. - 21 Shpjegues i Hartes Hidrogjeologjike
- Fig. – 22 Harta fiziko-gjeografike e rajonit në studim
- Fig.- 23 Harta e shtigjeve të kafshëve dhe bimëve invazive në Shqipëri
- Fig. - 24 Harta e Gjeomonumenteve, Tepelenë
- Fig.- 25 Paraqitje skematike e trajtimit të ujrave shtëpiake
- Fig. – 26 Pamje e sistemit të trajtimit të ujrave me lagunazhe natyrore
- Fig. – 27 Skemë e impianit të trajtimi të ujrave të zeza
- Fig. – 28 Skema të sistemit të integruar të fitodepurimit
- Fig. – 29 Faktorët që llogariten për analizë të kostove
- Fig. – 30 Pamje e dampave të mbetjeve të bakrit
- Fig. – 31 Skemë e trajtimit të mbetjeve në një pikë transferimi
- Fig. – 32 Potenciali hidroenergjitik i zonës
- Fig. - 33 Përqsaja e përgjithshme e marrëdhënieve që krijon lumi me ujrata nëntokësorë

- Fig. – 34 Përqasja e përgjithshme e marrëdhënieve që krijon lumi me ujrat nëntokësorë gjeotermalë.
- Fig. - 35 Ekuilibrat e vendosur në mijëra vjet në sistemet tokë-lumë –pyll –bujqësi –kullotë – ujanëntokësor -reshje bore – reshje shiu, prishen në disa vjet.
- Fig. – 36 Cikli hidrologjik i sotëm pa hec, nesër me hece i munguar.
- Fig. - 37 Mbas prishjes së ciklit hidrologjik vijon prishja e zinxhirit ushqimor (të jetës).
- Fig. – 38 Risku sizmik për rajonin Tepelenë
- Fig. – 39 Harta Aktive e Shkëputjeve në Shqipëri
- Fig. – 40 Harta e zonave sizmogjene me potencial sizmik të pritshëm
- Fig. – 41 Rreziqet nga ndërhyrjet antropogjene dhe natyrore të brigjeve
- Fig.- 42 Harta e rrezikut nga përmytjet
- Fig.- 43 Harta e Rrezikut Gjeologjik, Tepelenë
- Fig. – 44 Proceset e erozionit
- Fig. - 45 Skema e nën-modelit të transportit
- Fig. - 46 Modeli dixhital i gradimit dhe harta e pjerrësisë së shqipërisë
- Fig. – 47 Zonat burimore të erozionit të tokës bujqësore dhe natyrore në rajon
- Fig. – 48 Hartë e përhapjes së lëndës organike
- Fig. – 49 Harta gjeologo-inxhinerike, Tepelenë
- Fig. - 50 Harta e zonimit për përshtatshmërinë ndërtuese të trojeve, Tepelenë
- Fig. - 51 Karrier shfrytëzimi të gëlqerorëve
- Fig.- 52 Shfrytëzimi i inerteve lumore në lumin Vjose
- Fig. – 53 Harta Gjeomjedisore, Tepelenë
- Fig. - 54 Harta e objekteve industriale dhe shfaqjeve të bakrit
- Fig. - 55 Harta Gjeomjedisore, Tepelenë
- Fig. – 56 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
- Fig. – 57 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
- Fig. – 58 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
- Fig. – 59 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
- Fig. – 60 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
- Fig. – 61 Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës

Fig. – 62	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 63	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 64	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 65	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 66	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 67	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 68	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 69	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 70	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig. – 71	Pozicioni i rikonstruksionit të objektit në hartën e zonës
Fig.--72	Foto nga dëgjesa publike e datës 17.12.2018
Fig.--73	List prezenca e dëgjesës publike të datës 17.12.2018
Fig.-- 74	Foto nga dëgjesa publike e datës 22.01.2019
Fig.-- 75	Lista e pjesëmarrjes nga dëgjesa publike e datës 22.01.2019
Fig.-- 76	Foto nga dëgjesa publike e datës 62.03.2019
Fig.-- 77	List prezenca nga dëgjesa publike e datës 62.03.2019

TABELAT NË TEKST

Tab. - 1	Fazat kyç të procesit të VSM-së
Tab. – 2	Lendet ozonholluese ne vite
Tab. – 3	Amfibët e pranishëm në zonë
Tab. - 4	Reptilet e pranishëm në zonën e projektit
Tab. – 5	Llojet e gjitarëve
Tab. – 6	Shkarkimet e mbetjeve
Tab. – 7	Normat e lejuara të substancave të rrezikshme dhe parametrat e lejuara në ujërat e ndotura.
Tab. - 8	Ndikimet në shëndet dhe mjedis të ndotësve
Tab. – 9	Gërryerja e tokës
Tab.- 10	Tabela e vendburimeve dhe shfaqjeve te bakrit

Tab - 11	Analiza demografike e popullsisë
Tab. – 12	Ndihma ekonomike
Tab. - 13	Analiza Swot
Tab. – 14	Konventat e ratifikuara dhe Direktivat respektive të BE-së dhe të shtetit Shqiptar
Tab. - 15	Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan
Tab. - 16	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM1
Tab. - 17	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM2
Tab. - 18	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM3
Tab. – 19	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM4
Tab. - 20	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM5
Tab. - 21	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM6
Tab. - 22	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM7
Tab. – 23	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM8
Tab. - 24	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM9
Tab. – 25	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM10
Tab. -26	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM11
Tab. – 27	Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM12
Tab. – 28	Grafiku i vlerësimit të nivelit të përputhshmërisë mes objektivave
Tab. - 29	Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore
Tab. - 30	Përpuethshmëria e Planit të Pergjithshem Vendor me Objektivat Mjediore dhe Impakti në Mjedis të bashkisë Tepelenë
Tab. - 31	Indikatorët kryesorë kumulativë dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit ne Fushë Arrez
Tab. - 32	Indikator PM10 dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Shqipëri
Tab. - 33	Masat për mbrojtjen e Biodiversitetit
Tab. - 34	Monitorimi i ndikimeve ne mjedis prej zbatimit te planit

SHKURTIME

ADA	Agjencia Austriake per Zhvillim
AKM	Agjencia Kombetare e Mjedisit
AKPT	Agjencia Kombetare e Planifikimit te Territorit
AKU	Agjencia Kombetare e Ushqimit
ALUIZNI	Agjencia e Legalizimit, Urbanizimit dhe Informatizimit te Ndertimeve Informale
AP	Autoriteti Propozues
ARM	Agjencia Rajonale e Mjedisit
ARRSH	Autoriteti Rrugor Shqiptar
BB	Banka Boterore
BE	Bashkimi Evropian
DEU	Delegacioni i Bashkimit Evropian ne Shqiperi
EBRD	Banka Evropiane per Rindertim dhe Zhvillim
EEC	Keshilli Ekonomik Evropian
INSTAT	Instituti i Statistikave
KfW	Banka Gjermane per Zhvillim
KKT	Keshilli Kombëtar i Territorit
LPT	Ligji i Planifikimit të Territorit
MÇV	Ministria e Çeshtjeve Vendore
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
MZHU	Ministria e Zhvillimit Urban
NJQV	Njesi e Qeverisjes Vendore
PhD	Doktor i Shkencave
PINS	Plani i Integruar Ndërsektorial
PKS	Plani Kombëtar Sektorial
PLANI	Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit
PPKT	Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit
SECO	Organizata Zvicerane per Bashkepunim Ekonomik
ToR	Termet e References
UNDP	Programi i Kombeve te Bashkuara per Zhvillim
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
USAID	Agjencia e Shteteve te Bashkuara per Zhvillim Nderkombetar
VKM	Vendim i Keshillit te Ministrave
VNM	Vleresim i Ndikimit ne Mjedis
VSM	Vleresimi Strategjik Mjedisor

PËRKUFIZIME

Mjedisi – është bashkësia e ndërveprimeve të përbërësve biotikë dhe jo biotikë që nxisin dhe ushqejnë jetën e gjallë në tokë.

Mbrojtja e mjedisit – është veprimtaria që synon parandalimin dhe kufizimin e ndotjes dhe degradimit të mjedisit, dhe përtëritjen, ruajtjen dhe përmirësimin e tij.

Mbrojtja e tokës siguron mbrojtjen e funksioneve të saj natyrore në mënyrë të qëndrueshme.

Mbrojtja e ujit përfshin ujërat sipërfaqësor dhe nëntokësor, burimet e tyre, sasinë dhe cilësinë, shtretërit dhe brigjet e ujërave sipërfaqësor dhe formimet akuifere.

Mbrojtja e biodiversitetit përfshin të gjithë organizmat e gjallë, biocenozat dhe habitatet e tyre.

Zhvillimi i qëndrueshëm është zhvillimi që plotëson nevojat e së tashmes dhe së ardhmes pa shtrënguar ose prekur mundësitë dhe kapacitetet që edhe brezat e ardhshëm.

Ndikimi në mjedis është çdo ndryshim i mjedisit fizik, përfshirë pasojat shëndetësore, ekonomike, shoqërore, estetike, natyrore, fizike.

Ndotja e mjedisit është futja e drejtpërdrejt ose e tërthortë e lëndëve, vibracioneve, energjisë, nxehtësisë, rrezatimit, zhurmës e faktorëve biologjikë në ajër, në ujë e në tokë, të cilat mund të ndryshojnë cilësitë e mjedisit dhe të dëmtojnë cilësinë e jetës.

Shkarkimi në mjedis është çlirimi dhe dalja në mjedis

Mbetjet janë lëndët, objektet ose pjesë të tyre që përcaktohen nga autoriteti përgjegjës të cilat nuk përdoren më ose që pronari do t'i largojë.

Ndotja e ujit – është veprimi dhe ndikimi i futjes së materialeve të ngurta, të gazta, të lëngëta, qenieve të gjalla dhe formave të energjisë në ujë, që drejtpërdrejt e tërthorazi ndryshojnë cilësinë e ujit.

Rezervat ujore – janë të gjitha ujërat e brendshme lumore, sipërfaqësore nëntokësore, së bashku me shtresat ujëmbajtëse dhe reshjet atmosferike nën juridiksionin dhe kontrollin e R. SH

Basen ujëmbledhës – është sipërfaqja e tokës brenda së cilës uji pasi konvertohet në një rrjedhë të vetme, nëpërmjet një rrjeti rrjedhash sipërfaqësore e nëntokësore derdhet në det.

Informacion mjedisor – nënkupton çdo informacion me shkrim, vizual, gojor, elektronik ose të çdo lloj forme tjetër materiali mbi gjendjen e elementëve të mjedisit, si ajri e atmosfera, uji, toka, peizazhi e shumëllojshmëria biologjike e komponentët e tij;

Publiku – nënkupton një ose shumë persona fizikë ose juridikë, në përputhje me legjislacionin e praktikat kombëtare, shoqatat, organizatat dhe grupimet e tyre;

Publiku i interesuar – nënkupton publikun ndikuar ose që mund të ndikohet, apo që është i interesuar për vendimmarrjen mjedisore; për qëllimet e këtij përkufizimi, shoqatat joqeveritare që promovojnë më tej mbrojtjen e mjedisit dhe plotësojnë kërkesat e vëna në ligjet kombëtare, do të konsiderohen të interesuara.

Parimi “Ndotësi paguan” nënkupton koston që paguan ndotësi për përmirësimin e një mjedisi të ndotur dhe për kthimin e tij në një gjendje të pranueshme.

Planifikim urban nënkupton një sintezë dhe rrjedhojë e analizave në disa disiplina të ndryshme si të asaj sociale, ekonomike, historike dhe ekologjike.

Qeverisja është arti që bën të punojë lokomotivën qytet, përtej diferencave politike e kufizimeve burokratike e arbitrare, e cila kërkon udhëheqje, imagjinatë, fleksibilitet, pjesëmarrje dhe aftësi negocimi.

Zhvillim i qëndrueshëm urban është ai zhvillim, i cili kënaq nevojat e brezit që jeton pa dëmtuar mundësitë që do të kenë brezat e ardhshëm për të kënaqur nevojat e tyre e për të zgjedhur stilin e tyre të jetës.

Qëndrueshmëria e plot nënkupton ruajtjen dhe zhvillimin me efikasitet të tri përbërësve kryesorë potencialë si të atij social, ekologjik dhe ekonomik.

Përdorim toke nënkupton reduktimin e rritjes së sipërfaqeve të ndërtuara, ripërdorimin e territoreve djerrë urbane dhe ndërtesave të pazëna, shfrytëzimin maksimal i dendësisë së ndërtimit, ruajtjen dhe lidhjen me sipërfaqet e lira klimaterike, si dhe zvogëlimin e sipërfaqeve të asfaltuara.

Ruajtje e vlerave ekologjike të peisazhit nënkupton kursimin e energjisë dhe përdorimin më të gjerë të burimeve rigjeneruese të energjisë, pakësimin e lëndëve të dëmshme për atmosferën dhe lëndëve djegëse, ruajtjen dhe përkujdesjen për burimet tokësore ujore dhe ato vendore, si dhe forcimin e riciklimit të lëndëve dhe pakësimin e mbetjeve urbane.

Përgjegjësi sociale për banim nënkupton burime për ndërtim me kosto të reduktuar të banesave, strehim të të pastrehëve me nevoja specifike banimi, mbështetje të nismave të Bashkisë apo Qarkut.

PARATHËNIE

Raporti Paraprak i Vlerësimit Strategjik Mjedisor – RPVSM në zbatim të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Tepelenë (PPVBT) është një nga dokumentet kryesore për t'iu paraprirë analizave të mëtejshme mjedisore. RPVSM synon të përcaktojë drejtimit kryesore të zhvillimeve dhe mbrojtjeve përkatëse mjedisore të territorit brenda afatit të tij të vlefshmërisë, i cili zgjat 15 vite që nga dita e miratimit të tij. Ky dokument i ofron lexuesit/përdoruesit të krijojë një panoramë të përgjithshme analitike të gjendjes ekzistuese mjedisore në Bashki, si dhe të kuptojë drejtimit e ardhshme të zhvillimeve mjedisore përmes vizionit të planifikim e zhvillim të territorit.

Gjendja ekzistuese është bazuar në Raportin e Analizës dhe Vlerësimit të Gjendjes Ekzistuese të çështjeve mjedisore, si dhe te raporti mbi Stategjinë për Bashkinë Tepelenë, dokumente të hartuara gjatë fazës së parë dhe të dytë të këtij projekti, i cili ka patur synimin grumbullimin dhe shqyrtimin e të gjithë informacionit ekzistues nga institucionet shtetërore sipas ligjeve në fuqi për të siguruar të dhënat e nevojshme për në fazën e tretë të këtij projekti.

Për të kuptuar më mirë vlerësimin e gjendjes mjedisore ekzistuese në territorin e ri të bashkisë, janë prodhuar disa harta, profile e tabela për secilën prej njësive të reja administrative që i janë shtuar territorit të bashkisë së re. Këto profile janë prodhuar nga bashkëpunimi i drejtpërdrejt i stafit të Bashkisë Tepelenë me ekspertët e studiove konsulente. Metodologjia e gjenerimit të gjetjeve është bazuar te vizita të drejtpërdrejta në zyrat e njësive administrative, konsultime me personelin dhe të dhënat e administratës në kohën e takimeve, vizita e studim i drejtpërdrejt i territorit të njësive dhe takime të rastësishme me qytetarët.

Drejtimit kryesore të zhvillimit të synuar për 15 vitet e ardhshme të Bashkisë Tepelenë shtjellohen në kapitujt e tjerë të këtij dokumenti, duke bërë të mundur që:

1. të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
2. të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të neojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private,
3. të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit,
4. të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjisllacionin,

5. të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë.

Raporti paraqet në mënyrë të përmbledhur rezultatin e synuar nga të gjitha veprimet e nevojshme për t'u ndërmarrë gjatë kësaj periudhe. Thënë ndryshe, Raporti zërthehet në dimensione të përgjithshme zhvillimi, mbi bazën e të cilave janë hartuar masat përkatëse për secilin dimension. Çdo objektiv strategjik trajtohet me programe specifike dhe konkretizohet me projekte të veçanta sipas një plani veprimi të ndarë në faza dhe të shtrirë në kohë. Zhvillimi i ardhshëm i Bashkisë, nga termat e planifikimit strategjik të këtij dokumenti do të përkthehet në terma vazhdimisht të ndryshueshme territoriale, të cilat specifikohen në Planin Territorial dhe menaxhohen drejtpërdrejt nga strukturat e Bashkisë Tepelenë.

SEKSIONI - 1

PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

1.1 HYRJE

Bashkia Tepelenë, një rajon me rëndësi në zhvillimin e industrisë së lehtë dhe ushqimore (uji Tepelena), por edhe përpunimin fillestar të bimëve medicinale, bazuar në pasuritë natyrore që ka. Rajon me prosperitet të lartë të zhvillimit të agrobujqësisë, blegtorisë dhe turizmit me biodiversitet të larmishëm dhe pasuri të shumta natyre, që mund të konkuroj përmes investimeve inovative me anë të nxitjes së një planifikimi të qëndrueshëm territorial, rajon ku ofrohet cilësi jetese për të gjithë, me promovim të shërbimeve lokale dhe Zhvillimit të Turizmit Malor si një oportunitet i mundshëm për shkak të karakteristikave dhe vlerave natyrore malore që paraqet i gjithë territori.

Tepelena, një rajon me potencial të jashtëzakonshëm në pasuritë natyrore ujore dhe traditat e zonës, agrobujqësore dhe turistike.

Plani i përgjithshëm vendor i Tepelenës do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e kësaj zone, si dhe do të krijojë infrastrukturën e përshtatshme për një zhvillim të qëndrueshëm. Qëllimet që synon të përmbushë PPVBT janë:

- të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
- të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private,
- të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit,
- të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin,
- të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë.

1.2 KUADRI I VLERËSIMIT

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen.

Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara. Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet si “një proces sistematik i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qëllim adresimin e këtyre efekteve në mënyrë të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendim- marrjes”.

Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyrë të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkohë që, për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë më poshtë:

- Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, me ndryshime ligji 51/2023
- Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian
- Protokollin e VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)

1.3 OBJEKTIVAT E VSM

Bazuar në analizën e:

- detyrimeve të specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë,
- situatës ekzistuese të mjedisit,
- ndikimeve potenciale mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan.

Raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisore dhe objektivat mjedisore, si më poshtë:

Toka

Objektiva Mjedisorë 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj. Objektiva Mjedisorë 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastrukturës.

Ajri

Objektiva Mjedisorë 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasi të vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisorë 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat breglumore dhe burimet e ujit te pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëdrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Shpjegimi i përcaktimit të objektivave mjedisore jepet në seksionet në vijim.

1.3.1 Vlerësimi Mjedisor

Në këndvështrimin e lidhjes mes politikave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretisht:

- Politikat që lidhen me Përmirësimin e Cilësisë Urbane dhe ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilësisë së Mjedisit kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.

- Politikat që lidhen me Zhvillimin e Qëndrueshëm Ekonomik dhe Përmirësimin e Infrastrukturës kanë klasifikimin më të ulët në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore. Sidoqoftë, secila prej këtyre politikave është në përputhshmëri të plotë me të paktën një, dhe në shumicën e rasteve me 2 dhe 3 objektiva mjedisore.
- Dy politika të Planit, specifiku: vendosja e standarteve të projektimit urban, dhe krijimi i Parqeve Rajonale, janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore, duke marrë rezultatin maksimal të mundshëm.
- Secila prej politikave të planit (përveç dy politikave që klasifikohen me përputhshmëri të plotë) nuk kanë lidhje me të paktën një objektivë mjedisore dhe në shumicën e rasteve me dy objektiva.
- Dy objektiva të Planit që lidhen me Sistemin Urban janë pothuajse në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore.
- Politika e cila ka lidhje me Zhvillimin e Qëndrueshëm Ekonomik dhe më specifiku me Programin specifik për zhvillimin e biznesit, financave të qëndrueshme, nuk ka lidhje me asnjë prej objektivave tona mjedisore.
- Objektiva mjedisore 1 që lidhet me menaxhimin e tokës, dhe objektiva 10 që lidhet me popullsinë, janë në përputhshmëri të plotë me pjesën më të madhe të politikave të planit. Duhet theksuar se të dyja këto objektiva janë në përputhshmëri të plotë me politikat e planit.
- Objektiva 11 që lidhet me ruajtjen e trashëgimisë kulturore është objektiva që nuk lidhet me pjesën më të madhe të politikave të Planit.
- Të gjitha objektivat e tjera mjedisore paraqesin një diversitet të madh lidhur me nivelin e përputhshmërisë së tyre me politikat përkatëse të Planit.

Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.

1.4 HAPAT E RRADHËS

Siç parashikohet në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, me ndryshimet do të mbahet degjese publike lidhur me Raportin Paraprak të Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit. Të gjitha komentet, vërejtjet, sugjerimet e mara, do të paraqiten dhe adresohen në Raportin Final të VSM-së.

SEKSIONI - 2

HYRJE

2.1 ÇFARË ËSHTË VSM- ja?

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet si *“një proces sistematik i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qëllim adresimin e këtyre efekteve në mënyrë të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendim- marrjes”*.

Qëllimi i VSM-së mund të përkufizohet si garantimi që konsideratat mjedisore informojnë dhe integrohen në vendim-marrjen strategjike në mbështetje të një zhvillimi të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm nga këndvështrimi mjedisor. Më konkretisht, procesi i VSM-së mbështet autoritetet përgjegjëse për planet dhe programet, si dhe vendim-marrësit, që të marrin në konsideratë:

- Tendencat kyç mjedisore, potencialet dhe shqetësimet që mund të prekin apo mund të preken nga plani apo programi;
- Objektivat dhe indikatorët mjedisorë që janë në përputhje me planin apo programin;
- Efektet e mundshme dhe të konsiderueshme mjedisore të opsioneve të propozuara dhe të zbatimit të planit apo programit;
- Masat për të shmangur, zvogëluar apo zbutur efektet negative dhe ato për të rritur e përforcuar efektet pozitive;
- Pikëpamje, sugjerime dhe informacion nga autoritetet përkatëse, publiku dhe – sipas rastit – vendet fqinje që preken nga zbatimi i planit apo programit.

Në përgjithësi, VSM-ja aplikohet për plane rregulluese territoriale, programe, politika dhe dokumente të tjerë me natyrë strategjike (përfshirë mundësisht edhe dokumentet ligjore).

2.2 KUADRI LIGJOR I VSM

Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyrë të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkohë që, për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë më poshtë:

- **Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”**, referuar edhe ndryshimit sipas ligjit nr. 51/2023 i cili ka për qëllim të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, miratimit, rishikimit, ndryshimit ose modifikimit të planeve a programeve me pasoja të mundshme negative në mjedis. Ligji përcakton institucionet dhe autoritete përkatëse, detyrat dhe përgjegjësitë e tyre, si dhe rregullat e procedurës për kryerjen e vlerësimit strategjik mjedisor. Ligji është përafëruar me Direktivën 2001/42/KE, datë 27 qershor 2001. Më shumë informacion gjendet në http://www.legjislacioni.gov.al/frontend/change_documents/129.
- **Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian** mbi vlerësimin e efekteve në mjedis prej planeve apo programeve të caktuara (Direktiva e VSM-së). Më shumë informacion gjendet në <http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>.
- **Protokolli i VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)**. Më shumë informacion gjendet në http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm.

2.3 FAZAT KYÇ TË PROCESIT TË VSM-SË

2.3.1 Fazat kyç të procesit të VSM-së

Në tabelën më poshtë përshkruhen fazat kyç të procesit të VSM-së.

Tab. - 1 Fazat kyç të procesit të VSM-së

Faza	Përshkrimi
Shqyrtimi	Gjatë shqyrtimit identifikohet nevoja për VSM që aplikohet në një plan, program apo projekt specifik. Shqyrtimi si proces fokuson burimet tek ato plane, programe apo projekte të cilat mund të shkaktojnë efekte të konsiderueshme në mjedis dhe shëndet, dhe përjashton nga procesi i VSM-së ato të cilat kanë ndikime te vogla, ose nuk kanë fare ndikime. <i>Qëllimi i shqyrtimit është të identifikojë nëse VSM-ja duhet të aplikohet për një plan, program apo projekt specifik.</i>
Studimi i shtrirjes /qëllimit të VSM	Çështjet e identifikuara gjatë studimit të shtrirjes /qëllimit të VSM-së do të orientojnë vlerësimin e gjendjes bazë të mjedisit, vlerësimin aktual të ndikimeve të pritshme dhe konsideratat për opsione të mundshme alternative. VSM-ja merr në konsideratë përfshirjen e aspekteve më të gjera mjedisore apo sociale, siç janë adaptimet ndaj ndryshimeve klimatike, mundësitë për punësim etj. <i>Qëllimi i kësaj faze është të përcaktohen çështjet kyç që duhen adresuar në raportin e VSM-së.</i>
Analiza e gjendjes ekzistuese	Analiza e gjendjes ekzistuese do të përbëjë bazën për vlerësimin e ndikimeve dhe përpilimin e skemës së monitorimit. Për VSM-në është e rëndësishme që të përvijohen tendencat e mundshme në të ardhmen – kështu që duhet të bëhet analiza e tendencave në të kaluarën, me qëllim që të parashikohen zhvillimet që do të ndodhin në të. Vlerësimi i ndikimeve të pritshme nuk mund të bëhet pa kuptuar mirë gjendjen ekzistuese të çështjeve kyç të identifikuar në studimin e shtrirjes/qëllimit të VSM-së. <i>Qëllimi i analizës së gjendjes ekzistuese është që të orientojë drejt një specifikimi më të mirë të çështjeve kyç, dhe një identifikimi më të mirë të problemeve kryesore që lidhen me planet, programet apo projektet përkatëse.</i>

<p>Analiza e ndikimeve dhe formulimi i masave zbutëse</p>	<p>VSM-ja analizon efektet e konsiderueshme negative si dhe ato pozitive të planeve të propozuara. Një nga përfitimet kryesore prej VSM-së është se ai mundëson identifikimin e efekteve mjedisore të një numri projektsh të përfshira në dokumentin strategjik, dhe si i tillë ai do të adresojë efektet e pritshme kumulative, të cilat mund të rezultojnë prej aktiviteteve të vogla individualisht, por të konsiderueshme të marra së bashku, që do të kryhen për një periudhë të caktuar kohore.</p> <p>Në vijim të rreziqeve dhe ndikimeve të identifikuara, VSM-ja sugjeron masa zbutëse për të adresuar efektet e pritshme negative si dhe për të rritur ndikimet pozitive që do të vijnë nga zbatimi i planeve, programeve apo projekteve përkatëse. <i>Kjo fazë ka për qëllim të vlerësojë efektet e konsiderueshme negative dhe pozitive të planeve përkatëse, dhe, në vijim të konkluzioneve të analizës së ndikimeve, të marrë në konsideratë alternative dhe opsione, dhe të formulojë masat zbutëse për të parandaluar, reduktuar dhe, sa më shume të jetë e mundur, të kompensojë çdo</i></p>
<p>Hartimi i raportit të VSM-së</p>	<p>Raporti i VSM-së përmbledh të gjitha gjetjet dhe konkluzionet e nxjerra gjatë gjithë procesit të VSM-së dhe shërben si bazë për konsultimet me autoritetet përkatëse dhe grupet e tjera të interesit. <i>Qëllimi i kësaj faze është përgatitja e një raporti të shkruar mirë dhe të kuptueshëm, i cili paraqet të gjithë informacionin dhe të dhënat e rëndësishme, konkluzionet dhe rekomandimet në një mënyrë të qartë, dhe kështu do të mundësojë konsultime efektive me autoritetet përkatëse dhe</i></p>
<p>Adoptimi</p>	<p>Jepet informacion mbi adoptimin e planit, programit apo projektit përkatës, si janë reflektuar komentet dhe sugjerimet e procesit të konsultimeve, si dhe për metodat e monitorimit të efekteve të konsiderueshme mjedisore që vijnë nga zbatimi i planit, programit apo projektit përkatës.</p>
<p>Monitorimi</p>	<p>Monitorimi i efekteve të konsiderueshme mjedisore dhe realizimi i veprimeve të duhura korrigjuese / zbutëse për çdo efekt mjedisor të konsiderueshëm të paparashikuar.</p>

2.3.2 Nevoja për Vlerësim Strategjik Mjedisor

Pothuajse nuk ka asnjë zhvillim me origjinë njerëzore që mos të shkaktojë ndikim mjedisor, në shkallë të ndryshme. Kjo është arsyeja se pse tashmë i është dhënë gjithmonë e më shumë rëndësi aspekteve mjedisore të zhvillimit dhe qëndrueshmërisë në tërësi të investimeve të propozuara. Bazuar në parimin mjedisor të “parandalimit”, sipas të cilit çdo ndërhyrje e planifikuar duhet të provojë paraprakisht, që nuk do të ketë pasoja negative në mjedis, të gjitha vendet me legjislacion mjedisor bashkëkohor kryejnë atë që quhet Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) për çdo ndërhyrje apo investim konkret. Po ashtu, edhe politikat, planet, dhe programet mund të kenë ndikime mjedisore. Nëse nuk hartohen mbi baza të shëndosha parimore edhe mjedisore, planet apo strategjitë mund të përfundojnë duke shkaktuar dëme mjedisore afatgjata dhe të llojit strategjik. Për këtë specifikë, ato i nënshtrohen një procedure të veçantë dhe të ndryshme nga VNM-ja, siç është Vlerësimi Paraprak Strategjik Mjedisor (VPSM). Procesi i VPSM-së është një detyrim ligjor për politikat, planet apo programet.

VSM është një instrument i rëndësishëm për të integruar konsiderata mjedisore në përgatitjen dhe në miratimin e planeve dhe të programeve të caktuara, të cilat kanë të ngjarë që të kenë efekte domethënëse mbi mjedisin.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është procesi dhe sistemi i përfshirjes së konsideratave mjedisore brenda politikave, planeve, programeve, apo strategjive.

Vlerësimi i situatës

Për të ngritur një infrastrukturë miqësore urbane me mjedisin, sikundër dhe rajoni e ka në ADN e vet, kërkohet të merren në konsideratë disiplina e fusha si:

- Kuadri administrativ, Plani rregullues egzistues (realizimet dhe mosrealizimet, struktura ekzistuese e fshatit, zonimi dhe identifikimi i nevojave);
- Pozicionin gjeografik të Bashkisë Fushë Arrëz dhe kufinjt administrativ të saj;
- Relievi i azhornuar, të dhëna gjeologjike dhe gjeomorfologjike;
- Të dhëna hidro-gjeologjike, të dhëna klimatike dhe hidrologjike;
- Faktori i ndryshimeve klimatike;
- Të dhëna mbi komunitetet bimore, shtazore dhe ekosistemet e zonës në studim;
- Raporti i ndikimit në mjedis;
- Kushtet sizmike e tektonike të rajonit;
- Burimet territoriale dhe ekonomike;
- Historia, monumentet e kulturës, arkeologjia;
- Popullsia (gjëndja ekzistuese dhe tendecat e ndryshimeve);
- Pronësia mbi trojet, Strehimi, Arsimi;
- Profili ekonomi (biznesi i vogël, ndërmarrjet, turizmi), Punësimi;
- Infrastruktura (rrjeti rrugor, sheshet e grumbullimit të mbetjeve urbane, ujësjellës, kanalizim, elektrik, telefoni);
- Të dhëna mbi infrastrukturën sociale.

SEKSIONI – 3

PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I PLANIT

3.1 QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT KRYESORE

3.1.1 Objektivat e PPU për Bashkinë Tepelenë

Vizioni: Bashkia Tepelene, e pozicionuar përgjatë aksit jugor kombëtar të komunikimit dhe transportit, me një potencial të madh të zhvillimit të ekonomisë së turizmit malor dhe atë të aventures, nxit zhvillimin ekonomik dhe social të njësive të saj urbane si dhe mirëqenien e banoreve, duke mbështetur diversifikimin ekonomik të degeve lokale të blegtorisë, agroturizimit dhe ekonomive pyjore.

Plani Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Tepelenë është pjesë integrale e Planit të Përgjithshëm Kombëtar, propozimet që vijnë nga strategjitë sektoriale, gjetjet kryesore të analizave, të dhënat e nxjerra nga studimi i profilit të çdo njësie administrative, takimet publike dhe rezultatet e anketës mbi vlerësimin dhe prioritetet e qytetarëve për territorin e bashkisë. Në konceptimin e **Vizionit të Zhvillimit Strategjik të Bashkisë Tepelenë** është marrë si pikësypnimit parësor përmbysja e situatës aktuale të regresit ekonomik dhe social të kësaj njësie vendore, duke u mbështetur në Objektivat dhe Përcaktimet e Planit të Përgjithshëm Kombëtar si dhe në potencialet natyrore që kjo njësi ofron.

Bashkia Tepelenë: aktiviteti kryesor ekonomik është i fokusuar në bujqësi, turizëm, peshkim dhe pylltari. Mbledhja e bimëve mjekësore siguron të ardhura edhe për një pjesë të popullsisë. Burime të rëndësishme turistike përfshijnë Vjosën, Kalanë e Ali Pashës, Kanionin e Bënçës, Urën e Beçishtit, agroturizmin e Nivicës dhe ‘Ujin e Ftohtë’.

Plani i Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Tepelenë (PPVBT) do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e kësaj zone, si dhe do të krijojë infrastrukturën e përshtatshme për një zhvillim të qëndrueshëm. Qëllimet që synon të përmbushë ky Plan janë:

1. të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore;
2. të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private ;
3. të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit ;
4. të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislativin;

5. të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të drejtave të pronësisë.

Plani është ndeshur me disa sfida, si në nivel rajonal, ashtu edhe në atë lokal. Këto sfida prekin thuajse të gjithë sektorët e marrë në konsideratë. Masa e kapërcimit të tyre do të sjellë masën e suksesit të planit. Nisur nga situata aktuale e zhvillimit ekonomik dhe social, Strategjia koncepton një përfaqje multidimensionale, e fokusuar në potencialin njerëzor si dhe në asetet natyrore. Dinamikat e reja territoriale dhe orientimet e sektorit turistik, si një nga përdoruesit kryesor të ofertës territoriale dhe humane të kësaj bashkie, janë parashikuar në shkallë rajonale. Për të kapërcyer sfidat, plani ka marrë në konsideratë mundësitë specifike që e bëjnë të konkurrueshëm territorin në fjalë janë:

- Ekonomia Globale dhe Konkurenca Rajonale;
- Rigjenerimi Urban dhe Strehimi;
- Mobiliteti dhe Transporti;
- Pasuri ujore me potencial për industrinë e prodhimit të energjisë ujore;
- Pozita Gjeografike e Favorshme;
- Ndryshimi i Stilit të Jetesës.

Mundësia për të zbatuar koncepte dhe priorite të zhvillimit territorial të Komunitetit Europian është parë në disa perspektiva për t'u përputhur si më poshtë:

- Koncepti i Zhvillim i balancuar Policentrik. (Sistemi Policentrik i Qendrave Urbane);
- Vendosja e një forme të re zhvillimi Urban-Rural në nivel të Zonave Funktionale Urbane;
- Barazi në aksesin në infrastrukturë, energji dhe shërbime;
- Mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshem të kapitalit dhe aseteve natyrore.

Strukturat ekologjike dhe resurset kulturore si potenciale zhvillimi në rajonet që janë më të vonuar në zhvillim dhe janë të klasifikuar si zona ekologjike dhe kulturalisht sensitive. Hartimi i vizionit është realizuar, duke ndërthurur në një koncept të vetëm Sfidat, Mundësitë, Qëllimet dhe Parimet e planit, duke krijuar kështu një qëndrueshmëri të tij dhe përkthimin më tej në objektiva strategjike më efektive.

Ne qender te vemendjes se kesa bashkis eshte zhvillimi ekonomik dhe turistik qe do te sjell shpallaja e Vjoses Park Kombetar, e kategorise se mbrojtjes II¹.

¹ Vjosa- Park Kombëtar, Kategoria II, Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 155, datë 13.03.2023

3.1.2 Parimet e Planit Strategjik

Integrimi

Objektivat e planit strategjik marrin parasysh ndërlidhjet e ekosistemeve të ndryshme dhe shqyrtohen dhe vlerësohen nga ndikimi që ato kanë tek këto eko-sisteme me kompleks urban dhe rural, për t'iu përgjigjur nevojave të së ardhmës. Infrastruktura është faktori kryesor për të siguruar një zhvillim progresiv të Bashkisë dhe për t'iu përgjigjur potencialit zhvillimor.

Qëndrueshmëria

Vizioni, objektivat dhe programet strategjike synojnë një habitat të shumëllojshëm mjedisor, social dhe ekonomik për popullsinë aktuale pa kompromentuar mundësinë e gjeneratave të ardhshme të plotësojnë nevojat e tyre dhe të progresojnë.

Jetueshmëria

Jetueshmëria është shuma e faktorëve që përkufizojnë standartin e jetesës së një komuniteti – përfshirë mjedisin urban, natyror, zhvillimin ekonomik, stabilitetin social, mundësinë e arsimit, të kujdesit shëndetësor si dhe mundësitë kulturore dhe të argëtimit. Plani strategjik i Bashkisë Tepelenë synon rritjen e cilësisë së jetesës për banorët e vet duke konsideruar faktorët e mëposhtëm:

- Hapësirat publike,
- Formën urbane,
- Zhvillimin ekonomik,
- Aksesin në shërbime,
- Kujdesi social,
- Mjedisi natyror,
- Pjesëmarrja e publikut në Qeverisje

Inovacioni

Një qasje ndaj planifikimit që inkurajon dhe mundëson përmirësime dhe adoptime të teknikave, teknologjive, produkteve dhe mënyrave të reja për të pasur rezultate sa më të mira. Inovacioni është parim i rëndësishëm që synon të tejkalojë edhe kufizimet financiare me të cilat mund të përballet Bashkia për të realizuar programet dhe projektet e dëshiruara. Plani Strategjik i Tepelenë synon të përshtasë elemente të “Smart City”.

Ruajtja dhe zhvillimi i traditës

Bashkia e Tepelenë është krenare për pasurinë e trashëgimisë historike arkitektonike. Zhvillimi i territorit të Bashkisë do të bëhet duke vlerësuar e mbrojtur trashëgiminë, ndërtimet karakteristike, elementët ndërtimor dhe materialet lokale si element i rëndësishëm i peisazhit urban.

Dimensionet Strategjike

Zhvillimi i territorit të bashkisë Tepelenë do të orientohet përmes pesë dimensionesh zhvillimi të cilat kanë për synim udhëheqjen dhe monitorimin e përparimit të objektivave strategjike të zhvillimit, programeve dhe projekteve të zhvillimit në drejtimin e:

1. Formës urbane;
2. Infrastrukturës;
3. Jetesës në komunitet;
4. Zhvillimit ekonomik dhe inovacioni;
5. Mjedisi Natyror.

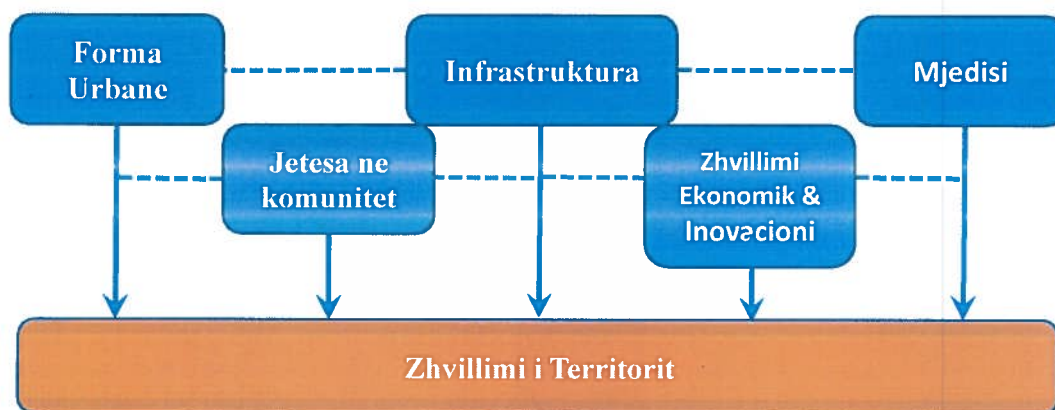

Fig. - 1 Dimensionet e zhvillimit të territorit

Vizioni është formuluar me disa fasha:

1. Të kthehemi në një nga rajonet ekonomike të rëndësishme të Ballkanit Perëndimor, me prosperitet të lartë dhe që redukton pabarazitë me rajonet e tjera, i drejtuar nga zhvillime të qënësishme në punësim dhe infrastrukturë konkurruese.
2. Një ekonomi e bazuar në investime inovative, të cilat promovojnë bizneset kreative dhe të bazuara në njohuri si dhe nxisin një nivel të lartë edukimi dhe aftësi profesionale.
3. Të përmirësojë cilësinë e jetesës për të gjithë, me anë të promovimit të stileve të shëndetshme të jetesës, aksesit në shërbime shëndetësore cilësore dhe zhvillimin e komuniteteve të qëndrueshme.
4. Përmirësimi i lëvizshmërisë në nivel lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar, falë zgjidhjeve në transport të cilat ndërlidhin komunitetet me mundësitë për punësim dhe shërbime lokale,

kontrollojnë dhe zvogëlojnë trafikun, si dhe përmirësojnë lidhjet strategjike tokësore, hekurudhore dhe ajrore me anë të Aeroportit Ndërkombëtar dhe atij lokal.

5. Specializim, densifikim dhe mbështetje e bizneseve të vogla dhe të mesme të cilat promovojnë ekonominë lokale.
6. Suksesi duhet të sigurohet me mënyra të cilat promovojnë eficiencën energjitike, mbrojnë cilësinë e ajrit, minimizojnë dhe menaxhojnë mbetjet si dhe mbrojnë e përmirësojnë mjedisin natyror dhe atë të ndërtuar.

Në kuadër të plotësimit të vizionit janë përcaktuar gjashtë objektiva strategjike kryesore. Secila prej objektivave strategjike shtjellohet në kapitullin pasardhës me anë të politikave përkatëse, të cilat drejtojnë hartimin e PPV për Bashkinë Tepelenë:

Zhvillimi i Qëndrueshëm Ekonomik

Rajoni Bashkia Tepelenë është një nga qendrat jugore ekonomike e Shqipërisë. Bashkia Tepelenë kategorizohet në rendin hierarkik IV – Qendër Terciare Urbane me nderhyrje **Përforcim dhe Rigjenerim**.

Për zhvillimin e Bashkisë Tepelenë si Qendër Terciare Urbane, PPK identifikon drejtimet si në vijim:

- fuqizimi ekonomik përmes zbatimit të masave dhe nderhyrjeve miqësore ndaj zhvillimit të biznesit si në fushën bujqësore ashtu edhe në turizëm dhe agroturizëm, duke u mbështetur në një transport publik efikas, pa dëmtuar vlerat e pejsazhit natyror dhe kulturor të zonës.
- Rigjenerimi i zonave të urbanizuara me potencial historik, si dhe hapësirat publike, i shoqëruar me kodin e ndërtimit.
- Konservimi i të gjitha parqeve natyrore dhe hapësirave të gjelbra ekzistuese duke nxitur rritjen e numrit si dhe sipërfaqen e gjelber të tyre.
- Vlerësimi i mundësive për rihvillimin e ish zonave industriale dhe të magazinimit për aktivitete të reja ekonomike, rekreative social -kulturore.

Vizioni i Bashkisë Tepelenë është i orientuar drejt ruajtjes dhe mirë-administrimit sa më të mirë të këtyre potencialeve, duke i kthyer asetet natyrore në të ardhura dhe mirëqenie për banorët, me zhvillimin bujqësisë, blegtorisë, turizëm shumëdimensional, e fokusuar me kujdesje për mjedisin. Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik i Bashkisë Tepelenës synon të mbështesë bizneset, dhe industritë kreative si në fushën bujqësore ashtu dhe në turizëm e agroturizëm. Ky fuqizim duhet të mbështetet në një sistem transporti publik efikas, pa dëmtuar vlerat e pejsazhit natyror dhe kulturor të zonës dhe duke u kujdesur në mënyrë të veçantë për mjedisin.

DS 1 Kualifikimi i parametrave territorialë të Bashkisë Tepelenë në funksion të orientimit të rritjes urbane nepermjet Riorganizimi i territoreve urbane të Bashkisë në funksion të rritjes graduale së qendres.

DS 2. Zhvillimi Ekonomik i Bashkisë Tepelenë nëpërmjet shfrytëzimit në mënyrë efektive të kapaciteteve dhe potencialeve ekzistues e për zhvillimin e Bujqësisë në Bashkinë e Tepelenë si një motor i zhvillimit ekonomik të zonës në tërësi.

DS 3 Përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturave dhe shërbimeve në mbështetje të transformimeve strategjike territoriale:

OS 4. Transformimi i Tepelenës në një destinacion turistik me shumë dimensione si:

- i) kulturore,
- ii) natyrore (eko-turizëm),
- iii) të shijes, etj.

Përmirësimi i Cilësisë Urbane/ Rurale

Duke parë përqendrimin gjithmonë e në rritje të zonave urbane në rajon ky objektivi synon përmirësimin e cilësisë së mjedisit të ndërtuar në hapësirën administrative të Bashkisë Tepelenë. Përmirësimi i këtij mjedisi me anë të projekteve të rigjenerimit, konsolidimit si dhe integritetit do të ofrojë një mundësi të mirë për ofrimin e modeleve të zhvillimit të qëndrueshëm të komuniteteve, do të rrisë atraksionin e këtij rajoni, si dhe do të nxisë industrinë e ndërtimit të kontrolluar ekologjikisht dhe të turizmit, të cilat janë në një nivel jo të kënaqshëm për momentin. Duke përmirësuar proceset planifikuese dhe manaxhuese, Tepelena do të ketë një formë urbane që i përshtatet objektivave ambicioze të bashkisë dhe mbështesë zhvillimin në tërësi.

1. **OS1** *Konsolidimi i një sistem të planifikimit urban bazuar mbi platforma inteligjente të dhënash dhe burime njerëzore të kualifikuara që rrisin cilësinë e formës urbane dhe zhvillojnë territorin në mënyrë të qëndrueshme.*
2. **OS2** *Përmirësimi i teksturës urbane*

Përmirësimi i Infrastrukturës së Transportit dhe Mobilitetit në Rajon

Zhvillimi dhe optimizimi i lëvizshmërisë midis zonave të kësaj hapësire me qëllim përmirësimin e ndërlidhjes midis bizneseve dhe furnitoreve të tyre, si dhe aksesin e individëve tek shërbimet e ofruara nga kjo hapësirë ekonomike. Master plani i transportit duhet të marrë parasysh zhvillimin e rrugëve, transportin publik dhe parkimin, si dhe të sigurojë më shumë lidhje ndërmjet lagjeve; të rrisë aksesueshmërinë nga të gjithë. Për më tepër, duhet të nxisë modelet alternative të transportit dhe të theksojë nocione specifike për transportin publik. Plani ka propozuar zhvillimin e një sistemi rrugësh këmbësorësh dhe biçikletash që duhet të përdorin topografinë e sheshtë të qytetit dhe traditën urbane të përdorimit të biçikletave. Infrastrukturë publike që rrit mundësinë e zhvillimit të bizneseve dhe komuniteteve, duke u shoqëruar me rritjen e mobilitetit për qarkullimin e njerëzve dhe mallrave në mënyrë të “zgjuar” dhe efiçente.

1. **OS1** *Përmirësimi i rrjeteve rrugore dhe shërbimeve të transportit*

2. OS2 Përmirësim i shërbimeve të Transportit

Mbrojtja dhe Përmirësimi i Cilësisë së Mjedisit Natyror

Ruajtja e Burimeve Natyrore dhe Mbrojtja e Mjedisit, ku konsiderohet Uji si prioritet i zhvillimit, përmirësimi i kualitetit dhe i sigurisë së aksesit me ujërat liqenore e sipërfaqësore, përdorimi teknologjive me zero emetim të dëmshëm. Integrimi i sistemeve natyrore me dizajnin e infrastrukturës si dhe krijimi i rrjeteve të parqeve nga niveli lokal tek ai rajonal. Mjedis natyror i mbrojtur duke implementuar standartet teknike e ligjore për trajtimin e ekosistemeve dhe ruajtjen e biodiversitetit, duke siguruar kushtet e nevojshme për zhvillimin urban.

Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastrukturës.

Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Përshtatja e infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat breglumore dhe burimet e ujit të pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

3.2 OBJEKTIVAT E VSM PËR BASHKINË TEPELENË

Objektivi kryesor i VSM-së është orientimi i Planit të Përgjithshëm Rregullues (PPRr) së Bashkisë Tepelenë për minimizimin e çdo ndikimi potencial negativ që mund të rezultojë nga zbatimi i tij.

Kjo VSM identifikon ndikimet e mundshme mjedisore të PPRr, vlerëson ndikimet e mundshme, jep rrugët e minimizimit apo shmangies së tyre.

VSM analizon disa skenarë. Skenari “0”, pra “i të mos bërit asgjë” në këtë Bashki do të çonte me shumë gjasa në një spirale të përshpejtuar të përkeqësimit mjedisor të deritanishëm. Në vend të kësaj, VSM-ja synon të orientojë planin për realizimin e objektivave të tij në një mënyrë të qëndrueshme. Për Planin Rregullues të Bashkisë, vlerësimi merret, veçanërisht, me ndikimin mjedisor që mund të ketë zbatimi i planit. Siç u tha në paragrafin më sipër, skenari “0” nuk është zgjidhja e duhur, pasi gjendja aktuale mjedisore në Bashkinë Tepelenë është e mirë po t’i referohemi standardeve bashkëkohore, dhe do të përkeqësohet edhe më shumë nëse vazhdon të mos merren masa në përmirësimin e kësaj situatë. Veçanërisht për PPRr, ky vlerësim shqyrton aspektet mjedisore të zhvillimit të planit në lidhje me tendencat dhe situatën aktuale dhe bën një analizë të:

- mjedisit urban në tërësi – përdorimit të tokës, florës, faunës, cilësisë së ajrit dhe ujit, rekreacionit aktiv dhe pasiv, zonave të ndotura, zonave me bukuri natyrore apo me ndjeshmëri të veçantë mjedisore, zonave potencialisht të ekspozueshme ndaj rreziqeve natyrore;

- mjedisit dhe trashëgimisë së ndërtuar – monumentet e godinat kulturore dhe historike, aspektet dhe vlerat peizazhistike të qytetit;

3.2.1 Projekt - Raporti Paraprak

Instrumentet dhe çështjet që influencojnë planifikimin e territorit

Bazuar në përcaktimet sipas Ligjit nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për Planifikimin e dhe Zhvillimin e Territorit”, i ndryshuar dhe në aktet nënligjore të tij, veçanërisht referuar Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 671, datë 29.07.2015, “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit” një ndër analizat e para të cilat zhvillohen në kuadër të hartimit të një dokumenti planifikimi është analiza dhe studimi i planeve të hartuara më parë ose në proces që ndikojnë në zhvillimin e territorit të Bashkisë. Metodologjia e hartimit të analizës së planeve të mëparshme është bazuar në një studim të dokumenteve të planifikimit, që për strukturim të informacionit ato janë ndarë në dy kategori kryesore:

1. Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë, që përmban jo vetëm analizat e planeve të mëparshëm territorial të hartuar për Bashkinë Tepelenë por edhe një pasqyrë të strategjive ndërkombëtare, kombëtare dhe rajonale që ndikojnë në zhvillimin e Bashkisë;
2. Dokumentimi dhe rishikimi i direktivave të planeve ekzistuese hapësinore kombëtare dhe sektoriale, standarteve dhe normave. Prej secilit dokument janë identifikuar objektivat dhe disa nga masat kryesore të cilat kanë implikime në hartimin e planit të ri të përgjithshëm vendor për Bashkinë Tepelenë.

Ky Projekt-Raport Përfundimtar është rezultati kryesor raportues i procesit të VSM-së. Mbas shqyrtimeve dhe komenteve të Bashkisë Tepelenë, si dhe seancave të dëgjësive me publikun, do shihen pyetjet, komentet apo sugjerimet që dalin gjatë procesit, do u jepet përgjigje dhe do integrohen nëse gjykohen të drejta, dhe në fund do të prodhohet Raporti Përfundimtar për miratim nga Këshilli i Bashkisë dhe Ministria e Mjedisit. Raporti paraprak i vlerësimit strategjik mjedisor bën të mundur:

- a. përshkrimin e qëllimit dhe objektivave kryesore të planit ose programit dhe të përputhjes se tij me plane ose programe të tjera që lidhen me të, fazën e vendimmarrjes dhe sqarimet nëse disa çështje janë vlerësuar ose do të vlerësohen në nivele dhe procese të tjera planifikimi;
- b. përshkrimin e metodikës së zbatuar për hartimin e raportit të VSM-së, përfshirë vështirësitë e hasura gjatë përgatitjes së tij, dhe burimet e informacionit ekzistues, që përdoren për qëllim të hartimit të raportit;
- c. përshkrimin e alternativave të konsideruara gjatë hartimit, rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të planit ose programit të propozuar, përfshi edhe alternativën e mosplanifikimit (alternativa zero), si dhe arsyetimet përkatëse;
- d. objektivat për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në shkallë ndërkombëtare, nivel kombëtar, rajonal apo lokal, të cilat lidhen me planin ose programin dhe mënyra në të cilën këta objektiva janë marrë në konsideratë në propozim;

- e. përshkrimin e përbërësve të mjedisit në zonën e shtrirjes të planit ose programit të propozuar;
- f. përshkrimin e cilësisë së elementeve të mjedisit në zonën ku propozohet plani apo programi, të cilat mund të ndikohen nga zbatimi i planit ose programit të propozuar;
- g. ndërveprimet e mundshme me mjedisin të planit ose programit të propozuar, duke përfshirë në veçanti problemet që lidhen me zona të një rëndësie të veçantë mjedisore, si zonat e mbrojtura;
- h. pasojat e mundshme negative në mjedis, duke përfshirë ndikimet në biodiversitet, në tokë, në ujë, në ajër, faktorët klimaterikë, trashëgiminë kulturore dhe arkeologjike, peizazhin apo dhe ndërveprimin ndërmjet këtyre faktorëve;
- i. pasojat e mundshme negative në mjedisin ndërkufitar, në rast të zbatimit të nenit 17 të këtij ligji;
- j. masat e parashikuara për të shmangur apo zbutur sa më shumë të jetë e mundur pasojat e ndikimeve në mjedis, gjatë zbatimit të planit ose programit;
- k. identifikimin e investimeve apo të infrastrukturës mjedisore të nevojshme, në kuadër të planit apo programit të propozuar;
- l. përshkrimin e masave të parashikuara për monitorimin e pasojave në mjedis gjatë zbatimit të propozimit.

Raporti paraqet përfundimet me një përmbledhje të shkurtër jo teknike dhe sugjeron disa prej veprimeve kryesore mjedisore që duhen ndërmarrë dhe pasur parasysh gjatë zbatimit të PPRr dhe detajimit të punës gjatë hartimit të Planifikimit të Përgjithshëm të Territorit.

3.3 KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR

Kuadri Institucional për Mbrojtjen e Mjedisit

Institucionet mjedisore në Shqipëri kanë kaluar nëpërmjet një procesi reformash të thella institucionale gjatë dy dekadave të fundit. Si rezultat i përpjekjeve disa vjeçare të të gjithë aktorëve të interesuar brenda vendit, si dhe kontributit të komunitetit ndërkombëtar, në Shtator 2001 u suprimua Agjencia Kombëtare e Mjedisit (nga 1991 deri 1998; Komitet për Mbrojtjen e Mjedisit) dhe në vend të saj u krijua Ministria e Mjedisit, e cila në vazhdim të trendit për rritjen e autoritetit në mbrojtjen e mjedisit, në vitin 2005 transformohet në Ministrinë e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujrave (MMPAU) dhe sot në Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit.

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, është autoriteti kryesor përgjegjës për menaxhimin e mjedisit dhe politikave mjedisore në nivel kombëtar në Shqipëri. Ministria e Turizmit dhe Mjedisit u krijua si organi shtetëror i specializuar për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e turizmit në Shqipëri. Ajo harton dhe zbaton politikën e qeverisë për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e turizmit, harton projekt-akte ligjore e nën-ligjore në funksion të mbrojtjes dhe menaxhimit të qëndrueshëm të mjedisit dhe turizmit,

bashkërendon aktivitetet e institucioneve të linjës për çështje të mjedisit, organizon dhe koordinon punën për monitorimin e mjedisit, përgatit projekt-marrëveshjet ndërkombëtare apo bilaterale për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e turizmit, përgatit Raportin “Për Gjendjen e Mjedisit”, shqyrton dhe jep lejet mjedisore për aktivitetet e ndryshme ekonomike, nxit informimin, ndërgjegjësimin dhe tërheqjen e publikut në diskutime të rendësishme për mjedisin dhe turizmin, etj. Ministria ka 12 Agjensi Rajonale të Mjedisit. Përgjegjësitë e tyre janë zbatimi i legjislacionit; kryerja e inspektimeve; kontrollimi i funksionimit të aktiviteteve dhe përdorimi i burimeve natyrore në rajonet e tyre, duke marrë pjesë në dhënien e lejeve mjedisore për aktivitetet e reja dhe në mbështetjen e monitorimit dhe të vlerësimit mjedisor. Agjencia ka detyrat e mëposhtme:

- Të organizojë dhe menaxhojë programe vjetore të menaxhimit mjedisor, të cilat aprovohen nga Ministri;
- Në bazë të të dhënave të monitorimit, AMP përgatit raporte vjetore mbi gjendjen e mjedisit. Ministri paraqet raportin në Këshillin e Ministrave për aprovim;
- Agjensitë Rajonale të Mjedisit, përgatisin raporte mbi gjendjen e mjedisit dhe turizmit në nivel rajonal , që aprovohen nga Këshillat e Qarqeve. Pas aprovimit këto raporte publikohen në mediat elektronike dhe në ato të shkruara;
- Të mbështesë grupet e inspektimit të Inspektoratit Mjedisor për analizimin e shkarkimeve në ajër, tokë dhe ujë;
- Të mbështesë autoritetet lokale në aktivitetet e menaxhimit dhe të mbrojtjes së mjedisit dhe zhvillimin e turizmit nën juridiksionin e tyre;
- Të promovojë përdorimin e teknologjive më të pastra dhe të vërë në funksionim sisteme të menaxhimit mjedisor;
- Të marrë pjesë në procesin e aprovimit të liçensave dhe deklaratave mjedisore, duke përmbushur detyrat e përcaktuara nga ministri;
- Të bashkëpunojë me autoritetet lokale në procesin e vlerësimit të ndikimit në mjedis për aktivitete nën juridiksionin e saj;
- Të informojë publikun dhe të sigurojë pjesëmarrje të publikut në procesin e vendimmarrjes;
- Të publikojë të dhënat mjedisore dhe turistike, dhe të përmbushë kërkesat e publikut për informacion mjedisor dhe turistik.

Aktualisht, funksioni kryesor i Agjensisë është të organizojë dhe të menaxhojë zbatimin e programit vjetor të monitorimit mjedisor dhe turistik dhe të raportojë situatën mjedisore e turistike nëpërmjet hartimit të raportit vjetor mbi gjendjen e mjedisit dhe turizmit.

Autoritete të Tjera në Nivel Qëndror me Përgjegjësi Mjedisore

Komisioni i përhershëm për shëndetin dhe mjedisin punon për Parlamentin dhe rishikon draftet e ligjeve të përgatitura nga MMPAU, aprovon marrëveshje mjedisore ndërkombëtare dhe të tjera në lidhje me çështjet mjedisore. Mandati i tij përcaktohet nga Parlamenti dhe anëtarët e tij janë përfaqësues

nga të gjitha grupet parlamentare.

Niveli Rajonal dhe Vendor

Në nivel vendor, Bashkitë janë përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit, megjithëse nuk kanë njësi të specializuara mjedisore, përveç Bashkive. Në bazë të ligjit mbi organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore Nr.8652, datë 31.7.2000, autoritetet lokale morën përgjegjësinë për mbrojtjen e mjedisit, menaxhimin e rezervave ujore, mbetjeve urbane, infrastrukturën e transportit dhe zonat e gjelbra, në fillim të vitit 2001. Bashkitë gjithashtu, janë përgjegjëse për zonat industriale të mbyllura dhe të braktisura që ndodhen në territorin e tyre.

Organizatat Jo-Qeveritare

Organizatat mjedisore shqiptare kanë ndërmarrë aktivitete sensibilizues dhe ndërgjegjësuese për mbrojtjen e mjedisit ndër, të cilat mund të përmendim në fushat si:

- a. Mbrojtja e biodiversitetit, vlerësim i habitateve, depozitimi i mbetjeve të ngurta, studim i problemeve të lidhura me ndotjen urbane, etj.
- b. Përfshirje e komunitetit në vendimmarrje, diskutime në tryeza të rrumbullakta, nënshkrimin e vendimeve, etj.
- c. Edukim mjedisor i komunitetit nëpërmjet workshopeve dhe trajnimeve, programeve në media, publikimeve, aktivitete të lidhura me shkollat dhe studentët, etj.

3.4 LEGJISLACIONI MJEDISOR

Qeveria i përkushton kujdes të veçantë harmonizimit të ligjeve me ato të Bashkimit Evropian (BE). Deri në vitin 2002, mbrojtja e mjedisit bazohej në ligjin e vitit 1993 të titulluar “Për mbrojtjen e mjedisit” dhe në një amendim të tij të vitit 1998. Për kohën e vet këto ligje dhanë ndihmesën e nevojshme dhe vunë themelet e shumë proceseve e veprimtarive për mbrojtjen e mjedisit që sot zhvillohen normalisht. Kërkesat mjedisore të BE-së janë shumë të gjera dhe kanë nevojë për veprim, jo vetëm në bazë të prioriteteve të vendit, por për një sërë sektorësh mjedisorë. Legjislacioni evropian mjedisor përbëhet nga rreth 300 akte ligjore dhe do të trajtohet gjatë gjithë procesit të përafrimit. Procesi i përafrimit kërkon ndërveprim të zgjeruar institucional si në hartimin e legjislacionit mjedisor dhe në zbatimin e tij. Megjithëse ka një proces të qartë në zhvillimin e legjislacionit mjedisor, pika e dobët qëndron në zbatimin e kërkesave ligjore mjedisore.

3.4.1 Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit

Parimet kryesore, të cilat rregullojnë legjislacionin mjedisor në Shqipëri, janë të njëjta me ato të Bashkimit Evropian. Ato janë të konsaktuara në ligjin e ri për Mbrojtjen e Mjedisit nr. 10 431, datë 9.6.2011, kapitulli II:

- Zhvillimi i qëndrueshëm;
- Parimi i parandalimit dhe marrja e masave paraprake;
- Parimi i ruajtjes së burimeve natyrore;
- Parimi i zëvendësimit dhe/ose kompensimit;
- Parimi i përafrimit të integruar;
- Parimi i përgjegjësisë së ndërsjellë dhe bashkëpunimit;
- Parimi i nxitjes së veprimtarive për mbrojtjen e mjedisit;
- Ndotësi paguan;
- Ndërgjegjësimi i publikut dhe pjesëmarrja në vendimmarrje.

Lidhur me planet e zhvillimit, të nenit 23 të këtij Ligji, duke ju referuar dhe Ligjit për Planifikimin e Territorit, kërkohet që në hartimin e planeve të zhvillimit të mbahen parasysh ndjeshmëria e mjedisit të një zone të caktuar, kapaciteti bartës i saj, lidhja dhe harmonia e vlerave të peizazhit natyror, lidhja ndërmjet burimeve natyrore të përtëritshme dhe të papërtëritshme, trashëgimia kulturore, si dhe tërësia e ndërveprimeve ndërmjet zhvillimeve ekzistuese në mjedis dhe atyre të planifikuara. Në nenin 24 ku bëhet fjalë ekskluzivisht për VSM, theksohet ndër të tjera se këtij vlerësimi i nënshtrohen projektet e planifikimit të territorit, si dhe planet e programet e zhvillimit kombëtar, rajonal e vendor; Legjislacioni për mbrojtjen e mjedisit, është pasuruar progresivisht me akte ligjore dhe nënligjore, të cilat janë përgjithësisht përafrim me direktivat dhe standardet mjedisore të Bashkimit Evropian. Ndër to do të veçonim ligjet:

- “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”;
- “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis”;
- “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve;
- “Për mbrojtjen e biodiversitetit”;
- “Për trajtimin e ujrave të ndotur”;
- “Për substancat dhe preparatet kimike”;
- “Për administrimin e zhurmave në mjedis”;
- “Për zonat e mbrojtura”;
- “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja”;
- “Për taksën e karbonit e të ambalazhit plastik”.

Krahas hartimit të ligjeve, vitet e fundit, është punuar për plotësimin me akte nënligjore të ligjeve të miratuara, me qëllim që të lehtësohet zbatimi praktik i tyre:

- Vendimi “Për monitorimin e mjedisit në Republikën e Shqipërisë”;
- Vendimi “Për normat e cilësisë së ajrit”;
- Vendimi “Për normat e shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret e zonimit”;
- Vendimi “Për shpalljen e monumenteve të natyrës shqiptare”;
- Vendimi “Për administrimin e zonave të mbrojtura”;

- Vendimi “Për rregullat e miratimit të zonave të mbrojtura dhe buferike”;
- Vendimi “Për ndalimin e menjëhershëm të veprimtarisë së shfrytëzimit të rërës dhe zhavorrit të shtretërve të lumenjve”
- Vendimi “Për çertifikimin e specialistëve për hartimin e raportit të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor”;
- Vendimi “Për miratimin e strategjisë dhe Planit Kombëtar të Veprimit për zbatimin e Konventës së Aarhusit”.

LIGJ Nr. 68/2014 PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR. 9587, DATË 20.7.2006, “PËR MBROJTJEN E BIODIVERSITETIT”, TË NDRYSHUAR

Çështje të këtij ligji që lidhen me problematikat e zonës

“Zona me interes për komunitetin” është zona, e cila, në rajonet biogeografike ose në rajonet të cilave u përket, kontribuon dukshëm në ruajtjen ose rivendosjen në një status të favorshëm ruajtjeje të një tipi habitati natyror ose lloji, që mund të kontribuojë dukshëm në lidhje me rrjetin “Natura 2000”, dhe/ose kontribuon dukshëm në ruajtjen e diversitetit biologjik brenda rajonit biogeografik ose rajoneve në fjalë.

“Zonë veçanërisht e mbrojtur” është zona ku shpendët e egër klasifikohen si të rrallë e të cenueshëm (vulnerabël) dhe, si rregull, u përkasin llojeve migratore që janë strikte të mbrojtura.”.

Përcaktimi dhe menaxhimi i habitateve natyrore dhe habitateve të llojeve

Ministria përzgjedh një listë të zonave me interes për komunitetin, duke identifikuar dukuritë e tipave të habitateve dhe llojet, sipas shkronjave “a” dhe “b”, të nenit 17/4, të këtij ligji, në çdo rajon përkatës biogeografik, me qëllim propozimin Komisionit Europian të listës së zonave, të cilat strehojnë këta tipa habitatesh dhe llojesh. Lista kombëtare e zonave me interes për komunitetin, së bashku me një përshkrim të tipareve karakteristike të zonave specifike, përgatitet në përputhje me dokumentacionin dhe kërkesat e përcaktuara për çdo zonë, sipas shtojcës 1, të vendimit nr. 897, datë 21.12.2011, të Këshillit të Ministrave, “Për miratimin e rregullave për përcaktimin e zonave të veçanta të ruajtjes”.

Projekti ”Ndërtimi i kapaciteteve për zbatimin e kuadrit kombëtar të biosigurisë”, mbështetur nga (UNEP-GEF) Maj 2011- Qershor 2015.

Projekti pas një periudhe 18 mujore vonesë në zbatimin e aktiviteteve të tij për arsye të ndryshme, ka filluar qysh prej Janarit 2013 riaktivizimin e tij pas një rishikimi total të aktiviteteve dhe fonde respektive të alokuara në mënyrë që të rikuperohet koha e humbur. Është ngritur Komiteti Drejtues i projektit dhe janë organizuar një numër workshopesh trajnuese me institucionet zbatuese të protokollit të Kartagenës në të cilin Shqipëria është Palë qysh prej vitit 2005. Projekti ka si qëllim të kontribuojë në finalizimin e politikave kombëtare për biosigurinë, në hartimin e kuadrit rregullator, kompletimin e testimit pilot të sistemit administrativë dhe vendosjen e sistemit të monitorimit dhe zbatimit të ligjit, si dhe ndërgjegjësimin e publikut për bio-sigurinë dhe përmirësimin e pjesëmarrjes së publikut në vendim

marrjen për biosigurinë.

Projekti “Rishikimi dhe Përditësimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për biodiversitetin (2011-2020), mbështetur nga GEF. Ka filluar në Janar 2013, pas miratimit të VKM nr. 674, datë 3.10.2012 “Për miratimin në parim të marrëveshjes së grantit të Fondit Global për Mjedisin (GEF) midis qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe IBRD për financimin e projektit “Rishikimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Biodiversitetin dhe Raportin e 5-të kombëtar të Konventës së Biodiversitetit (CBD)” në linjë me Aichi targets të Konventës së Biodiversitetit dhe planin e saj strategjik për këtë periudhë. Projekti do të realizojë një SPVB të përditësuar në linjë me objektivat globale të CBD dhe me Strategjinë e Biodiversitetit të BE-së (Korrik 2011). Gjithashtu është publikuar ftesa për hartimin e Raportit të 5-të Kombëtar të Konventës së Biodiversitetit.

Përgatitjet për Natura 2000 Kemi përgatitur Fiche projektit për IPA 2013 dhe për fillimin e procesit Natura 2000. Propozimi merr parasysh zbatimin e planeve të menaxhimit për Zonat e Mbrojtura të Shqipërisë, ngritjen e kapaciteteve dhe përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese për zonat e mbrojtura, të cilat do të përbëjnë thelbin e Natura 2000 të ardhshëm për Shqipërinë. Projekt-fisha është në proces shqyrtimi dhe miratimi nga Komisioni Evropian. Për vitin 2013 është shqyrtuar Programi Kombëtar për Monitorimin dhe janë dhënë mendime krahas treguesve të tjerë dhe për treguesit e tokave. Po ashtu në përputhje me kërkesat e VKM nr. 1189, datë 18.11.2009 “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”, në bashkëpunim me Agjencinë e Mjedisit dhe Pyjeve, është kontribuar e janë dhënë mendime e komente për draft programin e monitorimit, sikurse janë dhënë komente e sugjerime për Raportet Vjetore të gjendjes së mjedisit, ku tokat, gjendja dhe mbrojtja e tyre kanë qenë pjesë e këtyre raporteve.

MARRËVESHJET NDËRKOMBËTARE, KONVENTA, PROTOKOLLE, MEMORANDUME PËR FUSHËN E NATYRËS

Drejtoria e Biodiversitetit ndjek një numër të konsiderueshëm Marrëveshjesh Shumëpalëshe Mjedisore (MShM) të fushës së mbrojtjes së natyrës:

- **Konventa për Biodiversitetin**, në të cilën Shqipëria është Palë qysh prej 10.11.1996.
- **Protokolli i Biosigurisë**, ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë me Ligjin Nr. 9279, datë 23.9.2004 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Protokollin e Kartagjenës për Biosigurinë të Konventës “Për larminë biologjike”.
- **Konventa “Për ruajtjen e jetës së egër dhe të habitateve natyrore Evropiane” (konventa e Bernës)** e ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë me ligjin nr.8294, datë 2.3.1998 “Për ratifikimin e “Konventës për ruajtjen e florës dhe faunës së egër dhe mjedisit natyror të Europës (konventa e Bernës)”.
- **Konventa “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të faunës dhe florës së egër” (CITES)**, në të cilën Shqipëria ka aderuar me ligjin nr. 9021, date 6.3.2003 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në “Konventën për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të

florës dhe faunës së egër”.

- **Konventa “Për Ruajtjen e Llojeve Shtegtare të Botës së Egër” (Konventa e Bonit) dhe Marrëveshjet e saj per Cetacete (ACCOBAMS), lakuriqët e natës (Eurobats) dhe për shpendët migratorë euroaziatikë (AEWA), në të cilën Shqipëria ka aderuar me ligjin nr. 8692, datë 16.11.2000 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën e Bonit “Për mbrojtjen e llojeve shtegtarë të kafshëve të egra” dhe mirëkuptimet e kësaj Konvente”.**
- **“Konventa e Ligatinave të Rëndësisë Ndërkombëtare, veçanërisht si Habitatat i Shpendëve të Ujit” (Konventa e Ramsarit), në të cilën Shqipëria është Palë prej 29.2.1996.**
- **Konventa e Kombeve të Bashkuara për të luftuar shkretëtirëzimin (UNCCD), në të cilën Shqipëria është palë prej 26.7.2000, pas miratimit të ligjit nr. 8556, datë 22.12.1999 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Konventën e Kombeve të Bashkuara “Për të luftuar shkretëtirëzimin në ato vende që kanë kaluar thatësira serioze dhe /ose shkretëtirëzim, veçanërisht në Afrikë”.**

Në zbatim të këtyre Konventave janë hartuar strategji, plane veprime e programe. Gjithashtu hartimi i legjisllacionit në fushën e mbrojtjes së natyrës mbështetet në parimet dhe detyrimet e konventave, si dhe përfshin dispozita për zbatimin e tyre.

ECURIA DHE GJENDJA AKTUALE E ZONAVE TË MBROJTURA

Objektivat kryesore konsistojnë në ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, nëpërmjet mirë administrimit në 3 nivelet përbërëse të tij: lloje, habitate dhe ekosisteme dhe arritjen e statusit të favorshëm për llojet e florës dhe faunës së egër që do të sigurojnë mbijetesën e tyre. Këto objektiva themelore parashikohet të arrihen nëpërmjet rritjes së sipërfaqes së ZM-ve dhe zbatimit me efikasitet të planeve të tyre të menaxhimit si dhe nëpërmjet forcimit të kapaciteteve të Administratave të Zonave të Mbrojtura. Përmirësimi më i rëndësishëm në menaxhimin e zonës së mbrojtur duhet të jetë forcimi i zbatimit të ligjit, ç’ka kërkon një bashkëpunim më të mirë midis institucioneve dhe autoriteteve të ndryshme në nivel qendror e lokal.

Gjatë kësaj periudhe zonat e mbrojtura e kryesisht parqet kombëtar janë ndeshur me mjaft probleme si:

1. Degradimi i habitateve, erozioni kodrinor dhe malor mbetet një dukuri në rritje kjo dhe për shkak të ndërhyrjeve në lumenjt, dhe nga prerja e pyjeve dhe zjarret. Në këtë situatë kanë ndikim dhe degradimi i rregjimit ujqor, ndotjet nga materialet e pa rikuperueshme si plastikë, shkarkimet e ujrave të zeza dhe industriale, etj.
2. Prerjet abuzive të pyjeve dhe kullotja e pakontrolluar brenda territorit apo në afërsi të të gjithë ZM-ve janë evidente. Për parqet kombëtare është kërkuar që të ngrihen skuadra të përhershme sinjalizim-vrojtimi dhe të veprimt në raste zjarresh,
3. Përndjekja e shpendëve dhe të kafshëve të egra, gjuetia, mbipeshkimi, peshkimi ilegal dhe përdorimi i mjeteve të ndaluara, kryesisht në zonën fushore, dhe në laguna mbetet problem.
4. Po kështu ndërtimi i parqeve eolike apo dhe ata fotovoltaike përbëjnë një problem serioz në disa

zona të mbrojtura si dhe janë në kundërshtim me statusin e zonës Ramsar dhe të konventës së Bonit.

5. Guroret dhe minierat përbëjnë një dukuri tepër negative në shkatërrimin e natyrës e të peizazhit, të habitateve dhe zvogëlimin e tyre.

Kësisoj jemi shprehur që të shmangët planifikimi i minierave dhe i guroreve në:

- Të gjitha kategoritë e Zonave të Mbrojtura dhe Monumentet e Natyrës;
- Sipërfaqet pyjore, ripyllëzimet, shkurret mesdhetare, tokave me bimësi pyjore;
- Pyjet e përcaktuar mbrojtës të tokave, të burimeve ujore, të liqeneve, të ujëmbledhësve, të qendrave të banuara dhe rezervatet gjenetike;
- Zonat me rrezikshmëri të lartë për rënien e zjarreve;
- Zonat e planifikuara për zhvillimin e turizmit dhe peizazhet me vlera të jashtëzakonshme të vlerësuar si një aset thelbësor i zhvillimit të turizmit;
- Lugina, ujëvara, gjire, kepe, kanione, maja, shpate të thepisur, liqene natyror, ujëmbledhësit, shpella, përgjatë lumenjve e përrenjve dhe në shtretërit apo brigjet e tyre, në një distancë jo më afër se 2 km dhe/ose me shtrirje deri në kufirin ujëndarës;
- Vendet rezerva të burimeve ujore nën e mbi tokësore, zonat që shërbejnë si rezerva ujore për ujin e pijshëm dhe territoret e rimbushjes së ujrave nëntokësore, grykëderdhjet e shkarkimit të burimeve, lumenjve dhe përrenjve;
- Peizazhin që duket nga qendrat e banuara rurale e të qyteteve, në zonat industriale, sportive, argëtuese, portet, aeroportet, në një distancë jo më afër se 2-5 km si dhe në brezin e gjelbërt urban;
- Territoret e ndjeshme ndaj erozionit, rrëshqitjeve, shembjeve, etj.

PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË RUAJTJES SË NATYRËS ME LEGJISLACIONIN EVROPIAN

Aktet ligjore

- Ligj Nr. 8906, datë 06.06.2002 “Për zonat e Mbrojtura”, i ndyrshuar përafuar Direktiva e Habitatit -31992L0043, “Direktiva e Këshillit 92/43 EEC të 21 Majit 1992 për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunës dhe florës së egër”, Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;
- Ligji nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për mbrojtjen e biodiversitetit”, përafuar Direktiva e Habitatit -31992L0043, “Direktiva e Këshillit 92/43 EEC të 21 Majit 1992 për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunës dhe florës së egër”, Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;
- Ligji nr. 9868, date 04.02.2008 “Per disa shtesa dhe ndryshime ne ligjin nr. 8906, date 6.06.2002 “Per zonat e mbrojtura”, perafuar Direktiva e Habitatit -31992L0043, “Direktiva e Keshillit 92/43 EEC te 21 Majit 1992 per ruajtjen e habitateve natyrore dhe te faunes dhe flores se eger”,

Fletorja zyrtare L 206, 22/07/1992, Faqe 7-50;

- Ligji nr. 9867, datë 31.01.2008 “Për përcaktimin e rregullave dhe procedurave për tregtimin ndërkombëtar të llojeve të rrezikuara të florës dhe faunës së egër”, botuar në Fletoren Zyrtare nr. 18, datë 19.2.2008, faqe 629-639, përafuar 31997R0338, Rregullorja e Këshillit (EC) Nr 338/97 e 9 Dhjetorit 1996 “Për mbrojtjen e llojeve të faunës dhe florës së egër duke rregulluar tregtinë e tyre”, Fletore Zyrtate L 061, 03/03/1997, Faqe 0001-0069 që siguron kuadrin ligjor të përgjithshëm për zbatimin e Konventës “Për tregtinë ndërkombëtare të llojeve të rrezikuara të faunës dhe florës së egër” (CITES) në territorin e BE-së.
- Ligji nr.10 006, datë 23.10.2008 "Për mbrojtjen e faunës së egër", botuar në Fletoren Zyrtare Nr. 168, Viti 2008, Faqe 8273, Data e botimit 31.10.2008, është bërë përafrim i pjesshëm i direktivës nr. 79/409 EEC të 2 Prillit “Për ruajtjen e shpendëve të egër”, Fletorja Zyrtare Oj L 103, 24/04/1979, Faqe 0001-0018.
- Ligj nr. 10253, datë 11.02.2010 “Për Gjuetinë”, përafrim i pjesshëm i direktivës nr. 79/409 EEC të 2 Prillit “Për ruajtjen e shpendëve të egër”, Fletortja Zyrtare Oj L 103, 24/04/1979, Faqe 0001-0018.
- Objektivi i përgjithshëm i strategjisë është të kontribuojë në nivel kombëtar për arritjen e objektivave të 2020 në ndalimin e humbjeve të biodiversitetit dhe degradimin e shërbimeve të ekosistemit.

Objektiva të tjera sektoriale strategjike për mbrojtjen e natyrës janë:

- Adresimi i shkaqeve të humbjes së biodiversitetit
- Ulja e presioneve të drejtpërdrejta mbi biodiversitetin dhe promovimin e përdorimit të qëndrueshëm
- Rritja e zbatimit përmes planifikimit me pjesëmarrje, menaxhimin e njohurive dhe ndërtimin e kapaciteteve
- Rritja e përfitimeve për të gjithë, nga biodiversitet dhe shërbimet e ekosistemit

Parqet krijohen për të ruajtur funksionet esenciale të ekosistemeve, të cilat i shërbejnë mbijetesës së popullsisë lokale. Kjo nënkupton që masat për ruajtje dhe mbrojtje janë para së gjithash në interes të njerëzve. Duhet të mirëmbahen funksionet e ekosistemeve si më poshtë:

- Cilësia e habitateve për speciet;
- Sigurimi i hapësirave të mjaftueshme që lejojnë zhvillimin pa shqetësime të proceseve ekologjike. (p.sh. ciklet jetësore dhe qarkullimi fizik i substancave inorganike);
- Përmirësimi i aftësive ripërtëritëse dhe i qëndrueshmërisë së ekosistemeve;

Mirëmbajtja e shërbimeve të ekosistemeve:

- Burimet natyrore për popullsinë vendase për sigurimin e nevojave për dru zjarri dhe prodhime

të dyta pyjore, ajër i pastër dhe mbrojtje uji.

- Prodhim të ardhurash për popullsinë lokale

Regjimi i ujit dhe rigjenerimi i tij

- o Mbrojtja e klimës;
- o Mbrojtja nga erozioni;
- o Zona për çlodhje dhe eksperiencia në natyrë.

Zona e mbrojtur duhet të konsiderohet si një park zhvillim. Do të duhen disa dekada deri sa parku të arrijë statusin që të jetë i krahasueshëm me standardet ndërkombëtare. Megjithatë, është e rëndësishme që të futen këto standarde, në mënyrë që menaxhimi i Parkut të çohet në drejtimin e duhur.

KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR PËR ZONAT E MBROJTURA NË SHQIPËRI

Ligji nr. 9806, datë 06.06.2002 “*Për zonat e mbrojtura*” përbën bazën ligjore për menaxhimin e zonave të mbrojtura, sikundër në Shqipëri edhe në rajon. Ky është ligji kuadër për deklarimin, ruajtjen, administrimin, menaxhimin dhe përdorimin e qëndrueshëm të zonave të mbrojtura dhe burimeve të tyre natyrore e biologjike. Ndërmjet të tjerave, një qëllim i rëndësishëm i këtij ligji është informimi dhe edukimi i komuniteteve lokale lidhur me përfitimet ekonomike të drejtpërdrejta dhe të tërthorta dhe nxitja e zhvillimit të eko-turizmit. Ligji 8906, në përputhje me kriteret e mbrojtjes së natyrës të përcaktuara nga Bashkimi Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN), identifikon gjashtë kategori të “zonave të mbrojtura”, duke u dhënë statuse dhe nivele të ndryshme të mbrojtjes. Neni 4/2 i ligjit nr. 8906, të amenduar, përcakton se territori i çdo zone të mbrojtur, do të ndahet në nënzona, në përputhje me rëndësinë e habitateve dhe ekosistemeve të pranishëm në territoret e caktuara. Ligji përcakton ndarjen në nënzona si vijon:

- zonë qëndrore,
- zonë e përdorimit të qëndrueshëm,
- zonë rekreative,
- zonë e përdorimit tradicional dhe zona të tjera të vogla, të cilat janë në përshtatje me territore të caktuara.

Zonimi përcakton nivelin e mbrojtjes së zonës në përputhje me specifikat e saj, duke marrë parasysh natyrën e zonës dhe aktivitetet njerëzore që zhvillohen në të.

Zbatimi i ligjit “*Për zonat e mbrojtura*” të amenduar, shoqërohet edhe me akte të ndryshme nënligjore të miratuara nga Këshilli i Ministrave, që përfshijnë:

- VKM nr 676, date 20.12.2002 “*Për shpalljen e monumenteve të natyrës në Shqipëri si zona të mbrojtura*”, i cili deklaron si zona të mbrojtur monumentet e natyrës të listuara në aneksin e këtij vendimi;
- VKM Nr.267, datë 24.04.2003 “*Për procedurat e propozimit dhe shpalljen e zonave të*

mbrojtura dhe buferike”;

- VKM Nr 266, datë 24.04.2003 “Për administratat e zonave të mbrojtura”;
- VKM Nr 86, datë 11.02.2005 “Për krijimin e komiteteve të menaxhimit për zonat e mbrojtura”;
- VKM Nr 519, datë 30.06.2010 "Për propozimin dhe miratimin e procedurave dhe rregullave për administrimin e parqeve natyrore rajonale";
- VKM nr 897 datë 21.12.2011 "Për miratimin e rregullave për caktimin e zonave të veçanta të ruajtjes".

3.4.2 Strategjitë dhe Programet Ndërkombëtare

Strategjia 2020 e Evropës Jug-Lindore – Punësimi dhe prosperiteti në një këndvështrim Evropian (BE/ Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal)

Ky dokument është hartuar në vitin 2011, si përgjigje ndaj kërkesës së qeverive të vendeve të Ballkanit Perëndimor, nga Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal në bashkëpunim me qeveritë e vendeve të këtij rajoni, për përgatitjen e një dokumenti në lidhje me çështje që kanë të bëjnë me konkurrencën rajonale dhe strategjitë e rritjes. Ky dokument fokusohet në pesë shtylla të modelit të ri zhvillimor:

1. Rritje e Integruar – me fokus Tregjet Rajonale, ekonominë e orientuar drejt eksportit dhe - investimeve të huaja, etj.
2. Rritje e Zgjuar – me fokus rritjen e konkurrueshmërisë Rajonale, udhëheqjen nga njohuria dhe novacioni dhe bazuar në kapitalin njerëzor, teknologjitë moderne të komunikimit dhe industritë kreative
3. Rritje e Qëndrueshme – me fokus në infrastrukturën dhe energjinë e qëndrueshme, në përdorimin me efikasitet dhe ndjeshmëri të burimeve, sidomos atyre natyrore
4. Rritje Gjithëpërfshirëse – me fokus avancimin përtej një shoqërie përjashtuese drejt një situatë ku të gjithë përfitojnë nga zhvillimi në mënyrë të drejtë
5. Qeverisje në funksion të rritjes - me fokus qeverisjen transparente, funksionale dhe efektive.

Fig. – 2 Transformimi i hartës administrative

- Bashkia Tepelenë

3.4.3 Çështjet, Zonat dhe Objektet E Rëndësisë Kombëtare

Dokumentet që përcaktojnë zonat e rëndësisë kombëtare, sipas parashikimeve të pikës 3, të nenit 16, të Ligjit 107/2014, datë 31.07.2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”, i ndryshuar, janë si më poshtë:

1. Vendimi nr. 5 i Këshillit Kombëtar të Territorit, datë 18.10.2013, “Për masat emergjente të ndërhyrjes mbrojtëse dhe rehabilituese mjedisore në zonat me rëndësi kombëtare të trashëgimisë kulturore dhe historike”
2. Vendimi nr. 1 i Këshillit Kombëtar të Territorit, datë 09.09.2015, “Përcaktimi si Zona të Rëndësisë Kombëtare në Planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të Ministrit të Kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015”.

3.4.4 Ligji për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor

Ligji aktual nr. 9424, datë 6.10.2005 “Për Ratifikimin e Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (Protokollin e Kievit) është hartuar në kuadër të Konventës “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar”. Qëllimi i këtij protokollin është të krijojë kushtet për një nivel më të lartë mbrojtjeje të mjedisit, përfshirë edhe shëndetin:

- a. duke siguruar që çështjet mjedisore, përfshirë edhe ato shëndetësore, të merren thellësisht në konsideratë në zhvillimin e planeve dhe programeve;
- b. duke kontribuar në marrjen në konsideratë të çështjeve mjedisore dhe shëndetësore në përgatitjen e politikave dhe legjislacionit;
- c. duke vendosur procedura të qarta, transparente dhe efektive për vlerësimin strategjik mjedisor;
- d. duke siguruar pjesëmarrjen e publikut në vlerësimin strategjik mjedisor; dhe
- e. duke integruar me këto instrumenta çështjet mjedisore dhe shëndetësore në masat dhe instrumentet e përcaktuara për zhvillim të qëndrueshëm.

3.4.5 Ligji për Planifikimin e Territorit

Ky akt ligjor me nr. 10119, datë 23.4.2009, azhornuar në vitin 2010, dhe i ndryshuar më datë 31.07.2014 ka për objekt përcaktimin e parimeve bazë, përgjegjësisë, rregullave dhe procedurave për planifikimin e territorit. Ligji ka për qëllim:

- të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore;
- të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit në nivel kombëtar e vendor, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e privatë, duke bashkërenduar: mbrojtjen e burimeve natyrore, si: toka, në veçanti toka bujqësore, ajri;

- uji, pyjet, flora, fauna, peizazhet;
- krijimin e garantimin e territoreve të ndërtueshme, të organizuara në mënyrë të harmonizuar e funksionale;
- nxitjen e jetës ekonomike, shoqërore e kulturore në nivel kombëtar e vendor;
- garantimin e kushteve të sigurisë së jetës dhe të shëndetit publik, rendit publik dhe sigurisë kombëtare;
- nxitjen e zhvillimit të balancuar rajonal për të siguruar shpërndarje të qëndrueshme të popullsisë në vend në bazë të burimeve;
- të nxisë veprimtarite e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit;
- të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me instrumentet planifikuese dhe ligjet mjedisore;
- të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë;
- të sigurojë që autoritetet kombëtare e vendore të planifikimit të hartojnë e të përditësojnë rregullisht instrumente të planifikimit, sipas kërkesave të tregut dhe nevojave sociale;
- të sigurojë që autoritetet e planifikimit të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre planifikuese, për të nxitur planifikimin e harmonizuar e të integruar të territorit;
- të garantojë, sipas legjislacionit për ndërtimin, zbatimin e rregullave të sigurisë së ndërtimeve dhe të punimeve të ndërtimit për jetën dhe shëndetin e njerëzve;
- Kërkesa për VSM për planet, ashtu si dhe në ligjet për Mbrojtjen e Mjedisit, dhe atë të VSM, përshkruhet nominalisht në nenet 21, 47 dhe 48 të këtij ligji.

3.5 LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE TË TJERË

Në këtë pjesë synohet që të jepet konteksti i politikave dhe dokumenteve të tjerë brenda së cilave funksionon Planin dhe ku është bazuar hartimi i VSM-së. Për këtë qëllim janë konsultuar dhe përdorur një sërë dokumentesh, përfshirë konventat ndërkombëtare, Direktivat e BE-së dhe politikat në nivelin kombëtar.

3.5.1 Kuadri Përkatës Ligjor që Lidhet me Hartimin e Planeve Vendor

Kuadri përkatës ligjor që lidhet me hartimin e planeve vendor është si më poshtë vijon:

- Ligji nr. 107/2014, datë 29.7.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e territorit", i ndryshuar;
- Ligji nr. 8652, datë 31.07.2000 "Për Organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore";
- Ligji nr. 8654, datë 31.07.2000 "Për Organizimin dhe funksionimin e Bashkisë së Tiranës";
- Ligji nr. 8934, datë 05.09.2002 "Për Mbrojtjen e mjedisit" (amenduar në 2008);

- Ligji nr. 9734, datë 14.05.2007 "Për Turizmin" (me gjithë ndryshimet);
- Ligji nr. 8093, datë 21.03.1996 "Për Rezervat ujore" (me gjithë ndryshimet);
- Ligji për Furnizimin me Ujë dhe Rregullimin e Sektorit Sanitar (1996);
- Ligjet dhe rregulloret e përshtatshme për zhvillimin e brigjeve ujore (ndër të tjera Ligjit për Zonat e Mbrojtura, amenduar në 2008);
- Ligji mbi themelimin dhe funksionimin e mbrojtjes së tokës dhe strukturave të administratës;
- Ligji mbi themelimin e mbrojtjes së pyjeve;
- Ligji nr. 9587, datë 20.07.2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit";
- Kuadri rregullator për përgatitjen e Vlerësimeve të Impaktit Mjedisor (EIA-s) dhe një Projektligji për vlerësimin strategjik të Ndikimit Mjedisor (SEA-s).

Kuadri ligjor pritet të rishikohet, për ta plotësuar dhe bërë atë me funksional. Kjo do të garantojë një fushë veprimi të koordinuar dhe mirëadministruar në të gjithë territorin e rajonit. Gjatë hartimit të PPVBK duhet të garantohet që "ekuilibri midis interesave publike dhe private" në zhvillimin e tokës, si dhe interpretimi dhe administrimi i saktë i të "drejtës së zhvillimit", të jenë pjesë integrale e mendësisë dhe realitetit të zbatimit.

3.5.2 Konteksti Ndërkombëtar

Legjislacioni Horizontal

- Direktiva 2004/35/KE "Mbi përgjegjësinë mjedisore, parandalimin dhe riparimin e dëmeve mbi ambientin";
- Direktiva 2001/42/KE "Për vlerësimin e pasojave në mjedis të planeve dhe programeve të caktuara";
- Direktiva 2003/4/KE mbi të drejtën e publikut për të pasur informacion mjedisor;
- Direktiva 2003/35/KE mbi "Tërheqjen e publikut në vendimmarrje në hartimin e planeve programeve në fushën e mjedisit dhe amendimet për pjesëmarrjen e publikut dhe aksesin në drejtësi";

Cilësia e Ajrit:

- Direktiva 2008/50/KE mbi cilësinë e ajrit të ambientit dhe për një ajër më të pastër për Evropën;
- Direktiva 2001/81/KE mbi Tavanet Kombëtare të Shkarkimit për disa ndotës atmosferikë;
- Direktiva 2012/33 në lidhje me përmbajtjen e squfurit në lëndët djegëse në transportin ujor;
- Direktiva 2004/42/KE mbi limitimin e shkarkimeve të komponimeve organike të avullueshme për shkak të përdorimit të tretësve organik në disa bojëra dhe llaqe të caktuara dhe produkteve përrilyerjen e automjeteve;

- Direktiva 97/68/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimit të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me djegie të brendshme që instalohen në makineritë e lëvizshme jo rrugore;
- Direktiva 2005/55/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimeve të ndotësve të gaztë dhe lëndës së ngurtë pezull nga motorët me ndezje me kompresion dhe motorët me ndezje pozitive që djegin gaz natyral apo të lëngshëm për përdorim në automjete.

Ndryshimet Klimatike:

- Vendimi i Këshillit 2002/358/KE në lidhje me miratimin, në emër të Komunitetit Evropian, të Protokollit të Kiotos të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe përmbushjen e përbashkët të angazhimeve në përputhje me to;
- Direktiva 2003/87/KE për krijimin e një skeme të tregtimit të njësisive të lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit e cila amendon Direktivën e Këshillit 96/61/KE;
- Direktiva 2004/101/KE për krijimin e një skeme të tregtimit të njësisive të lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit, në lidhje me mekanizmat e Protokollit të Kiotos-s;
- Direktiva 2009/29/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyrë që të përmirësojë dhe zgjerojë skemën tregtare të kompensimit të njësisive të lejuara të emisioneve të gazeve me efekt serrë të Komunitetit;
- Vendimi i Komisionit Nr. 2010/2/BE i cili përcakton një listë të sektorëve dhe nënsektorëve të cilët mendohet të jenë të ekspozuar ndaj një risku të konsiderueshëm të rrjedhjes së karbonit;
- Direktiva 2008/101/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyrë që të përfshijë aktivitetet e aviacionit në skemën e tregtisë së njësisive të lejuara të gazeve me efekt serrë brenda Komunitetit;
- Direktiva e Këshillit 85/337/KE “Mbi vlerësimin e efekteve të projekteve publike dhe private mbi mjedisin”;
- Direktiva 1999/94/KE në lidhje me disponueshmërinë e informacionit të konsumatorit mbi ekonominë e lëndës djegëse dhe emetimet e CO₂ në lidhje me tregtimin e makinave të reja të pasagjerëve;

Administrimi i Mbetjeve:

- Direktiva 2008/98/KE mbi mbetjet;
- Direktiva 86/278/EKE Për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht të tokës, kur llumrat e ujërave të ndotura përdoren në bujqësi;
- Direktiva 2006/66/KE Për bateritë dhe akumulatorët, mbetjet nga bateritë dhe akumulatorët;
- Direktiva 94/62/KE Për Ambalazhet dhe Mbetjet nga Ambalazhet;
- Direktiva 2000/53/KE Për automjetet në fund të jetës

- Direktiva 2002/96/KE dhe Direktiva 2012/19/EU Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike;
- Direktiva 1999/31/KE Mbi landfillin e mbetjeve;
- Direktiva 2006/21/KE Për menaxhimin e mbetjeve nga industria nxjerrëse;
- Direktiva 2011/65/EU Për kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike.

Cilësia e Ujërave:

- Direktiva 2000/60/KE për krijimin e një kuadri në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 91/271/EKE për trajtimin e ujerave të ndotur urbane;
- Direktiva 98/83/KE për cilësinë e ujit të pijshëm;
- Direktiva 91/676/KE për mbrojtjen e ujërave nga ndotja e shkaktuar nga nitratat e përdorura në bujqësi;
- Direktiva 2006/7/KE për menaxhimin e cilësisë së ujërave të larjes;
- Direktiva 2006/118/KE për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe degradimi;
- Direktiva 2013/39/BE për sa i përket substancave prioritare në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 2009/90/KE që parashtron specifikimet teknike për analizat kimike dhe monitorimin e statusit të ujit;
- Direktiva 2007/60/KE për vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përmytjet.

Mbrojtja e Natyrës:

- Direktiva 2009/147/KE Për ruajtjen e shpendëve të egër;
- Direktiva 92/43/KE Për ruajtjen e habitateve natyrore, florën dhe faunën e egër;
- Direktiva 83/129/KE lidhur me importin në shtetet anëtare të lëkurës së disa llojeve të vegjëlsh të fokave dhe produkteve të derivuara prej tyre;

Zhurmat:

- Direktiva 2002/49/KE 2 Për vlerësimin dhe administrimin e zhurmave në mjedis.
- Direktiva 70/157/EKE mbi përfrimin e legjislacionit të shteteve anëtare në lidhje me nivelin e lejueshëm të zhurmës dhe të shkarkimeve nga mjetet motorike;
- Direktiva 97/24/KE mbi disa komponentë dhe karakteristika të mjeteve motorike me dy ose tri rrota;
- Direktiva 2001/43/KE mbi gomat e mjeteve motorike dhe të rimorkiove të tyre si dhe montimi i tyre;
- Direktiva 2009/40/KE mbi kontrollet e përshtatshmërisë rrugore për mjetet motorike dhe rimorkiot e tyre.

Konventat:

- UNESCO Konventa e UNESCO-s për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Jomateriale (2003);
- Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore;
- Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC);
- Konventa e Bernës (1976): Ruajtja e Faunës së Egër dhe Mjedisit Natyror Evropian;
- Konventa e Biodiversitetit (Diversiteti Biologjik) (1992);
- Konventa e Ramsarit per Ligatinat (1971);
- Konventa e Aarhusit (Konventa mbi Të Drejtën për Informacion, Pjesëmarrjen e Publikut në Vendim-marrje dhe Të Drejtën për t'ju drejtuar Gjykatës për Çështjet Mjedisore) (1998);
- Konventa e Bonit (1979); Konventa për Mbrojtjen e Specieve Shteguese të Kafshëve të Egra;
- Konventa CITES (1975): Konventa mbi Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara të Florës dhe Faunës së Egër;
- Konventa e Espoos (1991): Konventa për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis në Kontekst Ndërkufitar së bashku me Amendimet dhe Protokollet;
- Konventa per Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Nënujore (2001).

Konteksti Rajonal

- Strategjia e Evropës Juglindore 2020 (SEJ 2020);
- Kuadri i Investimeve në Ballkanin Perëndimor (KIBP);
- Strategjia e Bashkimit Evropian për Rajonin Adriatiko - Jonian (SBERAJ);
- Programi IPA II;
- Samiti i Ballkanit Perëndimor – rrjeti i korridoreve kyç rajonale të transportit.

Konteksti Kombëtar

- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2014-2020
- Strategjia e Zhvillimit të Biznesit dhe Investimeve 2014-2020
- Strategjia e Furnizimit me Ujë & Kanalizimet 2014-2020
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025
- Plani Kombëtar për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025
- Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2015-2020 (draft)
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar për Territorin (draft)
- Legjislacioni përkatës mbi ekologjinë, ajrin, mjedisin ujor, zonat e mbrojtura, VSM dhe VNM, administrimin e mbetjeve, trashëgiminë kulturore, zhurmat, ujin, bujqësinë, pyjet, etj.

3.6 ANALIZA, NISMA DHE PROGRAME ZBATIMI

3.6.1 Situata Ekzistuese në Shqipëri

Në Shqipëri, mungesa e planeve hapësinore dhe moszbatueshmëria e bazës ligjore janë konsideruar si dy prej pengesave më të madhe për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik të vendit. Ritmi i përgatitjes së planeve hapësinore ka qënë shumë i ngadaltë për të parandaluar praktikën e ndërtimeve ilegale. Mosrealizimi i planeve dhe programeve territoriale, moskoordinimi dhe bashkërendimi në shkallë rajonale dhe kombëtare, konsiderohen si arsyt kryesore të pamundësisë për një zhvillim të qëndrueshëm dhe të koordinuar për zonën qendrore ekonomike. Edhe pse ka patur disa tentativa për hartimin e PPV, mosarritja në fazën e implementimit apo edhe mungesa e kapaciteteve administrative të Bashkive si autoritet planifikimi, kanë shkaktuar një problem madhor. Fakti është se, për këtë hapësirë strategjike nuk ka ekzistuar një Plan i Integruar Kombëtar që të shërbejë si kuadër rregullues dhe promovues për të siguruar standarde në planifikim dhe instrumenta që mundësojnë rritjen e qëndrueshme ekonomike. Bashkitë aktuale kanë nevojë për një strategji dhe plan gjithpërfshirës që të sigurojnë përdorimin efektiv të burimeve të pakta publike, të shmangë shkatërrimin e tokës bujqesore dhe të udhëzojë, si sektorin publik, ashtu edhe atë privat se ku duhet t'i zhvillojnë shërbimet.

Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Plani i Përgjithshëm Kombëtar është një nismë e marrë nga qeveria me propozim të Ministres për Zhvillimin Urban dhe Turizmin. Ky plan duhej të ishte bërë më parë dhe vonesa e tij ka rënduar situatën në terren, duke degraduar panoramën e përgjithshme me ndërtime të realizuara në mungesë të një plani kombëtar, dhe për më tepër kanë shkaktuar dëm ekonomik kombëtar pasi ndërkohë është stimuluar hartimi i planeve vendore dhe rajonale, të gjitha hartuar dhe miratuar në mungesë të një kornize politike kombëtare të planifikimit. Zhvillimet kaotike dhe shpesh informale në territor, si dhe mungesa e planifikimit dhe e kontrollit të territorit nga njësitë vendore, kanë dëmtuar rëndë edhe peizazhin natyror. Plani i Përgjithshëm Kombëtar do të orientojë përdorimin dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve dhe potencialeve të Shqipërisë. Brenda këtij kuadri do të ketë një vëmendje të veçantë për rivlerësimin e aseteve të trashëgimisë kulturore dhe të burimeve natyrore.

Qëllimi i hartimit të një Plani të Përgjithshëm Kombëtar konsiston në krijimin e platformës drejtuese dhe të garancisë ligjore të nevojshme për një zhvillim të qëndrueshëm urban, ekonomik, social e mjedisor në territor.

Qëllimet specifike strategjike që synon të përmbushë Plani i Përgjithshëm Kombëtar, bazuar edhe në parimet e Ligjit të PT-së, janë:

- të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore,
- të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit në nivel kombëtar e vendor, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesat publike e private,

- të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit,
- të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin,
- të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë,
- të sigurojë që autoritetet kombëtare e vendore të planifikimit, të hartojnë e të përditësojnë rregullisht instrumente të planifikimit, sipas kërkesave të tregut dhe nevojave sociale,
- të sigurojë që autoritetet e planifikimit të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre për të nxitur planifikimin e harmonizuar e të integruar të territorit,
- të garantojë, sipas legjislacionit për ndërtimin, zbatimin e rregullave të sigurisë së ndërtimeve dhe të punimeve të ndërtimit për jetën dhe shëndetin e njerëzve.

Bazuar në Planin e Përgjithshëm Kombëtar disa nga direktivat kryesore të cilat rrjedhin për PPV e Bashkisë Tepelene janë:

RAJONALIZIMI - Një nga kërkesat që plotëson Plani i Përgjithshëm Kombëtar është krijimi i bazave për zhvillim rajonal. Tre janë tipet e Rajoneve të përcaktuara nga PPK:

- RAJONE NDËRKUFITARE
- RAJONE EKONOMIKE KOMBËTARE
- RAJONE TË SPECIALIZUARA

RAJONET NDËRKUFITARE burojnë drejtpërdrejt nga Programet IPA Crossborder (Vetëm për periudhën 2014-2020 Shqipëria do të sigurojë një mbështetje financiare prej 75milion eurosh.)

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Objektivi: Integrimi hapësinor, rritja e aksesueshmërisë së vendit dhe shpërndarje e balancuar e flukseve.

Politikat: Organizimi i territorit në sistemin e hierarkizimit të qendrave urbane dhe zhvillimi i korridoreve të integruara të flukseve të infrastrukturës.

TRANSPORTI

Objektivi: Multimodal dhe miqësor ndaj ambjentit konkurrues

Politika: Krijimi dhe konsolidimi i një sistemi të integruar multimodal mbarë Kombëtar, rritje dhe konsolidim i pikave të aksesit dhe të lidhjes së territorit.

Plani i Përgjithshëm Kombëtar për **Sistemin Urban** propozon:

- Zhvillimin e balancuar të territoreve urbane duke promovuar zhvillimin policentrik të territorit;
- Organizimin e aktiviteteve ekonomike në mënyrë efëiente për zhvillimin e infrastrukturës e cila do të frenojë braktisjen dhe emigrimin e popullsisë.
- Një sistem i transportit i integruar multimodal mbarë kombëtar dhe miqësor ndaj mjedisit
- Krijimi i hierarkive dhe te ndarjes nga ana funksionale e qendrave urbane
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar, në varësi të statusit aktual dhe të propozuar të qendrave urbane, me qëllim sigurimin e zhvillimit të territorit në përputhje me Vizionin e planit, propozon ndërhyrje rigjeneruese, kooperuese dhe fuqizuese për qendrat urbane terciare.

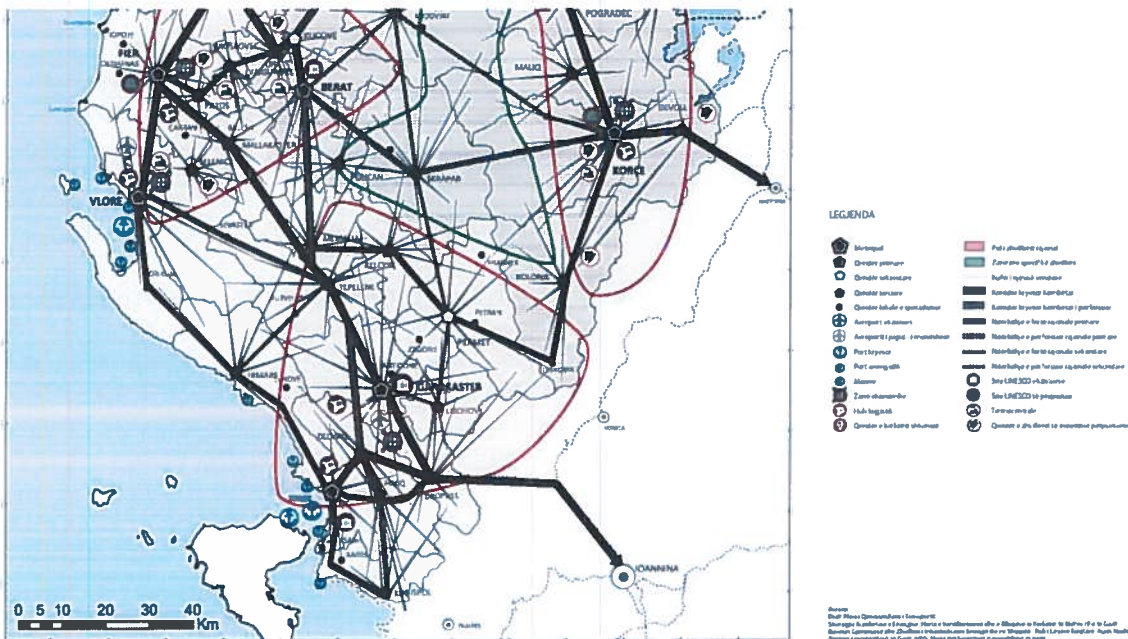

Fig. – 3 Skema nga PPK, ndërlidhja hapsinore

Sistemi Natyror

Referuar Sistemit Natyror (i cili përbëhet nga peizazhet, hapësirat e paprekura të natyrës, korridorët ekologjikë dhe hapësirat që kanë një kategori bazë të përdorimit “natyrë” (N), në përputhje me Rregulloren e Planifikimit të Territorit), Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

- Vënien në efëiencë të vend-depozitimeve ekzistuese dhe ndërtimin e vend depozitimeve rajonale sipas standarteve të kuadrit ligjor sektorial.
- Përgjatë luginave të lumenjve (në rastin e lumenjtë Vjosë, Drinos), propozohet shtrirja e korridorëve natyrorë, të cilat vendosin prioritet përdorimi natyrën dhe bëjnë lidhjen me zonat e mbrojtura mjedisore, parqet kombëtare dhe rezervatet natyrorë, tokat bujqësore, masivet pyjore etj. Këto korridore natyrore sugjerohet të shihen si hapësira ku mund të integrohen rrugët e bicikletave.
- Transporti Pejsazhistik” dhe 'Infrastruktura e Gjelbër' si risi në Planin e Përgjithshëm Kombëtar. Për këtë arsye, PPK në lidhje me përdorimin/ shfrytëzimin e lumenjëve dhe degëzimeve të tyre, synon të arrijë:
 - o Mbrojtje nga shfrytëzimi intensiv për inerte;
 - o Mbrojtje nga efektet e vend-depozitimeve të mbetjeve urbane;
 - o Propozohet ruajtja dhe shtimi i zonave pyjore duke rritur ndjeshëm sipërfaqet e ripyllëzuara.
 - o Korridoret natyrore të konsiderohen si pjesë përbërëse e zonave me përparësi përdorimin e natyrës.

- Marrjen në mbrojtje të Lumit Vjosë dhe zonës përreth saj me statusin e Parkut Kombëtar.
- Korridoret Natyrore të shtrihen përgjatë luginave të lumenjve dhe ekosistemeve të tyre.
- Kombinimi i koncepteve të qëndrueshmërisë dhe administrimit të mirë duke ndërgjegjësuar brezat për rritjen e përgjegjësisë kombëtare.
- Mbrojtja dhe rritja e zonave të mbrojtura natyrore; krijimi i një sistemi të qëndrueshëm e komunikativ mjedisor.
- Rritja e rolit të mjedisit në zhvillimin ekonomik të vendit si dhe integrimi i sistemit natyror në vlerën ekonomike të sektorëve të zhvillimit.
- Promovimi i krijimit të aksesit të përshtatshëm të zonave natyrore duke rritur rolin e mjedisit në cilësinë e jetës urbane.
- Rëndësia dhe njëkohësisht përgjegjësia e Shqipërisë, si pjesë e rrjetit natyror e kulturor të Europës, qëndron në faktin se vlerat mjedisore dhe kulturore të saj duhet të ruhen, jo vetëm për shkak të natyrës së tyre unike, por edhe sepse ato ndërlidhen me sistemin natyror, si dhe trashëgiminë historike e kulturore europiane.
- Projekte ripyllëzimi dhe rigjenerimi në zonat e degraduara nga dukuri natyrore, si erozioni dhe përmytjet, por edhe nga aktiviteti njerëzor.

Sistemi Ujor

Referuar kritereve të klasifikimit të Sistemit Ujor, që përfshin tërësinë e burimeve ujore nëntokësore dhe sipërfaqësore, i cili përmban të gjithë trupat ujorë, përfshirë brigjet sipas përcaktimeve të legjislacionit të posaçëm. Sistemi ujor formohet nga rrjeti me kategori bazë të përdorimit të tokës “ujë”. Lidhur me këto komponent, Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

- Rritjen e masave përkatëse me qëllim reduktimin e ndotjeve të ambientit (eliminimin e ndotjes së lumit Vjosë, Drinos dhe degëzimeve të tij, ndotjen e ajrit, etj).
- Rritjen e bashkëpunimit ndër-bashkiak me qëllim mbikqyrjen dhe ruajtjen e florës dhe faunës së pasur ujore dhe mbitokësore.
- Ruajtjen dhe krijimin e parqeve natyrore përgjatë brigjeve të lumenjve.
- Propozohet vendosje e impianteve të trajtimit të ujërave të përdorur në të gjitha qendrat urbane pranë brigjeve ujore. Përcaktimin e Vijës Blu dhe respektimin strikt të saj si kufiri I zonave mbrojtëse të të gjitha burimeve ujore, sipas përcaktimeve të legjislacionit sektorial në fuqi dhe Rregullores së Planifikimit korrik 2015, në mënyrë që të mbrohen ujërat dhe ekosistemet e tyre.
- Mbulimi me shërbimin e ujësjellësit dhe kanalizimeve për zonat turistike dhe suburbane.
- Plotësimi i qëndrueshëm i nevojave për ujë për bujqesinë, nëpërmjet rehabilitimit dhe modernizimit të sistemeve ujitës.
- Hartimin e Planeve të Menaxhimit për Basenet Vjosë në përputhje me Strategjinë Sektoriale të Mjedisit, një proces i cili ka nisur së fundmi.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i sistemeve të ujitjes, nëpërmjet ndarjes së kompetencave dhe përgjegjësisë për mirëmbajtjen dhe rehabilitimin e infrastrukturës së ujitjes, ndërmjet pushtetit qendror, njësive administrative dhe organizatave të përdorimit të ujit.
- Plotësimi i qëndrueshëm i nevojave për ujë, nëpërmjet rehabilitimit dhe modernizimit të sistemeve ujitës.
- Krijimi i një barazie sociale që të sigurohet qasje e barabartë për të gjithë përdoruesit për një sasi dhe cilësi të nevojshme të ujit, për të plotësuar nevojat dhe mirëqenien e tyre.

- Te krijoje qendrueshmeri ekologjike për të siguruar që ekosistemet ujore të shihen si përdorues më vete dhe ndarja e tyre të bëhet për të mbështetur funksionin e tyre natyror.

Sistemi Bujqësor

Referuar kritereve të klasifikimit të Sistemit Bujqësor ne te cilin perfshihen te gjitha kategorite e tokave bujqesore, te zene me bimet e arave, pemishtet, vreshtat dhe ullishtat, kudo ku ndodhet dhe qe ka vecori thelbesore pjellorine si dhe kanalet, rezervuaret ne sherbim te saj), objektivi –Eficiencë për një sektor bujqësor konkurrues, Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

- Ruajtjen e hapësirave territoriale të tokës bujqësore duke ndaluar zhvillimet urbane në tokat bujqësore.
- Ndërmarrjen e politikave nxitëse për bashkëpunimin ndërmjet fermerëve me qëllim krijimin e korporatave/ kooperativave të afta për të qënë konkurrese në rajon;
- Ruajtjen e traditës vendase të kulturave bujqësore si gruri, misri, vreshtave të rrushit, pemëve frutorë, ullishteve, etj.
- Rekomandon aspektin e përmirësimit të rrjetit ujor (kanalet vaditëse / kulluese); bashkitë përkatëse për marrjen e masave të duhura në këtë aspekt;
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon plotësimin e zinxhirit ekonomiko-bujqësor në agropërpunimin e produkteve bujqësore (prodhim, përpunim + tregtim).
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon krijimin e tregjeve rajonale bujqësore.
- Mbrojtjen strikte të sipërfaqes së tokave bujqësore duke frenuar informalitetin.
- Bashkëpunimin ndërmjet fermerëve për të qënë konkurent në rajon.
- Marrjen e masave në përmirësimin e rrjetit të kanaleve vaditëse / kulluese për tokat bujqësore.
- Strukturave ndërtimore me kapacitet të mjaftueshëm për grumbullimin, përpunimin dhe paketimin e produkteve të ndryshme bujqësore të fermerëve vendas;
- Krijimi i tregjeve lokale për promovimin dhe tregtimin e produkteve bio-organikë;
- Ruajtjen e zonave të thella malore, pyjeve, foragjereve si dhe të hapësirave të tjera të përshtatshme për kultivimin e bimëve aromatike nga ndërhyrjet abuzuese informale, me qëllim garantimin e vazhdueshmërisë të kultivimit dhe grumbullimit të llojeve të ndryshme të bimëve aromatike, të cilat kanë përdorim të gjerë në tregun farmaceutik;
- Promovimi i lidhjeve për studim dhe zhvillim ndërmjet qendrave të inovacionit dhe të përpunimit të produkteve ushqimore me qëllim formimin e pikave/poleve bujqësore të vendit.

Sistemi Infrastrukturor

Referuar kritereve të klasifikimit të Sistemit Infrastrukturor, (i cili u referohet rrjeteve kryesore të infrastrukturës në nivel kombëtar, qarku dhe vendor), Plani i Përgjithshëm Kombëtar propozon:

Për Infrastrukturën e Transportit:

- Vlerësimin e potencialit natyror në aspektin e diversifikimit të energjisë alternative për përdorim në rrjetet e transportit;
- Zhvillimin e formave të energjisë alternative siç është ajo diellore (parqet fotovoltaike) apo energjisë së erës, parqet eolike ku do të analizohet efikasiteti për instalimin e këtyre projekteve, etj. Në përputhje me karakteristikat e peizazhit natyror dhe historik, pa e cënuar atë.
- Përmirësimin e parametrave të amortizuar teknike të rrjetit të infrastrukturës së transportit;
- Zhvillimin e segmenteve lidhës midis akseve kryesore të komunikimit që kalojnë në Rajon, të cilat mundesojnë lidhjen e zonave turistike në gjithë territorin e Bashkisë Tepelene, si pjesë e itinerarit peisazhistik me rëndësi për zonën.
- Promovimi i rrjeteve të transportit publik qytetas si dhe të metodave të transportit alternative nëpërmjet zhvillimit të akseve të destinuara për këmbësorët dhe për bicikletat.

- Krijimi i akseve komunikuese te cilat lidhin zonat e banuara periferike me qendrat kryesore urbane, te konsoliduara keto si qendra qe mundesojne sherbime me te specializuara per te gjithë territorin qe administrojne
- Vendorsjen e një rrjeti të integruar të transportit publik që mbështetet nga infrastruktura e terminaleve multimodale në qendrat urbane kryesore lidhëse;

Për Infrastrukturën Energjetike:

Sektori i prodhimit te Energjise ne Shqiperi eshte nje nga sektoret baze te ekonomise se vendit bazuar kjo ne burimet e medha natyrore qe jane ne dispozicion. Lidhur me kete komponent, PKK propozon:

- Zhvillimi dhe konsolidimi i investimeve ne burimet e naftes, gazit, qymyrgurit si dhe ne permiresim e potencialit hidrik per prodhimin e energjise elektrike.
- Zhvillimin e impianteve fotovoltaike, te favorizuar nga niveli i konsiderueshem i diellezimit, thuajse ne te gjithë territorin e vendit. Energjia Diellore eshte rezerva natyrore me e madhe e energjise, e cila eshte e shperndare kudo ne botë ne sasi me te medha sesa nevojat tona per energji, eshte e pastër, nuk kerkon shpenzime te tjera dhe nuk paraqet asnjë rrezik per ndotjen e mjedisit dhe zona ne studim I ka te gjitha kushtet natyrore per ta mundesuar shfrytezimin e kesaj energjie.
- Nxitja per perdorimin e teknologjive te reja ne transport dhe burimeve te energjise miqësore ndaj mjedisit, si p.sh. perdorimi i elektricitetit, hidrogjenit dhe teknologjive hibride per distanca te largëta te transportit te mallrave dhe me gjerë.

Tashme tregu i energjise elektrike ne Shqiperi eshte ne nje proces tranzicioni, per te kaluar nga një sistem i planifikuar drejt një sistemi me baze tregu.

Strategjia Kombetare e Energjise e vë fokusin ne integrimin e tregut te energjise Shqiperi - Kosove, ku sipas llogaritjeve te dy sistemet e kombinuara do te gjeneronin kursime vjetore financiare nga shpenzimet e reduktuara te importit prej me shume se 1 miliardë euro deri ne vitin 2030.

3.6.2 Analiza e dokumenteve të planifikimit të hartuara më parë

Rehabilitimi i rrugëve - Pjesa më e madhe e rrugëve rajonale, kryesore dhe dytësore të qytetit janë në kushte jo shumë të mira, kanë nevojë për përmirësime. Me ndryshimet territoriale vlen të rishikohen këto propozitete duke ndërmarrë dy skenarë kryesor: Rigjenerimin e rrugëve në zonat urbane, si dhe plotësimin e infrastrukturave lidhëse të qendrave të fshtarave me qendrën e bashkisë. Duke ndjekur përpjekjet e bashkisë gjatë viteve të fundit, pritet të përfundohen hapat e mëposhtme nëpërmjet programit për “Rigjenerimin e Rrugëve dhe të Hapësirave”:

- Asfaltimi i rrugëve të dëmtuara/të paasfaltuara;
- Restaurimi i rrugëve me kalldrëme;
- Rigjenerimi i bulevardeve urbane;
- Masa për qarkullimin e trafikut dhe sigurinë në rrugë (përmirësimi i kryqëzimeve, sinjalistikës rrugore);
- Përmirësime të trotuareve;
- Përmirësim të eksedit të njerëzve me aftësi të kufizuara;

Master plani i transportit –Tepelena, është e qartë se sistemi i transportit të qytetit aktualisht është larg të qenit i përgatitur për të trajtuar zhvillimin dhe rritjen e pritur, si rezultat Master Plani i Transportit për Tepelenë do të duhet të:

- Krijojë një hierarki rrugësh (me ngarkesa të shoqëruara të trafikut dhe me karakteristikat fizike)
- Riforcojë sistemin e transportit publik,
- Ofrojë mjete alternative dhe plotësuese për të udhëtuar rreth qytetit (korsi për biçikleta dhe për këmbësorë),
- Zhvillojë rrugë të reja dhe rrugë aksesi,
- Krijojë zona këmbësorësh, bicikletash,

Rrjeti i sipërfaqeve të hapura - Plani bën thirrje për zhvillimin e një rrjeti të integruar hapësire të hapur që i referohet të gjithë qytetit. Hapësirat e konsiderueshme të gjelbra të qytetit krijojnë një tërësi të vazhdueshme natyrore dhe mjedisore. Plani synon të rrisë në maksimum aksesin në hapësirat e mëdha të gjelbra, duke ofruar një gamë të gjerë korridoresh të gjelbra dhe duke nxitur zonat për biçikletat dhe këmbësorët. Për më tepër, sipërfaqet e hapura në nivel lagjeje do të duhet të rehabilitohen si kopshte xhepa në zonat e banimit të periferi të qytetit dhe në komplekset kolektive të banimit. Ndikimi i pritshëm do të jetë rigjenerimi i mjedisit urban dhe përmirësimi i cilësisë së ajrit dhe i mikroklimës. Më konkretisht në plan përfshihen:

- Krijimi i një rrjeti të integruar të sipërfaqeve të hapura brenda qytetit, duke përfshirë kodrat apo parqe të ndryshëm
- Vijimin e programit bashkiak “Për rigjenerimin e rrugëve dhe sipërfaqeve të hapura”.
- Rritje e mbjelljes së pemëve përgjatë rrugëve të qytetit (duke i kushtuar rëndësi pemëve që rriten shpejt).
- Rehabilitimi i hapësirave të gjelbra të vogla (kopshtet xhepa).

Rehabilitimi i vend depozitimit të mbetjeve – Në bashkinë Tepelenë ushtrohet një aktivitet i ulët teknologjik, që nuk arrijnë të ndikojnë dukshëm në mjedisin përreth me mbetjet e tyre. Gjithsesi, i vetmi burim ndotje mendohet se janë dampat minerare aktuale, por më tepër ajo historike pa lënë mënjandë dhe ato antropogjene. Që nga viti 1994, grumbullimi dhe transporti i mbetjeve, si dhe shërbimet e tjera të pastrimit i janë deleguar autoriteteve vendore, duke i bërë plotësisht përgjegjëse për manaxhimin e tyre. Sistemet që trashëguan dhe sot operojnë, konsiston në grumbullimin e mbetjeve të ngurta urbane në një rrymë të vetme dhe transportimin e tyre në vendet lokale të depozitimit të tyre. Procesi i delegimit të kompetencave, pavarësisht përmirësimeve graduale të vërejtura është kthyer në një sfidë për autoritetet vendore. Ato janë ballafaquar me mungesën e instrumenteve të nevojshme për manaxhimin mjedisor të mbetjeve, mungesën e teknologjive dhe të investimeve, si dhe të kapaciteteve të mjaftueshme të burimeve njerëzore dhe financiare. Duhet të punohet për ndërtimin e një vend depozitimi të mbetjeve. Plani duhet të mbështes mbylljen e vend depozitimit aktual të mbetjeve dhe rehabilitim e tij në mënyrë që ky vend të transformohet në një Park të Gjelbër dhe Kreativ për qytetin. Kjo do të jetë zona më e

rëndësishme e gjelbër e qytetit që do të ketë kapacitet të mikpresë sporte të ndryshme, aktivitete që ushtrohen gjatë kohës së lirë, aktivitete kulturore dhe rekreative. Objektivat e këtij projekti strategjik investimesh të integruara janë:

- Eliminimi i një rreziku të madh shëndetësor;
- Mbrojtja e burimeve ujore për gjeneratat e ardhshme;
- Krijimi i një zone për aktivitete rekreative dhe të kalimit të kohës së lirë në nivel qyteti, e ku do të mund të vijnë dhe banorë nga zonat përreth;
- Ofrimi i një burimi potencial të ardhurash për bashkinë nga objekte të ndryshme (të tilla si parku për kalimin e kohës së lirë, park për kurs golfi, etj.);
- Të vepruarit si katalizator për rigjenerimin gradual dhe përmirësimin e sektorit juglindor të qytetit, i cili aktualisht paraqet probleme të ndryshme;
- Ofrimi i një lidhje të re në formën e një korridori të gjelbër, duke lidhur qendrën e qytetit me këtë destinacion të ri, me regjenerimin e lagjeve të ndërmjetme.

Rehabilitimi i vend depozitimit do të kërkojë hapat e mëposhtme:

- Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (VNM) për kontaminimin e zonës
- Planifikimin e detajuar fizik (mundësisht sipas studimit të Institutit Kombëtar të Monumenteve të Mjedisit)
- Rehabilitimin e vend depozitimit aktual dhe projektimin e peizazhit
- Zhvillimin e aktiviteteve rekreative, sportive, kulturore dhe çlodhëse
- Zhvillimin e një korridori të gjelbër që do të lidhë parkun rekreativ me qendrën e qytetit.

Menaxhimi i hedhjes së mbetjeve - Menaxhimi i hedhjes së mbetjeve në Tepelenë mbetet i kufizuar dhe i pamjaftueshëm. Mbetjet spitalore hidhen pa u trajtuar siç duhet, gjë e cila mund të çojë në rreziqe sanitare (kullime të mbetjeve sanitare në tokë, në ujëra nëntokësorë ose në atmosferë). Në mënyrë që të arrihet zhvillim i qëndrueshëm, Tepelena do të duhet të bëhet një qytet i pastër, i shëndetshëm dhe i sigurt, i cili garanton cilësinë e jetës për të gjithë banorët dhe mbron mjedisin e saj natyror. Si rezultat, zhvillimi i qytetit kërkon një sistem mbledhje dhe menaxhimi mbetjesh.

Komponentë të projektit përfshijnë:

- Zhvillimin e një plani gjithëpërfshirës për sistemin e mbledhjes dhe menaxhimit të mbetjeve;
- Planifikimin e integruar për menaxhimin e mbetjeve të ngurta në nivel rajonal;
- zbatimin e studimit rajonal të vitit 2005 duke i kushtuar përparësi trajtimit të mbetjeve mjekësore;
- Rehabilitimin e vend depozitimit ekzistues dhe zhvillimin e një parku rekreativ në nivel qyteti (shih edhe projektin për rehabilitimin e vend depozitimit të mbetjeve);
- Krijimin e një programi bashkiak riciklimi dhe zhvillimin e një qendre përzgjedhje manual;
- Fushata dhe iniciativa pastrimi për pastrimin e qytetit nga mbeturinat;

- Plan për menaxhimin e materialeve inerte;
Studim fizibiliteti për zhvillimin e qendrës së riciklimit;
- Zhvillimin e një korridori të gjelbër që do të lidhë parkun rekreativ me qendrën e qytetit.

Sistemi i kullimit - Qyteti i Tepelenës aktualisht është i lidhur me një sistem të integruar ujërash të zeza dhe kullimi nëpërmjet tubacioneve të konsoliduara, pa pasur sistem veçmas për ujërat e zeza dhe veçmas për kullimin. Sistemi i integruar konsiderohet si problematik pasi kërkon mbingarkesë të panevojshme të rrjetit të kanalizimeve dhe të impiantit të trajtimit të ujërave të mbetura. Pra, Tepelena duhet të vijojë me ndarjen e sistemit të kanalizimeve nga sistemi i kullimeve, duke ndërtuar një sistem të ri kullimi nën tokë. Tipografia unike e Tepelenës do të jetë faktori përcaktues i sistemit të kullimit të qytetit. Në zonat që gjenden në rrëpirat kodrinore (baza tradicionale), forca e gravitetit dhe rrëshqitja natyrore do të përdoren për kullim dhe për furnizim me ujë. Në zonat e sheshta të qytetit, në veçanti në zonat që identifikohen si të prekshme ndaj përmytjeve, infrastruktura e kullimit do të integrohet në sipërfaqen e tokës për të parandaluar përmytjet e zonave të sheshta. Ndarja e sistemit të kullimit nga sistemi i ujërave të zeza do të çojë në ofrim më të mirë të shërbimeve si dhe në një organizim racional dhe të qëndrueshëm të ndërmarrjeve publike brenda qytetit.

Situata Ekzistuese në Bashkinë e Tepelenës

E krijuar në vitin 2015, pas miratimit të Reformës së re Administrative Territoriale, Bashkia Tepelenë shtrihet në pjesën jug-perëndimore të Shqipërisë, pjesë e Qarkut Gjirokaster. Ka një sipërfaqe prej 431.24 km² dhe kufizohet në Veri me Bashkinë Memaliaj, në Lindje me Bashkinë Këlcyrë, në Jug me Bashkinë Gjirokastër si dhe në Perëndim me Bashkitë Himarë dhe Selenicë. Qendra e saj administrative është qyteti i Tepelenës, ku gjenden edhe institucionet kryesore.

Në përbërje të kësaj bashkie ndodhen 4 njësi administrative: Tepelenë, Qendër Tepelenë, Lopës dhe Kurvelesh, ndërsa fshatrat në për- bërje të tyre janë si në vijim:

- Qendër Tepelenë: Dukaj, Salari, Turan, Mamaj, Veliqot, Bënçë, Dragot, Beçisht, Mezhgoran, Peshtan, Hormovë, Lekël, Kodër, Luzat
- Lopës: Sinanaj, Matohasanaj, Dorëz, Dhëmban, Lab Martalloz

- Kurvelesh: Progonat, Lekdush, Gusmar, Nivicë, Rexhin

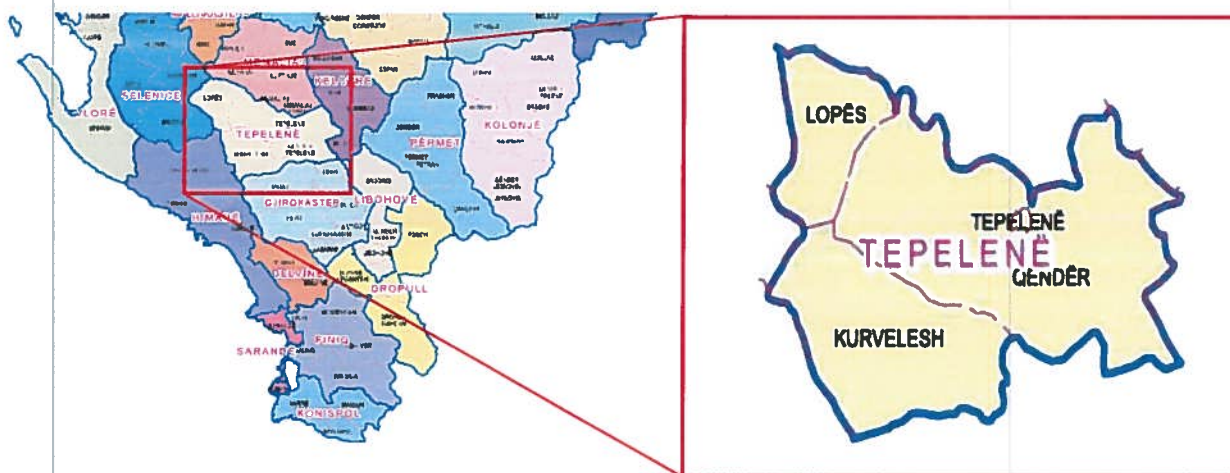

Fig. - 4 Ndarja e re administrative

A) Situata demografike

Analiza demografike është baza mbi të cilën mbështeten të gjitha elementet planifikuese të planit të përgjithshëm vendor. Duke pasur parasysh të gjitha zhvillimet demografike, lëvizjet e mëdha migratore të 20-25 viteve të fundit, është shumë e rëndësishme një analizë e thelluar në këtë aspekt.

Së pari, duhet theksuar se momentalisht në Shqipëri ka dy lloje burimesh që përdoren në lidhje me shifrat e popullsisë:

1. Të dhënat e popullsisë sipas Gjendjes Civile
2. Të dhënat e popullsisë sipas Censurit të vitit 2011

Sipas Censurit të vitit 2011, bashkia ka një popullsi prej 8.949 banorësh. Ndërkohë që sipas Regjistrit Civil, kjo bashki numëron 16.371 banorë. Diferenca e madhe ndërmjet këtyre shifrave mund të shpjegohet me lëvizjen migratore, që për këtë zonë ka patur përpjestime mjaft të mëdha, të paflektuar ende në rregjistrat e gjendjes civile. Bashkia e re shtrihet në një sipërfaqe prej 431.24 km² me një densitet prej 12.1 banorë/km² (disafish më e ulët se mesatarja në rang vendi, për shkak të sipërfaqes së madhe me zonë malore).

Të dhënat aktuale të vitit 2015 flasin për një numër total prej 16,4 mijë banorësh të rregjistruar në gjendjen civile, krahasuar me rreth 20 mijë në vitin 2000. Duket se rënia sistematike e numrit të popullsisë aktualisht është frenuar, si në territorin e ish-komunave, ashtu edhe në qytetin e Tepelenës. Njohja e kësaj dinamike dhe parashikimi për vitet në vijim do të jenë një variabël bazë për planifikimin e ardhshëm strategjik.

Raporti gjinor, sipas të dhënave të censusit të vitit 2011 rezulton të jetë 104.9, pak më i lartë se mesatarja kombëtare prej 100.4, gjë që mund të shpjegohet me fenomenin më të lartë të migrimit tek gjinia femërore. Në Bashkinë e Tepelenës, grupmosha 15 – 64 vjeç përbën 66.9 % të totalit të banorëve, duke qenë thujtse afër mesatares kombëtare (68%), po ashtu si edhe grupmosha e fëmijëve: 19% (mesatarja në rang vendi 20%).

Dinamika e popullsisë: sipas të dhënave demografike të marra nga gjendja civile e Bashkisë së Tepelenës, popullsia është zvogëluar me gati 16% në periudhën 2000-2015. Gjatë pesë viteve të fundit rënia e popullsisë ka vazhduar gati me të njëjtat ritme. Emigrimi ka qënë kryesisht jashtë shtetit, por edhe drejt qyteteve të tjera të Shqipërisë (Sarandë, Tiranë etj). Kthimi i emigrantëve deri në vitin 2011 ka qënë i papërfillshëm, rreth 400 persona gjithsej, (0.3% e totalit të emigrantëve të kthyer).

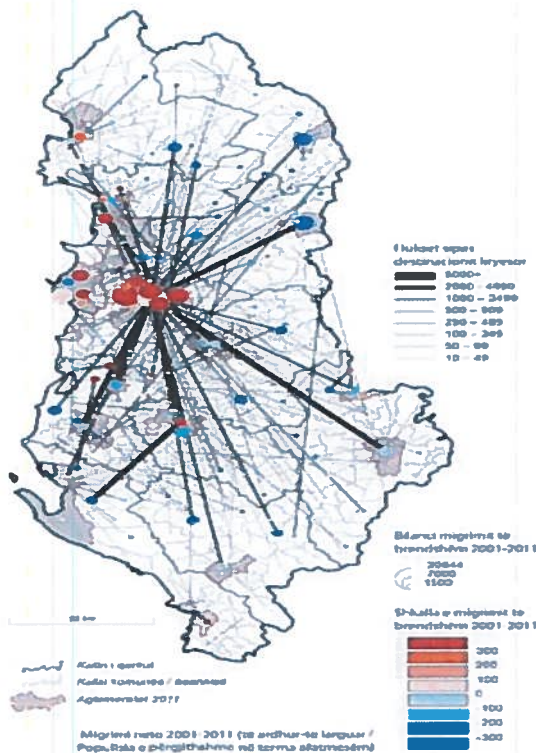
Lëvizjet dhe Projektioni i Popullsisë

Projektioni i popullsisë për periudhën e ardhshme është një domosdoshmëri për planifikimin e zhvillimit social-ekonomik të Bashkisë. Në vijim, do të paraqitet projektioni i popullsisë për 15 vitet e ardhshme i bazuar në parametrat që parashikon INSTAT. Sipas studimit të INSTAT, në nivel kombëtar, popullsia e Shqipërisë është përfshirë, në këto 25 vite, në lëvizje të brendshme dhe ndërkombëtare në shkallë të gjerë dhe gjithashtu është reduktuar në mënyrë të konsiderueshme numri i lindjeve. Efektet e

kombinuara të lindshmërisë së ulët dhe largimeve në shkallë të gjerë, kryesisht të rinjve, përshpejtuan ritmin e moshimit të popullsisë dhe kjo vihet re në pothuajse të gjitha qarqet/bashkitë. Nga ana tjetër zhvillimet e viteve të fundit ku vendet e destinacionit të migrantëve shqiptarë (kryesisht Greqi dhe Itali) kanë qënë pjesë e recesionit ekonomik ka dhënë disa shenja të kthimit të emigrantëve, dhe e bëjnë edhe parashikimin e popullsisë pak më të vështirë sesa duke u bazuar thjesht në trendet e mëparshme.

Fig. – 7 Lëvizja e popullsisë gjatë periudhës 2001-2011.

(Burimi: INSTAT 2014)

Emigrimi i të rinjve, rënia e lindshmërisë, si dhe vdekshmëria më e ulët që nga viti 1989, kanë zvogëluar peshën e brezave të rinj dhe kanë rritur atë të brezave më të vjetër në popullsinë e përgjithshme, duke çuar drejt një moshimi demografik.

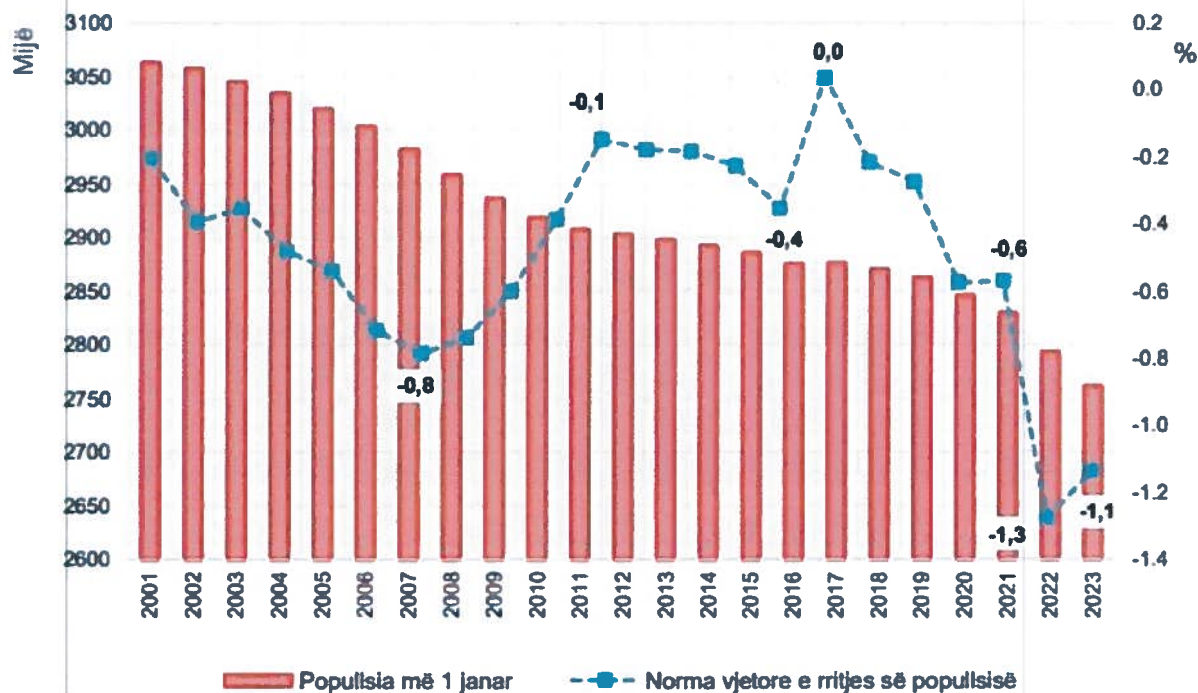

Fig. – 8 Popullsia dhe norma e rritjes së saj në Shqipëri për periudhën 2001-2012 (Burimi, Instat)

INSTAT ka bërë një përlllogaritje të projeksionit të popullsisë bazuar në 3 skenarë:

- 1- Skenari 1 – Vdekshmëri e Lartë, Lindshmëri e Ulët, Migrim i Lartë
- 2- Skenari 2 – Vdekshmëri e Mesme, Lindshmëri e Mesme, Migrim i mesëm
- 3- Skenari 3 – Vdekshmëri e Ulët, Lindshmëri e Ulët, Migrim i Ulët

Konkluzione paraprake

- Struktura moshore e popullsisë tregon një potencial të madh përse i përket segmentit ekonomikisht aktiv të popullsisë (15-64 vjeç). Në kushtet e nxitjes së mundësive për punësim, ky segment ofron një motor të burimeve njerëzore që mund të shtyjë pozitivisht zhvillimin ekonomik të Bashkisë. Bashkia duhet t'i përgjigjet këtij segmenti me politika që nxisin punësimin.
- Duke vlerësuar diferencat që ekzistojnë midis dy burimeve të ndryshme për popullsinë, sugjerohet që për efekt të planifikimit, të përdoret burimi i Gjendjes civile. Megjithatë, kur të diskutohen shpërndarje specifike shërbimesh (mbulim me shkolla apo me ambiente shëndetësore psh) duhen marrë parasysh edhe vlerësimet që vijnë përlllogaritjet e Censurit të INSTAT.

B) Situata urbane dhe informaliteti

Në hapësirën gjeografike të administruar nga Tepelenë gjenden të dy tipat e vendbanimeve, urbane dhe rurale. Në përbërje të kësaj bashkie ndodhen 4 njësi administrative: Tepelenë, Qendër Tepelenë, Lopës dhe Kurvelesh, ndërsa fshatrat në për- bërje të tyre janë si në vijim:

- Qendër Tepelenë: Dukaj, Salari, Turan, Mamaj, Veliqot, Bënçë, Dragot, Beçisht, Mezhgoran, Peshtan, Hormovë, Lekël, Kodër, Luzat
- Lopës: Sinanaj, Matohasanaj, Dorëz, Dhëmbjan, Lab Martalloz
- Kurvelesh: Progonat, Lekdush, Gusmar, Nivicë, Rexhin

Vihet re që ka rikonstruksione dhe ndërtime të reja nga banorët, kryesisht, në fshatra gjatë dhjetvjecarit të fundit. Ndërsa në qytetin e Tepelenës ato janë të pakta. Këtu banorët jetojnë në godina të ndërtuara përpara viteve '90. Nevojat për strehim janë të mbuluara edhe si rezultat i migracionit të madh brenda dhe jashtë vendit. Por, problematike është çështja e cilësisë së godinave. Ndërtesat e banimit janë të amortizuara dhe nuk mirëmbahen.

Duke qenë se disa janë braktisur, por edhe ato që banohen nuk mirëmbahen, godinat janë dëmtuar rëndë. Disave ju kanë rënë çatitë, ndërsa disa të tjerave po ju themohen tullat për shkak të lagështirës. Së pari, kjo situatë është e rrezikshme për jetën e atyre që banojnë në to dhe së dyti krijon një pamje estetike të pakëndshme për qytetatrët. Nuk ka hapsira të gjelbëruara, ambiente çlodhëse për moshën e tretë, apo parqe lodrash për fëmijët. Plani i fundit rregullues i qytetit të Tepelenë daton përpara viteve '90.

Rrugët dhe transporti

Përsa i përket projekteve të infrastrukturës te transporti, përveç disa detyrimeve që burojnë nga Plani i Përgjithshëm Kombëtar, projekte konkrete të tilla praktikisht mungojnë. Ndonëse sipas Kodit Rrugor, siç do e analizojmë më poshtë duhet të ishin bërë në vijimësi që mbas aprovimit të tij. Planet Urbane të Trafikut (PUT) dhe Planet Kombëtare të Trafikut (PKT) apo dhe Planet Urbane të Transportit (PUTr), nga të cilat mund të trashëgonim një “Kadastër të Rrjetit Rrugor” urban dhe kombëtar, mbi bazën e të cilës mund të planifikonim më mirë “Land use”, duke përdorur në çdo rast standartet e duhura.

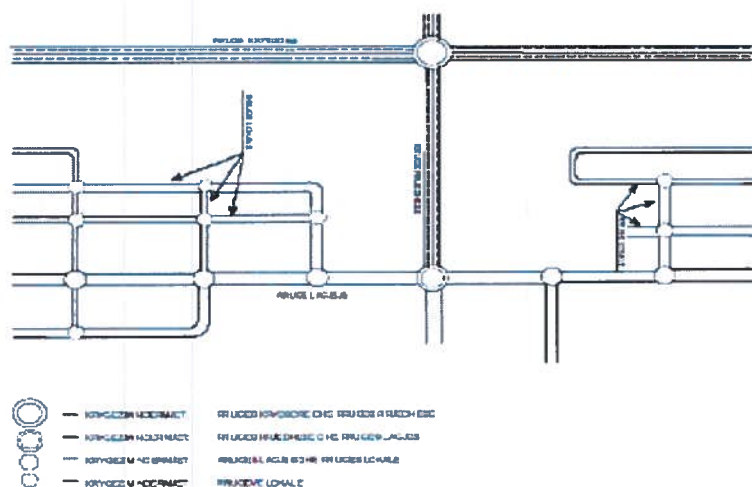

Fig. - 9 Organizimi i Rrjeteve rrugore Urbane në bazë të “hierarkisë” të rrugëve

Skema rrugore e Bashkise Tepelene dallohet nga nje konfiguracion thuajse radial i saj, ku qendra e ketij konfiguracioni eshte qyteti i Tepelenes, nga I cili marrin rruge dy akse te rendesishme per Bashkine siç jane:

Rruga Inter-Urbane Gjirokaster-Tepelene-Memaliaj

Aktualisht shtrihet pergjate korridorit lumor te Drinosit dhe Vjoses, si dhe kalon permes qytetit te Tepelenes, duke krijuar sa mundesi ekonomike por edhe probleme te trafikut apo ndotjes. Segmenti prej rreth 2 km qe pershkon edhe qytetin e Tepelenes nuk eshte ende i rikonstruktuar per t’iu pershtatur profilit terthor qe ka superstrada ne te dy anet. Segmenti i Inter-Urban Kombetar Memaliaj – Tepelene, i cili ka qene nje aks mjaft problematik per vite te tera per shkak te gjendjes se amortizuar te rruges, eshte rikonstruktuar dhe zgjeruar sipas profilit te superstrades ne vitin 2014. Nderkohe, per pjesen e superstrades qe kalon ne qytet, qe prej Korrikut te vitit 2018 ka nisur puna per ndertimin e By-Passit, nëpërmjet te cilit do te permiresohet qarkullimi dhe do te devijohet trafiku i rende ne kete pjese problematike te rruges. Megjithe investimet e kryera gjate viteve te fundit, ende nje pjese e madhe e rrugeve lokale jane ne nje gjendje fizike jo te mire; permendim ketu aksin Dukaj – Salari – Dhemblan.

Fig. 21 -Rruga Kombëtare Interurbane Kombetare Levan – Tepelene - Gjirokaster

Një investim, që ia vlen të përmendet, është ai i biznesit të kultivimit të peshkut, i ndër- tuar në brigjet e lumit Vjosë, në afërsi të urës së Hormovës. Kjo tentativë mund të pasohet nga të tjera, që synojnë të shfrytëzojnë pasuritë ujore të bashkisë.

Nga shqyrtimi i burimeve të të ardhurave familjare, rezultojnë se ndihma sociale dhe përf- itimet të ngjashme me të zënë 12% të të ardhurave familjare për popullatën lokale të Te- pelenës. Në një nivel dy herë më të ulët paraqiten remitanat, që përfaqësojnë 6% të të ard- hurave. Ndërkohë, burimi kryesor i të ardhurave familjare janë punësimi dhe vetpunësimi, që së bashku përfaqësojnë më shumë se gjysmën e totalit: 53%, si dhe llojet e ndryshme të pensioneve: gati 30% (kjo e fundit tregon përbërjen e moshuar të popullsisë së zonës).

Të dhënat mbi numrin e familjeve që trajtohen me ndihmë ekonomike janë një tregues indirekt i nivelit të varfërisë në Bashkinë e Tepelenës. Këtë ndihmë e përfitojnë në total rreth 400 familje, nga të cilat 180 në qytetin e Tepelenës. Në raport me numrin total të familjeve, rezultojnë se në Bashkinë e Tepelenës përfitojnë ndihmë ekonomike rreth 15,2 % e familjeve. Përqindja mbetet thuajse konstante dhe nuk ka patur reduktime të ndjeshme gjatë viteve të fundit.

D) Infrastruktura dhe korridoret ekonomike

PPK-ja nxit riorganizimit e sistemit urban kombëtar sipas principit të policentrizimit, duke promovuar zhvillimin e rajoneve të forta ekonomike që komunikojnë dhe kanë marrëdhënie komplementare me njëra-tjetrën. Plani propozon klasifikimin e mëposhtëm të qendrave urbane në nivel kombëtar:

- I. Metropoli
- II. Qendra Primare Urbane
- III. Qendra Sekondare Urbane
- IV. **Qendra Terciare Urbane**
- V. Qendra Lokale
- VI. Lokalitetet.

Bazuar në këtë klasifikim, Bashkia Tepelenë kategorizohet në rendin hierarkik IV – Qender Terciare Urbane. Sipas përcaktimeve, kjo Bashki e kategorizuar si një Qender Terciare Urbane, duhet të mbulojë me funksione dhe shërbime arsimore e shëndetësore të nivelit të trete, si psh shkollat 9 vjeçare, te mesme si dhe spitalet e qytetit, poliklinikat dhe qendrat shëndetësore. Ndërkohë, funksionet ekonomike dhe të vendbanimeve përfshijnë:

- Funksionet e tregtisë me pakicë,
- Funksionet kulturore dhe të rekreacionit,
- Funksionet administrative,

- Funksionet arsimore shkolla të mesme, shkolla profesionale,
- Funksionet shëndetësore dhe të përkujdesjes sociale.

Për zhvillimin e Bashkisë si Qender Terciare Urbane, PPK identifikon drejtimet si ne vijim:

- Fuqizimi ekonomik permes zbatimit të masave dhe ndërhyrjeve miqësore ndaj zhvillimit të biznesit si në fushën bujqësore ashtu dhe në turizëm e agroturizëm. Ky fuqizim duhet të mbështetet në një sistem transporti publik efikas, pa dëmtuar vlerat e pejsazhit natyror dhe kulturor të zonës.
- Rigjenerimi i zonave të urbanizuara me potencial historik, si dhe të hapësirave publike, të shoqëruar me një kornizë të detajuar mbi kodin e ndertimit, i cili duhet të jetë lehtësisht i kuptueshëm dhe i implementueshëm nga zhvilluesit dhe komuniteti. Rekomandime specifike jepen për llojet e ndryshme të vendbanimeve. Densifikimi mund të arrihet pa kompromentuar cilesine dhe komoditetin e jetës urbane.
- Konservimi i të gjitha parqeve natyrore dhe hapësirave të gjelbra ekzistuese duke nxitur rritjen e numrit si dhe sipërfaqen e gjelber të tyre.
- Vlerësimi i mundësisë për rihvillimin e ish zonave industriale dhe të magazinimit për aktivitete të reja ekonomike, rekreative social - kulturore.

Grumbullimi i mbeturinave

Aktualisht, sherbimi i grumbullimit të mbetjeve urbane në Bashkinë Tepelene ofrohet vetëm në qytetin e Tepelene, në Veliqot, si dhe në një pjesë të korridorit përgjatë rrugës interurbane Levan – Tepelene – Gjirokaster. Nderkohe pjesa e tjetër e territorit të Bashkisë, pra zonat rurale periferike, nuk kanë sherbim. Në këto territore, mbetjet urbane të prodhuara thjesht hidhen në pika të caktuara informale, duke shkaktuar ndotje të mjedisit. Gjithsesi duhet theksuar se, për shkak të numrit të ulët të popullsisë si dhe të nivelit të ulët ekonomik, sasia e mbetjeve të gjeneruara nga zonat rurale është relativisht e ulët. Një pjesë e banorëve të zonave periferike i djegin mbetjet, e cila shton rreziqet për ndotjen e ajrit apo për shperthimin e zjarreve sporadike. Sherbimi i grumbullimit të mbetjeve në Bashkinë Tepelene mundësohet vetëm nga një makine teknologjike, e cila është aktualisht në gjendje të amortizuar. Nderkohe që problemi themelor në këtë sherbim të kufizuar mbetet pika e depozitimit të mbetjeve, e cila ndodhet në pjesën veriore të qytetit, dhe buze lumit Vjose. Eliminimi i kësaj pike është evidentuar edhe si sfida kryesore nga ana e Bashkisë, përveç zgjerimit të sherbimit aktual edhe në zonat periferike. Nderkohe, duhet theksuar se landfilli rajonal me I afert është ai I Bajkaj në Sarandë, largësia e të cilit si dhe kostot që rrjedhin prej kësaj largësie përbejnë një tjetër sfidë për administratën e Bashkisë.

Infrastruktura e shërbimeve bazë: arsimi, shëndetësia, aktivitetet sociale dhe sportive**Arsimi**

Aktualisht, ne territorin e Bashkise Tepelene funksionojne:

- Shkollë e Mesme e Përgjithshme
- 24 Shkolla Nëntë-Vjeçare
- 16 Kopshte

Duhet permendur fakti, se per shkak te largimit te popullsisë rurale, nje pjese e mire e shkollave te fshatrave po vuajne mungesen e nxenesve. Vetem tre vitet e fundit, ne territorin e Bashkise jane mbylluar 9 shkolla, per shkak te numrit te ulet te nxenesve.

Tab. - Niveli i arsimimit ne Bashkine Tepelenë

Nj. Adm	Niveli arsimor i përfunduar			Shkalla e analfabetizmit
	fillor dhe vjeçar	8/9-i mesëm	universitar dhe pasuniversitar	
Tepelenë	37.33%	41.6%	18.0%	1.7%
Qendër Tepelenë	65.74%	21.5%	4.1%	3.8%
Lopës	60.68%	23.8%	6.0%	3.6%
Kurvelesh	60.64%	29.3%	5.0%	2.7%

Tabela me siper paraqet nje panorame te nivelit arsimor te popullsisë ne Bashkine Tepelene. Vihet re se ne zonat rurale mbizoteron arsimi fillor dhe 8/9 vjeçar, me nje mesatare prej 62% te popullsisë, ndersa arsimi i mesem luhatet ne mesataren 24,5%. Ne qytetin e Tepelenes situata paraqitet disi me mire ne favor te arsimimit te mesem me 41,6% te popullsisë, nderkohe qe popullsia me arsim universitar perben 18% të totalit. Ajo qe evidentohet eshte shkalla e ulet e arsimimit ne zonat periferike/rurale, ku niveli i arsimimit universitar kap vleren e 5,2% te popullsisë. Nderkohe, ne te gjithe territorin e Bashkise Tepelene nuk evidentohet asnjë shkollë profesionale, nderkohe qe nxënësit që duan të ndjekin degjet profesionale i adresohen kryesisht Shkolles se Mesme Profesionale “Thoma Papapano” në Gjirokaster.

Sherbimi shendetesor

Sherbimi shendetesor ne Bashkine Tepelenë ofrohet nepermjet Spitalit bashkiak si dhe 32 qendrave shëndetësore primare, nga të cilat 14 prej tyre ndodhen në njësinë administrative Qendër Tepelenë, e motivuar kjo per shkak te numrit me te madh te fshatrave, në krahasim me njesite e tjera administrative. Per shkak te renies se popullsisë, nje pjese e madhe e qendrave te vogla

shendetesore jane mbyllur, ndersa sherbimet jane fokusuar ne qendrat shendetesore ne ish qendrat e Komunave. Ne mungese te Qendrave Shendetesore banoret detyrohen te shkojne drejt spitalit te Tepelenes, apo te Gjirokastrës. Mungesat ne sherbimin shendetesor ndihen kryesisht ne fshatrat Koder, Veliqot, Salari, Beçisht, Turan, Lekël, etj. Ne pergjithesi evidentohet mungesa e specialisteve per shume nga sherbimet e kerkuara nga banoret. Ka mungese te mjekeve kirurge, specialisteve ORL, mjekeve te reanimacionit, obstetër etj. Aktualisht spitali i qytetit disponon vetem tetë mjekë të specialitetit te pergjithshem. Ne nivel kombetar, shërbimi i shendetit publik është i organizuar në tre nivele. Ne nivel Qarku funksionojne spitalet dhe ambulancat qendrore, ne ish qendra e rretheve funksionojne spitalet ndersa ne qytezat e vogla funksionojne sherbimet ambulatorë. Zonat periferike dhe ato te thella rural kanë nga 1 mjek e nga 1 infermier, sa për vizita te pergjithshme, shërbim paresor dhe injeksione.

Normativa e sherbimit eshte (ka gene) mesatarisht 1 mjek dhe 1 infermier për 10 mijë banorë. Sipas skemës se sherbimit shendetesor, spitalet ne qendrat e te 12 Qarqeve do të vazhdojnë të kryejnë këtë funksion shërbimesh komplekse shëndetësore. Ndërsa spitalet e tjerë, përfshire spitalin e Tepelenes, do të shërbejnë për rastet e urgjencave. Koncepti ne kete skeme bazohet ne idene e krijimit te niveleve hierarkike te sherbimit shendetesor, duke ulur kostot e sherbimit ne nivel kombetar.

Furnizimi me uje

Ndërmarrja Ujesjelles Kanalizime Tepelene mundeson furnizimin e një numri popullsie prej 16,800 personash, përfshirë qytetin e Tepelenes, ashtu edhe fshatrat. Ne total, ne Korrik 2017, eshte bere riorganizimi i Ujesjelles Kanalizime Sha Tepelene, ne strukturen e te ciles funksionojne rreth 22 rrjete furnizimi me uje per qytetin e Tepelenes dhe te fshatrave. Nderkohe, per sa i peket sherbimit te kanalizimeve te ujerave te zeza, sherbimi eshte me i kufizuar ne vetem 14,900 persona. Shoqeria nuk disponon impiant dhe si rrjedhim nuk ofron sherbimin e trajtimit te ujerave te ndotura. Sasia e ujit qe prodhohet dhe qe hyn ne sistemin e shperndarjes eshte rreth 2,178,000 m³ ne vit, qe korresponodon me nje vlere te perafert prej 130 m³ uje per person ne vit, ose 356 litra/person/dite. Kjo eshte nje vlere e konsiderueshme, ndërkohë që norma e agreguar e kerkeses per uje llogaritet ne 150 l/person/dite. Sipas te dhenave te Njësise se Monitorimit të Treguesve të Punës dhe Vlerësimit Krahasues prodhimi mesatar i ujit ne nivel kombetar eshte mesatarisht 300 litra për frymë në ditë, nderkohe qe shitja mesatare e ujit ishte 110 litra për frymë në ditë. Diferenca mes këtyre dy shifrave tregon qartë masën e “ujit të pafaturuar” sipas kërkesës, dhe përfaqëson sasinë e ujit "që prodhohet por nuk faturohet" për çdo person të furnizuar. Rrjeti i Ujesjellesit te Tepelenes ka nje gjatesi totale prej 85 km, nga te cilat 25 km jane linja te rrjetit kryesor, ndersa linjat e rrjetit shperndares kane 60 km gjatësi. Ne vitin 2017, eshte llogaritur qe ne te gjithe rrjetin ekzistojne rreth 547 çarje te tubacioneve, ku nje pjese e mire e tyre rezultojne nderhyrje te parregullta.

Koridoret Ekonomikë

Bashkia Tepelenë kategorizohet ne rendin hierarkik IV – Qendër Terciare Urbane. Për qendrat e kësaj kategorie parashikohet lloji i ndërhyrjes: *Përforcim dhe Rigjenerim*. Për zhvillimin e Bashkise Tepelenë si Qender Terciare Urbane, PPK identifikon drejtimet si ne vijim:

- Fuqizimi ekonomik permes zbatimit te masave dhe nderhyrjeve miqesore ndaj zhvillimit te biznesit si ne fushen bujqesore ashtu edhe ne turizem dhe agroturizem. Ky fuqizim duhet mbeshtetet ne nje transport publik efikas, pa demtuar vlerat e pejsazhit natyror dhe kulturor te zones.
- Rigjenerimi i zonave te urbanizuara me potencial historik por jo vetem, si dhe te hapësirave publike, te shoqeruar me nje kornize te detajuar mbi kodin e ndertimit, i cili duhet te jete lehtesisht i kuptueshem dhe i implementueshem nga zhvilluesit dhe komuniteti. Rekomandime specifike jepen për llojet e ndryshme të vendbanimeve. Densifikimi mund te arrihet pa kompromentuar cilesine dhe komoditetin e jetes urbane.
- Konservimi i të gjitha parqeve natyrore dhe hapësirave te gjelbra ekzistuese duke nxitur rritjen e numrit si dhe sipërfaqen e gjelber te tyre.
- Vlerësimi i mundesise per rizhvillimin e ish zonave industriale dhe te magazinimit per aktivitete te reja ekonomike, rekreative social - kulturore.

Drejtimet e zhvillimit të Rajonit Jug-Perëndimor

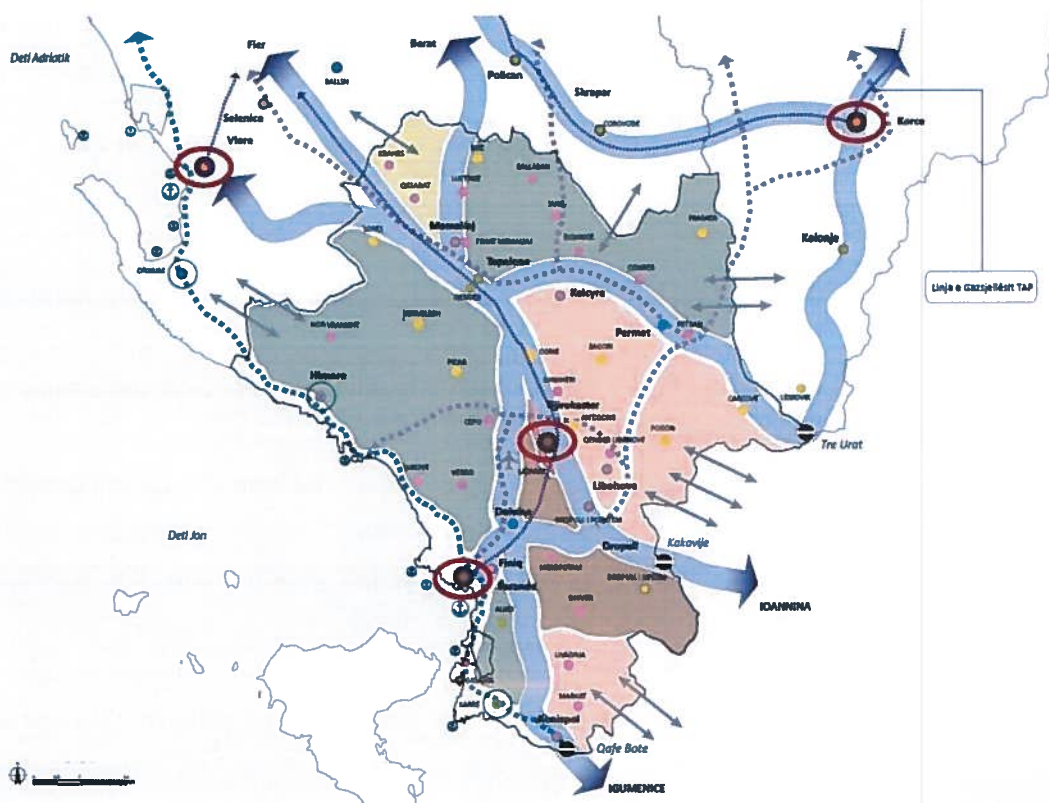

Fig. 2 - Poli i zhvillimit rajonal Gjirokastrë - Sarandë,

Ky pol zhvillimi rajonal përbëhet nga 9 bashki dhe 32 njësi administrative. Sipas shifrave të popullsisë nga INSTAT-i, rajoni në vitin 2001 numëronte 120.784 banorë, ndërsa në vitin 2011 numëronte 99.209 banorë, duke pësuar humbje në popullatë me 17.9%. Pozita gjeografike dhe pasuritë e shumta kulturore, natyrore dhe historike që karakterizojnë këtë rajon ekonomik nxjerrin në pah potencialin e lartë të tij për të qenë një rajon denjësisht konkurrues për zhvillimin e fushave të ndryshme ekonomike.

Bashkia Tepelene pozicionohet ne menyre te favorshme ne qender te Rajonit, dhe pikerisht ne kryqezim te akseve te rendesishme te komunikimit, duke krijuar keshtu mundesi shume te mira per mbeshtetjen dhe promovimin e rritjes urban

E) Turizmi

Bashkia Tepelena ofron shume potenciale te zhvillimit te turizmit, te mbeshtetura keto nga nje peisazh i mrekullueshem malor, histori e pasur si dhe ushqime tradicionale. Bukuritë e Malësisë dhe Kanioneve të Kurveleshit po hyjne gradualisht në guidat turistike europiane. Megjithë problemet e trashëguara, tashme ne Tepelenë po ndihen elementet e një transformimi rrënjësor fizik, i perkthyer ne investimet per restaurimin dhe promovimin e trashëgimisë kulturore. Iniciativat vitet e fundit per transformimin dhe rindertimin e qendrës historike te qytetit, përmes Programit Kombëtar të Rilindjes Urbane, po hedhin hapat e pare te nevojshem per transformimin e Tepelenes ne nje destinacion turistik të juglindjes së Shqipërisë.

Strategjitë e zhvillimit të turizmit

- zhvillimin e qëndrueshëm të produktit dhe zbatimin e parimit të qëndrueshmërisë në të gjitha nivelet,
- krijimin e strukturave institucionale në nivel qëndror dhe lokal, te cilat garantojnë zbatimin e planeve dhe objektivave strategjikë,
- hartimin apo rishikimin e planeve urbanistike të zonave me prioritet turizmin mbështetur në analiza të plota ekonomike, sociale-kulturore, mjedisore,
- krijimi i një sistemi sipas standarteve ndërkombëtare për grumbullimin dhe shpërndarjen e të dhënave statistikore mbi zhvillimin e kërkesës dhe ofertës,
- zhvillimi i elementëve infrastrukturorë,
- përmirësimi i situacioneve informale të zhvilluara dhe zgjidhja e problematikës së krijuar nga zbatimi i skemave “ndërto e shit”,
- zhvillimi me prioritet i strukturave akomoduese.

- qartësimi i titullit të pronësisë,
- arsimimi dhe trajnimi i burimeve njerëzore në shërbim të turizmit,
- rritja e financimeve dhe gjetja e skemave rregullatore, në funksion të krijimit të mjediseve tërheqëse,
- rritja e financimeve për mbrojtjen dhe rruajtjen e vendeve me rëndësi natyrore dhe kulturore,
- angazhimi i sektorit publik/privat,
- marketingu dhe promovimi i turizmit brenda dhe jashtë vendit
- promovimi i praktikave më të mira,
- investimi në burime të ndryshme kritike njerëzore në mënyrë që sektori i turizmit të zhvillohet efektivisht
- telekomunikacioni dhe interneti janë një komponent i rëndësishëm dhe domosdoshmërisht në rritje për promovimin e sektorit të turizmit dhe komunikimin.

SEKSIONI - 4

PËRSHKRIMI I GJËNDJES AKTUALE DHE VEÇORIVE TË MJEDISIT

4.1 MJEDISI ATMOSFERIK

4.1.1 Shkaqet Kryesore të Ndotjes së Ajrit

Në përgjithësi shkaqet kryesore të ndotjes së ajrit janë:

- aktivitetet industriale;
- mjetet automobilistike dhe sasia e trafikut në përgjithësi;
- pajisjet e ngrohjes nëpër ndërtesa.

Faktorët kryesor që ndikojnë në ndotjen e ajrit janë sektori i transportit dhe djegia për ngrohje që mbeten burimet kryesore të ndotjes së ajrit urban. Kjo lidhet me numrin e madh të automjeteve që nuk plotësojnë standartet e shkarkimeve në ajër, cilësia e lëndës djegëse që përdorin, viti i prodhimit të tyre, si dhe përdorimi i automjeteve me motor pa konvertor katalitik, duke favorizuar rritjen e përmbajtjes së pluhurit, si dhe shkarkimet e gazta gjatë djegjes së karburantit. Gjithashtu, mos përdorimi i energjive alternative në banesat, panele diellore, mulli ere, gjeotermi, peleta, etj, kanë ndikimin e tyre në ndotjen e cilësisë së ajrit, sidomos në shkarkimin e pluhurave, blozave dhe dioksideve të karbonit e të azotit.

Ndotësit e Ajrit

Gjatë vitit 2014- 2015 janë ndërmarrë disa nisma ligjore që lidhen me cilësinë e ajrit të mjedisit dhe me sistemin e taksave për lëndët djegëse. VKM nr. 594, datë 10.09.2014, miratoi Strategjinë Kombëtare të Cilësisë së Ajrit të Mjedisit dhe Ligjin nr. 162/2014, datë 04.12.2014 “Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit të mjedisit. Ky ligj përbën kornizën për mbrojtjen e cilësisë së ajrit dhe është bazuar në Direktivën 2008/50/EC dhe 2004/107/EC. Ligji hyn në fuqi në Dhjetor 2017. VKM nr 352/2015 “Për vlerësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit dhe kërkesat për disa ndotës në lidhje me të, u miratua ne date 29.04.2015.

Dioksidi i squfurit

SO₂ është formuar nga oksidimi i squfurit dhe kryesisht nga djegia e lëndës djegëse me përmbajtje squfuri. Sektori i prodhimit të energjisë elektrike është burimi kryesor i SO₂. SO₂ gjithashtu mund të ndihmoj në formimin e grimcave dytësore sulfate dhe formimin e shiut acid. SO₂ është një ndotës që shkakton probleme serioze në shëndetin e popullatës si përkeqësimin e astmës si dhe redukton

funksionin e mushkrive dhe irriton aparatit respirator. Kjo mund të shkaktojë dhimbje koke, shqetësim dhe ankth. SO₂ ndihmon në formimin e shiut acid, impaki i të cilit mund të jetë i dukshëm duke shkaktuar dëmtimin e pyjeve dhe ekosistemin e liqeneve dhe lumenjve. Siç është përmendur dhe më lart SO₂ kalon në formën e shiut acid dhe në formën e grimcave të pluhurit duke ndikuar në mënyrë indirekte në shëndetin e popullatës dhe në ekosistem. Po ti referohemi dhe vlerave orare dhe ditore në asnjë nga stacionet nuk kemi tejkalim të standartit të BE-së.

Dioksidi i azotit, Nox

NO₂ është një ndotës që emetohet në atmosferë si rezultat i djegies së lëndës djegëse nga proceset industriale dhe sektori i transportit rrugor. NO₂ është grup gazesh i përbërë nga NO (Monoksidi i Azotit) dhe NO₂ (Dioksidi i Azotit). NO përbën pjesën më të madhe të emisioneve të NO₂ dhe ndihmon në formimin e ozonit dhe grimcave të pluhurit. NO₂ është i lidhur me efekte të padëshiruara në shëndet, ky mund të dëmtojë mëllçinë, mushkrittë, shpretkën dhe gjakun. Ashtu si SO₂ dhe NO₂ ndikon në formimin e shiut acid dhe në eutrofikimin e tokës dhe ujit. Në qytetin e Tepelenës burimi primar i oksidit nitror janë makinat, ndonëse po rritet edhe kontributi relativ nga banesat (ngrohja dhe ftohja). Niveli i kuq i NO₂ për një periudhë të caktuar si ajo në dimër tregon vlera mbi norma. Ky nivel i lart shpjegohet me arsye të ndryshme, si:

- Aktivitetin e përdorimit të druve të zjarrit për nevoja të banesave;
- mungesa e rrugëve ekologjike (biçikleta) dhe e trafikut urban me korsi të dedikuar;
- rrjedhshmëria e ulët e tyre me bllokime në trafik;
- njësi shërbimi brenda qytetit me ndotje të caktuara apo emetime në ajër, të pa kontrolluara;
- qarkullimit të automjeteve të vjetra me emetime të larta gazrash, etj;
- mos përdorim të energjive alternative në banesat, si panele diellore, mulli ere, gjeotermi, peleta.

Grimcat e pluhurit (PM)

Grimcat e pluhurit janë një përzierje e aerosoleve (të ngurta ose të lëngëta) që përfshin një diapason të gjerë në madhësi dhe kompozime kimike. PM₁₀, PM_{2.5} i referohet grimcave me diameter 10 dhe 2.5 micrometer ose më të vogël, dhe emetohet direkt në atmosferë si grimca primare ose formohet si rezultat i emisioneve të SO₂, NO_x, NH₃ dhe NMVOC PM emetohen nga shumë burime antropogjenike si djegia e lëndës djegëse, ndërtime, pluhuri natyral pezull, etj. PM mund të shkaktojë dhe përkeqësojnë sëmundjet e zemrës dhe mushkrive, goditje në zemër dhe aritmi. PM mund të dëmtojë sistemin nervor qendror, sistemin prodhues dhe mund të shkaktojë kancer. Një nga rezultatet e ekspozimit të PM mund të shkaktojë vdekje të parakohshme.

Niveli i lartë i PM₁₀

PM10 – ose “particulate matter” është lëndë e grimtuar e imët, me diametër grimcash më të vogël se 10μ (mikron, ose të mijtat e milimetrit). Niveli i kuq i PM10 ekziston për rastet kur përdoren djegia e druve nëpër banesa. Ky nivel i lartë i përqendrimit të PM10 mund të shpjegohet me arsye të ndryshme, si:

- Aktivitetin e përdorimit të druve të zjarrit për nevoja të banesave;
- mungesa e rrugëve ekologjike (bicikleta) dhe e trafikut urban me korsi të dedikuar;
- rrjedhshmëria e ulët e tyre me bllokime në trafik;
- njësi shërbimi brenda qytetit me ndotje të caktuara apo emetime në ajër, të pa kontrolluara;
- qarkullimit të automjeteve të vjetra ose me emetime të larta gazrash, etj;
- mos përdorim të energjive alternative në banesat, si panele diellore, mulli ere, gjeotermi, peleta.

Në këto kushte dhe në këtë nivel të përqendrimit të PM10 qytetarët duhet të bëjnë kujdes, duke evituar përdorimet e drurëve për djegie të pastazhionuara, dhe përdorimin e tyre jo më pak se 3 vjet stazhionim.

Niveli i PM2.5

PM2.5 janë grimcat e pluhurit me diametër të barabarta dhe më të vogël se 2.5 mikron, ndryshe quhen dhe grimcat ultrafine. Këto grimca janë të rrezikshme për shëndetin e popullatës pasi depërtojnë thellë në mushkri duke shkaktuar probleme serioze të cilat të çojnë dhe në vdekje të parakohshme. PM2.5 – ose “particulate matter” është lëndë e grimtuar e imët, me diametër grimcash më të vogël se 2.5μ (mikron, ose të mijtat e milimetrit). Niveli i PM2.5 tregon vlerën e lartë që i kalon $35\mu\text{g}/\text{m}^3$. Në qytetin e Tepelenës kjo vjen si rezultat i përdorimit të druve si lëndë djegëse për ngrohjen e banesave.

Gazrat me Efekt Serë

Shqipëria ka ratifikuar dokumentet e Konventës së Vjenës dhe Protokollit të Montrealit më 8 tetor 1999 dhe duke filluar prej 7 janarit 2000 është palë me to. Nga qenia palë në Konventën e Ozonit buron dhe detyrimi i Shqipërisë për raportimin e konsumit në vite të substancave ozonholluese, si dhe zbatimin e kuotave të caktuara nga Protokollit i Montrealit. Prej vitit 2001 Shqipëria ka planin kombëtar të ozonit, në të cilin përfshihet plani kombëtar i heqjes nga përdorimi i substancave që hollojnë shtresën e ozonit. Planin kombëtar u hartua nga Ministria e Mjedisit me asistencën e Agjencive Implementuese, UNEP-it dhe UNIDO-s. Për të realizuar planin kombëtar të ozonit dhe gjithë aktivitetet që janë parashikuar në të, është krijuar Njësia Kombëtare e Ozonit dhe Implementimit të Projekteve – National Ozone Projects Implementation Unit (NOPIU). Konsumet e substancave ozon holluese CFC (klorfluorkarboneve) dhe HCFC (hidrogjen flourklorcarboneve) sipas viteve të shprehura me Mton/vit, janë si më poshtë:

Tab. – 2 Lendet ozonholluese ne vite (Burimi: Raport per Gjendjen e Mjedisit, 2011)

VIT	2006	2007	2008	2009	2010	2011
CFC	15.2	4.08	2.2	0	0	-
HCFC2	-	46.34	74.5	97.37	107.1	102.5
HCFC1	-	-	-	-	9.07	13.12
HCFC1	-	-	-	-	1.08	-

Ozoni i nivelit të ulët të troposferës nuk emetohet direkt në atmosferë, ai formohet si rezultat i zinxhirit të reaksioneve kimike me gazet pararendëse të emetuara në atmosferë si NO_x, CO, NMVOC dhe CH₄ në prani dhe të rrezatimit diellor. Niveli i lartë i ozonit mund të shkaktojë problem të shëndetit respirator duke zvogëluar funksionimin e mushkrive, përkeqësimin e astmës dhe sëmundje të tjera të mushkrive deri në vdekje të parakohshme. Ozoni gjithashtu është gaz me efekt serë duke kontribuar në ngrohjen e atmosferës.

Ky nivel flet për:

- prani të ndotësve të tjerë, të cilët së bashku me dritën e fortë të diellit rrisin përqendrimin e ozonit në atmosferë;
- prani të klorinave (tetrakloridi i karbonit, kloroformi metilen) të prodhuara nga njeriu si dhe ato klorfluorkarbonet (CFC) e prodhuara nga kondicionerët, halonet ose gazet e prodhuara nga frigoriferet;
- djegie të vegjetacionit për qëllime bujqësore ose dhe urbane;
- emisione të oksidit të nitrogjenit dhe e përbërësve organik volatik (motorrët e automobilëve si burimi kryesor i këtyre ndotësve).
- përqendrim të lart të sulfateve dhe nitrateve, të cilat bien në formë shiu acid;
- me përqendrim të lart të pluhurit, e blozës nga djegiet njerëzore, si komponente të formimit të smogut, ku zvogëlohet gradienti vertikal i temperaturës, sepse është prezent mbulesa konjektive e resë, që rezulton në një ndriçim më të madh dhe në një ngrohje të sipërfaqes.

Monoksidi i Karbonit

Monoksidi i Karbonit (CO) emetohet në atmosferë për shkak të djegies jo të plotë të lëndës djegëse. Burimet kryesor të shkarkimit të CO në ajër janë transporti rrugor, biznesi, shtëpitë dhe industria. CO hyn në reaksion me ndotësit e tjerë duke prodhuar ozonin e niveleve të ulëta të atmosferës. Monoksidi i karbonit (CO) është një ndotës që në nivele të larta mund të shkaktojë probleme në zemër dhe të dëmtojë sistemin nervor. Ky gjithashtu mund të shkaktojë dhimbje koke, marramendje dhe lodhje.

REKOMANDIME

1. Implementimi i Strategjisë për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja, hartimi i planeve Kombëtare dhe Rajonale me qëllim përmirësimin e cilësisë së ajrit.

2. Bashkëpunimi dhe bashkërendimi i veprimeve me institucione përgjegjëse për:
 - a. Zvogëlimin e numrit të makinave nëpërmjet përmirësimit të transportit publik.
 - b. Menaxhimi i rrjetit rrugor dhe trafikut.
 - c. Promovimi i teknologjive të pastra të automjeteve
 - d. Promovimi i përdorimit të biçikletave
 - e. Kontrolli dhe përmirësimi i cilësisë së karburanteve
 - f. Rritja e sipërfaqeve të gjelbërta, pastrimi dhe larja e rrugëve
3. Forcimin e kapaciteteve teknike për monitorimin e të gjitha llojeve të shkarkimeve në ajër në vendin tonë.
4. Ngritjen e kapaciteteve për modelim të shpërndarjes së ndotjes, hartimin e studimeve dhe analizave për gjendjen e ajrit.

Mjedisi akustik – zhurmat

Ndotja e ajrit mbetet një nga problemet mjedisore në Shqipëri. Në kompleksitetin e tij ndotja akustike nuk është vetëm një çështje personale, por ajo është një problem social i cili tejkalon nivelin e kontrollit nga individi. Kështu me gjithë dinamikën dhe vëmëndjen ndaj ndotjes nga zhurma, vëmë re se trendi i nivelit të zhurmave përgjatë viteve nuk rezulton me në koherence me tendencat e reduktimit të nivelit sipas objektivave politikë dhe strategjike

4.2 KLIMA

Relievi në rrethin e Tepelenes është mjaft i copetuar dhe me kontraste morfologjike dhe kushte klimatike të ndryshme. Këtu nëvecori bëjnë që regjimi i muajve apo vjetor, si për temperaturat dhe reshjet të jenë të ndryshueshme. Studimi i vecorive klimatike ka rëndësi teorike për të parë ndikimin e faktorit klimatik në përberësit e tjerë të peisazhit dhe rëndësi praktike për të ardhur në ndihmë ekonomike bujqësore. Klima në këtë rreth është mesdhetare me nuanca malore. Sipas rajonizimit klimatik të institutit Hidrometrologjik të Akademisë së Shkencave, Rrethi i Tepelenes bën pjesë në nënzonen jugore të zonës me klimë mesdhetare paramalore.

Klima është mesdhetare dhe pasqyrohet qartë në temperatura, karakterin e çrregullt të reshjeve, radiacionin diellor dhe elementet e tjerë klimatik. Ajo është gjythyshu një nga faktorët ekologjik që ka ndikime të drejtperdrejta në ekuilibrin, drejtimin dhe organizimin e punëve bujqësore, blegtorale dhe nre bimesi. Klima këtu ka origjinalitetin e saj që shprehet në vlera, ecurinë dhe shpërndarjen gjeografike të elementeve kryesor klimedformues. Nder faktorët klimedformues që kanë ndikuar në rrethin e Tepelenes janë faktorët lokasle dhe të përgjithshëm që kanë influencë të njëtrajtshme në të gjithë territorin. Një dukuri tjetër që shprehet qartazi karakteri mbizotërues i klimes mesdhetare në këtë bashki është dhe *tharesira*.

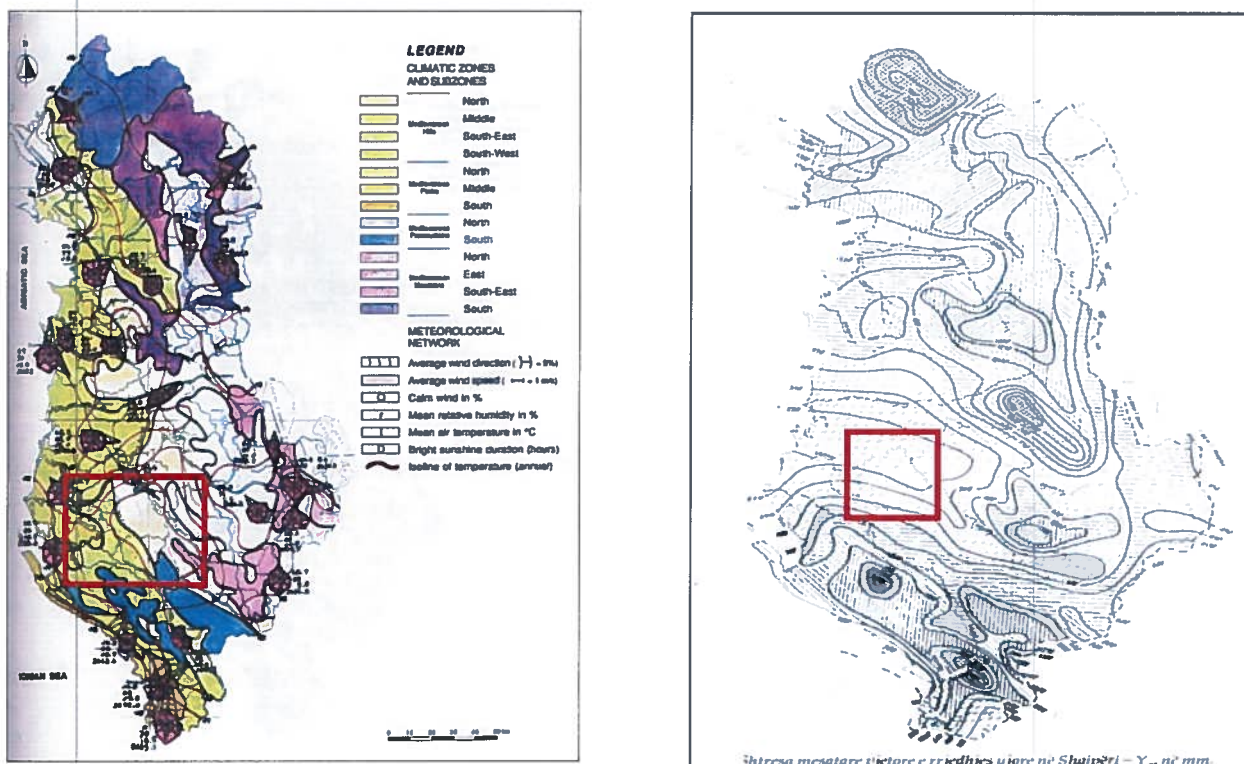

Fig. - Harta e zonave dhe nenzonave klimatike (Burimi: Banka Boterore dhe UNDP, 2012)

- Zona ne studim, Bashkia Tepelenë

Fig.- Harta e shperndarjeve te reshjeve (Burimi: Instituti meteorologjik Shqiptar, Libri Klimatologjia)

Reshjet:

Pjesa e ulet ne veri te zone karakterizohet nga nje vere e nxehte dhe e thate e me shira te paketa (Qershor 36.5 mm, Korrik 36.4 mm e Gusht 27.8 mm), kurse ne pjesen kodrinore te larte dhe ne ate malore ajo eshte mjaft e fresket. Por duhet te theksojme se ka dhe mjaft mikroklima sidomos ne zonen malore, pergjate Lumit te Vjoses e per rreth burimeve ujore, etj qe e bejne klimen gjate veres mjaft interesante e te fresket si ne fshatrat e larta. Vjeshta, dimri e pranvera jane me rreshje te shumta perkatesisht 291.1, 733.6 dhe 400.3 mm. Keshtu qe reshjet vjetore arrijne deri ne 1425 mm por shperndarjet jane te crregullta. Keto te dhena tregojne se reshjet qe bien ne Bashkin “Tepelene” jane shume te larta dhe bejne qe te futet ne zonat me rreshje vjetore mbi mesataren ne Shqiperi.

Ererat:

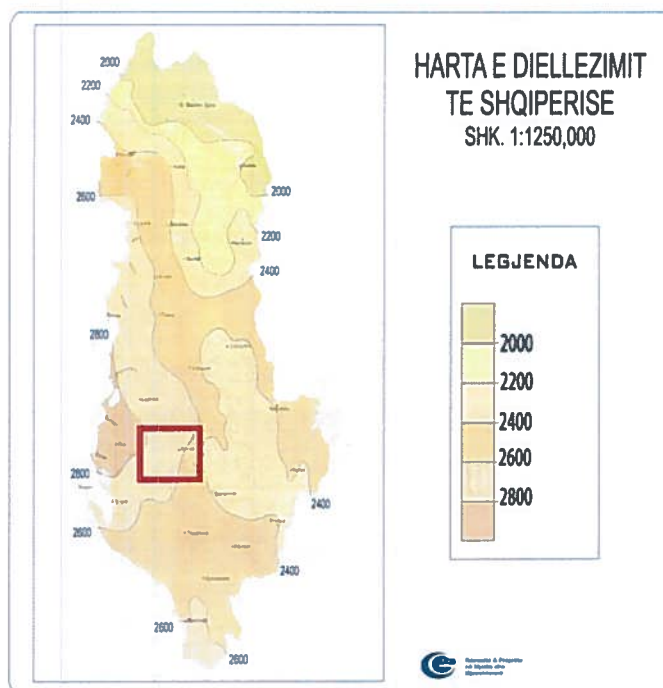
Ne rrethin e Tepelenes, kryesisht ne vendet e ngritura si ne shpatet e maleve, qafat e ngushta dhe grykat e thella ka raste qe shpejtesia e eres luhetet nga 2,5m/s deri ne 6-10m/s, nganjehere dhe mbi 11m/, kurse rastet me shpejtesi 0-1m/s jane shume te rralla. Pra, per shkak te kushteve mjaft te ndryshme fiziko-geografike dhe larmise se formave te relievit, regjimi dhe shpejtesia e eres eshte e ndryshme ne pjese te ndryshme te rrethit.

Temperturat: Nga studimi i te dhenave klimatike shume vjecare vihet re se ka rritje te lehte te tre elementeve te temperaturave: maksimale, mesatare mujore dhe absolute maksimale, sikurse edhe rrezatimi diellor ne keto 20 vitet e fundit. Edhe temperaturat minimale, si ato mesatare dhe absolute jane ne rritje te vogla si rrjedhoje e demtimeve te renda pyjeve nga prerjet pa kriter dhe djegieve te pyjeve fletore, kryesisht me shkurre e dushqe. Lageshtia relative e ajrit vjen ne ulje. Renia e breshrit ne pranvere jo rrall here ka shkaktuar deme ne frutikulture e bujqesi. Gjithashtu ka ndryshime te dukshme ne raportin rreshje shiu me rreshje debore, me rritje te rreshjeve te shiut. Rreshjet e bores kane ardhur ne ulje. Nje gje e tille ndikon ne uljen e prurjes se ujit te burimeve te shumte gjate veres. Duke patur parasysh shtrirjen vertikale te bimesise e cila fillon ne kuoten 100 m ne lumin e Vjoses deri ne lartesine e malit te Trebeshines dhe Salarise dalin qarte edhe formacionet bimore sipas zonave fitoklimatike, te cilat dallohen per parametra klimatike te vecante. Ne fund te pjeses se shkruar jepet harta e nen zonave klimatike te rrethit te Tepelenes.

Skenarët e Ndryshimeve Klimaterike

Pas finalizimit fillestar dhe të dytë të Komunikimit Kombëtar të Konventës të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike, Shqipëria ka filluar procesin për përgatitjen e Komunikimit të Tretë Kombëtar të UNFCCC, pjesë e të cilit do jenë edhe skenarët e mundshëm, si pasojë e ndryshimeve klimaterike. Si rezultat i ndryshimit të temperaturës dhe regjimit të reshjeve, janë parashikuar ndikimet e mëposhtme:

*Fig. – 16 Harta e diellzimit të Shqipërisë
(Burimi: Instituti meteorologjik Shqiptar,
Libri Klimatologjia)*

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

- Rritja e temperaturave minimale ditore më shumë se ato maksimale ka të ngjarë të ndodhë në të gjitha zonat e tokës
- Thatësira të shpeshta të gjata dhe me rrezik të madh zjarri janë të mundshme - Numri i ditëve me temperaturë mbi 35°C është parashikuar të rritet mesatarisht 10 ditë në vit deri 2100 si pasojë e kësaj, numri i valëve të nxehta dhe i ditëve me temperaturë të ftohtë janë parashikuar gjithashtu të rriten.

- Ditët e freskëta dhe valët e ftohta janë shumë të mundshme të zvogëlohen. Dimërat e ngrohtë do të reduktojnë kërkesën e energjisë për ngrohje - Një rritje e numrit të ditëve me shira të rrëmbyeshëm që shkaktojnë përmbytje (rreth 3-5 ditë) deri në 2100. -Temperaturat e rritura të pranverës do të rrisin temperaturën e tokës, të mbjellat e verës në zonat e përshtashme do të zgjasin periudhën e rritjes. Zgjatja e periudhës së rritjes është parashikuar të rritet me 26 ditë krahasuar me 1990.

Ndryshimet e parashikuara në regjimin e reshjeve

Të gjitha skenarët tregojnë një rënie të reshjeve vjetore në lidhje me 1990 për të gjitha horizontet kohore. Duke përgjithësuar rezultatet e tyre rezultojnë se reshjet vjetore kanë mundësi të ulen deri në -8,5% (nga -56,0 deri në 47,4%) në 2050; deri në -18,1% (nga -89,7% deri 94,0%) në 2100

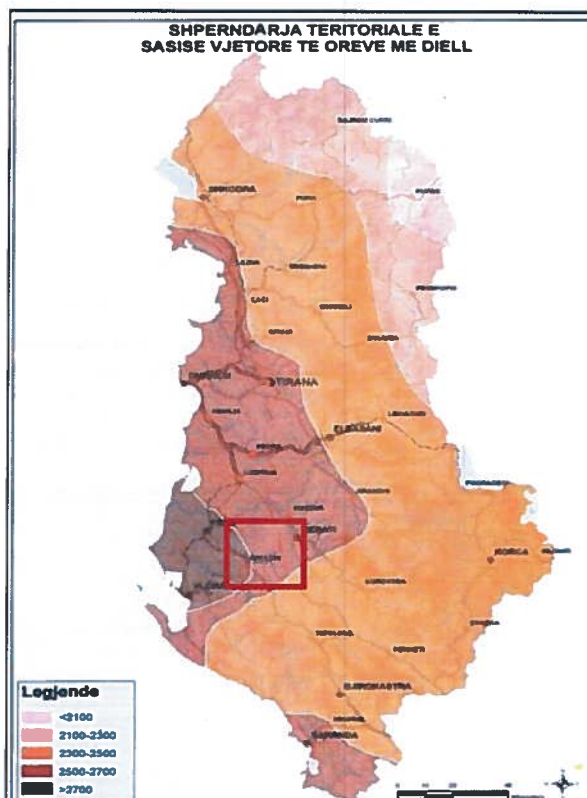
Fig. – 17 Shpërndarja territoriale e sasisë vjetore të orëve me diell (Burimi: Instituti meteorologjik Shqiptar, Libri Klimatologjia)

 Zona ne studim, Bashkia Tepelenë

Disa ndikime të përgjithshme

Si rezultat i ndryshimit të temperaturës dhe regjimit të reshjeve, janë parashikuar ndikimet e mëposhtme:

- Rritja e temperaturave minimale ditore më shumë se ato maksimale ka të ngjarë të ndodhë në të gjitha zonat e tokës ;
- Thatësira të shpeshta të gjata dhe me rrezik të madh zjarri janë të mundshme ;
- Numri i ditëve me temperaturë mbi 35°C është parashikuar të rritet mesatarisht 10 ditë në vit deri 2100. Si pasojë e kësaj, numri i valëve të nxehta dhe i ditëve me temperaturë të ftohtë janë parashikuar gjithashtu të rriten ;
- Ditët e freskëta dhe valët e ftohta janë shumë të mundshme të zvogëlohen. Dimërat e ngrohtë do të reduktojnë kërkesën e energjisë për ngrohje ;
- Një rritje e numrit të ditëve me shira të rrëmbyeshëm që shkaktojnë përmbytje deri në 2100 ;
- Temperaturat e rritura të pranverës do të rrisin temperaturën e tokës, të mbjellat e verës në zonat e përshtatshme do të zgjasin periudhën e rritjes. Zgjatja e periudhës së rritjes është parashikuar të rritet me 26 ditë krahasuar me 1990 ;

- Si rezultat i reduktimit të reshjeve totale vjetore, zonat breglumore mund të përjetojnë një rënie të përgjithshme. Kërkesa për ujë mund të rritet, veçanërisht në verë;
- Deri në vitin 2100 kushtet që do të jenë më të mira për turistët do të zgjerohen. Në verë kushtet do të ndryshojnë nga idealia në të shkëlqyeshme.

Ngjarje të Pazakonta Klimatike

Ndër dukuritë e pazakonta klimatike bëjnë pjesë edhe ato që lidhen me regjimin e reshjeve. Shqipëria, si vend me klimë tipike mesdhetare, karakterizohet nga një regjim i çrregullt i reshjeve nga pikëpamja e shpërndarjes vjetore. Kjo shpërndarje karakterizohet nga një maksimum në muajt e dimrit (30-40% e reshjeve vjetore) dhe një minimum në muajt e verës (10%). Çrregullsia e reshjeve vihet re edhe në shpërndarjen e tyre gjeografike. Kështu, në shkallë lokale herë pas here ndodhin me ngjarje jo të zakonata si reshjet intensive brenda 24 orëve të shoqëruara në disa raste me përmytje apo mungesa e theksuar e reshjeve që sjell thatësira të zgjatura. Këto ndryshime të klimës do të ndikojnë edhe në rezervat ujore duke shkaktuar:

- Zvogëlim të rrjedhjes së ujërave sipërfaqësorë gjatë thatësirës së verës, veçanërisht në zonat jugore të Shqipërisë me 2% deri në 2030 dhe 5% deri në 2100;
- Keqësim të problemeve të ujit, veçanërisht atij të pijshëm, si gjatë stinës së verës për shkak të pakësimit të reshjeve, ashtu edhe gjatë vjeshtës për shkak të rritjes së turbullirës së ujit;
- Rritje e evapotranspiracionit për shkak të rritjes së temperaturës duke sjellë dhe zvogëlim të sasisë totale të ujit.

4.3 NDËRTIMI GJEOLGJIK

4.3.1. Stratigrafia

Në rajon vërehen depozitime me moshe nga ato të Jurasikut të sipërm deri në Kuarternar. Dëshifrimi i këtyre depozitimeve është bere nga punimet e shumta gjeologjike. Për të dhënë karakteristikat e përgjithshme të depozitimeve po bëjmë përshkrimin e tyre duke filluar nga ato më të vjetrat të vrojtuar në rajon. Depozitimet e takuara mund të ndahen në këto formacione:

1. Formacioni karbonatik.
2. Formacioni flishoro-flishoidal.
3. Formacioni mollasik.
4. Formacioni i depozitimeve kuarternare.

Jurasiku i sipërm – J_3 - Trashësia e këtyre depozitimeve varion deri në 250 m. Me këto depozitime lidhen edhe lëndët minerale si trepelet e apokat por edhe strallet më ngjyra të ndryshme që janë grumbulluar e përdorur më parë nga ish ndërmarrjet artistike si gurë zbukurimi në unaza, varëse, ornamente etj.

Kretaku i Poshtëm - Cr₁ - Këto depozitime dalin përgjatë strukturave antiklinale qendrore të Kurveleshit. Argjilizimi i prerjes shprehet gjatë shtrishmërisë me zhvillim të dukshëm e karakteristike të bimësisë. Trashësia e këtyre depozitimeve nga perëndimi në lindje rritet nga 650 m, 760 m.

Kretaku i Sipërm - Cr₂ - Midis tyre takohen edhe shtresa gëlqerorësh mikrokristalin e gëlqerorësh pelitomorfe. Trashësia jo e plotë në Miçën arrin 600m.

Paleoceni – Pg₁ - Përfaqësohen nga gëlqerore shtresë trashë dhe gëlqerore organogjeno – copëztor masiv të ndërthurur me gëlqerore mikrokorrizor. Midis tyre vërehen konkrecione stralli.

Eoceni – Pg₂ - Në pjesën e sipërme mbizotërojnë gëlqerorët shtresore e pllakore me ngjyra që ndryshojnë nga e bardha në gri e në ngjyrë krem dhe rozë

Eoceni i mesëm - Pg₂² - Depozitimet e Eocenit të mesëm që dalin në këtë hartë janë të nënzonës tektonike Krasta. Litologjikisht përfaqësohen nga depozitime terigjene flishore ku janë të ndërthurura pakot argjilito-alevrolitore më ranore e gëlqerore sporadike, në pjesën e poshtme të prerjes, që kalojnë më lart, në pakon e flishit ranoro-alevrolito-argjilor me gëlqerore e mergele dhe e gjithë prerja mbyllet me pakon argjilito-ranore me alevrolite.

Oligoceni i mesëm Pg₃² - Këto depozitime vërehen nëpër lugina e sinklinale, në këtë hartë dalin në formë të stërgjatur Në sinklinalin e Memaliaj prerja është më ritmike ku vërehen paketa të flishit ritëm hollë argjilor që ndërthuren me paketa flishi ritëm mesëm ranoro – argjilo – alevrolitor. Trashësia e këtyre depozitimeve arrin deri në 700 m.

Oligoceni i sipërm - Pg₃³- Këto depozitime kanë përhapje të kufizuar, marrin pjesë në ndërtimin e vargjeve sinklinale dhe vazhdimeve veriore të nënzonës së Kurveleshit. Trashësia e këtyre depozitimeve në vazhdimin verior të nën zonës tektonike të Kurveleshit paraqitet e reduktuar dhe përfaqësohen nga flish argjilor.

Akuitaniani – N₁^{1a}- Këto depozitime dalin në sinklinalin e Memaliajt dhe sinklinalin e Drinosit. Trashësia e depozitimeve të Akujtanianit pëson reduktime të theksuara sidomos në krahun lindor të sinklinalin të Memaliajt.

Burdigaliani – N₁^{1b}- Këto depozitime dalin në sinklinalin e Memaliaj dhe në sinklinalin e Leklit e Drinosit. Takohen edhe mergele me shtresëzim të imët sidomos kur përmbajnë material alevrolitik. Argjilat janë më ngjyrë gri në të kaltërt, shpesh paraqiten alevrolitore në trajtën e paketave më trashësi 3-5 m. Gëlqeroret kanë ngjyrë hiri të zbardhur, gëlqerorët argjilore e mergele takohen në ndërshtresa gjer 0.5 m të trasha, janë kryesisht organogjeno - detritore zakonisht foraminiferike e litotamnike.

Langiani - N_1^{2l} - Litologjikisht përfaqësohen nga ndërthurje paketash mergelore, argjilore-mergelore dhe shtresave të ranoreve e gëlqerorëve bioklastike. mergelët takohen kryesisht në pjesën e poshtme të prerjes, më lartë ato bëhen argjila mergelore e argjila. mergelët kanë ngjyrë gri të zbardhur, shpesh shtresore ku alternohen më alevrolit ose ranore në tavan e dysHEME dhe në trajten e paketave e pakove masive, trashësitë e të cilëve arrijnë deri në 7-8 m. Argjilat kanë ngjyrë gri deri gri të erret dhe ndërtim guaskor.

Tortoniani - N_1^{3t} - Këto depozitime mbushin qendrën e sinklinalit të Memaliajt dhe mbyllin ciklin e formacionit mollasik. Në sinklinalin e Memaliaj janë depozitimet më të studiuara dhe litologjikisht ndahen në katër suita: suita qymyore; argjilore; Çiçaj; laramane.

Pleistocen-Holoceni - $Qp-h$ - Depozitimet e seksioneve Pleistocen – Holocen përfaqësohen nga depozitime aluviale që ndërtojnë pjesën akumulative të terracave mbizallistore të lumenjve Vjosë, Drinos

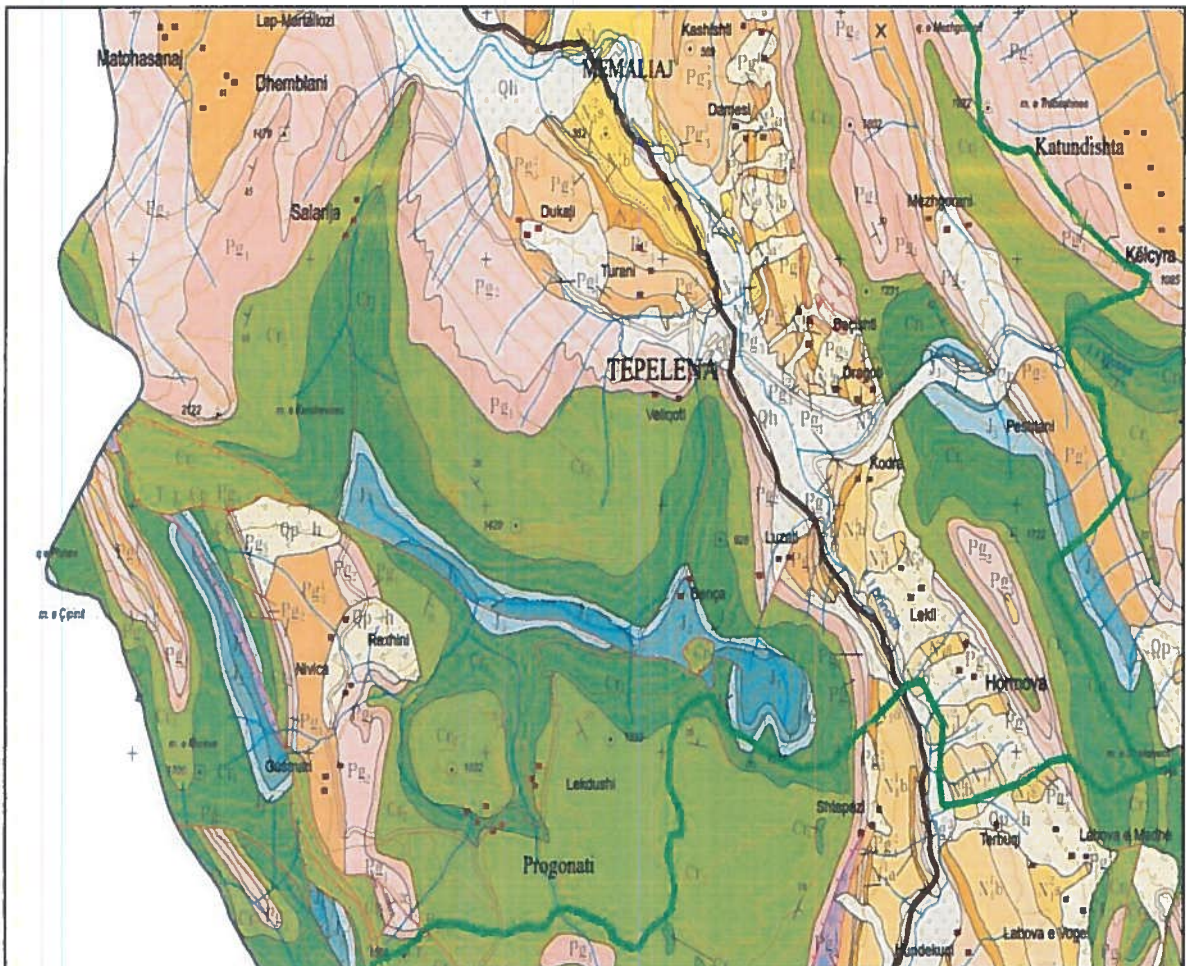

Fig. – Harta Gjeologjike e Bashkisë Tepelenë, shk. 1:100,000 (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

4.3.2 Tektonika

Mbështetur në zhvillimin e tektogjenezes së strukturave karbonatike, litofacies, morfologjisë dhe përhapjes së tyre, brenda zonës jonike janë veçuar disa njësi tektonike të emërtuara nënzona. Në territorin e kësaj harte dalin nënzona qendrore (e Kurveleshit) dhe nënzona lindore (e beratit) (sh.gj.sh). 2008).

Nënzona qendrore e Kurveleshit përfaqëson një rajon me depozitime karbonatike tipike pelagjike. Duke filluar nga lumi Vjosë e më në jug, bie në sy prania e strukturave antiklinale me dimensione të mëdha, shumë të ngritura morfologjikisht, me tektonike intensive e praninë e shpërthimeve evaporitike. Në tërësi, strukturat e nënzonës së Kurveleshit kanë asimetri perëndimore, shoqërohen me shkëputje në krahët perëndimor, që në përgjithësi zbusin këndin e rënies më thellësinë. Strukturat vendosen në formë vargjesh, të ndara nga njëra tjetra me qafa ndarëse. Duke patur parasysh vijueshmërinë strukturore, stilin tektonik, karakterin litofacial etj., mbështetur në të dhënat e shumë studimeve, në rezultatet e shpimeve dhe ato sizmike të kryera, në nënzonen e Kurveleshit veçohen disa vargje strukturore antiklinal e sinklinal.

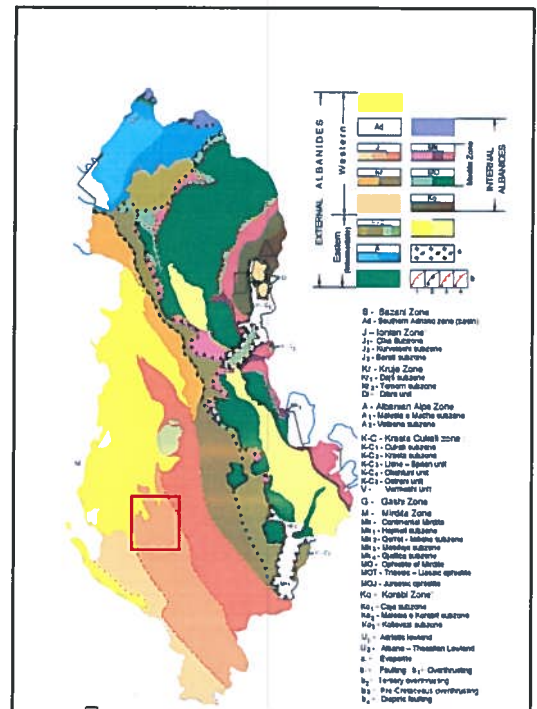

Fig. – Hartë e njësisve tektono-strukturore e Shqipërisë.

Zona në studim (Bashkia Tepelenë)

4.4 MJEDISI UJOR

4.4.1 Resurset ujore sipërfaqësore

Resurset ujore sipërfaqësore në qark janë të lidhur kryesisht me lumenjtë Vjosa dhe Drino. *Vjosa* është lumi më i madh në Shqipërinë e jugut. Ai buron në Greqi dhe pas një rruge të shkurtër nëpërmjet një lugine të ngushtë Vjosa hyn në Shqipëri si një lum i formuar në Perat. Në drejtim të rrjedhës atij i bashkohen edhe rrjedhat e përrrenjve Çarçovë e Langaricë. Pasi kalon Këlcyrën e deri në Dragot, Vjosa ka formuar një kanion madhështor rreth 13 km të gjatë duke çarë tërthor dy struktura antiklinale të Trebeshinës dhe Shendellisë. Lugina e lumit zgjerohet poshtë Dragotit dhe Vjosa bashkohet me ujërat e

lumit Drino. Vjosa me shpalljen e saj Park Kombetar i ka dhene kesja bashkis nje potencial te madh turismit, ekonomik dhe social.

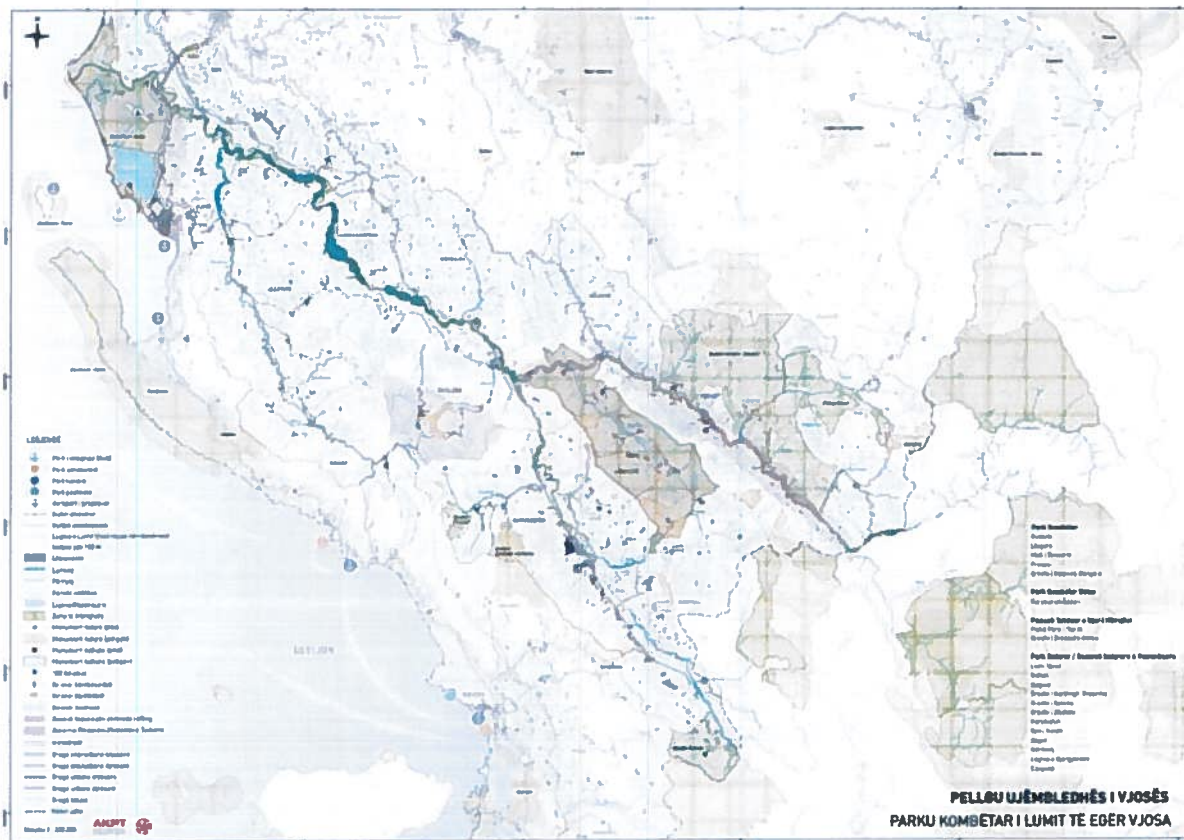
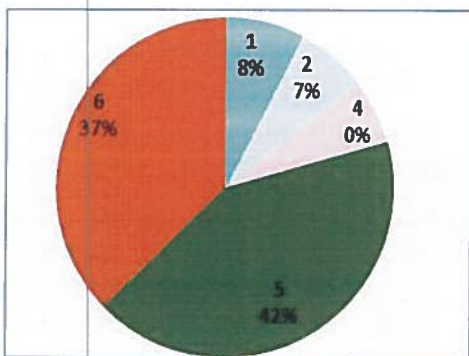

Fig. - Harta e Pellgut Ujëmbledhës së Lumit Vjosa (hartat nga AKPT-ja), Studimi i fizibilitete te lumit Vjosa

Pas bashkimit më Drinon, lugina zgjerohet së tepërmi, zgjerim i cili vazhdon edhe në zonën midis derdhjes së përrenjve Bënçë e Luftinjë, ku më pas lumi del nga kufijtë e qarkut të Gjirokastrës. Prurja mesatare shumë vjeçare e lumit Vjosa në Tepelenë është rreth 98 m³/s/.

4.4.2 Kushtet hidrogjeologjike të bashkisë Tepelenë

Në Bashkinë e Tepelenës kanë përhapje akuiferë të llojeve të ndryshme. . Sipërfaqen më të madhe në e kanë akuiferët karbonatikë karstikë, që zenë rreth 42% të gjithë sipërfaqes së tij. Ato ndërtojnë pjesët më të larta malore të vargmaleve e të malësisë të Kurveleshit dhe përmbajnë resurse ujore nëntokësore të mëdha. Akuiferët më porozitet ndërkorrizor, kanë përhapje më të kufizuar dhe shtrihen në zona të ulta, pranë shtretërve të lumenjve dhe në tarracat e tyre. Akuiferi i Drinos, veçanërisht, përmban resurset ujore nëntokësore më të rëndësishme.

- 1- Akuiferë më porozitet ndërkokrrizor e ujëpërcjellshmëri shumë të lartë –të lartë (8 %),
- 2- Akuiferë më porozitet poro/çarje dhe ujëpërcjellshmëri mesatare-të ulët (4%) ,
- 3- Akuifer më porozitet çarje-karst më ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë e lartë-e ulët (42%) dhe
- 4- Joakuifer më porozitet të pamjaftueshëm për të lejuar qarkullimin e ujit nëntokësorë në sasi të shfrytëzueshme (37%).

Akuiferët më porozitet ndërkokrrizor e ujëpërcjellshmëri shumë të lartë–të lartë

Akuiferët më porozitet ndërkokrrizor (të shkrifët) janë me ujëpërcjellshmëri shumë të lartë - të ulët. Ato lidhen më depozitimet Kuaternare aluviale të formuar në shtretërit e lumenjve. Akuiferë më ujëpërcjellshmëri shumë të lartë-të lartë përhapjen më të madhe e kanë në luginën e Drinosit, deri pranë bashkimit të Luftinjës me Vjosën. janë të pasur me resurse ujore nëntokësore, dhe shërbejnë për furnizim me ujë të pijshëm të bashkive. Ato kanë lidhje hidraulike të mira më lumenjtë që i ushqejnë dhe shfrytëzohen më shpime, prurjet e të cilave vardojnë nga 5 në 110l/s. Vetitë fiziko-kimike të tyre në përgjithësi janë të mira dhe plotësojnë standartin e përdorimit për furnizim me ujë të pijshëm.

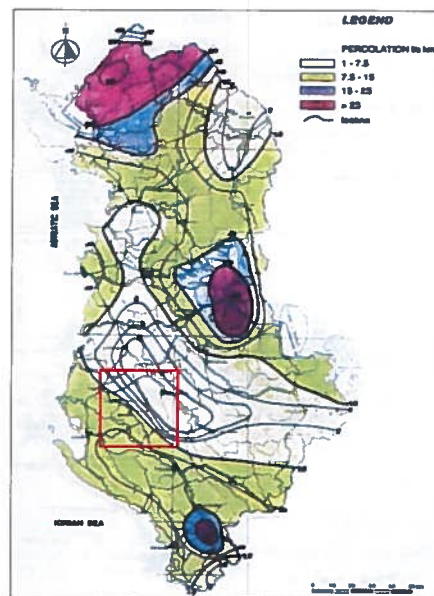

Fig. - Hartë e përshkueshmërisë ujore të shkëmbinjëve sipë faqësore (Burimi : S. GURI, UNDP, Vlerësimi Mjedisor dhe Rehabilitimi I ‘Hot Spoteve’ Shqiptarë, 2012)
 Zona në studim, Bashkia Tepelenë

Akuiferët më porozitet poro/çarje dhe ujëpërcjellshmëri mesatare-të ulët

Akuiferët më porozitet poro-çarje më ujëpërcjellshmëri mesatare-të ulët lidhen me depozitimet mollasike argjila, ranorë e konglomerate të neogjenit. Drenimi i ujërave të këtij akuiferi në sipërfaqe bëhet me anë të burimeve natyrore.

Akuiferët më porozitet çarje-karst më ujëmbajtje shumë të ndryshueshme-shumë e lartë-e ulët

Akuiferët e çarë e karstikë me ujëpërcjellshmëri që ndryshon në kufij shumë të gjerë, vende-vende më vlera shumë të larta të saj, lidhen më shkëmbinjte karbonatikë të Jurasikut, Kretakut, Paleocenit dhe Eocenit. Në këta akuiferë fenomeni i karstit është i larmishëm e shumë i zhvilluar. Ujërat nëntokësore në këto akuiferë kanë cilësi të mirë dhe përdoren gjerësisht edhe për furnizim me ujë të pijshëm.

Akuiferi karstik i Kurveleshit

Ai shtrihet nga Progonati në Dhëmban, dhe nga Luzati në ujit e Ftohtë Tepelenë. Kufiri verior i akuiferit përkon thuajse më lumin Vjosa në vijë nga Luzati në Dorëzë. Akuiferi ndërtohet nga formacione karbonatike të Triasit të sipërm deri në Eocen që ndërtojnë vargjet antiklinale të Kurveleshit. Në akuiferi, është i zhvilluar shumë karsti. Një nga burimet më të rëndësishme në këtë akuifer është burimi i Ujit të Ftohtë Tepelenë.

Jo akuiferë të cilët nuk kanë porozitet të mjaftueshëm ndërkokrrizor, nuk kanë çarje –karst të zhvilluar nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon më vështirësi. Takohet në vargun sinklinal të Memaliajt. Me këtë akuifer lidhet dalja e disa burimeve me prurje $Q=0.1-0.5$ l/sek deri me prurje më të madhe $Q=2-9-25$ l/sek. Ujërat nëntokësore të këtyre formacioneve kanë veti të mira fiziko-kimike. Ato janë pa erë, pa shije, pa ngjyrë, transparent. Kanë përbërje të mirë kimike. Mineralizimi i përgjithshëm varion $Mp=0.2417-0.2431-0.1379$ mg/l, fortësia e përgjithshme varion $Fp=7.98-8.120$ gjermane, $pH=7.67-7.7$. Uji është i tipit hidrokimik hidrokarbonat-kalciumi.

Vlerësimi i resurseve dinamike të UN dhe shfrytëzimi i tyre

Bashkia Tepelenë është i njohur për resurse të shumta dinamike të ujërave nëntokësore. Akuiferët karstikë dhe ato ndërkokrrizor vlerësohen më ujëmbajtje shumë të lartë, dhe paraqesin rëndësi të madhe në furnizimin e qendrave të mëdha të banuara më ujë të pijshëm. Nga burimet e Ujit të Ftohtë Tepelenë janë kaptazhuar më punime minerare rreth 200 l/sek ujë që përdoret për furnizimin e qytetit të Tepelenës dhe plotësimin e nevojave që ka fabrika e ambalazhimit të ujit në Tepelenë. Në këto akuiferë janë kryer një numër i madh shpimesh “ilegalë” që shfrytëzohen nga persona privatë për furnizim me ujë të pijshëm e në bujqësi për vaditje. Sasitë e tyre nuk janë të evententuara. Kaptazhi, kryesore që përdoren për furnizim me ujë të pijshëm në mënyrë të përqendruar është dhënë në me poshte:

Tab Resurset dinamike të UN dhe përdorimi i tyre.

Nr i pikës ujore	Prurja Q (l/s)	Lloji
Uji i Ftohte -Tepelene	200	burim

Vlerësimi i resurseve ujore për akuiferët e shkrifët është bërë sipas vlerësimit të rrymës dinamike, për akuiferët shkëmborë në bazë të burimeve që ato drenojnë në sipërfaqe.

Akuiferi	Resurset dinamike të UN,	Shfrytëzimi i UN	Përdorimi
	m ³ /s	m ³ /s	
Akuiferi karstik i Kurveleshit	1.02	0.25	Furnizim më ujë të pijshëm
Akuiferi i Tepelenës			Furnizim më ujë të pijshëm

Presionet mbi akuiferët

Presionet mbi akuiferët e bashkisë Tepelenë janë përqëndruar në:

- Kërkesën më të madhe për burimet ujore (bujqësia dhe turizmi) në periudhën e thatë (qershor-shtator), kur disponibiliteti i burimeve të ujërave nëtokësore është më i ulëti;
- Rritjen e vazhdueshme e të pa pakontrolluar të një numri të madh shpimesh privatë për furnizim me ujë pijshëm dhe industri;
- Shfrytëzimi pa kriter i shumë shpimeve të vjetër e të rinj të kryer në akuiferë me presion;
- ritmet e larta të urbanizimit në zonën fushore, sidomos në dy dekadat e fundit.

Ndotja e ujërave, gjendja, problemet, etj.

Për shkak të shkarkimeve të ujërave urbane në ato sipërfaqësorë kanë lindur shqetësime siç është rritja në masë e algave sipërfaqësore që përmbajnë sasi të lartë të N dhe P (eutrofikimi). . Efektet negative të azotit mbi shëndetin e njeriut me nivele e larta të NO₃, pasi uji me sasi të tilla ka aftësi të zvogëlojë kapacitetin e transportit të O₂ në gjak, duke krijuar probleme në frymëmarje. Në ujërat sipërfaqësorë që përshkon zonën në studim vërehet një aciditet i lartë i ujit sidomos në rrjedhat e poshtme të lumit Fan dhe të disa përrenjve që prekin apo kalojnë nëpër fshatrat e zonës, për shkak të rrjedhjeve që gjenerohen nga dampat e vjetra dhe të reja minerare. Uji i lumit Fan, i cili është nën ndikimin e shkarkimeve industriale dhe minerare, veçohet për përqëndrime mjaft të larta të metaleve Cu, Pb, Ni deri në nivele toksike. Përdorimi i tij për ujitje, shoqërohet me efekte mjedisore negative. Një ndotje tjetër e ujërave sipërfaqësorë vjen edhe nga shkarkimi i ujërave të zeza në afërsi të lumit Fani i Madh dhe përrenjve të zonës, ku mendohet se ndikojnë në ndotjen e ujit, i cili prek dhe përdorimin e ujit të lumit për ujitje, ashtu siç zakonisht ka ndodhur në këtë zonë. Për më tepër, ekosistemet ujore në drejtim të rrymës janë të prirur për tu dëmtuar në mënyrë të konsiderueshme.

Impaktet e mundshme të HEC-eve në zonë

Mund të përcaktohen tre tipe të ndikimeve:

- 1) Pengimi i emigracionit të lirë të peshqve
- 2) Modifikimi i fenomenit të zhvendosjes së materialeve
- 3) Modifikimi i regjimit të rrjedhës ujore

Masat për mbrojtjen e ujit të pijshëm

- mbrojtjen e burimeve karstike, si akuiferi me i rëndësishëm i Bashkisë;
- mbrojtja e burimeve kryesore lidhet me mbrojtjen e ujërave të lumenjve, të cilët kanë lidhje të mirë hidraulike dhe kontribuojnë në masën 30-50% të burimeve karstike dhe shpejtësia e lëvizjes së ujit është shumë e madhe;

- përcaktimin e zonave sanitare të burimeve të akuiferit çarje-karst, si akuiferi kryesor i Bashkisë, si dhe më i prekshmi ndaj ndotjeve të ndryshme;
- sistemimin e hedhurinave larg pikave të grumbullimit të ujit bashkiak;
- ndalimi i shkarkimeve industriale dhe minerare në rrjedhën e Fanit
- të kryhet monitorimi i vazhdueshëm i akuiferëve për treguesit cilësorë e hidrokimikë të tyre.

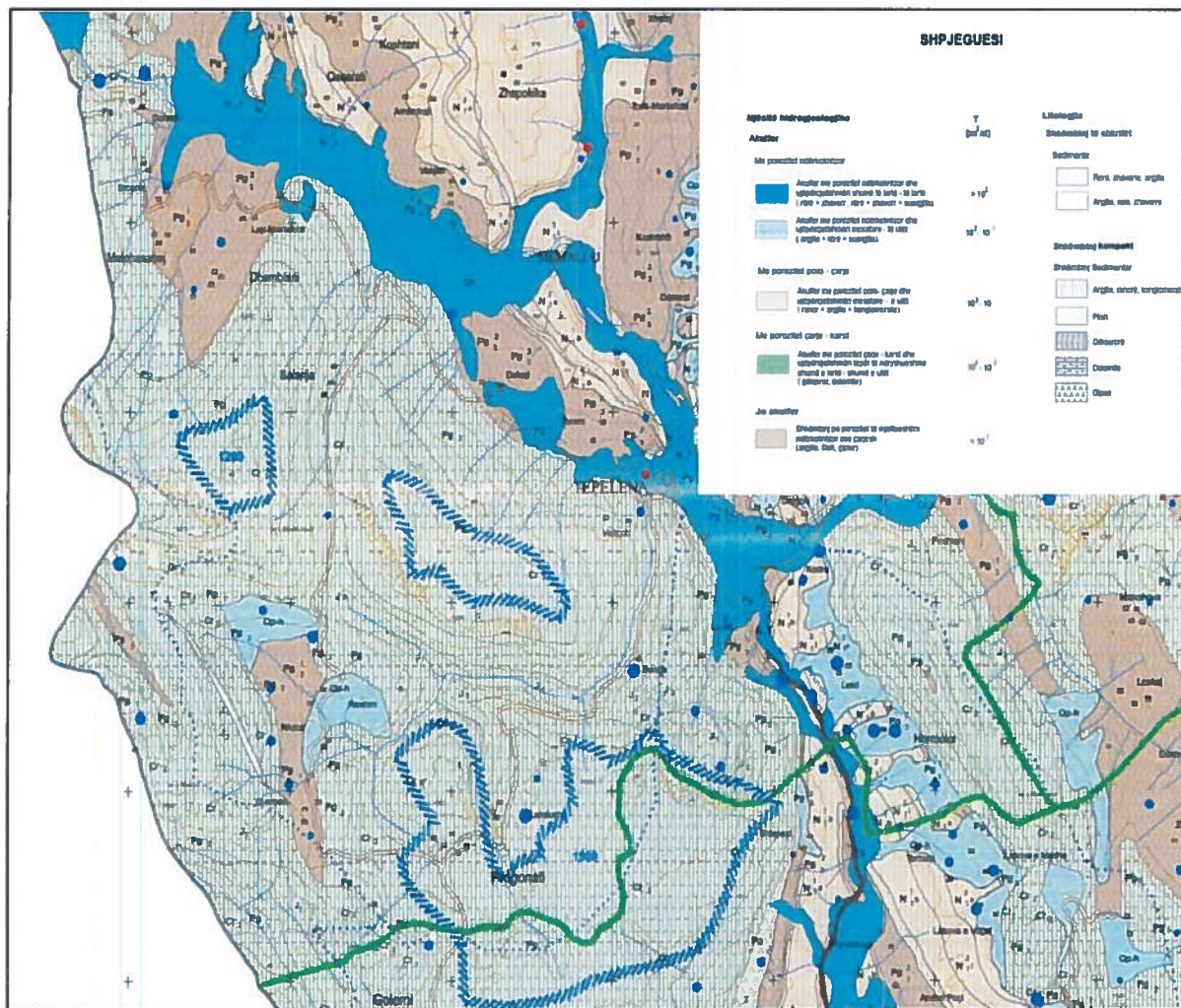

Fig.- Harta Hidrogeologjike, Bashkia Tepelene

4.5. MORFOLOGJIA, TOPOGRAFIA DHE RELIEVI

Kushtet gjeomorfologjike

Territori shtrihet në një hapësirë më kontraste të mëdha përse i përket morfologjisë së relievit. Brenda këtij territori gjenden kodra të buta deri mesatare, male me shpate të pjerrëta deri të thikta, lugina lumore të formave të ndryshme që nga fisha të gjera deri në kanione., Gjate vlerësimit territorin e qarkut e kemi ndarë në tre njësi kryesore morfologjike bazë të pjerrësisë së relievit:

1. Njësia morfologjike fushore kryesisht më origjine aluviale zë një pjese të konsiderueshme të territorit

Në këtë njësi kemi konsideruar territorin më pjerrësi 0 deri në 5°. Kjo njësi në sipërfaqen më të madhe përputhet më Luginat e lumenjve dhe të përrenjve që përshkojnë zonën e qarkut si Lumi i Vjosës, i Drinasit, Bënçes etj, që janë kryesisht gjatësore në përputhje më strukturat ku kalojnë dhe rrallë presin strukturat.

2.Njësia morfologjike kodrinore zhvillohet në mënyre më të kufizuar në Bashkisë së Tepelenes, kryesisht në pjesën veriperëndimore të qarkut, dhe fare pak si pjesë fundore e maleve të lartë.

3 – Njësia morfologjike malore zë pjesën kryesore të territorit të qarkut.

Sipas vështrimit fiziko – gjeografik krahinor Qarku i Gjirokastrës futet në Krahinën Malore Jugore. Krahina Malore Jugore përbëhet nga disa vargje malore, malësi, zona kodrinore dhe fushëgropa. Në përbërje të tyre veçohen shumë nënzona më tipare morfologjike e morfogjenetike që ndryshojnë nga njëra tjetra, si dhe në tiparet e modelimit dhe të proceseve erozivo-denuduese. . Në këtë Bashki veçohet Malësia karstike e Kurveleshit.

Malësia karstike e Kurveleshit shtrihet midis luginave të Vjosës në verilindje, Drinasit në juglindje, Shushicës në perëndim dhe Kardhiqit në jug. Relievi është formuar në shkëmbinjtë gëlqerore dhe pjesërisht flishore. Format kryesore të tij janë malet dhe luginat. Kurrizet e maleve janë të rrafshet dhe zhvillohen së tepërmi dukuritë karstike. Shpatet e tyre kane pjerrësi të madhe, madje takohen edhe forma karstike. Përgjithësisht luginat janë të ngushta të tipit kanion (lugina e Bençes, Kardhiqit etj). Në përbërje të kësaj malësie dallohen : mali i Gripes, Capinit dhe Picarit.

Fig. –Harta fiziko-gjeografike e rajonit

Zona në studim

4.4 BIODIVERSITETI - FLORA DHE FAUNA

Koncepte të Përgjithshme

Sipas përditësimeve me Nëntor 2013 të Unionit Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN), 109 lloje kafshësh të grupeve të ndryshme taksonomike janë konsideruar si të kërcënuara. Përveç kësaj, lista e llojeve të rrezikuara të bimëve në nivel kombëtar është shumë më e madhe, gjithsej 319 lloje, nga të cilat janë të rrezikuara në formë kritike 76 lloje, konsiderohen në rrezik 123 lloje dhe të përkeqësuar 120 lloje, të cilat përballen me një rrezik të lartë në kontekstin kombëtar. Kërcënimet kryesore ndaj biodiversitetit janë: zhvillimi industrial, urbanizimi, gjuetia ilegale, peshkimi, erozioni i tokës, energjia dhe minierat, transporti dhe turizmi, sektorë këto që kanë ndikim në shumëllojshmërinë biologjike. Aktivitetet antropogjene ku shpyllëzimi dhe shkretëtirëzimi i tokës së punëshme, aq sa shkatërrimi i livadheve dhe kullotave, kanë pasur një ndikim të madh në ndryshimet e habitateve në të kaluarën e afërt. Ndërtimi i rrugëve dhe ndryshimet në rrjedhën e ujit ose ndërtimi i digave, ndërtimi i tubacioneve, ndotja që vjen nga origjina të ndryshme, zjarret, sëmundjet dhe ndryshimet klimatike janë arsyt e degradimit dhe fragmentimit të habitateve në Shqipëri. Mbrojtja e biodiversitetit mund të arrihet vetëm duke pranuar dhe respektuar objektivat dhe parimet e ruajtjes dhe rritjes së zhvillimit të qëndrueshëm në sektorë që lidhen me biodiversitetin, të tilla si bujqësia, pylltaria, peshkimi, industria, urbanizimi, transporti dhe turizmi. Gjatë viteve të fundit Shqipëria ka arritur progres dhe ka bërë një investim të madh në mbrojtjen e ardhshme të pasurive unike natyrore dhe të peizazhit. Në përputhje me fushat kryesore të punës të identifikuar nga 2000 NBSAP, dhe gjithashtu si rezultat i Programit Kombëtar të Punës për Zonat e Mbrojtura (PKPZM) për periudhën 2006-2009, rrjeti i zonave të mbrojtur është zgjeruar. Që nga viti 1996 sipërfaqja e shpallur ligjërisht

si zonë e mbrojtur në Shqipëri është më shumë se trefishuar (nga 108,475 ha në 378,748 ha), duke e çuar përqindjen totale të zonave të mbrojtura nga 5.7 % në vitin 2002 në 13.17 % në vitin 2011. Ky trend pozitiv shihet qartë në mënyrë të veçantë në përkufizimet ligjore të zonave të mbrojtura të cilat përkohë me kategoritë e IUCN dhe së fundmi përfshijnë rreth 16% të sipërfaqes së vendit.

FLORA

Pyjet dhe shkurret mesdhetare

Brezi i pyjeve dhe shkorretave mesdhetare përfaqëson formacionin bazë dhe me përhapjen më të madhe. Shoqërimi i *Quercetum cocciferii* formon formacionin shkurre të dominuar nga pralli. Shoqërimi i *Arbuto-Ericetum*, i marese me shqopen, është formacioni bimor me i përhapur në këtë luginë. Formacione të pyjeve të *Quercus frainetto* e *Quercus cerris* si dhe stadeve të degradimit të tyre (*Carpinus orientalis*, *Ostrya carpinifolia*) takohen në një pjesë të konsiderueshme, deri në 1200 m lartësi mbi nivelin e detit. Nga pikëpamja fitosociologjike këto pyje i përkasin rendit *Quercetalia pubescentis* dhe aleancës *Quercion frainetto-cerris*, *Ostryo-Carpinion orientalis*. Pylli natyror dominohet kryesisht nga *Quercus cerris*, i shoqëruar nga *Quercus pubescens* apo *Quercus frainetto*. Shkurret por dhe druret e lartë rreth 30 lloje kanë vlera të medha mjekësore dhe përbëjnë një pasuri të jashtëzakonshme dhe burim të madh të ardhurash për banoret e bashkisë së Tepelenës, ku midis tyre përmenden, si: manaferra, dafina, rozmarina, shrebela, dellinja e eger, qershia, trendafil i egër, pisha e egër, kulumbria, molla, dushku, bli mali, frashri, rrushi, pjeshka, kumbulla, fiku, selvia, rrapi.

FAUNA

AMFIBET DHE REPTILET (HERPETOFAUNA)

Herpetofauna e zones gëzon një pasuri llojore të rëndësishme mesatare.

Tab. – *Amfibët e pranishëm në zonë (Burimi: Agjensia Kombëtare e Mjedisit)*

Nr.	Llojet	Stat.
1	Bombina variegata	LRnt
2	Bufo bufo	LRt
3	Bufo viridis	LRnt
4	Rana balcanica	VU
5	Rana dalmatina	LRlc
6	Rana graeca	LRnt
7	Triturus vulgaris	LRlc

VU – të Perkeqesuar, LRnt – Rrezik i Ulet pothuajse të kercenuara, LRcd - Rrezik i Ulet në varesit të masave mbrojtëse, LRlc – Rrezik i Ulet pak të prekura.

Tab. – Reptilet e pranishëm në zonën e projektit (Burimi: Agjensia Kombëtare e Mjedisit)

Nr.	Llojet	Stat. Komb.
1	Anguis fragilis	NE
2	Coluber caspius	
3	Coluber gemonensis	LRnt
4	Coluber jugularis	LRlc
5	Coronella austriaca	LRnt
6	Elaphe longissima	LRnt
7	Elaphe quatrolineata	VU
8	Elaphe situla	VU
9	Emys orbicularis	LRnt
10	Lacerta viridis	LRlc
11	Malpolon	NE
12	Natrix natrix	LRlc
13	Natrix tessellata	LRnt
14	Podarcis muralis	NE
15	Testudo hermanni	LRnt
16	Vipera ammodytes	LRlc

CR- Teper e Rrezikuar, E – E Rrezikuar, VU – Vulnerabel, LRnt – Rrezik i Ulet thuajse te kercenuar, LRcd – Rrezik i Ulet ne varesi te konservimit, LRlc – Rrezik i Ulet pak te prekura.

SHPENDËT

Në zonë janë të pranishëm rreth 39 lloje shpendësh, të cilët jepen në tabelën e mëposhtme së bashku me statusin kombëtar të ruajtjes.

Tab. – 4 Shpendët e pranishëm në zonë (Burimi: Agjensia Kombëtare e Mjedisit)

Nr.	Emertimi latin	Stat. Kom
1	Ixobrychus minutus	
2	Nycticorax nycticorax	VU
3	Ardeola ralloides	VU
4	Egretta garzetta	VU
5	Ardea cinerea	VU
6	Ciconia ciconia	CR
7	Anas penelope	
8	Anas crecca	
9	Anas platyrhynchos	
10	Pernis apivorus	EN
11	Circaetus gallicus	
12	Circus aeruginosus	

13	Circus cyaneus	
14	Circus pygargus	
15	Accipiter nisus	EN
16	Buteo buteo	VU
17	Falco naumanni	VU
18	Falco tinnunculus	VU
19	Falco columbarius	VU
20	Falco peregrinus	VU
21	Perdix perdix	
22	Coturnix coturnix	
23	Phasianus colchicus	CR
24	Rallus aquaticus	
25	Tyto alba	VU
26	Strix aluco	LRnt
27	Asio otus	LRnt
28	Asio flammeus	
29	Upupa epops	VU
30	Jynx torquilla	LRnt
31	Picus viridis	LRlc
32	Dendrocopos major	
33	Dendrocopos syriacus	
34	Dendrocopos minor	
35	Acrocephalus scirpaceus	LRnt
	Acrocephalus	
37	Sitta europaea	LRnt
38	Remiz pendulinus	VU
39	Corvus frugilegus	

CR- Teper e Rrezikuar, E – E Rrezikuar, VU – Vulnerabel, DD – Mungese te Dhenash, LRnt – Rrezik i Ulet thuajse te kercenuar, LRcd – Rrezik i Ulet ne varesi te konservimit, LRLc – Rrezik i Ulet pak te prekura. NE – Te Pavleresuara

GJITARËT

Në zonë numërohen rreth 20 gjitarë nga të cilët 6 janë të rrezikuar në shkallë kombëtare. Prej këtyre 3 lloje bien në kategoritë e larta të rrezikimit (CR,EN,VU). Nga mishngrënësit takohen dhelpra (*Vulpes vulpes*), baldosa (*Meles meles*), dhe nuselalja (*Mustela nivalis*). Pyjet dhe mjediset ujore të zonës janë zona me rëndësi të vecantë për lakuriqet e natës (lloje te gjinive *Rhinolophus*, *Myotis*, dhe *Pipistrellus*) të cilët i vizitojnë ato për ushqim dhe pirje uji. Gjitarët e pranishëm në zonë së bashku me statusin e tyre kombetar të ruajtjes janë dhënë në tabelën e mëposhtme:

Tab. – 5 Llojet e gjitarëve (Burimi: Agjensia Kombëtare e Mjedisit)

Speciet	Emri shqip	Statusi kombetar i ruajtjes
Erinaceus concolor	Iriqi	
Talpa sp.	Urithi	
Crocidura sp.	Hundegjati	
Rhinolophus ferrum-	Lakuriqnate hundpatkua i madh	LRcd
Rhinolophus blasii	Lakuriqnate hundpatkua i Blasius-	LRnt
Rhinolophus euryale	Lakuriqnate hundpatkua i	VU
	Mesdheut	
Myotis myotis	Lakuriqnate veshmiu i madh	
Myotis blythi	Lakuriqnate veshmiu i vogël	
Pipistrellus pipistrellus	Pipistreli i zakonshëm	
Pipistrellus savii	Pipistreli i Savi-it	
Pipistrellus kuhli	Pipistreli i Kuhl-it	
Lepus capensis	Lepuri	
Microtus epiroticus	Miu i Ondrias-it	
Microtus thomasi	Miu i Thomasit	LRnt
Apodemus sylvaticus	Miu i pyllit	
Mus spicilegus	Miu i maqedonise	
Vulpes vulpes	Dhelpra	
Lutra lutra	Lutra, lunderza	VU
Meles meles	Baldosa	EN
Mustela nivalis	Nuse lalja	

Kuadri kombëtar për ruajtjen e natyrës

Rrjeti i sotëm i Zonave të Mbrojtura në Shqipëri, mbulon një sipërfaqe prej 165,455 hektarë e barazvlefshme me 5.8 % të sipërfaqes së përgjithshme të vendit. Sipas Strategjisë Kombëtare dhe Planit të Veprimit për Biodiversitetin, planifikohet që deri më 2020, ZM-të të mbulojnë 25 % të territorit shqiptar. Në vitin 2002, Parlamenti Shqiptar aprovoi dy ligje të rëndësishëm (Ligji Nr. 8934 i datës 05.09.2002 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” dhe Ligji Nr. 8906 i datës 06.06.2002, “për Zonat e Mbrojtura”, (i amenduar me Ligjin nr. 9868, date 4.02.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8906, datë 6.06.2002 “Për zonat e mbrojtura”) që së bashku krijuan një strukturë të re ligjore për Zonat e Mbrojtura. Ligji jep gjithashtu parimet e zhvillimit të turizmit mjedisor, të perfitimeve të tjera ekonomike si dhe ato të përcjelljes së informacionit dhe edukimit në drejtim të publikut. Disa zona të mbrojtura të rangut Park Kombëtar të kategorisë së dytë, si Tomori për Bashkinë e Skraparit dhe Drenova për Bashkinë e Tepelenës mund të lidhen me anë të një zone tjetër që duhet propozuar si ajo e Ostovicës, e cila mund të shërbejë si bioqendër. Së bashku mund të formojnë një biokorridor shumë të rëndësishëm, duke vendosur komunikim midis zonave të mbrojtura. Ostovica mund të propozohet kështu si zonë e mbrojtur.

GJEOMONUMENTET

Vendburimi i fosforiteve Gusmar

Vendburimi i fosforiteve masive të Gusmarit ndodhet në rrafshnaltën e Kurveleshit, fshati Gusmar, rrethi Tepelenë. Ky gjeomonument i rëndësisë ndërkombëtare është i grupit metalogjenik-ekonomik dhe ka vlera shkencore, didaktike, ekonomike dhe turistike.

Ujëvara e Progonatit. Kanionet e Gurrës, Lekdush, Progonat

Ndodhen pak më në lindje të fshatit Progonat të rrethit të Tepelenës. Në të rrjedhin ujërat e Përroit të Gurrës së Progonatit. Banorët e quajnë “buza e ujit”. Ky gjeomonument, i rëndësisë ndërkombëtare, është i grupit gjeomorfolgjik kompleks dhe ka vlera shkencore, didaktike dhe gjeoturistike.

Vrima e Shkëmbit. Shpella e Dragoit-Progonat

Ndodhet në afërsi të fshatit Progonat (Rrafshnalta e Kurveleshit), 1110 m mbi nivelin e detit. Ende nuk është eksploruar. Ky gjeomonument, i rëndësisë lokale, është i grupit gjeomorfolgjik kompleks dhe ka vlera shkencore, didaktike dhe gjeoturistike.

Shpella e Kasarit

Gjendet pak më në juglindje të fshatit Progonat të rrethit të Tepelenës, në shpatin e djathtë të luginës së përroit, para ngjitjes së rrugës rurale për në fshatin Golem të Gjirokastrës. Ajo përbën një shpellë karstike të formuar nga procesi i karstit në shkëmbinjtë karbonatikë.

Buza e Bredhit-Luzat

Gjendet në jug te qytetit të Tepelenës, në pjesën lindore të malësisë së Kurveleshit. Përbën një rrëpirë shkëmbore me lartësi disa qindra metra dhe gjatësi rreth 800 m.

Burimet e Ujit të Ftohtë

Ky hidromonument gjendet në të djathtë të rrugës automobilistike kombëtare Tepelenë-Gjirokastrë, pak pas degëzimit të rrugës automobilistike për në Përmet. Burimi del në pjesën e sipërme të shpatit të majtë të luginës së Drinosit, në kontaktin e shkëmbinjve gëlqerorë me ata flihorë. Shpati ku del burimi është i veshur me bimësi natyrore të dushkut dhe shkurreve. Në afërsi të luginës, drurët e rrapeve janë mjaft të rritur. Zhurma e ujit, gjelbërimi, cicërimat e zogjve etj, prej kohësh, e kanë kthyer këtë vend në mjedis pushimi për udhëtarët. Vizitohet me lehtësi pasi është pranë rrugës automobilistike Tepelenë-Gjirokastrë. Ka vlera shkencore (hidrologjike, gjeomorfolgjike), estetike e turistike.

Tarraca erozive e Bënçës

Gjendet në luginën e Përroit të Bënçës, pranë fshatit me të njëjtin emër. Është formuar nga veprimtaria erozive e depozituese mijëra vjeçare e Përroit të Bënçës. Gjatësia e saj është mbi 800 m, ndërsa gjerësia mesatare është 20-30 m.

Shkëmbi i Prerë Dukaj

Ndodhet pranë fshatit Dukaj të rrethit të Tepelenës. Ka formë karakteristike që dallohet në mjedisin përreth. Gjatësia e tij është rreth 30 m, gjerësia 10-15 m e lartësia rreth 20-30 m. Emrin e ka marrë nga banorët, pasi vërtet duket sikur e ke prerë me mjete prerëse.

Antiklinali i Mezgoranit

Ky antiklinal ndodhet në afërsi të Grykës së Këlcyrës, në Lindje të Tepelenës, në vargun antiklinal Shëndelli-Lunxhëri-Bureto (zona Jonike). Këtu, struktura antiklinale, me orientim veriperëndim-juglindje, zhvishet në të dy anët e Vjosës. Ka përmasa gjigante. Në perëndim, antiklinale kontakton tektonikisht me vargun sinklinali Memaliaj-Drinos, kurse në lindje, nëpërmjet strukturës sinklinale, kalon në antiklinalin e Këlcyrës. Ky gjeomonument, i rëndësisë lokale, është i grupit tektono-strukturor dhe ka vlera shkencore, didaktike dhe turistike.

Shpella e Gusmarit

Kjo shpellë gjendet në anën jugore të fshatit Gusmar, sinklinali Gusmar-Progonat (Kurvelesh). Ajo është shumë e thellë. Diametri i grykës së saj është 5x5m. Gjeologjikisht ajo ndodhet në gëlqerorët e Eocenit dhe është vertikale. Ky gjeomonument i rëndësisë lokale është i grupit gjeomorfologjik kompleks dhe ka vlera shkencore, didaktike dhe gjeoturistike.

Shpella e Dragotit

Kjo shpellë në lindje të fshatit Dragot, në shpatin perëndimor të antiklinalit (Malit) të Lunxhëri-Shëndellisë. Ky gjeomonument, i rëndësisë lokale, është i grupit gjeomorfologjik kompleks dhe ka vlera shkencore, didaktike dhe gjeoturistike.

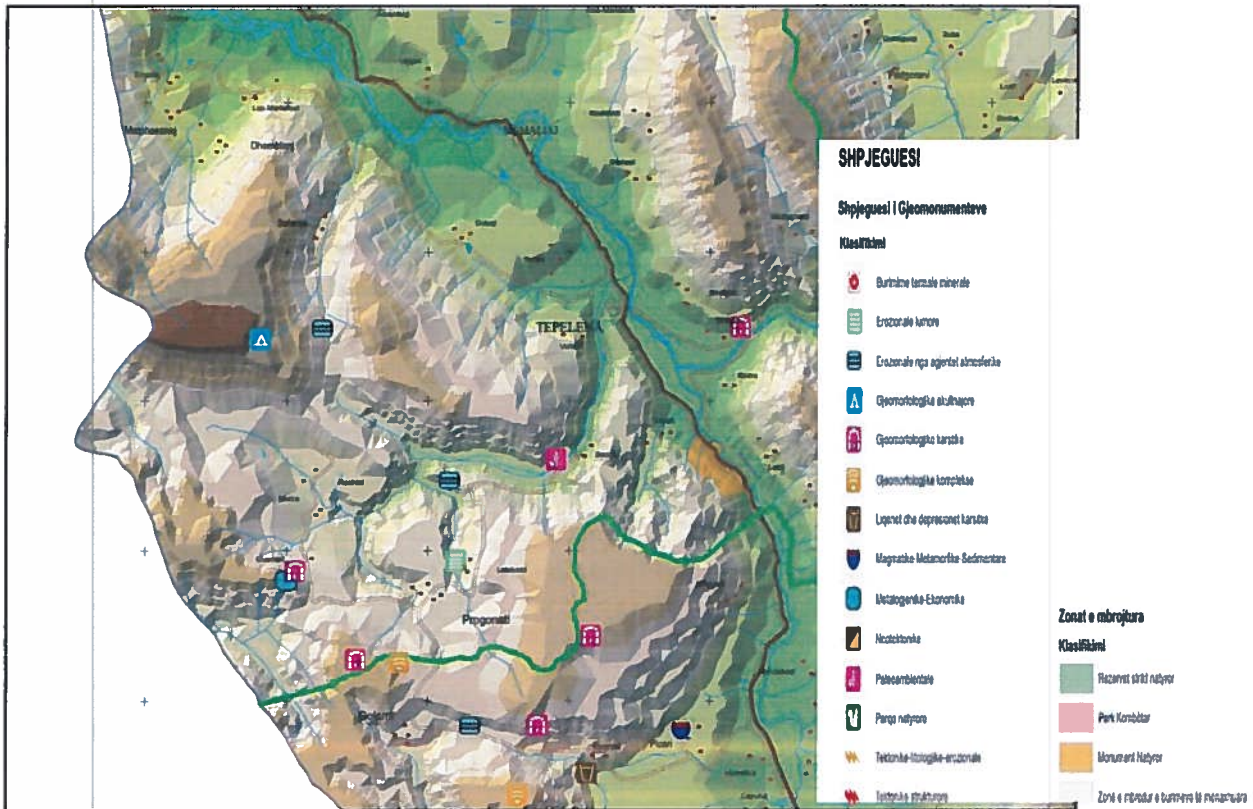

Fig.- Harta e Gjeomonumenteve, TEPELENE

PYJET

Situata në Bashkinë Tepelenë

Masivet pyjore që takohen përbëhen kryesisht nga formacionet bimore të Makies (zona e shkurreve mesdhetare), që në pjesën e sipërme lidhen me formacionet Quercetum (zona e Dushqeve). Në pjesën e sipërme shtrihen kullotat malore të tipit verore dhe dimërore të kësaj zone. Në brendësi të zonës së shkurreve dhe asaj të dushqeve ndodhen dhe një seri kullotash vjeshtake e dimërore për dhen e dhi, me interes për kete zone me temperatura te ulta gjate dimrit. Duhet te theksojme se para Çlirimit kjo zone ka qene shume e pasur me pyje. Në menyre të veçante duhen përmendur pyjet me dushqe në pjesën lindor të krahinës, si dhe pyjet me pise e bredh ne zonen e sipërme. Këto pyje janë dëmtuar gradualisht si nga zjarret dhe sepata me prerjet pa kriter dhe për ushqimin e blegtorisë. Mbas Çlirimit pyjet e kesaj zone janë shfrytëzuar për dru zjarri nga ku furnizohej një pjese e mirë e nevojave të qyteti të Tepelenës dhe Fierit. Aktualisht shfrytëzohet nga firma te ndryshme private dhe popullsia vendase për dru zjarri e një pakicë lende ndërtimi.

Plotesimi i nevojave per kullotje dhe baze ushqimore

Aktualisht kapaciteti mbajtes i kullotave në krere / ha është mesatarisht me 3 krere të leshta, 2 të dhirta dhe 0.2 – 0.4 gjedh. Duhet vene në dukje se popullata e këtyre fshatrave shfrytëzon me kontrata shtetërore dhe mjaft kullota verore shtetërore që kanë një kapacitet të lartë mbajtes. Nga ana tjetër të dhirtat, një pjesë e të leshtave, gjedhet e njëthundrakët shfrytëzojnë sipërfaqen pyjore shtetërore brenda territorit të Bashkisë, sipërfaqet e zhveshura e tokat bujqësore, që të marra se bashku dyfishojnë kapacitetin mbajtes të blegtorisë të kësaj zone. Praktikisht një pjese e gjedhit, njëthundrakeve dhe e të leshtave mbahen edhe në tokat bujqësore të fshatrave. Pamvarësisht nga masat e parashikuara, zhvillimi blegtoral do të mbeshtetet edhe në të ardhmen, në pyjet dhe kullotat egzistuese.

Funksionet e pyjeve

Ligji në vetvete i kushton vëmendje të veçantë menaxhimit të pyjeve, duke përjashtuar përdorimin e tyre për qëllime ekonomike, të sipërfaqeve ujore dhe burimeve të tjera natyrore brenda zonës së mbrojtur. Ai siguron gjithashtu bazën ligjore për përcaktimin e strukturave administrative dhe komiteteve të menaxhimit për disa kategori të zonave të mbrojtura. Për më tepër ligji i zonave të mbrojtura përcakton edhe procedurat për ngritjen dhe funksionimin e komiteteve të menaxhimit. Duke qënë se pyjet zenë peshën kryesore të vegjetacionit të parkut, ata ofrojnë një gamë të gjerë funksionesh të cilat u mundësojnë atyre të sigurojnë shërbime për periudha afatgjata.

Funksioni i Konservimit/Mbrojtjes

- Funksioni për ruajtjen e Habitave/Biodiversitetit;
- Mbrojtja e klimës;
- Sekuestrimi i karbonit;
- Mbrojtja nga emetimet;
- Mbrojtja nga zhurmat;
- Mbrojtja e tokës (mbrojtja nga erozioni dhe tokëformimi/restaurimi);
- Mbrojtja e ujit.

Funksioni i përdorimit (funksioni i burimeve)

- Prodhimet drusore (dru zjarri);
- Prodhime jo drusore (frutat e pyllit, kërpudhat, gjethi për blegtorinë, kullotja e blegtorisë).

Funksioni rekreativ (për njerëzit)

Vlerësimi i kërcënimeve të ekosistemeve

1. Mbikullotja

Ndikimi antropogjen në ekosistemet tokësore është i dukshëm veçanërisht në ekosistemet pyjore, ku kushtet e pyjeve ndryshojnë nga një gjendje shumë e degraduar në një gjendje të mirë. Numri i lartë i blegtorisë gjithashtu shton edhe nevojën për bazë ushqimore gjatë sezonit të dimrit. Në të kaluarën kjo është siguruar nga krasitja e drurëve për gjeth. Gjethet e drurëve fletorë krasiten me degë dhe vendosen

në mullarë për t'u përdorur si ushqim për delet dhe dhitë gjatë periudhës së dimrit.

2. Konsumi i druve të zjarrit

Kushtet e përkeqësuar të ekosistemeve pyjore për rreth fshatrave janë rënduar nga fakti se keto zona pyjore shërbejnë si burim i druve të zjarrit për banorët. Kthimi i pyjeve në zotërim të komunitetit lokal nuk e ka zgjidhur këtë problem, pasi nevoja për dru zjarri ka mbetur e pandryshuar në dymbëdhjetë vitet e fundit. Për shkak të faktit se pyjet në afërsi të fshatrave janë të mbishfrytëzuar për shumë vite, njerëzit lokalë nuk kishin zgjidhje tjetër përveç plotësimit të nevojave të tyre, dru zjarri nga pyjet shtetërore. Pyjet komunale nuk do të jenë në gjendje të rimëkëmben si duhet për shkak se këto zona ende shërbejnë si kullota për bagëtinë dhe sigurojnë bazë ushqimore me anë të krasitjes për gjeth. Kërkohen të ndërmerren veprime të rrepta menaxhimi në bashkëpunim të ngushtë me administratën e pushtetit vendor në mënyrë këta pyje të rimëkëmben.

3. Gjuetia e paligjshme

Një problem i rëndë dhe i nënvlerësuar deri më tani është gjuetia e paligjshme në të gjithë parkun. Gjuetia e paligjshme në ekosistemin tokësor është e shoqëruar me peshkimin ilegal dhe me metoda të papërshtatshme të peshkimit. Përveç kësaj, peshkatarët dhe banorët lokalë janë vërejtur duke gjuajtur kudo. Kamerat kurthe të kanë zbuluar një numër të madh "gjuetarësh" në këtë zonë, pavarësisht faktit se në Parkun Kombëtar gjuetia është e ndaluar tërësisht.

4. Rritja e popullsisë

Të dhënat e fundit të ofruara tregojnë dyfishim të popullsisë e cila ka rritur edhe kërkesën për burime dhe impaktet negative duke rritur përdorimin e ujit, sasinë e ujrave të zeza, prodhimin të mbetjeve të ngurta, konsumit të energjisë dhe përdorimin e burimeve të tjera. Bazuar në planin e funksionit të pyjeve propozohet që kjo sipërfaqe të ndahet në tre kategori:

1. Konservim;
2. Rimëkëmbje pyjesh;
3. Përdorim pyjor.

Rekomandime

- Për të mundësuar rimëkëmbjen e pyjeve tejet të shfrytëzuar në mënyrë të qëndrueshme, është jetike pakësimi i prerjes së drurëve.
- Të gjitha masat e propozuara do të kenë sukses vetëm nëse do të ndalohet efektivisht prerja e paligjshme e drurëve për qëllime komerciale! Vendosija e një tarife do të bëjë të mundur që ky plan menaxhimi të jetë efektiv dhe i suksesshëm për rimëkëmbjen e pyjeve;
- Planifikimi i detajuar është i strukturuar me parcela sipas fshatrave. Për të mbuluar kërkesat e dru zjarri, përveç pyjeve komunale, janë përfshirë edhe pyjet shtetërore;

- Nevoja vjetore për dru zjarri është shumë më e madhe se vlerat e mëkëmbjes së pyjeve;
- Kjo është arsyeja pse në vitet e ardhshme nuk mund të shmanget prerja e drurëve për një periudhë kohe deri sa të japin rezultat kundërmasat e propozuara, që mund të zgjasë tre vjet.
- Në llogaritjet e bëra më lart nuk është marrë në konsideratë prerja e paligjshme e pyjeve për qëllime komerciale. Nuk ka vlerësime të besueshme për sasinë e druve të zjarrit që transportohen për konsumatorët jashtë parkut.
- Është i nevojshëm rehabilitimi termik I banesave dhe përmirësimi i sistemeve të ngrohjes
- Përdorimi i biomases për të prodhuar briketa, si alternativë për zëvendësimin e druve të zjarrit

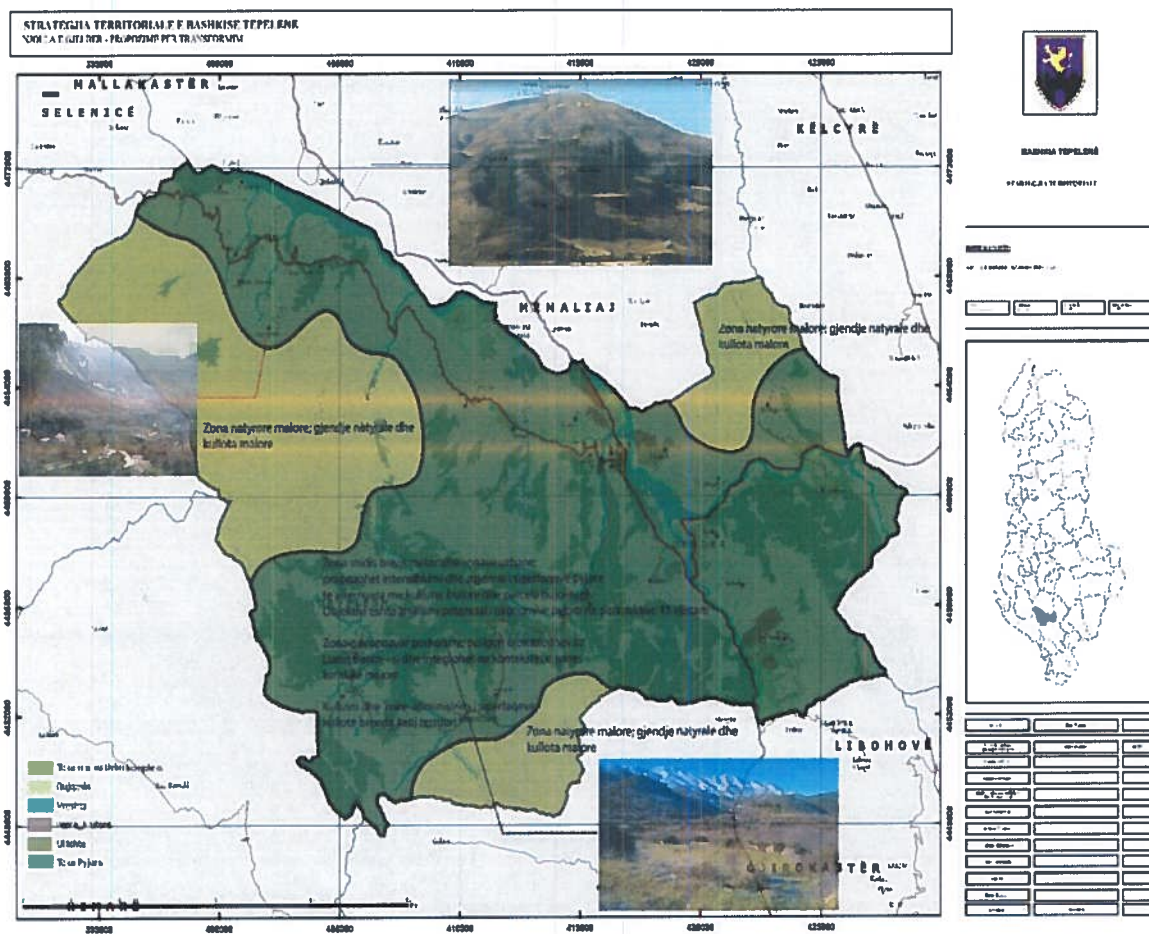

Fig.- Njolla e gjelbër, TEPELENE

4.5 MONUMENTET E KULTURËS

- KALAJA E TEPELENËS (Monument kulture Kategoria e I, Kategoria Turizmi i Kulturës)
- KALAJA E QYTEZËS (Monument Kulture kat. I, Turizmi i Kulturës NjA /Qendër.)
- KALAJA E LEKLIT (Monument Kulture Kat. I, Turizmi i Kulturës NJA/Qendër)
- KALAJA E MATOHASANAJT (Monument Kulture Kat. I, Turizmi i Kulturës, Vendndoshja NJA/Lopës)

- KALAJA E NIVICËS (*Monument Kulture kat. I, Turizmi i Kulturës , NJA Kurvelesh*)
- KALAJA E ZHARRËS (*Monument Kulture Kat. I, Turizmi i Kulturës , Nja Qendër*)
- URA METALIKE E LEKLIT (*Monument Kulture kat.II , Turizmi Kulturës , NJA Qendër*)
- URA METALIKE E DRAGOTIT (*Monument Kulture Kat. II, Turizmi i Kulturës , fshati Dragot , Nja Qendër*)
- RRËNOJAT NË URËN ANTIKO-MESJETARE MBI LUMIN VJOË (Ura e Beçishtit), (*Monument Kulture Kat. I, Turizmi I Kulturës , Nja/Qendër*)
- UJËSJELLËSI I BËNÇËS (*Monument kulture Kat. I, Turizmi i Kulturës , Nja Qendër*)
- MULLIRI NË FSHATIN NIVICË (*Monument kulture Kat I, Turizmi i Kulturës, Nja Qendër*)
- BANESA E MYFIT KAÇUBAJT (*Monument Kulture kat.II , turizmi i Kulturës, Nja Kurvelesh*)
- SHTËPIA E SELAM MUSAIT (*Monument Kulture kat. I, Turizmi i Kulturës, Nja/Qendër*)
- KISHA E PROFET ILIAS (*Monument kulture kat. II, Turizmi i Kulturës , Nja/Qendër*)
- KISHA E SHËN THANASIT (*Monument Kulture kat. II, Turizmi i Kulturës , Nja/Qendër*)
- KISHA E SHËN MËHILLIT (*Monument kulture kat. II, Turizmi i Kulturës , Nja/Qendër*)
- RRËNOJAT E KISHËS SË SHËN KOLLIT (*Monument Kulture kat.II, turizmi i Kulturës*)

4.8 INFRASTRUKTURA MJEDISORE

Mbetjet e lëngëta

Situata e përgjithshme në Shqipëri

Shqipëria prej kohësh ndeshet, ndër të tjera, me një nga problemet më shqetësuese për mjedisin, siç është derdhja e ujrave të patrajuara, qofshin ato industriale dhe ato të zeza. Ndaj, nga qeveritë shqipëtare, më parë dhe tani, janë marrë masa për trajtimin e tyre, duke ngritur një seri impiantesh të mëdha deri në 200,000 banorë, siç janë rastet Durrës, Korçë, Vlorë, dhe për popullsi më të vogla, si rastet Sarandë, Lezhë, Velipojë, Kavajë, Pogradec, deri te kjo më e madhe rasti Tiranë, ku pas pak kohe edhe ky impiant do të jetë në shërbim të qytetarëve. Por ekziston një problematikë tjetër, ajo e trajtimit të ujrave të përdorura, që në pamje të parë duket, sikur janë një fabrikë e vogël përpunimi të të leshtave apo thertore apo ushqimore, një punishte prodhimi baxho apo ushqimore, një teknologji e caktuar, si karburant apo lavazh, hoteleri apo kompleks turistik deri në shqetësimet që vijnë prej mos trajtimit të ujrave të zeza në qytete apo qyteza nga 200 deri në 10,000 banorë, të cilat duhet të jenë axhendë e punëve të Qeverisë sa më shpejt të jetë e mundur. Për sa më sipër, si punishtet e fabrikat për ujra të përdorura dhe qytezat për ujëra të zeza bëjnë po aq ndikim në mjedis dhe në shëndetin njerëzor, për shkak se ndikojnë direkt në ujrat sipërfaqësorë. Po aq, dhe nga pak nga pak, por gjatë një sezoni të tërë bëjnë shumë ndotje, janë edhe komplekset turistikë, hotelet apo komplekset rezidenciale pranë bregdetit, çka e bëjnë jetën të cënueshme dhe të pa argëtueshme të turistëve të huaj dhe të shplohësve shqiptarë.

Sasitë vjetore aktuale dhe në perspektivë

Nga përlllogaritjet e përafërta të bëra nga grupi studimor rezultojnë vlerësimet e mëposhtme, për mbetjet ujore në këtë zonë janë rreth 800m³ mbetje të ujrave të zeza në ditë për zonën në studim. Aktualisht, ato nuk trajtohen në basene të kontrolluara dhe zakonisht mblidhen ose drenohen drejt sistemeve të përrrenjve dhe atyre lumorë për në det dhe nëpër çfarëdo lloj toke. Në të gjitha rastet, elementët e dëmshëm të saj që ndodhen në përqindje të larta (potas, fosfor) komunikojnë me thellësinë, (token e shkriqet, ujin, etj.), për shkak të përbërjes së lartë të kokrrizave rërore – gravelitike.

Gjendja e sistemit të depozitimit dhe përpunimit

Sa i përket ujërave të zeza të kësaj bashkie, ato administrohen ende në mënyra primitive nga vetë banorët, duke parë si zgjidhje të vetme grumbullimin e tyre në gropa septike ose jo. Për pasojë, aktualisht nuk ka asnjë metodë për përpunimin e tyre. Perspektiva në lidhje me këtë çështje mendohet të jetë grumbullimi i tyre në bazë lagjeje ose grupe banesash, në gropa septike të ndërtuara sipas kriterëve të kushteve teknike. Kështu, duke mos pasur një infrastrukturë të caktuar, ujërat e zeza janë shqetësuese pasi ato rrezikojnë të ndotin mjedisin

Menaxhimi i mbetjeve të ujrave të zeza

Bashkia duhet t'i përgjigjen skemave të reja të trajtimit ekologjik të ujrave të zeza, sikundër jepen në Fig. 25 Kjo skemë funksionon, nëse Bashkia me mjetet e saj (autobote) bën largimin herë pas here të ujërave të zeza për në pikat e caktuara. Aktualisht, një propozim i tillë lidhet me aplikimin e kriterëve ligjore dhe urbanistike për funksionimin e infrastrukturave dhe shërbimeve të zonave urbane, si dhe detyrave që shtrohen përpara autoriteteve të Bashkisë.

Trajtimi i ujrave të përdorura me lagunazhe natyrore

Duke qenë se rajoni në fjalë sidomos zonat suburbane, kryesisht ndërtimet dhe banesat vendosen në zona të ngritura mund të sigurohet trajtimi i ujrave të përdorura me anë të lagunazhit natyror. Për aq kohë sa ato nuk sistemohen në një magjistral pranë.

Fatmirësisht, të gjitha godinat e banimit rrafshin drejt një zone të ulët fushore, tokë buke ose tokë djerre, me lumenj ose përrenj pranë, ku më pak kujdes për secilin fshat mund të zgjedhesh një sipërfaqe për të ngritur një teknologji të thjeshtë, të trajtimit të ujërave të përdorura. Ky ujë vjen në mënyrë gravitative pa kosto

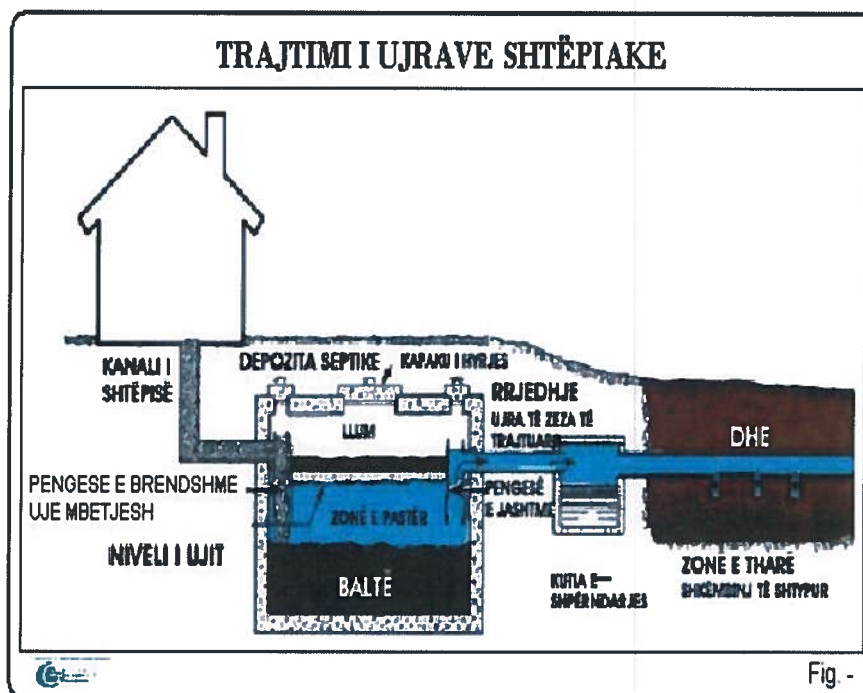

Fig.- Paraqitje skematike e trajtimit të ujërave shtëpiake

Fig. -

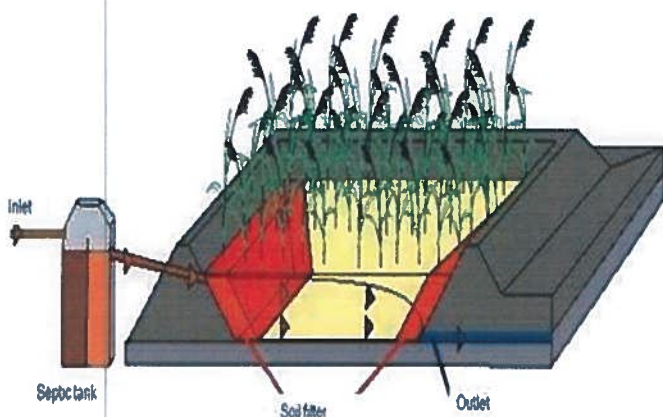

Fig. – Pamje e sistemit të trajtimit të ujërave me lagunazhe natyrore

energji në drejtim të këtij sheshi, ku një basen me profil vertikal të dherave dhe zhavoreve dhe kallamishteve filtruese arrin të pastrojë ujërat e ngarkuara me lëndë nitrite fosfate (ujëra të zeza) deri në ujra të kategorisë së tretë, të cilat lehtësisht mund të derdhen në prrenj, liqen ose mund të përdoren për qëllime të tjera. Në rastin e banesave që bien jashtë skemës gravitative të përgjithshme të fshatit rekomandohen ndërtime të gropave septike ekologjike të cilat parashikohen me dhomëza të përbëra dhe të ndërtuara me mure hermetikisht të izoluar, ku uji i ingarkuar me nitrite dhe fosfate mund të transformohet në ujë të pranueshëm për tu derdhur në ujërat sipërfaqësorë, por rast pas rasti ka një skemë specifike enkas për të.

Impiant i trajtimit të ujrave të zeza për 1000-10, 000 banorë

Instalohen nën toke, nuk ka aroma të pakëndëshme, kontroll, komandim, informim elektronik, personel të impiantit - 1 person

- *Screens-ekranet* – përdoren për të mbajtur mbetjet e ngurta.
- *Largimi (heqja) e vajit dhe yndyrnave* - Vaj i lirë mund të hiqet në kushte qetësisë
- *Ekvilizatori* - Ofron një rrjedhje më uniforme dhe qëndrueshmëri të ujërave të zeza.
- *Depozita rrethore e precipitimit primar* - Kjo teknike mund të heqë deri në 80%
- *Bioreaktori me membranë* – përdoret për mbajtjen pezull, ruajtjen e një biomase
- *Koagulatori* - nevojshme për proceset e mëtejshme që kryhen.
- *Tretësi i llumit* - shkalla e lartë e tretjes konsiderohet e përshtatshme për procesin,
- *Depozita për ujrë që largohen nga llumi* – heq ujin nga llumi.

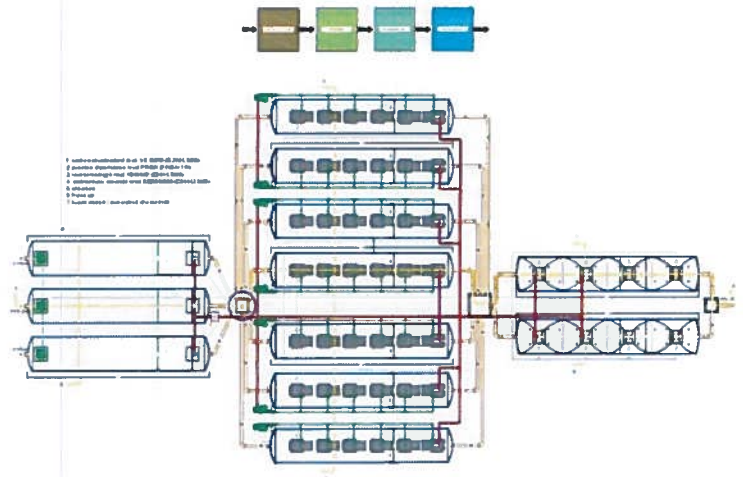

Fig. – Skemë e impiantit të trajtimit të ujërave të zeza

Sistemi i integruar i fitodepurimit – SIFD

Veçoritë kryesore të SIFD -së

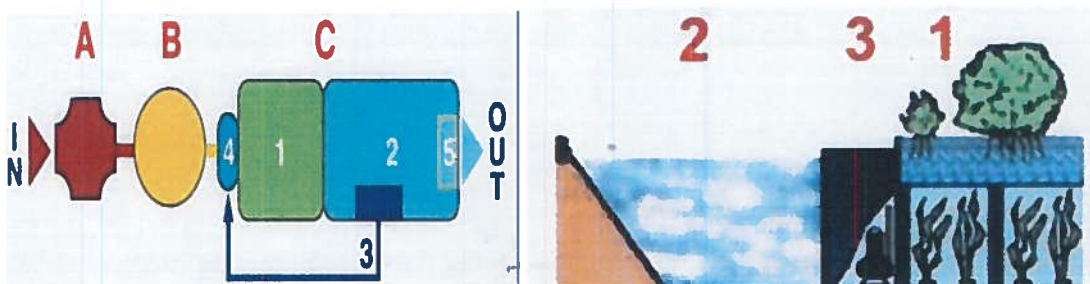

Fig. – Skema të sistemit të integruar të fitodepurimit

- Përshtatshmëria: nga 500 deri në 10,000 ban.
- Hapësira e nevojshme: 0.5m² për banor.
- Mundësia integrim me impiantet ekzistues.
- Përdorimi bimëve autoktonë me gjelb. të përhershëm.
- Bezdisja asnjë insekt i bezdshëm apo erë.
- Llum biologjik nuk prodhohet
- Trajtime kimike nuk duhen.
- Kostoja e ulët e ndërtimit të impianteve
- Përfitime rikuperon mjedisin e degraduar.
- Zbatimi në të gjitha kushtet klimatike,

Analiza e përfitimit të kostove ekonomike për trajtimin e ujrave të zeza dhe urbane

Një llogaritje e tillë do të na siguronte mundësinë e përfitimit dhe të humbjeve, si në njërin rast dhe në tjetrin, si dhe masat kompesuese për secilin rast. *Vlera aktuale neto dhe skontimi* –krahason fluksin në kohë të kostove dhe përfitimeve në periudha të ndryshme. Norma e skontimit përdoret për shndërrimin e kostove dhe përfitimeve të ardhshme në një vlerë të vetme, e cila quhet "vlera aktuale neto" duke mundësuar krahasimin e tyre. Vlera aktuale e kostos dhe përfitimit shprehet si më poshtë në formulat 1, 2 & 3:

$$\text{NPV Total kost} = \sum_{t=0}^T a_t K_t = \frac{K_1}{(1+r)^0} + \frac{K_2}{(1+r)^1} + \dots + \frac{K_t}{(1+r)^t} \quad 1)$$

$$\text{NPV Total Perfitim} = \sum_{t=0}^T a_t P_t = \frac{P_1}{(1+r)^0} + \frac{P_2}{(1+r)^1} + \dots + \frac{P_t}{(1+r)^t} \quad 2)$$

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t} \quad 3)$$

ku: NPV kost = vlera e kostos aktuale neto (e tanishme, K_t = kosto në vitin t e shprehur në Euro

r = norma reale e skontimit referuar Bankës së Shqiperisë, t = periudha e vlerësimit në vite

Pt = përfitimet në vitin t shprehur ne Eur, $at = 1 / (1+r)t$, koeficienti i zbritjes

Zgjedhja e normës së skontimit e cila është modeluar dhe diktohet nga dëmet e gazrave serë dhe janë vlerësuar, që të jetë, 3%.

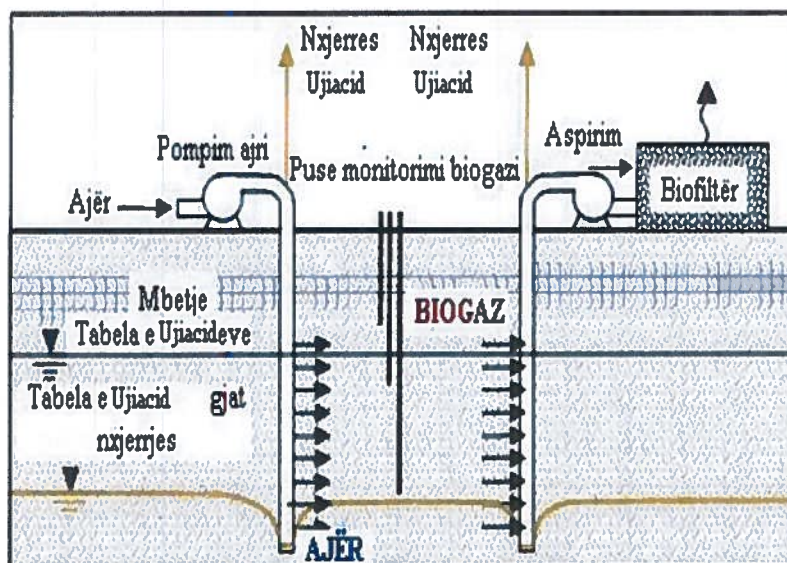

Fig. – Faktorët që llogariten për analizë të kostove

Shkurt mbi strategjinë e mbetjeve urbane

Studimi mbi mbetjet, nga njëra anë informon shoqërinë civile dhe publikun, nga ana tjetër jep gjendjen e menaxhimit të mbetjeve urbane, përsa i përket grumbullimit të tyre, trajtimit, reduktimit, riciklimit, kompostimit dhe groposjes, me qëllim përmirësimin e këtyre proceseve në të ardhmen, të cilat ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në mjedisin përreth dhe në shëndetin e popullsisë. Secila Bashki duhet të zhvillojë strategjinë e vet të depozitimit të mbetjeve, ku rindarja në shesh grumbullimi dhe më pas vendgroposja, pa dyshim luajnë rolin më të rëndësishëm. Strategjia duhet të mbështetet mbi:

- Vlerësimin e grumbullimit dhe transportimit të mbetjeve urbane në shesh grumbullim;
- Pastrimin dhe disefektimin e vendeve përreth kontenerëve;
- Larjen dhe disefektimin e kontenerëve;
- Mirëmbajtjen e pikave të grumbullimit të mbetjeve urbane gjatë ditës; dhe

- Pajtueshmëria me kërkesat ligjore si cilësia e ajrit, zhurmat, dridhjet, rrjedhjet ujore dhe të lëngshme.

Tab. – 6 Shkarkimet e mbetjeve

Rryma e Mbetjeve	% Mesatare në Hedhjen e Mbetjeve Bashklake	Pesha e Mbetjeve Bashklake të Shqipërisë/ditë (0.7kg/person/ditë)	Pesha e Mbetjeve Bashklake të Shqipërisë/vit (266kg/person/vit)
		2,135 T/Ditë	852,340 T/vit
Organike	47.36	1,106	403,690
Dru	1.43	33	12,045
Letra	5.37	125	45,625
Kartoni	8.13	190	67,350
Total të Biodegradueshme	62.3	1,454	530,710
Plastike me densitet të ulët	8.46	198	72,270
Plastike me densitet të lartë	4.75	111	40,515
Qelq	5.75	134	48,910
Tekstile	5.27	123	44,895
Metale - Ferroze	0.56	13	4,745
Metale - Me Ndrysa	0.57	13	4,745
Mbetjet Spitalore	0.17	4	1,460
Produkte Gome	0.2	5	1,825
Mbetje inerte	7.2	168	61,320
Mbetje nga produkte sanitare	3.25	76	27,740
MPEE	0.31	7	2,555
Bateritë	0.02	1	365
Prodhirme të Mbetjeve nga Katshtë	1.08	25	9,125

Burimi: Agjencia Evropiane e Mjedisit

Më tej, duhet të fokusohet në vlerësimin e zgjedhjes së metodave dhe teknologjive për trajtimin e integruar të mbetjeve

urbane apo të ndikimeve pozitive dhe negative në mjedis dhe shëndetin njerëzor. Gjithashtu, ai duhet të vlerësojë sesi janë zbatuar masat zbutëse në rastin e ndikimeve negative dhe të masave të kontrollit dhe monitorimit, si nga kompania dhe autoriteti mjedisor.

DIREKTIVAT EUROPIANE MBI MBETJET

Direktivat Europiane mbi të gjitha caktojnë objektivat, procedurat dhe kriteret e përgjithshme, detyrime të veçanta e të rëndësishme dhe kohën për të arritur këto objektiva. Në vendet anëtare të BE, administrata lokale krijon ligjin dhe rregulloren me anekset teknike për realizimin dhe funksionimin e landfillit (vend-groposje). Për parandalimin dhe menaxhimin e mbetjeve është vendosur një rend prioriteti në hierarkinë e mbetjeve:

- Parandalim;
- Përgatitje për ripërdorim;
- Riciklim;
- Rikuperim tjetër, p.sh. rikuperim energjie;
- Groposje.

Teknika që përdoren aktualisht janë ripërdorimi, riciklimi dhe groposja, ku dy të parat (riciklimi dhe rikuperimi) funksionojnë në rrugë gjysëm-informale ose plotësisht informale private, ndërsa e fundit është e organizuar me mangësitë e veta në nivel politikash publike. Zgjidhjet teknike për eliminimin e mbetjeve të ngurta me një kosto efektive duhet të jenë të pranueshme edhe nga ana sociale. Menaxhimi i mbeturinave urbane është më kompleks se thjesht vend depozitimi i tyre në vend groposje të kontrolluar inxhinierike (landfill). Ndaj theksojmë nevojën e trajtimit të këtij shërbimi që në grumbullimin, largimin dhe transportin e mbetjeve të ngurta urbane, e cila konsiston në:

- zbrazjen e kontejnerëve me makinën e përshtatshme teknologjike vetëshkarkuese;
- mbledhjen dhe largimin e mbeturinave të hedhura përreth në një distancë me rreze prej 10m nga çdo kontejner;

- Pastrimin dhe fshirjen me fshesë me dorë të sipërfaqes prej 30m² rreth çdo pike grumbullimi;
- Dezinfektimin e brendësisë së kontejnerëve dhe sipërfaqes përreth, me pluhur gëlqereje me 5% përmbajtje klori;
- Rivendosja e kontejnerëve të sistemuar në vendin e caktuar;
- Transportin e mbeturinave në fushën e përpunimit të tyre me makinat teknologjike vetëshkarkuese;
- Kontejnerët të vendosen drejt, në pozicion vertikal dhe në mënyrë estetike në mjedisin urban të paracaktuar nga njësia vendore përkatëse. Dezinfektimi bëhet pas zbrazjes së çdo kontejneri, duke përdorur sistemin e dezinfektimit që duhet ta ketë çdo makinë teknologjike.

RICIKLIMI

Shoqata e Ricikluesve Shqiptarë (SHRSH) është krijuar kohët e fundit. Rreth 60 kompani private janë në treg, të cilat po merren me riciklimin e mbetjeve. Jo të gjitha prej tyre kanë leje për të vepruar nga MM-ja. Grumbullimi mbetjeve për riciklim nga këto kompani bëhet në mënyrë të thjeshtë. 92% e komunitetit rom merret me mbledhjen e tyre, të cilët janë të regjistruar si të papunë. Janë regjistruar rreth 12,000 individë që merren me mbledhjen e metaleve. Ata nuk janë pajisur mirë dhe të patrajnuar dhe mbi të gjitha nuk kanë një kontratë zyrtare me blerësit e tyre. Barrierat që pengojnë riciklimin:

- çmimi i lartë i energjisë;
- si dhe çmimi i transportit ;
- fuqia e dobët ekonomike e grumbulluesve, individët dhe kompanitë së bashku;
- mungesë e veçimit që në fillim;
- mungesë informacioni në nivel publik, administrativ dhe tregtar;
- mungesë në stimulimin dhe promovimin e ripërdorimit, riciklimit dhe përpunimin;
- mungesë eksperience nga vetë bizneset;
- vështirësi në hyrjen e burimeve financiare për të zhvilluar biznese të tilla.

Kohët e fundit ka pasur disa iniciativa pozitive për ndarjen e mbetjeve në dy grupe kryesore, organike dhe jo organike. Nuk ka një rrjet të integruar dhe të përshtatshëm impiantesh për trajtimin dhe heqjen e mbetjeve, si dhe rikuperimin e mbetjeve. Ata nuk marrin në konsideratë teknikat më të mira të disponueshme (TMD). Nuk ka pasur asnjë bashkëpunim me shtetet anëtare të tjera për sa i përket administrimit të mbetjeve. Pjesa më e madhe e mbetjeve të riciklueshme vjen nga mbetjet urbane, dhe pjesërisht nga sektori industrial. Duhet theksuar se nuk ka impiante të kompostimit të mbetjeve të biodegradueshme dhe të djegies së mbetjeve urbane (të pa riciklueshme) si dhe mbetjeve industriale për shfrytëzimin e energjisë së tyre për industrinë prodhuese.

6. Sesi të zhvillohen teknologjitë e riciklimit, që nëse do të kishte një teknikë për të trajtuar mbetjet, ato do të ngelen të parat në hapjen e rrugës për përpunimin e tyre.
7. Sesi kompanitë e riciklimit të marrin të gjithë sasinë e gjeneruar si material të pastër prej supermarketeve, bizneseve dhe institucioneve shqiptare (mbi 100,000 biznese), që të arrihet sasia bazë e lëndës së parë për riciklim.
8. Sesi qytetarët të ndihen pjesë e shitjes dhe e kujdesit ndaj mbetjes, duke e trajtuar mbetjen si mall apo si aset që kursen dhe prodhon energji për në treg të lirë.
9. Sesi të kuptohet që mbetja është mall dhe qytetari të përfitojë nga kjo skemë, duke e tregtuar si të tillë në supermarkete apo njësi grumbullimi me qëllim shitje, dhe nga ana tjetër, vetë këto njësi të shërbejnë si burime lëndësh të para për kompanitë e riciklimit.
10. Sesi kompanitë e riciklimit të japin modelin e parë të shkëlqyer për lëshimet në ajër, për trajtimin e ujrave të ndotura apo të përdorura dhe për sistemimin e mbetjeve të mbetjes. Qeveria të investojë në teknologji matëse dhe laboratorike, si dhe në personel teknik, në mënyrë që të monitorohen me rreptësi të gjitha proceset industriale.
11. Sesi të kuptohet që midis katër metodave të përpunimit të mbetjeve (kompostim, riciklim, djegie e vendgroposje ekologjike), me patjetër duhet të ketë raport dhe ekuilibre të tyre, ku asnjera nuk përjashton tjetrën, me parimin që secila kombinon me tjetrën. P.sh një teknologji inceneratori mund të marrë për lëndë të parë, jo më shumë se 30% të sasisë së mbetjeve të gjeneruara në shkallë vendi dhe pjesa tjetër t’iu përkasë kompanive përdoruese e ricikluese.
12. Sesi rastet e metodave, me inceneratorë, tashmë me vendimmarrje, të jenë të kufizuar në kapacitete, të kufizuar në numër, prodhim “state of art”, i viteve pas 2015, me filtra të kontrolluara “online” dhe me vendgroposje speciale pranë.
13. Sesi të studiohen më parë sheshet e vendosjes së impianteve inceneratorë, në mënyrë që të mos kemi përplasje me publikun?
14. Sesi qytetarët, të thiren për informim, dhe për të qenë pjesë e vendimmarrjes në zgjedhjen e metodave për menaxhimin dhe trajtimin e integruar të mbetjeve, duke e korrigjuar me patjetër te rasti djegës termik i Tiranës?
15. Sesi vendi ynë nuk mund të ketë më nevojë për incenerator tjetër derisa funksionimi i tyre të na tregojë e provojë për 10 vjet, sesa me ekonomikitet, efektivitet dhe efikasitet kanë qenë këto vendimmarrje.
16. Sesi mbetjet, vajra të fastfood-eve, restoranteve dhe serviseve, të konsidroheshin dhe të zgjidhen përfundimisht, si një çështje e mprehtë për ndotjet që ato sjellin në ujra, në tokë dhe në ajër. Asnjë prej këtyre mbetjeve nuk tërhiqet nga subjektet e licensuara për këtë qëllim. Subjektet prodhuese të tyre janë në situatë të tillë që detyrohen t’i derdhin e hedhin kudo këto mbetje.
17. Sesi mbetjet e vajrave lubrifikante dhe hidraulike, apo mbetjet e filtrave të karburantit, vajit, kondicionereve dhe ajrit të motorrave, pjesa më e madhe e të cilave klasifikohen si të rrezikshme sipas katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve, të mblidhen nga kompani të licensuara dhe trajtohen me anë të metodave ricikluese për të qenë lëndë primare në prodhimin e produkteve të tjerë.

18. Sesi mbetjet e gomave të automjeteve, mbetjet e ferrotave, mbetjet elektrike dhe ato nga paketat elektrike të automjeteve, pjesa më e madhe e të cilave klasifikohen si të rrezikshme sipas katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve, të mblidhen nga kompani të licensuara dhe trajtohen me anë të metodave ricikluese për të qenë lëndë bazë në prodhimin e produkteve të tjerë. Asnjë prej këtyre mbetjeve nuk tërhiqet nga subjektet e licensuara për këtë qëllim. Subjektet prodhuese të tyre janë në situatë të tillë që detyrohen t'i derdhin e hedhin kudo këto mbetje.
19. Sesi mbetjet e baterive jashtë përdorimit, të cilat klasifikohen si të rrezikshme sipas katalogut shqiptar të klasifikimit të mbetjeve, të mblidhen nga kompani të licensuara dhe trajtohen me anë të metodave ricikluese për të qenë lëndë bazë në prodhimin e produkteve të tjerë.
20. Sesi mbetjet jo bashkiake spitalore të mblidhen, të menaxhohen dhe të trajtohen në mënyrë të integruar si mbetje të rrezikshme, me anë të autoklavave nëpër vetë spitalet rajonale, me anë të një djegësi termik kombëtar enkas për to ose alternativës asgjësuese së CDF, (vendgroposje e tipit sarkofag e mbyllur hermetikisht), dhe jo të flaken në sistemet lumorë.
21. Sesi mbetjet dentare, farmaceutike të shkojnë drejt një menaxhimi dhe një trajtimi përfundimtar dhe jo drejt një drejtimi të paditur. Asnjë prej këtyre mbetjeve nuk tërhiqet nga subjektet e licensuara për këtë qëllim. Subjektet prodhuese të tyre janë në situatë të tillë që detyrohen t'i derdhin e hedhin kudo këto mbetje.
22. Sesi mbetjet historike (si psh dampat minerare) ku disa të tilla në territorin Shqiptar me studimet përkatëse rehabilituese mjedisore presin asgjësimin e tyre me anë të CDF in situ dhe disa të tjera prej këtyre dampave presin studime mjedisore rehabilitimi dhe më pas asgjësimin final me anë të CDF përkatëse.
23. Sesi të kryhen studime, duke analizuar kostot dhe përfitimet, prej nga të dalë se cila metodë është më e mirë, dhe më së fundi fiton ajo, më pas kompania.
24. Sesi të kthehet në Direktivë Ligji i Importit të Mbetjeve, ku mund të diskutohet në kuadrin e tregtisë së lirë për to pas një studimi strategjik të kujdesshëm për çdo rrymë mbetje, kur kjo lloj lënde është e trajtuar deri në kufij të mos gjetjes në vend ose drejt niveleve zero, kur ato përdoren direkt si lëndë e parë në kompanitë industriale, kur prodhimi i tyre në vend është i pamundur, kur prodhimi i tyre në vend jep shumë më tepër ndotje, kur kompanitë e riciklimit kanë sigurinë e trajtimit të ujrave të përdorura, sigurinë e matjeve në oxhak, me ekran të dukshëm dhe të vizitueshëm 'online';
25. Sesi të arrihet toleranca zero ndaj të gjitha fabrikave e punishteve për trajtimin e ujrave të përdorura, duke filluar nga baxhot deri te kombinatet, nga bujtinat me dy shtretër deri te komplekset turistike, ku secili duhet dhe mund të ketë "deporatorin" e vet për pastrimin e ujit.
26. Sesi vendi ynë nuk ka më nevojë për profilaktikë, por për ndërhyrje kirurgjikale. Mjaft më, me projekte sensibilizimi, ndërgjegjësimi të shoqatave (jo) fitimprurëse.
27. Sesi të shpallet situatë emergjente vendosja e filtrave dhe kontrollet "online" nga punishtet e përpunimit deri te fabrikat e cimentos, të përpunimit mineral deri te inceneratorët.

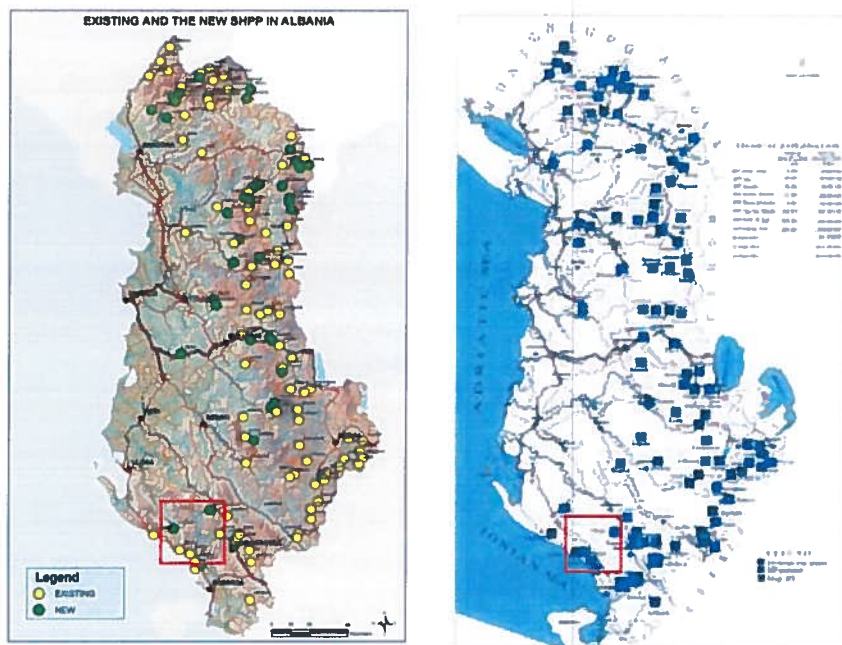
28. Sesi të gjitha aparaturat matëse të treguesëve mjedisorë “portabël” të përdoren për misionin që kanë, siç mund të jenë aksidentet, dhe jo të paraqesin situatë të shtrembëruar mjedisore të kompanive.
29. Sesi nuk mund të vazhdojë vendi ynë pa miratuar, ende, plane kombëtare e lokale të veprimit për cilësinë e ajrit, madje, as Strategji Kombëtare të Cilësisë së Ajrit të vënë në zbatim.
30. Sesi të mos vazhdojmë të kemi sisteme të monitorimit ende të pa akredituara, duke lënë kështu përgjegjësinë pa përgjegjës, ku numri i stacioneve vazhdon të jetë i vogël, dhe stacionet e tjera janë të levizshme që monitorojnë në periudha dy javore në 4 sezonet e vitit.
31. Sesi të mos vazhdojmë me kushtet, ku ndëshkimi ndaj ndotësve të ajrit është i papërfillshëm dhe sistemi i monitorimit nuk është gjithë përfshirës dhe as prezantues për të gjetur mesataren e qytetit.
32. Sesi të kemi ngritjen e një **Enti Rregullator të Menaxhimit të Mbetjeve** për përcaktimin e një tarife, në zbatim të parimit ndotësi paguan për hedhje, për sasi e për tipologji mbetje, PAYT. Në Komitet duhet të jenë të përfaqësuar qeveria, pushtetet lokale, shoqatat e sipërmarrjeve të sektorit, Dhomat e Tregëtise, shoqëria civile, ekspertët mjedisore, bota akademike, etj. Ai duhet të financohet pjesërisht nga buxheti i shtetit dhe pjesërisht nga grupet e interesit dhe pushtetet lokale dhe në përbërje të bordit, sipas pjesëmarrjes në buxhet, përveç "aksionereve", të garantohet përfaqësimi edhe i shoqërisë civile dhe eksperteve mjedisore. Bordi emëron administratorin. Njëkohësisht, ky Ent i Menaxhimit të Mbetjeve administrohet nga Autoriteti Kombëtar. Enti duhet të ketë si objektiv vetfinancimin progresiv, nëpërmjet të ardhurave nga procesi i menaxhimit të mbetjeve dhe nga taksa e amballazhit.
33. Sesi për stabilizimin e situatës, për një periudhë afatmesëm deri në vitin 2025, kur mendohet pranimi në BE, të kemi ngritjen e një **Agjensie Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve**, sipas nje koncepti modern dhe apolitik (me një bord drejtues të gjerë dhe të hapur kundrejt përfaqesuesve të grupeve të interesit, botës akademike, ekspertëve, etj.), që do të shërbejë si një Ent Rregullator dhe administrues i te gjithë procesit.
34. Sesi për çdo mbetje ose produkt jashtë përdorimit, duhet të aplikohet taksa e riciklimit/asgjesimit/menaxhimit që në produktin bazë të ri të importuar apo prodhuar.
35. Sesi të nxiten nëpërmjet politikave të rimbursimit ose financimit shtetëror hapja e subjekteve të reja grumbulluese, ricikluese ose asgjësuese për të gjitha këto kategori mbetjesh.
36. Sesi të ndërtohet Kodi mjedisor, ku të ripërcaktohet në kushtet aktuale pozicioni i së drejtës së mjedisit midis asaj penale, civile dhe administrative, me pikësynim që të ashpërsohet dhe të zgjerohet Kodi Penal me çështje mjedisi.

ENERGJIA

Burimi kryesor i energjisë elektike është ai i hidrocentraleve. Burimet ujore me potencial hidroenergjitike të zonës krijon mundësinë e ndërtimit të HEC-ve të rinj.

Fig. – Potenciali hidroenergjitik i zonës

Por, para ndërtimit të këtyre veprave hidroenergjitike duhen pasur parasysh disa aspekte mjedisore dhe ligjore

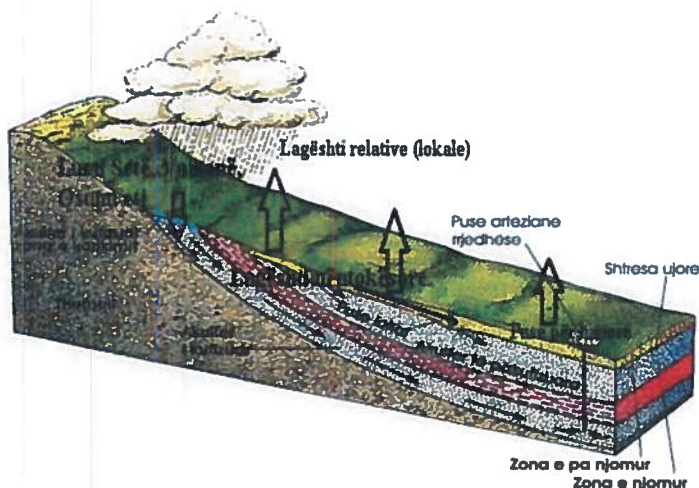

Hec-et që marrin ujëra të pijshëm

Sipas Shtojcës IV, të Direktivës 2000/60/EC të Parlamentit Evropian dhe KE, dt. 23.10.2000, (Ngritja e një kuadri ligjor për veprimet e komunitetit në fushën e politikës së ujërave), thuhet se rregjistri i zonave të mbrojtura sipas Nenit 6 të këtij ligji përfshin zona të përcaktuara për grumbullimin e ujit që synohet për konsumim njerëzor. Sipas nenit 7, në shumë raste, uji që buron nga shpellat, i cili është jo thjesht për përdorim njerëzor, por për shërim njerëzor, sepse kur dalin prej shpellave pajisen me ozon O₃ që ka propocionin më të mirë në botë për m³ ajër, ndaj dhe janë më tepër se kurativë për mbarë njerëzimin, dhe pikërisht këto ujëra nuk shpëtojnë dot së nënshtruarit veprës së marrjes për energji për Hec-et përkatës.

Sipas Direktivës 76/160/EEC përcaktohen zona ushqyese sensitive, duke përfshirë edhe zona të përcaktuara si shumë të prekshme apo të ndjeshme sipas direktivës 91/676/EEC. Këtu futen edhe zona të përcaktuara për mbrojtjen e specieve ujore ekonomiksht të rëndësishme, ekonomi familjare me akuakulturë të ngritura më parë; ente të ujit të përcaktuar si ujëra rekreative, duke përfshirë dhe rajonet të përcaktuara si ujëra për larje dhe zona të përcaktuara për mbrojtjen e mjediseve ose specieve, ku mirëmbajtja ose përmirësimi i statusit (gjendjes) së ujit është një faktor i rëndësishëm në mbrojtjen e tyre, të përcaktuara sipas Direktivës 92/43/EEC. Kujtojmë se në vendet europiane, vepra për marrje apo devijim të ujërave të lumenjve bëhet deri në ato lartësi ku shkon e shumohet peshku përkatës i lumit dhe në asnjë rast në gjatësinë e lumit që lëviz për shumim peshku përkatës.

Fig. - Përqasja e përgjithshme e marrëdhënieve që krijon lumi me ujrën nëntokësorë, dhe me lagështinë lokale.

Neni 52, i ligjit 111/2012 që flet për dhënie e një leje, autorizimi, koncesioni, ku organet e administrimit dhe menaxhimit të burimeve ujore përkatëse të ujit do të mbështeten në përparësitë e mëposhtme:

- Furnizimin me ujë të popullsisë, përfshirë edhe kërkesat e industrive që ndodhen brenda vijës kufizuese të qendrave të banuara dhe që kanë një nivel të ulët konsumi.
- Përdorimet për ujitje, bujqësi e akuakulturë.
- Transport ujqor. Argëtim e turizëm, përfshirë lundrimin për zbavitje. Me sasi të ujore që lihen në lumenjt tanë, nuk mund të shërbehet për qëllimet e tjera të mësipërme të përcaktuara me ligj, si e drejtë për të jetuar ekologjikisht një shtetas sipas nenit 59 të kushtetutës së vendit.

Referuar Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, Neni 59, pika d, thekson se Shteti, brenda kompetencave kushtetuese dhe mjeteve që disponon, si dhe në plotësim të nismës dhe të përgjegjësisë private, “synon një mjedis të shëndetshëm dhe ekologjikisht të përshtatshëm për brezat e sotëm dhe të ardhshëm”. Duke qenë se nuk lihet sasia e duhur për ekuilibrin ekologjik, bujqësor dhe njerëzor, me patjetër që prishet ekuilibri jetik në rastin e aktivitetit të veprës ujore.

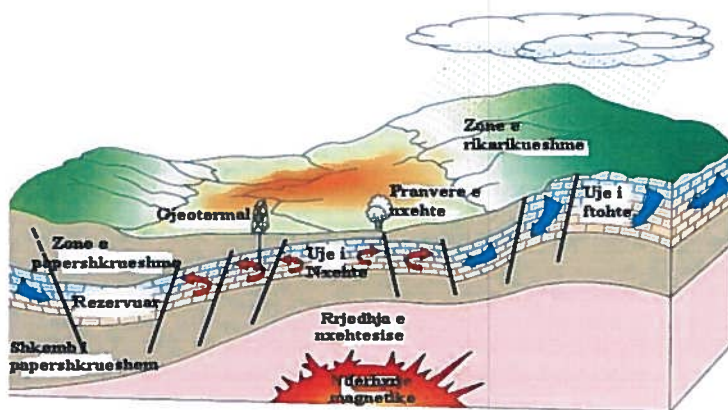
Neni 6, i ligjit 111/2012 ‘Të menaxhimit të ujërave’ dikton se ‘Parimet e menaxhimit të integruar të burimeve ujore dhe respektimi i integritetit të baseneve ujore, duhet të jetë i bazuar në kërkesat sociale dhe ekonomike për burime ujore, duke mbrojtur dhe ruajtur cilësinë e këtyre burimeve dhe cilësinë e mjedisit për brezat e ardhshëm. Praktishtë, marrja me mbi 90% të sasisë së ujërave të lumenjve duke lënë 40 herë më pak, bën që të kemi po 40 herë ulje të sasisë së ujit në burimet nëntokësorë, si në ato të shpellave, në ato termalë, si dhe në pusët që furnizohen banorët poshtë rrjedhjes së lumit, aq më tepër që në të gjitha rastet kemi formacione shkëmbore karbonatike dhe dolomitike të cilët janë shkëmbinj të përshkueshëm ndaj ujërave nëntokësorë.

Referuar, Nenit 203, të kodit të procedurës penale Ndotja e ujërave, të Kodit Penal vërejmë se veprat ujore shkaktojnë pasoja të rënda direkte për jetën e shëndetit, mesatarisht të 1650 banorëve për çdo Hec, për shkak se “lehtas vërtetohet prishja e ekuilibrit ekologjik, në rastin e lënies së ujit prej 50 – 200 litra/sek në rrjedhën natyrore të Lumenjve apo marrjes së mbi 2,000 -10,000 litra/sek prej tyre”, ku prurja ekologjike prej 33,3% duhet të lihej e paprekur, prurja bujqësore prej 33,3% e paprekur gjithashtu, dhe pjesa tjetër quhet dhe merret për qëllime energjitike, me kushtin që prurja energjitike mund të ndihmohesh me prurjen bujqësore në varësi të kushteve klimaterike. Ose të paktën duhet të lihet e

paprekur prurja minimale ekologjike që natyra ka përcaktuar me ligjet e saj (Qershor – Shtator) dhe përgjat shfrytëzimit 8 mujor duhet të lihet e paprekur mesatarja e prurjes ekologjike të këtyre katër muajve.

Referuar, po Nenit 203, të kodit të procedurës penale (ndotja e ujërave), gjatë gjithë periudhës së ndërtimit të Hec-eve në lumenj e zonës, ata përjetojnë ndotjen dhe pothuajse shkatërrimin total të tyre, ku të gjitha kompanitë, dhërat e gërmuara për hapjen e kanaleve apo të tuneleve i hedhin pikërisht në sistemet lumorë, duke mbytur apo asfikësuar jetën e gjallë.

Fig. – Përqasja e përgjithshme e marrëdhënieve që krijon lumi me ujrät nëntokësorë gjeotermalë.

Informimi i publikut

Referuar Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, Neni 56 thekson se: “Kushdo ka të drejtë të informohet për gjendjen e mjedisit dhe për mbrojtjen e tij”, në një kohë që Kompanitë organizojnë takime me komunitetin, që shpesh prishen, dhe firmat merren më pas, me njerëz të mashtruar sepse banorët me intuitën e tyre mijravrjeçare në marrëdhënie me ujin nuk bien dakord me qëllimin e paraqitur për ndërtimin e Hec-eve.

Neni 4 i Konventës së AARHUS-it, që thotë se “çdo palë do të parashikojë pjesëmarrjen e hershme të publikut, ku të gjitha alternativat janë të hapura dhe publiku mund të marrë pjesë në mënyrë efektive”. Për rrjedhojë, edhe procedurat e mëpasme janë të pavlefshme. Kjo thuhet edhe nga neni 46 i Direktivës 2000/60/EC e Parlamentit Evropian dhe e KE, e dt. 23.10.2000, (Ngritja e një kuadri ligjor për veprimet e komunitetit në fushën e politikës së ujërave), që të sigurohet informacioni i përshtatshëm i masave të planifikuara dhe të raportohet për progresin e bërë për zbatimin e tyre, me synim përfshirjen e një publiku të gjerë, para se të merren vendimet përfundimtare për masat e nevojshme.

Konventat ndërkombtare për përdorimet ujore

Neni 19, i ligjit 111/2012 për menaxhimin e burimeve ujore thot se ‘Për mbrojtjen e gjendjes natyrore të ujërave veprojnë të gjitha aktet, ligjore e nënligjore, në fuqi për mbrojtjen e mjedisit në Republikën e Shqipërisë, si dhe marrëveshjet, konventat, protokollet ndërkombëtare, në të cilat Republika e Shqipërisë është palë’. E drejta Ndërkombëtare, gjithashtu, trajton nëpërmjet garancive të nenit 7 të KEDNJ që mishëron një parim të përgjithshëm, sipas të cilit, çdo vepër penale duhet të parashikohet me

ligj, dhe individi duhet të jetë objektivisht në gjëndje të kuptojë përmbajtjen e normës penale, dhe nëse është e nevojshme, me ndihmën e interpretimeve gjyqësore të saj, se ‘çfarë veprimesh apo mosveprimesh do ta bëjnë atë përgjegjës penalisht’. Kjo e drejtë na mëson se kur bëhet fjalë për mundësinë e individit për të parashikuar pasojat e veprimeve të tij, ‘nuk është e thënë që të nënkuptohet një qartësi absolute’.

Ligji duhet të jetë në gjëndje të ndjekë rrethanat e ndryshme dhe për këtë arsye, një standart i një parashikueshmërie të arsyeshme është i majftueshëm. (GJEDNJ KËRKESA NR. 45771/99, Veber kundër Estonisë, 21 Janar 2003).

Konventat Ndërkombëtare mbi Ujrat si: Vendimi i 10 shtatorit 1929, i Gjykatës së Përhershme të Drejtësisë Ndërkombëtare për çështjen ‘Jurisdiction of the River Order’; Akti final i Kongresit të Vjenës, më 1815; Konventa ESPOO 1991, në të cilën është palë Shqipëria (4 tetor 1991); Konventa e Helsinkit, 1992, në të cilin është palë Shqipëria (06.09.1996); Konventa e Nju Jorkut, 1997, ku Shqipëria, ende, nuk është palë dhe Direktiva 2000/60EC e Parlamentit Europian dhe e Këshillit Europian, e datës 23 Tetor 2000, me titullin ‘Ngritja e një kuadri ligjor për veprimet e komunitetit në fushën e politikës së ujrave’, etj., *riafirmojnë dhe saksionojnë parimin e rëndësishëm se për ujrat e komuniteteve, nuk duhet të ndërmerren punime/veprime që çënojnë sasinë dhe cilësinë e ujrave pa u marrë vesh me palët*

Llogaritjet e krahasuara (Benefit Cost) midis alternativës HEC dhe alternativës me prioritetet turistike e agrobiznesi

Një llogaritje e tillë do të na siguronte mundësinë e përfitimit dhe të humbjeve, si në njërin rast dhe në tjetrin, si dhe masat kompesuese për secilin rast. Vlera aktuale neto dhe skontimi –krahason fluksin në kohë të kostove dhe përfitimeve në periudha të ndryshme. Norma e skontimit përdoret për shndërrimin e kostove dhe përfitimeve të ardhshme në një vlerë të vetme, e cila quhet "vlera aktuale neto" duke mundësuar krahasimin e tyre. Vlera aktuale e kostos dhe përfitimit shprehet si më poshtë në formulat 1, 2 & 3:

$$\text{NPV Total kost} = \sum_{t=0}^T a_t K_t = \frac{K_1}{(1+r)^0} + \frac{K_2}{(1+r)^1} + \dots + \frac{K_t}{(1+r)^t} \quad 1)$$

$$\text{NPV Total Perfitim} = \sum_{t=0}^T a_t P_t = \frac{P_1}{(1+r)^0} + \frac{P_2}{(1+r)^1} + \dots + \frac{P_t}{(1+r)^t} \quad 2)$$

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t} \quad 3)$$

ku: NPV kost = vlera e kostos aktuale neto (e tanishme, K_t = kosto në vitin t e shprehur në Euro

r = norma reale e skontimit referuar Bankës së Shqipërisë, t = periudha e vlerësimit në vite

P_t = përfitimet në vitin t shprehur në Eur, $a_t = 1 / (1+r)^t$, koeficienti i zbritjes

Zgjedhja e normës së skontimit e cila është modeluar dhe diktohet nga dëmet e gazrave serë dhe janë vlerësuar, që të jetë, 3%.

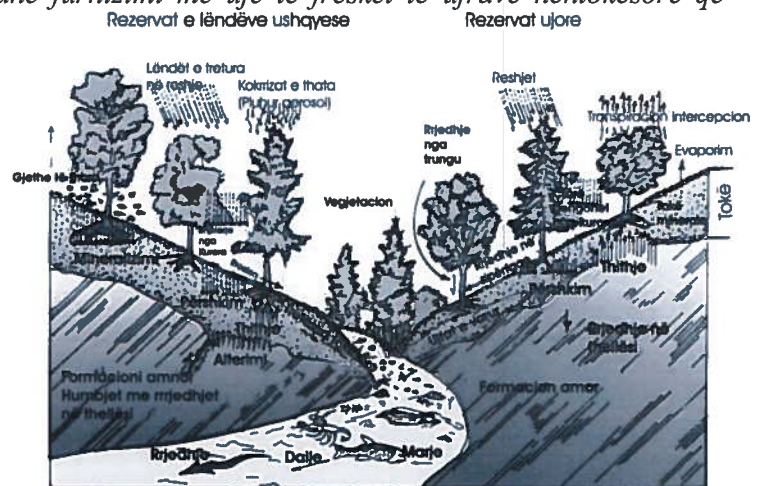
Fillimisht, dëmi që sillet nga ndërtimi i veprave me marrje ujore, si me derivim apo tunel apo diga për ndërtimin e një apo pak Hec-eve në dukje të vegjël, është i vogël, pakëz i përfillshëm, por kur gjithë gjatësia e pjesës së sipërme të lumenjve prej 10-20km merret e tëra (sa nga një Hec te tjetri) dhe kur gjithë sasia ujore prej 97% merret në tub apo në kanal apo tunel derivues, at'herë dëmi kthehet në i pamatshëm dhe kapërcen kufijtë e jetesës së banorit. Të gjithë hec-et sot, veç e veç, e së toku kërcënojnë, jo thjesht, lumin me mjedisin përkatës, por kërcënojnë sigurinë kombëtare, jetesën e banorëve që kanë lidhur fatin e jetës së tyre me fatin e lumit qysh 10,000 vjet.

Ndërtimet dhe gërmimet për veprat Hec, duke qenë pranë veprave për ujë të pishëm kanë bërë që të nxjerrin jashtë funksionit, me dhjetra raste, prishjen e investime të infrastrukturës për ujë të pishëm.

Duke ditur që 40% e sasive ujore lumore shkon për lagështinë e ajrit dhe 30% e tyre shkon për furnizim apo mirëmbajtje të ujrave nëntokësorë, marrja me anë të tubove prej 97% të sasisë ujore, dhe marrja e të gjithë gjatësisë ujore për më tepër se 8 muaj në vit, bëhet e mundur që të mungojë si avullimi, si transpirimi për lagështinë lokale të ajrit dhe furnizimi me ujë të freskët të ujrave nëntokësorë që nevojiten për lagështinë nëtokësore për produktet bujqësore, për pusët e banorëve, për vetë furnizimin më pas të vet ujrave lumorë.

Ç'ndodh në zinxhirin e jetës?!

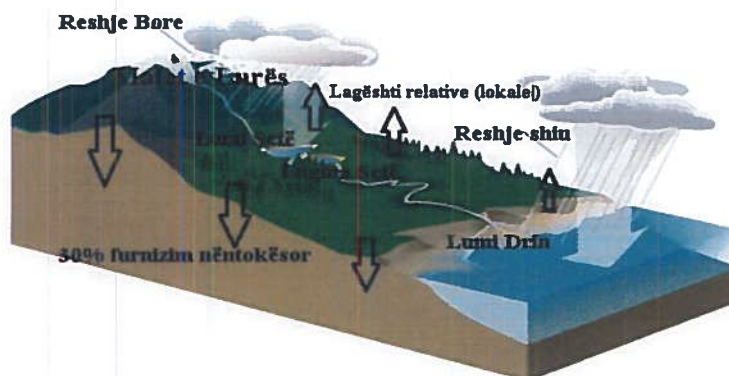
Fig. - Ekuilibrat e vendosur në mijëra vjet në sistemet tokë-lumë –pyll –bujqësi –kullotë –ujranëntokësor -reshje bore – reshje shiu, prishen në disa vjet.

Një numër i madh bimësh si misri, jonxha, gruri fasulja, patatja, perimet, kur temperatura shkon mbi 35° celsius, për shkak të mungesës së lagështisë nga poshtë (nëntoka), por më tepër nga ajri, ato ndërpresin procesin e fotosintezës, që d.t.th 'vdekje' e ngadaltë dhe mos zhvillim i tyre.

Mungesa e lagështisë në ajër, bën që reja që vjen e mbarsur me lagështi nga një lumë më i madh, apo reja që vjen nga deti, nuk gjen një ngarkesë tjetër të lagështi lokale dhe nuk formon dot kështu sasinë përkatëse ujore për të formuar reshjet e shiut për zonat e ulta ose ato dëbore për zonat e larta, që d.t.th ujë më pak për vetë Hec-et që e pësojnë të parët, dhe pastaj për klimën lokale, që me siguri brenda ciklit 11 vjeçar të pertubancave diellore sjell ndryshime të ekosistemit.

Fig. – Cikli hidrologjik i sotëm pa hec, nesër me hece i munguar.

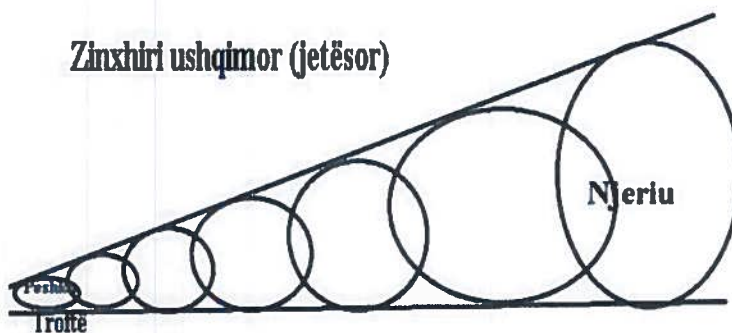

Ndryshimi i ekosistemit bën që të mos kemi formimin e biomasës te pyjet e larta dhe ato të ulta, që për pasojë nuk do të kemi dot thithjen e gazeve serrë si CO₂, CH₄, etj., ku një ton gaz karbonik kushton në bursë 48USD/ton, ndërsa në vendin

tonë blihet apo shitet me 2USD/ton, por më shumë se vlera është pasoja në ekosistem që e bën më të rrezikshëm stilin e të jetuarit të banorit në këto zona dhe më gjerë.

Formula për llogaritjen e emetimeve të CO₂ = CO₂ = CH₄ e prodhuar x (1-FCH₄/F CH₄ + OX) x 44/16 = 3833t x (1-0.5/ 0.5 + 0.1) x 44/16 = 12883t, Ku F CH₄ = % e CH₄ në volumin e biogazit; OX = faktori i oksidimit; 44 = pesha molekulare e CO₂ kg/kg-mol; 16 = pesha molekulare e CH₄ kg/kg-mol

Fig. - Mbas prishjes së ciklit hidrologjik vijo prishja e zinxhirit ushqimor (të jetës).

Sot, lumenjt shqiptarë, por më shumë tributarët e tyre ndodhen në pozicionin më të disfavourshëm të shtratit të tyre, ku miliona m³ dhëra janë hedhur

brenda dhe pranë tyre, duke bërë që tabani i shtretërve të tyre të ngrihen nga 3-4m pjesën e sipërme të tributarit deri në 2-3m në pikën e bashkimit me lumenjt mëmë, çka sjell shkaqe për përmytje të shpeshta e të shpejta, erozion të pashoq ndaj tokave të bukës, (nga 14 ton/ha/vit arrin në 180ton/ha/vit – studimi S.Guri, Sh.Lushaj, 2013), prishjen dhe varrosjen e pritave malore, por mbi të gjitha zhavorrimin e tokave të bukës, largimin e shtresës humus apo cipës minerare të tokave të bukës dhe shkatërrimin e cilësisë së jetës së banorëve në pjesën e poshtme të rrjedhjes lumore.

Energjia alternative

Energjia Diellore mund të shfrytëzohet kryesisht për prodhimin e ujit të ngrohtë dhe fare pak për prodhim energjie elektrike. Ajo pothuajse nuk shfrytëzohet.

Energjia e Erës përfitohet përmes turbinave të erës. Në instalimin e një sistemi kërkon kushte të caktuara të shpejtësisë së erës dhe sipërfaqe të konsiderueshme toke.

Energjia e biomasës përftohet si energji e pastër nga përpunimi i nënprodukteve të drurit ose të agrikulturës, nëpërmjet teknologjive të ndryshme. Biomasa, si lëndë energjetike përdoret në formën e saj tradicionale për ngrohje dhe gatim, nëpërmjet druve të zjarrit apo mbetjeve të tjera të agrikulturës. Sipas vlerësimeve paraprake të përafërta, energjia e biomasës në vendin tonë është rreth 7 Mtoe, kurse energjia e biomasës e siguruar nga mbetjet bujqësore është llogaritur në rreth 130 toe/vit.

Energjia gjeotermale. Sipas studimeve në Shqipëri ekzistojnë disa zona në të cilat ka mundësi shfrytëzimi i energjive gjeotermale. Në qendrën e Ultësirës Perëndimore, dendësia e fluksit të nxehtësisë është 41.3 mW/m², në rrethin të Tepelenës, llogaritet që dendësia e fluksit të nxehtësisë të luhartet nga 40 mW/m² deri në 61.8 mW/m².

Një filozofi tjetër që shoqëron Planin e Përgjithshëm Urban është që të gjitha ndërtimet, si në zonën urbane (qytet), apo në zonen suburbane (fshat) të gjitha ndërtimet duhet të kenë për mbulesë atë të tipit çati, pse jo pjesë të kesaj çatie të përshtatura me pajisje si panele diellore për përfitim energjie, ndërtesa me çfarëdolloj kati. Mbulimi me çati na siguron jo vetëm termoizolim apo kursim energjie por edhe moskthim të energjisë diellore për shkak të së cilës kemi një rritje të temperaturave lokale, përpos një vizioni absurd joestetik.

Sigurimi i ndërtesave me Energji 0

Një koncept tjetër i Planit të Përgjithshëm Urban që duhet të shoqërojë funksionimin e një bashkie është arritja apo sigurimi i ndërtesave me Energji 0, të paktën e atyre që ndërtohen rishtaz, kjo dmth që të gjitha ndërtesat e planifikuara për ndërtim, do të nënshtrohen një procesi analitik të shfrytëzimit të energjive alternative. Ku rrjeti do të punojë me dy kahje, edhe të marrë nga rrjeti kombëtar por edhe një zgjidhje lokale dhe specifike (mulli ere, panele diellorë, biomas) t'i japi rrjetit kombëtar. Këto quhen ndërtesa të tipit me energji 0 dhe në rastin kur jep më shumë seç merr quhen ndërtesa me energji pozitive në përputhje të plotë me legjislacionin Europian.

4.7 PRESIONET NATYRORE

Probleme në Menaxhimin e Energjisë

Prodhimi i energjisë elektrike në vendin tonë është i bazuar në prodhimin e saj nga burimet hidrike (më shumë se 98%), prandaj dhe besueshmëria e sistemit tonë elektroenergjetik është shumë e varur nga kushtet hidrike. Fuqia e instaluar e Sistemit Elektroenergjetik Shqiptar është rreth 1531MW dhe prodhimi i energjisë elektrike nga burimet e vendit, duke qenë se është nga burimet hidrike, ka natyrë propabilitare, që lëviz nga rreth 3 miliard kWh/vit deri në 7,7 miliard kWh/vit, në varësi të kushteve hidrike (rreth 7,7 miliarde kWh në vitin 2010). Prodhimi mesatar vjetor është rreth 4.2 miliard kWh. Duke patur në konsideratë, që kërkesa për energji elektrike në vendin tonë aktualisht është 7.342 TWh/vit, dhe prodhimi vendas rreth 4.2 TWh/vit, pra është i pamjaftueshëm, bën të detyrueshëm që aktualisht, mbulimi i nevojave duhet të përballohet nëpërmjet importit të energjisë elektrike. Nga ana tjetër, duhet të vëmë në dukje, që kapacitetet importuese të vendit tonë janë të limituara. Kjo vjen si pasojë e kapaciteteve të limituara, që kanë linjat tona të interkonjeksionit me vendet fqinjë, por edhe të linjave të interkonjeksionit të vendeve të rajonit, pasi vendi ynë është pikë fundore në rrjetin rajonal të energjisë elektrike.

Rreziqet nga Lëkundjet e Tokës - Risku Sizmik

Tërmetet - Janë rreziqe permanente ndaj veprave inxhinierike, për faktin se janë goditje dhe lëvizje të menjëhershme dhe me energji të lartë të tokës mbi themelet e objekteve inxhinierike. Zona në studim bën pjesë në zonën neotektonike kontinentale të vendit tonë, në treven e brendshme me regjim në tërheqje. Kjo zonë karakterizohet nga lëvizje diferenciale të fuqishme gjatë etapës neotektonike me regjim në tërheqje horizontale. Struktura e kësaj zone paraqitet me vargje malore në trajtë horsti të ndara me ultësira në trajtë grabeni. Në hartën e elementeve të rrezikut të bashkisë, janë hedhur vatrat e tërmeteve kryesore, të cilat mund të jenë brenda territorit të qarkut, ose në afërsi të tij, por që ka ndikuar në territorin e bashkisë Tepelenë. Këto tërmete janë klasifikuar si historike (tërmete të rëna që nga lashtësia deri në vitin 1900) dhe tërmete të matur instrumentalisht (tërmete të rëna nga viti 1900 deri sot).

Karakteristikat sizmotektonike të zonës

Një lidhje e ngushtë ekziston midis tërmeteve dhe shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive, që herë pas here gjenerojnë tërmete. Analizës dhe sintezës sizmotektonike të vendit tonë u është kushtuar vëmendje e veçantë (Aliaj, 1979; 1988; Aliaj & Sulstarova, 1994; Sulstarova et al., 1980). Lidhja e ngushtë midis tërmeteve dhe zonave të shkëputjeve aktive është evidentuar për secilën prej këtyre të fundit, duke përcaktuar edhe potencialin sizmik maksimal të pritshëm, bazuar në të dhënat e deri sotme për sizmicitetin (Aliaj, 1988). Në bazë të përpunimit statistikor për të gjitha të dhënat e tërmeteve të ndodhur në vendin tonë, duke marrë për truell mesatar shkëmbinj të shkrifët si ranor, argjila e suargjila, mendojmë se kemi të

bëjmë me intensitet tërmetesh të paktën deri në 8,5-9 ballë ose me magnitudë 6,0-6,5.

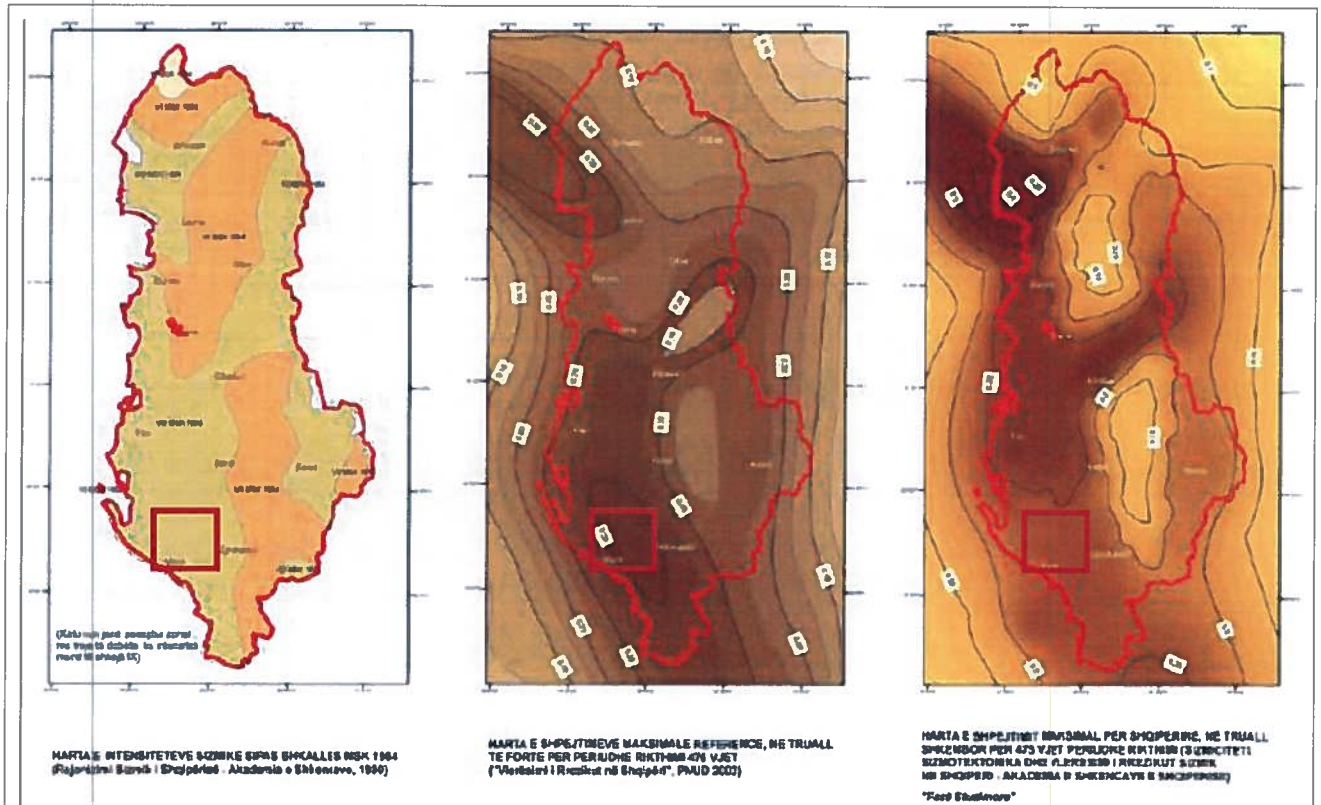

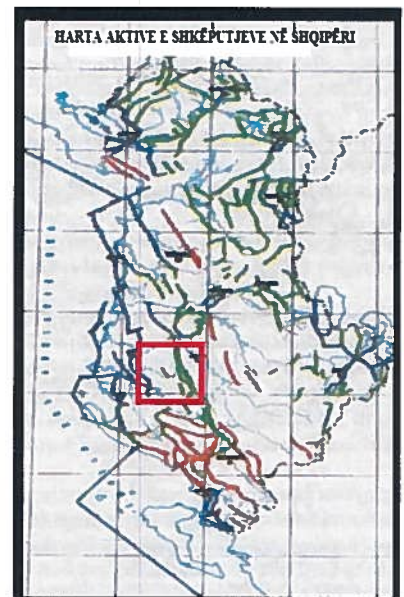
Fig. – - Risku sizmik për Bashkinë Tepelenë (Burimi: Qendra e Sizmologjisë, Tiranë)

Rreziqet nga tektonikat dhe neotektonikat aktive

Nga pikëpamja tektonike, kemi të bëjmë njëherësh me disa zona tektonike të mëdha, që përbëjnë element të madh strukturor në Albanide. Si pjesë përbërëse e saj, rajoni në studim preket nga forcat tektonike orogjenike. Shkëputjet tektonike janë shume aktive dhe në relief shprehen me kontraste të theksuara. Pasojë e tyre janë dhe lëvizjet, megjithëse jo të shpeshta sizmike, që trondisin zonën. Theksojmë se, shkëputja origjinon nga thellësia dhe në vetvete shpreh njëherësh dhe aktivitetin sizmik të rajonit.

Fig. – Harta Aktive e Shkëputjeve në Shqipëri (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

 - Zona ne studim, Bashkia Tepelenë

Risqe nga lëkundjet e tjera të tokës

Duke u bazuar në ballafaqimin sizmotektonik të mësipërm rezulton se zona e shkëputjeve sizmogjene ka gjeneruar në të kaluarën dhe mund të

gjenerojë edhe në të ardhmen tërmete me potencial sizmik të prithshëm $M_{max}=6.0-6.9$.

- Ka zona që ndodhen jo larg nga thyerjet tektonike, që mund të gjenerojnë lëkundje të tokës në formën e tërmeteve;
- Ka zona që ndodhen pranë rezervuarëve e liqeneve ujorë, që mund të shkaktojë lëkundje të tokës;
- Ka zona që përgjithësisht ndodhen në, mbi dhe pranë tokave të mbushura me dhëra të hedhura, që mund të shkaktojë lëkundje të tokës;
- Ka zona që ndodhen edhe mbi formacione me shkëmbinj magmatik, ku nuk është e mundur të shkarkojnë ujëra nëntokësorë, dhe bëjnë që të mos shkaktohen lëkundje të tokës;

Fig. – Harta e zonave sizmogjene me potencial sizmik të prithshëm

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

Megjithatë, parimi më i mirë për një investitor është të ndërtojë një godinë të mirë edhe pranë qendrës së tërmeteve sesa një godinë të dobët larg tij.

Risku i lëngëzimit të truallit

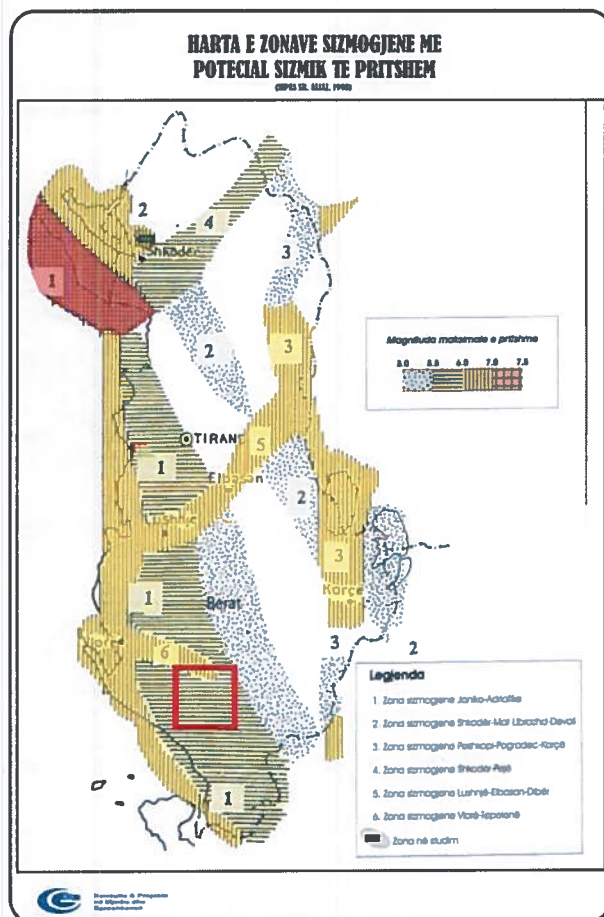
Procesi i lëngëzimit të truallit ndodh, si në rastet kur formacioni përbëhet ose ndërtohet prej ranorëve ose rërave, dhe në rastet kur ai përbëhet prej argjilave, të cilat në rastet e tërmeteve ose të lëkundjeve të tokës për shkak të sipërmendura bëhen shkak për lëvizje të reja subsidente ose lëvizje të tokës në formë rrjedhjeje.

Sugjerime

Dëmtimi i objekteve, nëse nuk do të merren masa antisizmike do të konsistojnë:

- Në prishjen e qëndrueshmërisë së truallit, ku do të vendoset bazamenti.
- Në rënien në rezonancë të periodës lëkundëse vetjake të objektit me atë të lëkundjeve sizmike të tërmetit.
- Në veprimin dhe ndjerjen e tërë forcës goditëse të tërmeteve.

Për sa më sipër, rekomandohet që:

- Objektet duhen ndërtuar solid, me disa breza e të lidhur mirë;
- Të përdoren si taban shtresa të rekomanduara nga studime enkas gjeoteknike;
- Të mënjanohen ujërat sipërfaqësorë;
- Të përdoren material ndërtimi me cilësi të kontrolluar;
- T'i kushtohet kujdes cilësisë së punimeve të ndërtimit të objekteve;

Rreziqet nga subsidenca

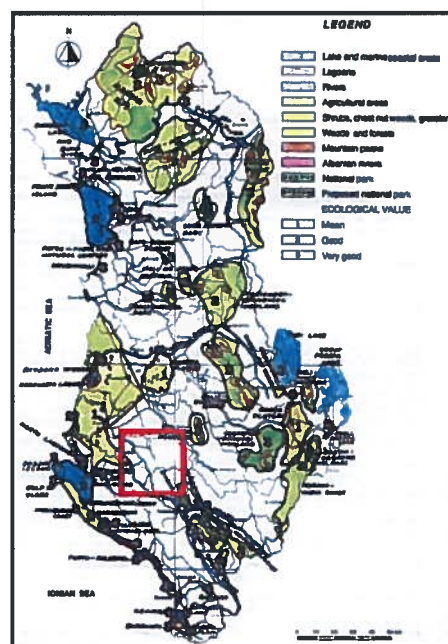
Subsidenca është e pranishme në rastet kur kemi shfrytëzim të ujrave nëntokësorë ose të trupave të tjerë të lëngët në thellësi të tokës si hidrokarbure etj. Në rastin tonë nuk do të kemi të bëjmë me shfrytëzim të ujrave nëntokësorë, pasi e gjithë zona pothuajse është ujë mbështetëse. Zonat që prodhojnë ujëra nëntokësorë ose ato që ndodhen mbi sipërfaqe të shfrytëzuara minerare lidhet me këto mundësi, duke bërë që të mund të preken nga këto ndikime negative.

Rreziqet nga Radoni

5-10% e ndërtimeve kanë përqendrimet të rrezikshme të radonit. Ajri i brendshëm në ndërtesa ka 1-2 pci/l. (piko/curie për 1 litër ajër). Ajri i tokës ka 20-100 pci/l. dhe i ujërave nëntokësorë që çlirohet nga toka ka 100-3000 pci/l. Gjysma e zërthimit të radonit është rreth 4 ditë. 40% e ndotjes me radon përthithet nga toka me shkëmbinjë magmatik ose shiste argjilor, që janë të pasur në silica dhe alumin, si dhe argjilat e zeza të pasura me fosfor që çlirojnë në sasi radonin.

Fig. – Rreziqet nga ndërhyrjet antropogjene dhe natyrale të brigjeve (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

Bazuar në interpretimet e bëra mendojmë se ndotja nga radoni është e shumë e përfillshme, për shkak se treguesit e sipërmundur rezultojnë të jenë pjesëmarrës në formacionin tonë në sipërfaqe e në thellësi, ose në zonat përreth saj. Investitorët duhet të marrin masa, duke bërë zbutjen e saj me anë të izolimit të themeleve, ventilimit të përshtatshëm për raste zyrash apo ndërtimesh, etj.

Rreziqet nga estuaret dhe tokat e lagëta

Zona jonë e studimit nuk ndodhet larg tokave apo brigjeve në kontakt me estuaret dhe tokat e lagura, për pasojë mund të vuajë efektet negative, që shoqërojnë këto elementë ekologjikë.

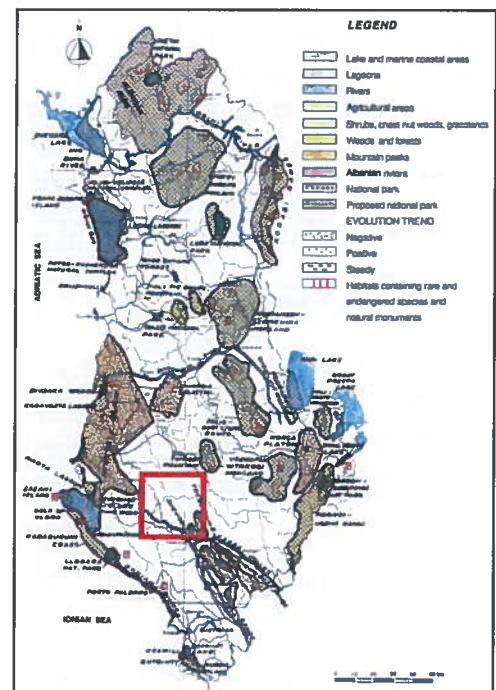
Rreziqet nga ndërhyrjet antropogjene dhe natyrale të brigjeve

Zona jonë e studimit ndodhet afër tokave apo brigjeve në kontakt me lumenj e përrenj, për pasojë mund të vuajnë efektet negativë, që shoqërojnë këtë element ekologjik.

Rreziqet nga përmytjet

Brenda sektorit të kërkuar ndodhen me shumicë burime uji, edhe pse sipërfaqja ujëmbledhëse është e madhe. Vetë konfiguracioni i terrenit dhe përbërja formacionale krijon premisa për depozitime uji. Në shumë sektorë të zonës në studim shtrihet formacioni magmatik, me prurje ujore dhe depozitime të kuaternarit me ujë, por që fryhen disi për pellgun ujëmbajtës në rastet e reshjeve të bollshme dhe ndodh që fryhen edhe më.

Fig. – Harta e Rrezikut nga përmytjet (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

- Zona ne studim, Bashkia Tepelene

Rrëshqitjet - Nga nje analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në bashkinë e Tepelenë, rezulton se 60% e rrëshqitjeve bien në formacionet argjilore, 65% e rrëshqitjeve ndodhen në shpatet me pjerrësi 10°-20°, 35% e rrëshqitjeve bien në shpatet e eksopzuar në drejtim nga më të ndryshmet. Rrëshqitjet kanë prekur si shkëmbinjtë e bazamentit ashtu edhe mbulesën e dherave të Kuaternarit.

Rrëzimet - Ndodhin në zonën malore atje ku pjerrësia e shpatit i kalon 40 gradë, dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjve më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit. Situata të tilla janë të shumta në zonën “Mirdita”, ku bën pjesë edhe bashkia Tepelenë. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë coptuar së tepërmi bazamentin shkëmbor.

Zonat karstike - Këto zona rreziku gjeologjik shfaqen në fushëpërhapjen e shkëmbinjve gëlqerore. Në sipërfaqe shfaqet një relief tipik karstik me gropa, hinka, puse dhe fusha karstike, të cilat shpesh kamuflohen nga mbushje deluvionesh me përberje dherash të shkrifët. Në brendësi të masivit zhvillohen hapësira karstike të fshehta, të cilat e bëjnë të paqendrueshëm truallin që reflektohet në sipërfaqe dhe nga çasti në çast ky truall mund të pësojë levizje vertikale nga lart- poshtë.

Vatrat e erozionit. Është fenomeni më i përhapur në territor. Zona të tëra, kryesisht në fushëperhapjen e formacioneve argjilore e flishore, janë të prekura nga ky fenomen, i cili nga ana e tij është ndihmuar në një masë shumë të madhe nga shpyllëzimet e shumta që u bënë gjate viteve '80 – '90 të shekullit të kaluar. Erozioni shfaqet në formën e dy tipeve kryesore: erozion sipërfaqësor dhe erozion lumor.

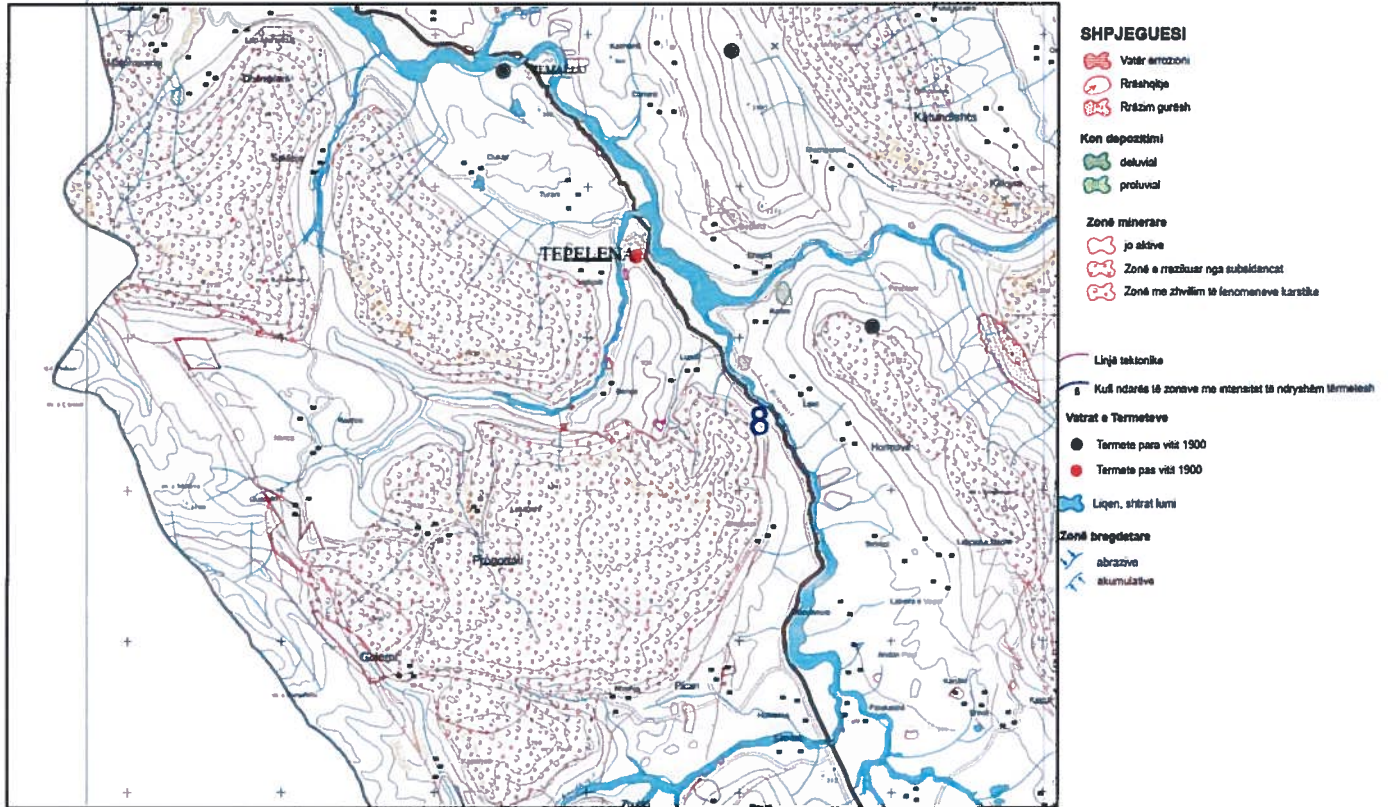

Fig.- Harta e Rrezikut Gjeologjik, Tepelenë

Evidentimi i gjendjes së erozionit në Bashkinë Tepelenë

Njësia gjeomorfologjike malore, që kap rajonin e përbërë nga shkëmbinj magmatik shumë kompakt, bën pjesë në territoret me copëtim horizontal të lartë dhe me energji mesatare deri në të madhe. Veprimtaria abrazive dhe erozioni sipërfaqësor është gjithashtu faktor i rëndësishëm, që nxit prishjen e qëndrueshmërisë së shpateve. Ai është karakteristik në shpate me ndërtim shkëmbinjsh mesatarisht të fortë, për shkak të gradientit të pjerrësisë së shpateve të tij. Mbulesa vegjetale (pyllëzimi) luan rol në qëndrueshmërinë e shpateve kodrinore të rajonit në studim. Bimësia, sidomos ajo me lartësi të vogël (shkurret) i bën shpatet e këtyre kodrave të qëndrueshme.

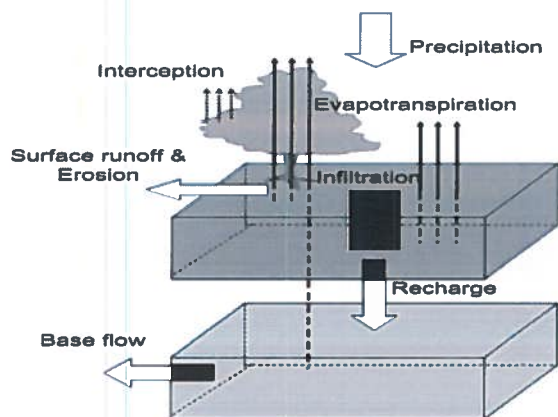

Fig. – 44 Proceset e erozionit (Burimi: Studim mbi erozionin, S. Guri, Sh. Lushaj, UNDP, 2012)

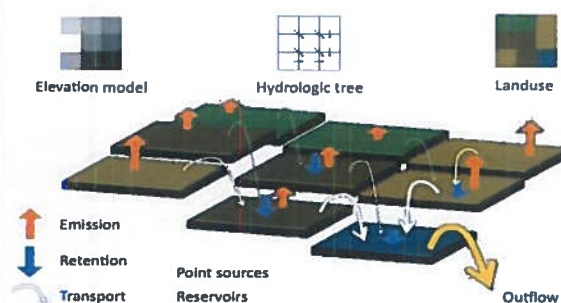

Fig. - 45 Skema e nën-modelit të transportit (Burimi: Studim mbi erozionin, S. Guri, Sh. Lushaj, UNDP, 2012)

Zonat kritike në njësitë administrative

Në kushtet e mungesës së mbulesës bimore, erozioni në këtë rajon sikundër në shumë zona të tilla të ngjashme të vendit, varion nga 20.1-34.2ton/ha/vit. Ndërkohë që në sipërfaqet e pjerrëta, përrrenjtë transportojnë 70-100ton/ha/vit. Në tokat e larta, me pjerrësi më të madhe se 30% dhe në vartësi të mbulesës bimore, shkalla e humbjes së tokës nga erozioni është në kufij më të lartë. Pasojat e një erozioni të tillë intensiv janë të shumta dhe të ndjeshme për shkak se:

- profili i terrenit ka qenë i dëmtuar rëndë;
- toka e punueshme ka qenë e vogël dhe e drenazhuar.

Format e erozionit të dherave të evidentuara në rajonin në studim janë:

- Erozioni natyral ose gjeologjik;
- Erozioni sipërfaqësor;
- Erozioni i thellë;
- Erozioni i dherave në brigjet e lumenje dhe përrrenjve;
- Rrëshqitjet masive dhe lëvizjet e dherave.

Një tjetër çështje në ekspertizën tonë, në lidhje me erozionin e dherave është:

1. Erozioni i pikave të shiut - i cili përfshin bashkëngjitjen e pjesëve nga mbushja e dherave me anë të impaktit dhe lëvizjes së tyre.
2. Erozioni i shpëlarjes masive të dherave, i cili lidhet me transportimin nga ujërat në rrjedhje sipërfaqësore të caktuara.

Zakonisht, shkëputja e dherave nuk ndodh menjëherë, sepse shiu bie në një sipërfaqe të caktuar të dheut. Nëse dheu është i ngopur, uji do të infiltrohet në tokë në një madhësi që varet nga struktura e dheut, cilësia e dheut dhe mbulimi i bimësisë, strukturat biologjike të dheut, përmbajtja e dheut, dhe kushtet e sipërfaqes.

Nëse rritet madhësia e precipitimeve, vlera e kapacitetit të infiltrimit të ujit do të fillojë të mbliidhet dhe atëherë mund tëndodhë shkëputja. Nëse shirat vazhdojnë për një periudhë tR, atëherë ne duhet të presim si më poshtë:

$$fp = fc + (fo - fc)e^{-ktR}$$

Bazuar në situatën aktuale dhe eksperiencën e botës, duket qartë edhe sipas studimit tonë se erozioni i dherave kontrollohet nga variabla si:

- Klima;
- Topografia;
- karakteristikat e dheut;
- bimësia;
- dhe praktikatat e përdorimit të tokës.

Efektet e topografisë

ishin një tjetër fokus i grupit, duke aplikuar ekuacionin universal të humbjes së tokës:

- A = humbja mesatare vjetore e dherave (ton/ha);
- R = faktori i shirave;
- K = faktori i erodimit të dherave;
- LS = faktori i pjerrtësisë;
- C = faktori i menaxhimit të korrjeve;
- P = praktikatat e konservimit.

Vlerësime për gërryerjen e sipërfaqes së tokës nga erozioni ujqor

Rezultatet eksperimentale dhe studimore gjatë monitorimit katër vjeçar të erozionit në një zonë të ngjashme për nga veçoritë e dherave janë si më poshtë:

Tab. – Gërryerja e tokës (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

Nr	Mbulesa bimore	Gërryeshmëria e tokës ton/ha/vit				
		Viti 2001	Viti 2002	Viti 2003	Viti 2004	Mesatare për vitet e studimit
1	Livadhore shumëvjeçare	6.2	9.1	10.8	7.9	8.5
2	Bimë prashitëse	16	21.2	24.7	23.3	21.3
3	Bimë vetiveri	8	10.6	12.4		10.3
4	Pa bimësi	18.5	19.4	22.4	20.3	20.1

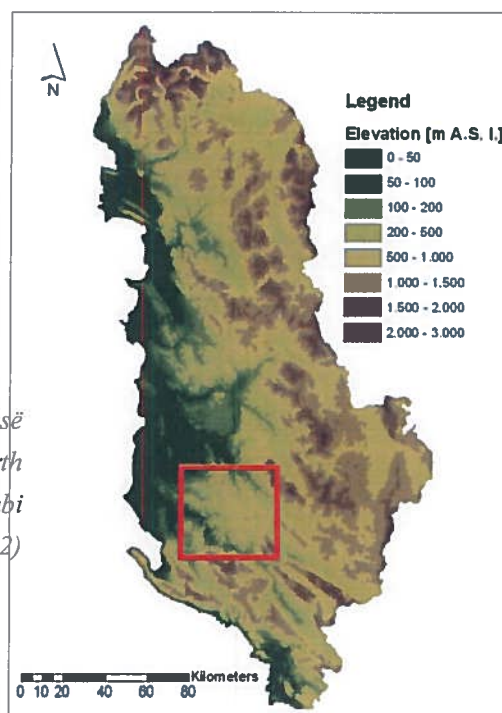
Faktorët Natyrorë

Faktorët natyrorë kanë krijuar një sfond të erozionit, i cili ishte i pranishëm para zonave të banuara nga njerëzit. Këta faktorë janë si më poshtë:

Pjerrësia e lartë e terrenit dhe gjatësia e shpateve – Rreth 84% e sipërfaqes së territorit shtrihet në lartësinë mbi 600m mbi nivelin e detit. Pjerrësia është një nga faktorët nxitës të veprimt të erozionit me intensitet.

Fig. - Modeli dixhital i gradimit dhe harta e pjerrësisë së shqipërisë (shkalla: 30 x 30 m, burimi: copyright © 2009 earth remote sensing data analysis center) (Burimi: Studim mbi erozionin, S. Guri, Sh. Lushaj, UNDP, 2012)

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

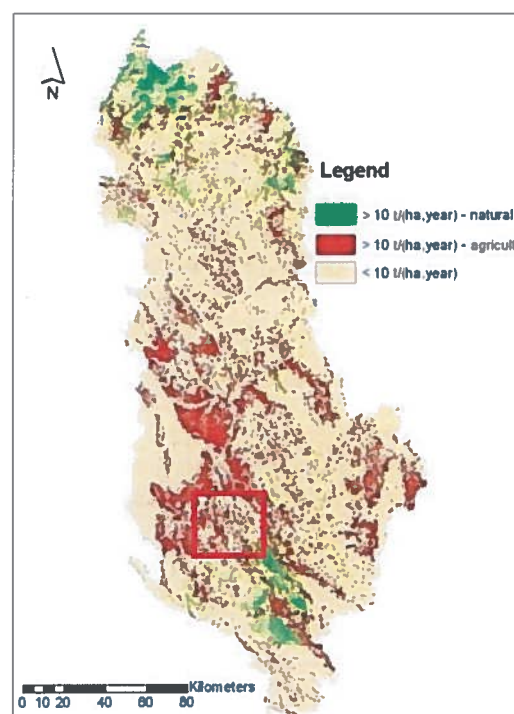
Faktorët njerëzorë – ndërhyrjet për aktivitetet ekonomike

Përdorimi i tokës - Zgjerimi i kufizuar i sipërfaqes së mbuluar me pyje dhe kullota (vetëm 51% e sipërfaqes së zonës në studim) e bën tokën më të ekspozuar ndaj erozionit. Gjatë viteve të tranzicionit, mijëra hektarë pyje të larta u prenë, kryesisht në zonat malore dhe para-malore, ku potenciali i erozionit është i lartë. Në tokë të zhveshur, intensiteti i erozionit dhe niveli i humbjes së tokës është i lartë, më shumë se 100ton/ha/vit, kështu shtimi i prerjeve rrit intensitetin e erozionit. Zonat më të prekura janë në afërsi të zonave malore ku kemi shpyllëzime dhe prerje drurësh., etj.

Mbikullotja – Erozioni intensifikohet edhe nga mbikullotja në më shumë se 40% të sipërfaqes pyjore.

Fig. – Zonat burimore të erozionit të tokës bujqësore dhe natyrore në rajon (Burimi: Studim mbi erozionin, S. Guri, Sh. Lushaj, UNDP,

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

Mungesa e investimeve për mbrojtjen ndaj erozionit.

Gjatë viteve të tranzicionit, infrastruktura për mbrojtjen ndaj erozionit, përmbytjeve, pritave, mbrojtjes së lumenjve, jo vetëm që është dëmtuar, por investimet për ndërtesat e reja kanë qenë thuajse minimale. Në rajonin tonë në fjalë, erozioni llogaritet i përfillshëm sepse:

- formacioni bazohet kryesisht në argjila;
- kemi të bëjmë me pjerrësi shpatësh;
- klima është gjysëm aride dhe shirat nuk janë sistematikë;
- nuk ka tashmë mbulesë të bollshme vegjetative.
-

Problemet e shtuara të erozionit

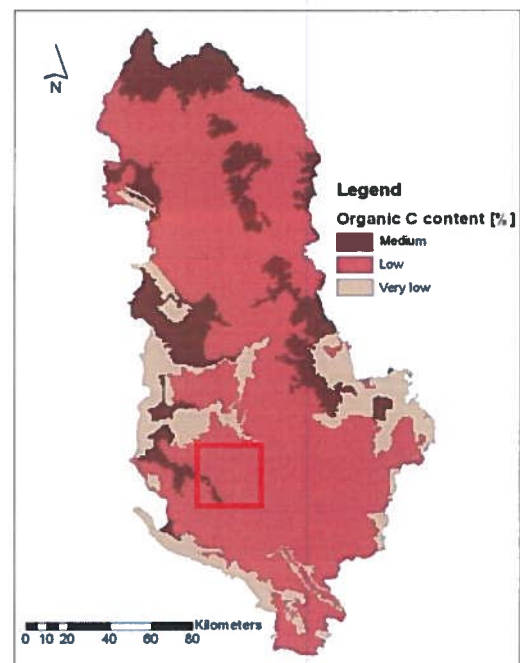
Pyjet – Rajoni ynë akoma përdor në masë, sidomos në zona rurale, dru për djegie, ku 40% e lëndës shkon dëm ose lihet në mëshirë të fatit. Prerjet kalojnë 2-3 herë rritjen e pyjeve, gjë që ka bërë që situata sot të jetë e vajtueshme, ku përveç disa zonave të mbrojtura si Vithkuqi, druri më i lartë është jo më shumë se 2-3m.

Normat e humbjes

Shkalla e lartë e humbjeve të tokës mund të gjendet me vlera më shumë se 10 ton për hektar dhe vitet përkatëse, por vlera edhe më shumë se 100 ton për hektar dhe vitet shfaqen përsëri konsiderueshëm. Nga një skaj në tjetrin, norma mesatare e humbjes së tokës është 31,5 ton për hektar/vit, i cili është shumë më tepër nga afati i lejueshëm prej 10 ton për hektar/vit, por ai i përshtatet shkallës mesatare të raportuar

Fig. – Hartë e përhapjes së lëndës organike (humusit)

 - Zona në studim, Bashkia Tepelenë

Vizitat në terren

Bazuar në udhëtimin në fushë dhe disa matje të rastësishme, gjithashtu, në llogaritjet tona duke zbatuar Ekuacionin Universal të Humbjes të Tokës në disa pika ku ka nderhyrë projekti erozionit në nxorëm disa rezultate dhe këtu janë treguar si shembuj të erozionit për të kalibruar modelin.

4.8 KUSHTET GJEOLGJIKO-INXHINIERIKE NË BASHKINË TEPELENË

Në territorin e Bashkisë Tepelenë gjejnë përhapje shkëmbinj dhe dhera me litologji të ndryshme, të moshave nga Jurasiku e deri në Kuarternar. Kufijtë moshore litostratigrafike, në hartat gjeologjike janë të hedhura mbi bazën kohore të depozitimit, mbi përbërjen litologjike dhe të mbështetura në argumente faunistike. Ato shpesh nuk përfaqësojnë dallime në përbërjen litologjike të bazamenteve shkëmbore. Për këtë arsye, për qëllime gjeologjiko – inxhinierike, në kemi ndërtuar hartën litostratigrafike, kriteri bazë i

së cilës ka qenë evidentimi i përbërjeve litologjike mw veti të përfaqësuara gjeoteknike dhe sjellje afërsisht të njëjtë ndaj strukturave inxhinierike. (Konomi.N. 1988). Bazuar në metodën e realizimit të studimit, llojet shkëmbore që gjenden në territorin e qarkut të janë ndarë në dy grupe:

- Shkëmbinj të fortë
- Shkëmbinj mesatare

Kriteri i ndarjes së tyre është rezistenca në shtypje një boshtore (Rsh), e cila për shkëmbinjtë e fortë ka vlera më të mëdha se 500 bar (ose kg/cm²), për shkëmbinjtë mesatarë 50-500 bar.

Dherat janë klasifikuar në tre grupe:

1. Dhera pa kohezion
2. Dhera me kohezion
3. Dhera me veti speciale

Për lehtësi vlerësimi të gjithë territorin e bashkisë e kemi ndarë në 3 njësi kryesore morfologjike:

- 1- Njësia morfologjike fushore;
- 2- Njësia morfologjike kodrinore;
- 3- Njësia morfologjike malore.

Njësia morfologjike fushore kryesisht më origjine aluviale zë një pjesë të konsiderueshme të territorit. Kjo njësi në sipërfaqen më të madhe përputhet më Luginat e lumenjve dhe të përrenjve që përshkojnë zonën e qarkut si Lumi i Vjosës, i Drinosit, Bënces etj, që janë kryesisht gjatësore në përputhje me strukturat ku kalojnë dhe rrallë presin strukturat.

Njësia morfologjike kodrinore zhvillohet në mënyrë më të kufizuar në Bashkisë së Tepelenes, kryesisht në pjesën veriperëndimore të qarkut, dhe fare pak si pjesë fundore e maleve të lartë

Njësia morfologjike malore zë pjesën kryesore të territorit të qarkut.

Rajonizimi gjeoteknik

Në aspektin gjeologo-inxhinierik, gjithë zona në studim rajonizohet në kontekstin e disa kriterëve, që përmbledhtas dhe për nga rëndësia vijojnë si më poshtë:

- Facia e përbërësive litologjike 0-10m, 10-50m, 50-100m dhe > 100m;
- Siziciteti dhe aktiviteti tektonik i zonës;
- Lëngëzimi i truallit;
- Stabiliteti i vijës bregore të lumit ose përroit pranë;
- Erozioni;
- Qëndrueshmëria e shpateve;

- Morfologjia e zonës;
- Kushtet hidrogeologjike;
- Subsidenca;
- Klasifikimi gjeoteknik i shkëmbinjëve;

Për sa më sipër, rajoni në studim ndahet:

- A- Zona të favorshme,
- B- Zona pak të favorshme dhe
- C- Zona të disfavorshme

Zonimi i territorit mbi bazen e kushteve gjeologo – inxhinierike dhe prezences se fenomeneve te rrezikut gjeologjik

Për kryerjen e zonimit të territorit të Bashkisë Tepelenë është patur parasysh që në përputhje me shkallen e hartës të jepen të dhëna të trojeve të ndryshme dhe përshtatshmerisë së tyre ndaj ndërtimeve që kryhen mbi to, nepërmjet vetive të tyre gjeoteknike si dhe të dhëna për ekspozimin e këtyre trojeve ndaj elementeve të rrezikut gjeologjik. Pra bëhet një kombinim i të dhënave që disponohen për territorin duke e ndare atë në zona, në zona dhe sektore të cilët në vetvete kanë kushte të përafërta gjeologo – inxhinierike dhe që janë të ekspozuar ndaj rrezikut gjeologjik në shkallë të caktuar. Për ndertimin e hartës së zonimit të territorit për përshtatshmerinë ndertuese që kanë trojet në të janë marrë në konsideratë 3 kritere:

- 1- Kriteri litologjik – gjeologjik – inxhinierik
- 2- Kriteri i ekspozimit ndaj rrezikut gjeologjik
- 3- Kriteri morfologjik

Përfundime

1. Në territorin e Bashkisë së Tepelenës, gjejnë përhapje shkëmbinj dhe dhera me litologji të ndryshme, të moshave nga Jurasiku e deri në Kuarternar.
2. Përbërësit litologjike të trojeve të Bashkisë së Tepelenës i kemi klasifikuar në shkëmbinj dhe në dhera. Shkëmbinjtë i kemi klasifikuar si të fortë dhe mesatare, duke patur si kriter rezistencën në shtypje njëboshtore mbi ta. Kurse dherat i kemi klasifikuar si me kohezion dhe pa kohezion, kjo duke patur parasysh forcat lidhëse kohezionale midis kokrrizave përbërëse të tyre.
3. Në territorin e Bashkisë së Tepelenës gjejnë përhapje njësite morfologjike fushore, kodrinore dhe kryesisht malore.
4. Vetitë fiziko – mekanike të përbërësve litologjike jepen në mënyrë të plotë duke treguar limitet minimale e maksimale të tyre.
5. Elementet e rrezikut gjeologjik janë të hedhura në hartë me sipërfaqe ku ato shtrihen, dhe në tekst përshkruhen të grupuara.

6. Zonimi i territorit për përshtatshmërinë ndërtuese, merr në konsiderate 3 kritere kryesore: a) kriteri litologo – gjeologo – inxhinierik, b) kriterin e ekspozimit ndaj rrezikut gjeologjik dhe c) kriterin morfologjik. Si kriter ndihmës është përdorur dhe ai sizmik.

Rekomandime

1. Ky studim shërben për planifikuesit urbane, për të zgjedhur dhe orientuar punimet e ndërtimit në territorin e Bashkisë së Tepelenës.
2. Vetitë fiziko – mekanike të përbërësve litologjike, të treguara në këtë tekst, nuk janë të përshtatshme për llogaritje të ndërtimeve të veçanta në çfarëdo pjesë të territorit të Bashkisë së Tepelenës.
3. Studimet gjeologo – inxhinierike janë të domosdoshme të kryhen për të gjitha ndërtimet që kryhen në territorin e qarkut, por cilësojmë, që përveç vlerësimit të parametrave gjeoteknike të shtresave të tokës, për çdo objekt duhet të jepen të dhëna të plota për fenomenet e rrezikut gjeologjik që mund të kërcënojnë, si dhe të rekomandojë edhe masat mbrojtëse përkatëse, me qëllim parandalimin apo mos avancimin e fenomeneve të rrezikut.
4. Është e domosdoshme që gjeologu inxhinierik të jetë prezent në çdo vendimarrje të pushtetit vendor, kur shqyrtohen dhe merren vendime të kërkesave për zhvillim urban, të të gjitha llojeve apo specifikave.

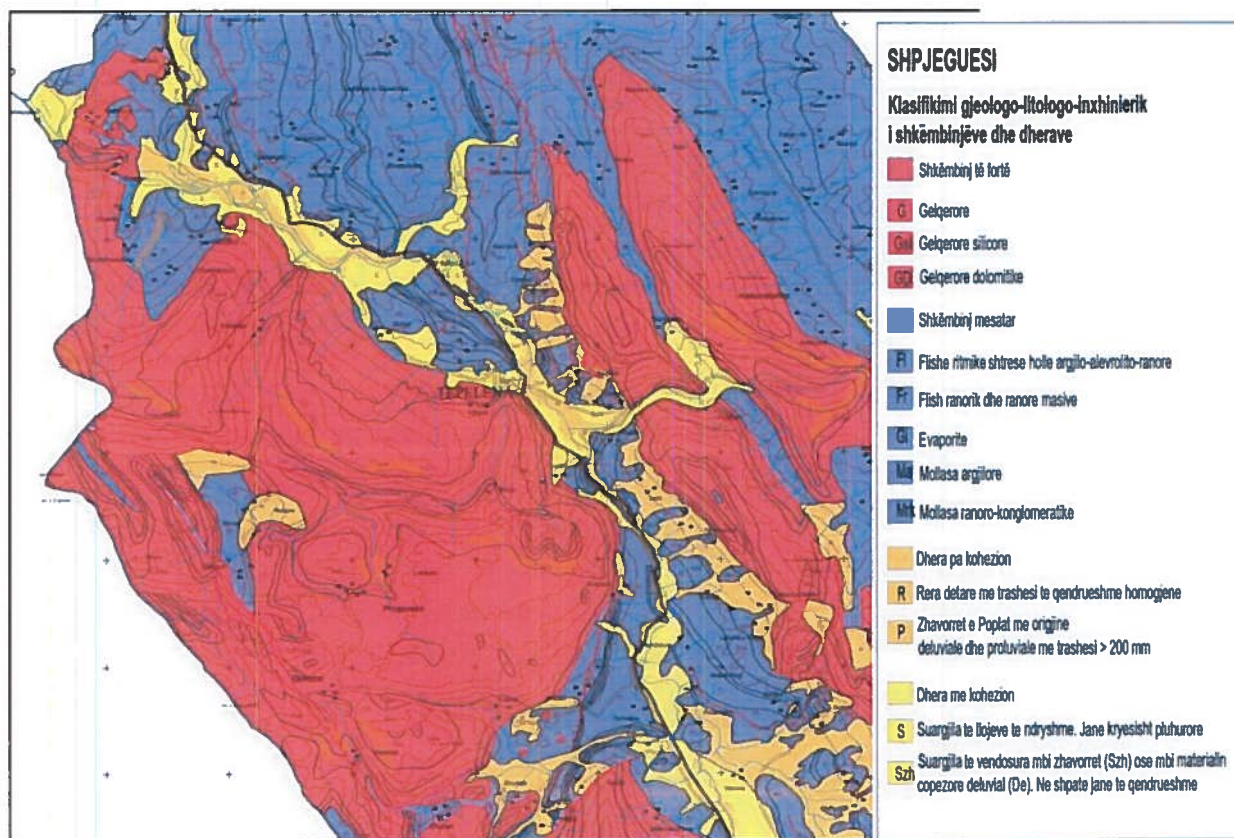

Fig.- Harta gjeologo-inxhinierike, Bashkia Tepelenë

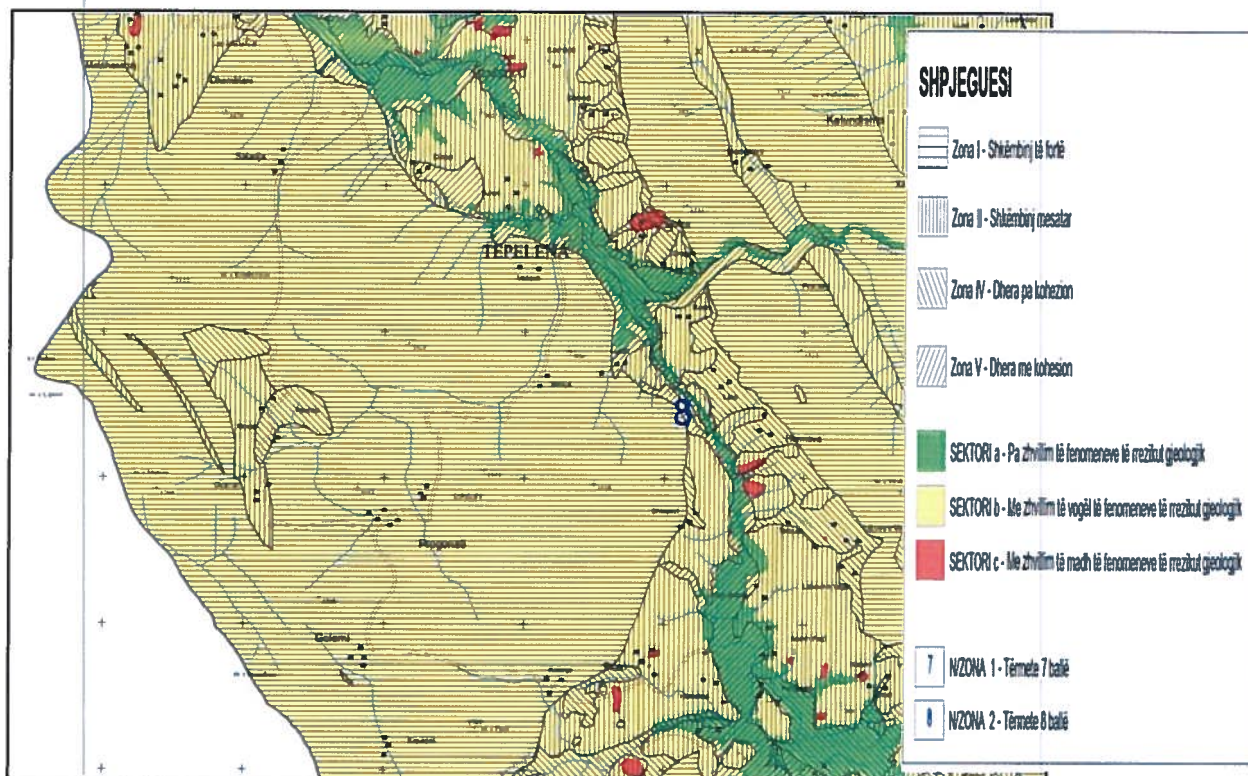

Fig.- Harta e zonimit për përshtatshmerine ndërtuese të trojeve, Bashkia Tepelenë

4.9 ASPEKTE GJEOMJEDISORE TË BASHKISË TEPELENË

Ndikimet mjedisore të Industrisë minerare

Bashkia Tepelene disponon një gamë mineralesh si: qymyre, fosforite, argjila, gurë dekorativ, gurë gëlqerorë, ranorë, ranorë silicor, brekçie e konglomerate, inerte lumore etj, shfrytëzimi i të cilave, krahas rëndësisë ekonomike sjell dhe impakte negative në ndotjen e mjedisit. Përveç shfrytëzimit me punime nëntokësore apo me qiell të hapur, (me karriera), të këtyre mineraleve, burime ndotjesh janë edhe stoqet e mineraleve apo të sterileve të tyre, sidomos fabrika e pasurimit të qymyrit dhe damba e saj përkatëse. Dambat dhe stoqet e qymyrit, për vetë përbërjen e tyre lëndore, sasinë e madhe të materialit të tyre si dhe mos mbajtjen nën kontroll rigoroz, paraqesin një risk negativ potencial për mjedisin.

Minierat e mbyllura dhe stoqet e tyre të sterileve dhe të mineraleve

Në Bashkinë Tepelene, industria minerare ka qenë e përqendruar kryesisht në qymyre, fosforite etj, që sigurisht kane sjelle risqe negative mjedisore, si në toka, ujar dhe ajër. Kryerja e këtyre punimeve të shfrytëzimit si me miniera ashtu edhe me karriera kanë krijuar mjaft probleme në degradimin e ambientit dhe prishjen e ekuilibrave ekologjike të mjedisit. Gjatë kësaj periudhe janë krijuar mjaft stoqe mineralesh, sterilesh si dhe mbetjesh teknologjike, të cilat duke qenë në qiell të hapur dhe në relieve jo

të përshtatshme, kanë dhënë mjaft efekte negative në sektorët përreth deri edhe me pasoja për njerëzit, florën dhe faunën e rajonit. Karrierat, minierat aktive si dhe të abandonuara, fabrikat e pasurimit etj, me stoqet dhe dambat e tyre, sjellin risqe të theksuara negative në ekosistemet natyrore ku ato veprojnë ku përveç stoqeve të sterileve afër grykave të galerive dhe puseve, vihen re ulje graduale të sipërfaqeve të terrenit (mbi hapësirat, horizontet e këtyre vendburimeve qymyrore).

Shfrytëzimi i inerteve lumore dhe impiantet e përpunimit të tyre

Edhe në Bashkinë e Tepelenës kemi raste të këtij lloj aktiviteti, në lumenjtë e Drinosit dhe Vjosës, ku nga shfrytëzimi intensiv dhe pa kriter, jashtë çdo kontrolli, sjellin pasoja në shtratin e tyre dhe për rrjedhojë edhe në ekuilibrin natyror të tyre, ndryshime morfologjike në shtretërit e lumenjve, brigjet dhe shpatet e tyre, në ekosistemin gjeokimik, në vijimësinë e këtyre lumenjve. Gërmimet e pastuduara si në thellësi dhe në gjerësinë e shtratit të lumenjve, sjellin shembjen e brigjeve të tyre, rritjen e erozionit në planin vertikal dhe horizontal, duke humbur sipërfaqe të tëra tokë, rrisin rrezikun për shkatërrimin e trojeve dhe banesave në afërsi të tyre. Shfrytëzimi intensiv çon deri në devijim të shtretërve të lumenjve dhe në përmytjen e tokave për rreth, (në rast reshjesh intensive), rrezikimin e rrugëve, urave, objekteve social kulturore, etj. Kjo veprimtari përveç këtyre që thamë, sjell edhe ndotje të theksuar të ujërave të vet lumenjve, nga përzierjet dhe turbullirat që krijohen me vet materialin lumor, (fraksionimin dhe larjen e tij), nga shembjet përkatëse, nga vajrat dhe mbetjet që rrjedhin prej impianteve dhe makinerive të transportit etj. të gjitha këto sjellin risqe negative të theksuara si për faunën e këtyre lumenjve, ashtu edhe të ujërave nëntokësore që furnizohen nga këta akuifer të përhershëm.

Fabrikat e pasurimit dhe dambat e tyre

Në Bashkinë e Tepelenës, kemi ish Fabrikën e pasurimit të qymyr gurit dhe impiantet për seleksionimin e tij, si dhe fabrikën e pluhurizimit të fosforiteve. Nga pasurimi i qymyrit prej vitesh janë lokalizuar sterilet në dambën e sajë që përbëhen kryesisht me material të imët. Nga njëra anë ky material, nën veprimin e agjenteve atmosferik dhe rrymave ujore shkakton një ndotje mekanike të ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor dhe rrjedhimisht dhe të baseneve ku derdhen këto ujëra si dhe të tokave bujqësore që vaditen me këto ujëra. Nga ana tjetër, kjo Fabrikë nga stoqet me mbetjet e ngurta dhe me shllame, me një term të përgjithshëm, me sterilet e saj, ku shpesh ndodhin vet djegie në xhepa të veçantë (nga prania e 3% qymyr dhe 20% S), çlirohen gazra si CO₂, CO dhe H₂S. duke rritur shkallën e ndotjes atmosferike

Mbetjet urbane burim ndotje

Në Shqipëri një pjesë fare e vogël e mbetjeve riciklohen shumë pak groposen dhe në të shumtën e rasteve depozitohen në zona të caktuara dhe digjen. Kjo sjell një ndotje të lartë të ajrit që thithin çdo ditë qytetarët shqiptarë. Situata përkeqësohet akoma dhe më shumë po të shtohet fakti se mbetjet e rrezikshme të sektorit industrial depozitohen në të njëjtat vende me mbetjet urbane të bashkive duke u trajtuar në të njëjtën mënyrë.

Përfundime Dhe Rekomandime

Aktiviteti Minerar në vite, si minierat e mbyllura, ato aktuale, punimet minerare sipërfaqësore (karrierat), fabrikat e pasurimit me dambat e tyre, sjellin ndotje të shkallëve të ndryshme në **ajër**, (me gazrat dhe pluhurat që çlirojnë), shkatërrim të sipërfaqeve dhe ndotje të **tokave** dhe të **ujërave** me sterile dhe metale të rënde etj; Industria Ndërtimore (sidomos në vitet e demokracisë), ka sjellë ndotje të theksuar në mjedis me pluhurat dhe mbetjet inerte të shumta që prodhohen, si nga shembjet, ndërtimet, transporti, ku pothuajse në të gjitha këto procese nuk zbatohen as normat elementare për mbrojtjen e mjedisit; Shfrytëzimi intensiv i shtretërve të lumenjve ka sjellë risqe negative në ekosistem dhe në vet ekuilibrin natyror të këtyre lumenjve, (shembje dhe humbje tokash bujqësore, rrezikim shtëpish, shpesh devijim shtrati dhe përmytje tokash), si dhe ndotje të ujërave nëntokësore meqë lumenjtë shërbejnë si akuifer ujëdhënës për to; Zhvillimi i bizneseve të ndryshme ka sjellë sasira të mëdha dhe të pakontrolluara të mbetjeve, ku në mungesë të sheshdepozitave ose landfilleve të përshtatshme, hidhen vend e pa vend, (sidomos në brigjet e lumenjve), mbetje urbane, spitalore dhe industriale, pra edhe mbetje të rrezikshme, duke ndotur ajrin, tokën dhe ujërat.

Për këtë duhet që: Të rritet informacioni dhe ndërgjegjësimi si në industri në lidhje me kërkesat ligjore për teknologjitë përkatëse, ashtu edhe në jetën e përditshme në lidhje me këto lloje mbetjesh dhe ndotjesh që sjellin ato në mjedis. Duhet të krijohet koncepti i menaxhimit të mbetjeve të rrezikshme, sepse deri me sot pothuajse ato konsiderohen si mbetje të thjeshta urbane; Duhet të krijohet koncepti i ndarjes që në burim, të mbetjeve urbane nga **MbRr**, sipas një kompozimi “praktik” të koshave të riciklimit, në përputhje me strategjinë e Ministrisë së Mjedisit si në: Të riciklueshme (të thata); Organike/të ndryshme (te njoma) dhe të rrezikshme;

Ndërtimi i **landfilleve**, duhet të bëhet me kritere tepër rigorozë si gjeologjike edhe teknike, nën mbikëqyrjen dhe përgjegjësinë e plotë të specialisteve të kësaj fushe.

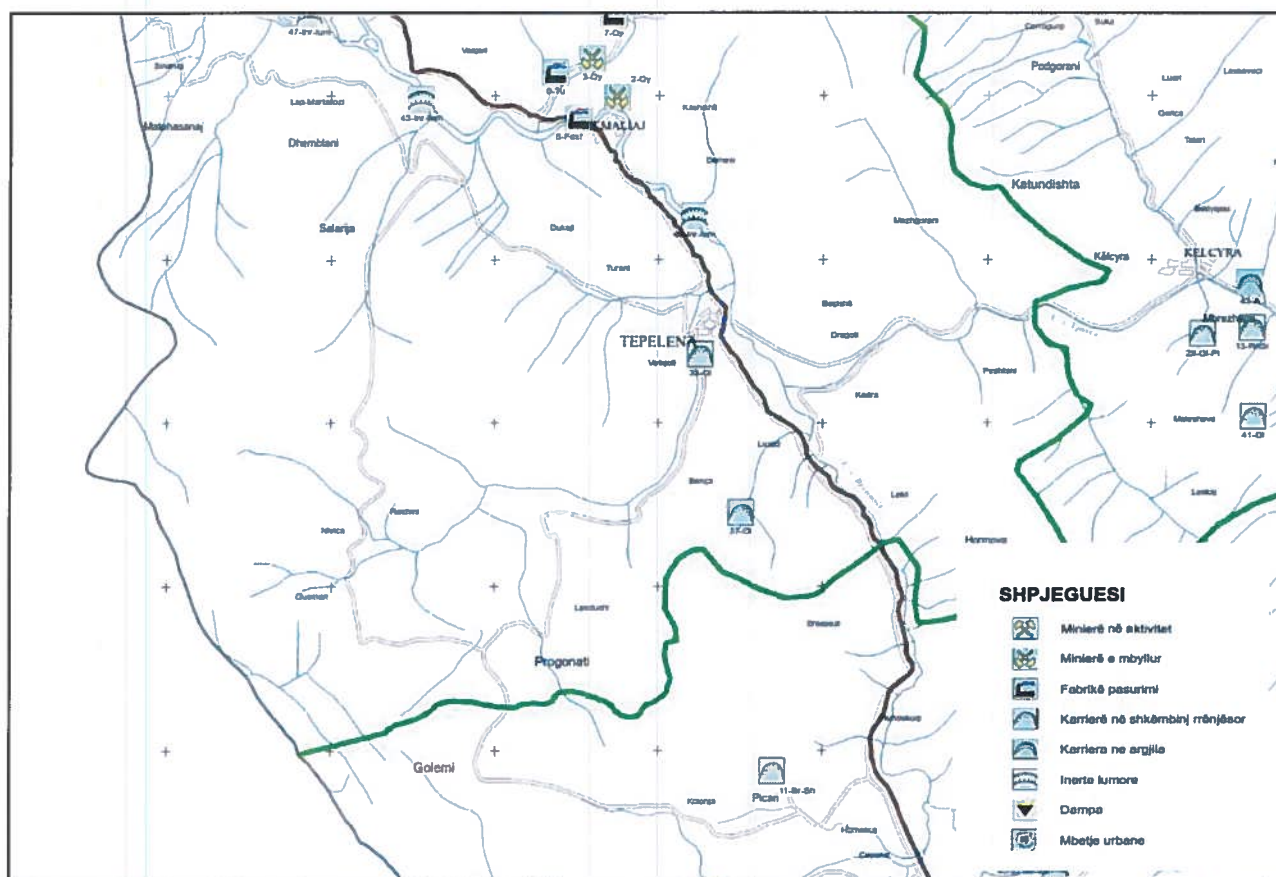

Fig. – Harta Gjeomjedisore, Tepelenë, (Burimi: Shërbimi Gjeologjik Shqiptar)

4.10 PASURITË MINERALE TË BASHKISË TEPELENË

Pas vitit 1944 gjatë 1950-1960 kërkimet e mineraleve u kryen nga gjeologë shqiptarë dhe të huaj, si gjeolog gjermanë për kërkimin e fosforiteve dhe gjeologë polak për kërkimin e qymyreve, ku dhe u evidentuan vb e para për këto minerale. Pas vitit 1961 vazhdoi kërkimi i mineraleve me struktura të konsoliduar organizative dhe shkencore dhe punimet kryheshin nga ndërmarrja gjeologjike e Tiranës. Është detyrim i pushtetit lokal e qendror që këto gjeoresurse të promovohen dhe të serviren investitorëve. Ne Bashkinë e Tepelenës janë të pranishme këto lloj mineralesh metalore dhe jo metalor: ku futen mangani, gëlqeroret, Gurë dekorativë, fosforite, argjila, tufe vullkanike, gipset, kripe Guri, shkrifërime, inerte lumore, inerte aluvial, qymyre, torfa. KORÇ[

MINERALET METALORE

Minerali i Manganit.

Disa nga fushat e përdorimit: Mangani me lidhjet e tij me metale të tjerë, zënë një vend të rëndësishëm në industri. Rreth 95 % e mineraleve të manganit përdoren në metalurgji për prodhimin e lidhjeve

ferroze. Mangani luan rolin e reduktuesit të oksideve të hekurit dhe të desulfuruesit gjatë përpunimit të çeliqueve. Ai përdoret si përzierës në industrinë e ngjyrave, në industrinë kimike, në mjekësi, etj.

Shfaqja Progonat: Formacionet ku është depozituar minerali i manganit, janë të Plio-kuaternare dhe përfaqësohen nga gëlqerorët copëzorë e toka të kuqe të depozituara kryesisht në ambient liqenor. Këto depozitime vendosen mbi horizontin fosfatik të Kretës së Sipërme. Shfaqja më mineralizim mangani është takuar në zonën Progonat – Nivicë. Nuk ka dalje në sipërfaqe. Janë kryer punime kërkimi të lehta.

MINERALET JO METALORE (MINERALET DHE SHKËMBINJTË INDUSTRIALE)

Të dhëna të përgjithshme: Minerale jo metalore së bashku me ato energjetike përbejnë pasuri minerale natyrore të rëndësishme të vendit tone, ku në shume prej tyre janë llogaritur rezerva gjeologjike dhe industriale duke u bere të gatshme për tu vene në shërbim të ekonomisë. Pas viteve 1991 në kushtet e ekonomisë së tregut, mineralet jo metalore kane zënë një pozicion të rëndësishëm në zhvillimin e degëve të ekonomisë kombëtare. Investitorët vendas dhe të huaj për here e më tepër po shfaqin interes për resurset e mineraleve jo metalore në përgjithësi dhe për materialet e ndërtimit, Gurët dekorativë, inertet lumore etj.

Gëlqerorët

Disa nga fushat e përdorimit: Gëlqeroret janë përdorur edhe si Gurë dekorativ qysh në kohet e lashta. Disa qytete si Gjirokastra, Berati kane ruajtur traditën e ndërtimit më Gurë. Gëlqerorët janë përdorur dhe në industrinë farmaceutike, ushqimore, kimike, metalurgjike, e xhamit, industrinë e letrës, prodhimin e çimentos.

Vendburimet: Luzat, Progonat, Ura e Bënçës, Veliqotit

Fosfatet

Vendburimet: Vendburimi i Gusmarit, Vendburimi i Nivicës, Shfaqja Luzat, Shfaqja Bënçë.

Argjilat

Megjithëse argjilat janë përdorur prej njerëzve mijëra vjet më parë, njohja e vërtetë e tyre dhe mundësitë për t'u përdorur në shumë drejtime ka ndodhur vetëm kohët në kohët e vona. Në dhjetëvjeçarët e fundit, asnjë prej shkëmbinjve sedimentare nuk është përdorur në mënyrë kaq të gjerë sa shkëmbinj të argjilorë. Argjilat kanë rëndësi të madhe praktike. Ato përdoren në afro 20 degë të industrisë, si lëndë e parë ose ndihmëse. Argjilat janë përdorur gjerësisht si material ndërtimi, zjarrdurues, në qeramike, për prodhimin e fajancës, Në metalurgji, përdoren argjila zjarrduruese për prodhimin e qerpiçit neutral zjarrdurues. Në industrinë e lëndëve thithëse, përdoren argjila që shkrihen lehtë, që kanë pak MgO dhe SO₃, që së

bashku me gëlqerorët, përdoren për përgatitjen e çimentos. . Përdorimi i tyre kushtëzohet nga vetitë e tyre të shumëllojshme. Këto veti janë në funksion të përbërjes minerale, strukturës granulometrike - kokrrizore, mikro-strukturës, dimensioneve dhe raportit reciprok të komponentëve të veçantë, karakterit të lëndëve organike, përmbajtjes së lëndëve argjilore të kompleksit të kationeve absorbues, pranisë së kripërave të tretshme në ujë, përbërjes kimike etj. përhapja e gjerë në territorin e Bashkise se Tepelene merr një vlerë të veçantë në prodhimin e tullave etj.

Minerali Kripë Guri

Fushat e përdorimit: Kripa e Gurit përdoret gjerësisht në Industrinë Ushqimore, kimike për prodhimin e klorit. Ajo është lëndë e parë për prodhimin e natriumit metalik etj. Në rastin e kripërave të Picarit, rëndësia ekonomike është që ato të shfrytëzohen me tretje , ku duke pasur afër vb fosforite gëlqeror mund të ngrihet një industri e prodhimit të superfosfatit, sodë kaustike Kripa e Gurit përdoret për ushqimin e njerëzve, kafshe,dhe si kripe teknike. Pjesa më e madhe e kripës së Gurit përdoret në industrinë ushqimore (60-65%), ku kërkohu të jete e pastër,pa ere dhe përmbajte e NaCl të jete jo më pak së 98 %. Kripa teknike përdoret kryesisht në industrinë kimike si lende pare për kompozimet e natriumit dhe të klorit. Haliti përdoret në industrinë e konservave, tekstile, të sapunit,ne metalurgji, qeramike,medicine e shume dege të tjera të ekonomisë.

Shkrifërimet

Lumi i Vjosës në rrjedhën e tij të sipërme formon shtratime avuliale të pasura me shkrifërimet të mineraleve të rëndë metalorë të rrallë e të çmuar me një gjatësi respektive 300 m e 500 m dhe gjerësi 40 – 50 m. Në sasi të vogël takohet edhe ari (Au) petëzor , por gjithmonë kokërr vogël. (0,1 – 0,2 mm). Kjo e bën që grumbullimet të jenë kryesisht në pjesët e sipërme të aluvioneve.

INERTET (KARBONATIKE DHE ALUVIALE)

Inertet i kemi grupuar në dy grupe. Inertet karbonatike janë formuar nga përpunimi i gëlqerorëve, ndërsa inertet aluviale janë formuar nga aluvionet e lumenjve.

Inertet aluviale: Vendburimi i Majkoshit, Basenin e Vjosës

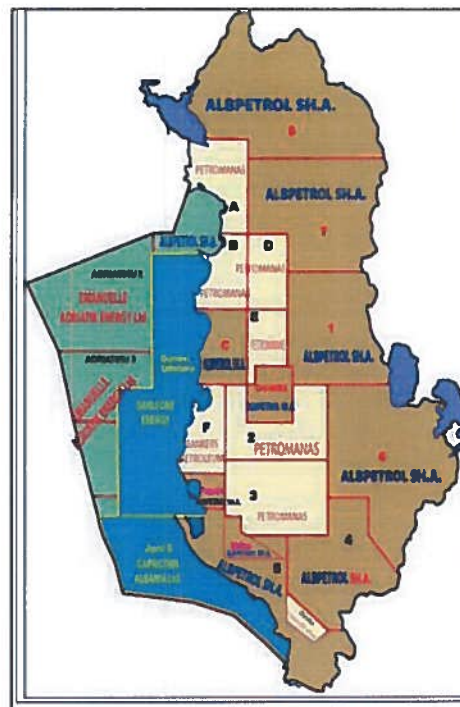

Fig.- Bllloqet e kërkimit në territorin Shqiptar

Perspektiva e naftëgazëmbajtjes

Bashkia Tepelenë si pjesë e territorit Shqiptar bën pjesë në disa blloqe të kërkimit dhe shfrytëzimit të naftës dhe gazit në Shqipëri. Në këtë qark përfshihen, Blloku ‘4’ dhe ‘5’ prone e Albpetrol sh.a, si dhe blloku ‘3’ i cili është eksploruar nga kompania Petromanas.

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

1. Në Bashkinë e Tepelenës janë zbuluar sasi të konsiderueshme gëlqerorësh dekorativë, gëlqerorësh për ndërtim, për prodhimin e inerteve dhe prodhimin e çimentos.
2. Gëlqerorët dekorativë shfrytëzohen aktualisht në disa zona, por në rajon ka vende që të intensifikohet shfrytëzimi i tyre nga investitorë vendas dhe të huaj.
3. Duhet që gradualisht të shfrytëzohen gëlqerorët për prodhimin e inerteve dhe të minimizohet shfrytëzimi zhavorreve të lumit, së shfrytëzimi i tyre prish ekosistemin e lumit dhe favorizon erozionin.
4. Ngritja e një fabrike çimentoje në qark do të kishte leverdi ekonomike.
5. Fosforitet të Kretakut dhe ato të Jurasikut janë të përhapura vetëm në Bashkinë e Tepelenës dhe nuk takohen në qarqe të tjera të Shqipërisë. Shfrytëzimi i fosforiteve të pasura në vb e Gusmarit mund të vazhdojë në nivelet e mëposhtme dhe mund të eksportohet në fazën e parë dhe të ngrihet industria e prodhimit të plehrave fosfatike në një fazë më të vonshme, kur të krijohen kushtet ekonomike.
6. Shfrytëzimi i fosforiteve të pasura në vb e Gusmarit mund të vazhdojë në nivelet e mëposhtme dhe mund të eksportohet në fazën e parë dhe të ngrihet industria e prodhimit të plehrave fosfatike në një fazë më të vonshme, kur të krijohen kushtet ekonomike.
7. Mendojmë që në Bashkinë e Tepelenës duhet të ngrihet një fabrikë tullash. Lënda e parë argjila ekziston dhe ka veti të mira.

8. Që në kohën e zbulimit të kripës së Gurit është dhënë mendimi duke qenë së kemi gipse kripë – Guri, gëlqeror, fosforite mund të ngrihet një industri e prodhimit të superfosfatit, sodë kaustike e nënprodukte të tjera.
9. Punimet gjeologjike të kërkim-zbulimit dhe ato të studim-vlerësimit duhen përqendruar për gjetjen e Gurëve dekorativ, të fosforite, të kripërave qymyreve më cilësi më të mire. ku perspektiva për kërkim-zbulimin e këtyre minerale që u përshkruam më lart është e hapur në këtë qark.

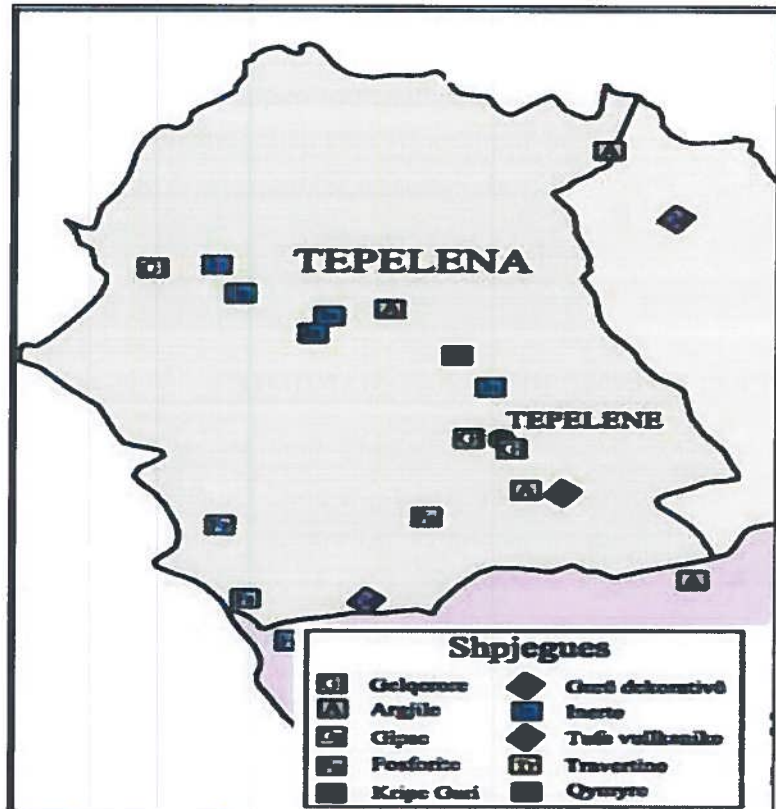

Fig. - Harta e resurseve minerale, Bashkia Tepelenë

4.11 POPULLSIA

Sipas Censurit të vitit 2011, bashkia ka një popullsi prej 8.949 banorësh. Ndërkohë që sipas Regjistrat Civil, kjo bashki numëron 16.371 banorë. Diferenca e madhe ndërmjet këtyre shifrave mund të shpjegohet me lëvizjen migratore, që për këtë zonë ka patur përpjestime mjaft të mëdha, të paflektuar ende në regjistrat e gjendjes civile. Bashkia e re shtrihet në një sipërfaqe prej 431.24 km² me një densitet prej 12.1 banorë/km² (disafish më e ulët se mesatarja në rang vendi, për shkak të sipërfaqes së madhe me zonë malore).

Të dhënat aktuale të vitit 2015 flasin për një numër total prej 16,4 mijë banorësh të regjistruar në gjendjen civile, krahasuar me rreth 20 mijë në vitin 2000. Duket se rënia sistematike e numrit të popullsisë aktualisht është frenuar, si në territorin e ish-komunave, ashtu edhe në qytetin e Tepelenës. Njohja e kësaj dinamike dhe parashikimi për vitet në vijim do të jenë një variabël bazë për planifikimin e ardhshëm strategjik.

Raporti gjinor, sipas të dhënave të censurit të vitit 2011 rezulton të jetë 104,9, pak më i lartë se mesatarja kombëtare prej 100,4, gjë që mund të shpjegohet me fenomenin më të lartë të migrimit tek gjinia femërore

Në Bashkinë e Tepelenës, grupmosha 15 – 64 vjeç përbën 66.9 % të totalit të banorëve, duke qenë thuajse afër mesatares kombëtare (68%), po ashtu si edhe grupmosha e fëmijëve: 19% (mesatarja në rang vendi 20%).

Dinamika e popullsisë: sipas të dhënave demografike të marra nga gjendja civile e Bash- kisë së Tepelenës, popullsia është zvogëluar me gati 16% në periudhën 2000-2015. Gjatë pesë viteve të fundit rënia e popullsisë ka vazhduar gati me të njëjtat ritme. Emigrimi ka qenë kryesisht jashtë shtetit, por edhe drejt qyteteve të tjera të Shqipërisë (Sarandë, Tiranë etj). Kthimi i emigrantëve deri në vitin 2011 ka qenë i papërfillshëm, rreth 400 persona gjithsej, (0.3% e totalit të emigrantëve të kthyer).

Punësimi

Papunësia në Bashkinë e Tepelenës rezulton në nivele të larta: rreth 37%. Shkalla e pap- unësisë për bashkinë paraqitet më e lartë se mesatarja e papunësisë në rang vendi (rreth 30%). Indeksi i papunësisë për të rinjtë (mosha 15-24 vjeç) dhe për femra paraqiten gjithashtu më të larta se mesatarja e vendit. Respektivisht, norma e papunësisë për të rinjtë është 67.3% (mesatarja kombëtare: 52.9%), ndërsa norma e papunësisë për femrat është 41.8% (mesatarja kombëtare 31.4%). Këta tregues flasin për domosdoshmërinë e marrjes së masave urgjente, nëpërmjet projekteve, që synojnë rritjen e numrit të të punësuarve, pa lënë jashtë vëmendjes edhe fuqizimin e orientimin nga tregu i punës të arsimit profesional të mesëm. Për shkak të natyrës mikse të ekonomisë lokale, banorët janë të punësuar në sektorë të ndryshëm si bujqësi, industri dhe shërbime. Struktura e punësimit në këto sektorë paraqitet si më poshtë: në bujqësi janë të punësuar 26% e forcës aktive të punës, në industri rreth 14%, dhe në shërbime 60%. Këta tregues flasin për një strukturë konomike me natyrë urbane, duke u larguar gjithmonë e më tepër nga karakteristikat e dikurshme rurale të zonës.

Mirëqenia ekonomike dhe sociale

Nga shqyrtimi i burimeve të të ardhurave familjare, rezulton se ndihma sociale dhe përf- itimet të ngjashme me të zënë 12% të të ardhurave familjare për popullatën lokale të Te- pelenës. Në një nivel dy herë më të ulët paraqiten remitanat, që përfaqësojnë 6% të të ard- hurave. Ndërkohë, burimi kryesor i të ardhurave familjare janë punësimi dhe vetpunësimi, që së bashku përfaqësojnë më shumë se gjysmën e totalit: 53%, si dhe llojet e ndryshme të pensioneve: gati 30% (kjo e fundit tregon përbërjen e moshuar të popullsisë së zonës).

Të dhënat mbi numrin e familjeve që trajtohen me ndihmë ekonomike janë një tregues indirekt i nivelit të varfërisë në Bashkinë e Tepelenës. Këtë ndihmë e përfitojnë në total rreth 400 familje, nga të cilat 180 në qytetin e Tepelenës. Në raport me numrin total të familjeve, rezulton se në Bashkinë e Tepelenës përfitojnë ndihmë ekonomike rreth 15,2 % e familjeve. Përqindja mbetet thuajse konstante dhe nuk ka patur reduktime të ndjeshme gjatë viteve të fundit.

Sfidat lidhur me skemën e Ndhmës Ekonomike

Një reformë e gjerë e skemave të NE-së dhe PAK-ut po ndodh me mbështetjen e Projektit për Modernizimin e Asistencës Sociale (PMAS) të Bankës Botërore. Lidhur me këtë skemë, Bashkitë do të kenë mundësi të krijojnë databasat e tyre për të gjithë qytetarët që trajtohen në skemën e ndihmës ekonomike dhe sociale. Hapi kryesor është evidentimi i familjeve sidomos në zonat e thella të njëjësive administrative për të pasur një njohje të mirë të regjistrit të familjeve që trajtohen me ndihmë ekonomike në të gjithë bashkinë. Krijimi i kësaj databaza dhe lidhja me shërbimet e tjera sociale mbetet një sfidë dhe një mundësi për të përmirësuar situatën sociale në bashki, punësimin, ri-integrimin social, dhe akses në shërbime të tjera të bashkisë. Kursimet nga ky fond i ndihmës ekonomike do të shërbejnë Bashkisë për investime të tjera në fushën sociale, krijimin e qendrave të shërbimeve sociale të specializuara.

Aftësia e kufizuar

“Pagesa e Aftësisë së Kufizuar” (PAK) është pjesë e programit të Mbrojtjes Sociale dhe shërben për të mbështetur njerëzit me aftësi të kufizuara dhe përmirësuar cilësinë e jetesës. Aktualisht PAK është mekanizmi i vetëm për mbështetjen e tyre, pasi vlerësohen për nivelin e aftësisë së kufizuar nga komisionet mjeksore të caktimit të aftësisë për punë (KMCAP). Shpenzimet për pagesat e aftësisë së kufizuar janë rritur ndjeshëm në vitet e fundit dhe tashmë përbëjnë pjesën kryesore në shpenzimet e Mbrojtjes Sociale. Kjo është shkaktuar nga indeksimi i lartë i përfitimit dhe mbulimi i zgjeruar. Sfidat e mëtejshme të politikës lidhen me vlerësimin e kritereve të aftësisë së kufizuar, rishikimin e masës së pagesave të aftësisë së kufizuar në përputhje me standardet bashkëkohore evropiane dhe riintegrimin e PAK-ut me shërbimet sociale dhe shëndetësore. Bashkia Tepelenë, duhet të planifikojë në të gjitha projektet e saj, si dhe investimet ndërhyrje për personat PAK, duke i siguruar barazi, modiskriminim, aksesueshmëri, autonomi, përfshirje etj.

Në Bashkinë e Tepelenës totali i personave me aftësi të kufizuar përbën 8.8% të totalit të banoreve, gjë që renditet mbi mesataren kombëtare (rreth 6%). Kjo shifër flet për gadishmëri më të ulët për punë dhe aktivitetet të tjera shoqërore, krahasuar me zona të tjera të vendit. Numri i familjeve që kanë kryefamiljare femra në Bashkinë e Tepelenës përfaqëson rreth 15.1% të familjeve, tregues që është pak mbi mesataren e vendit, prej 14.2% dhe dëshmon pjesërisht edhe për ndryshimet në marrdhëniet familjare, të ndodhura gjatë viteve të fundit.

4.11 POPULLSIA

Analiza demografike është baza mbi të cilën mbështeten të gjitha elementet planifikuese të planit të përgjithshëm vendor. Duke pasur parasysh të gjitha zhvillimet demografike, lëvizjet e mëdha migratore të 20-25 viteve të fundit, është shumë e rëndësishme një analizë e thelluar në këtë aspekt.

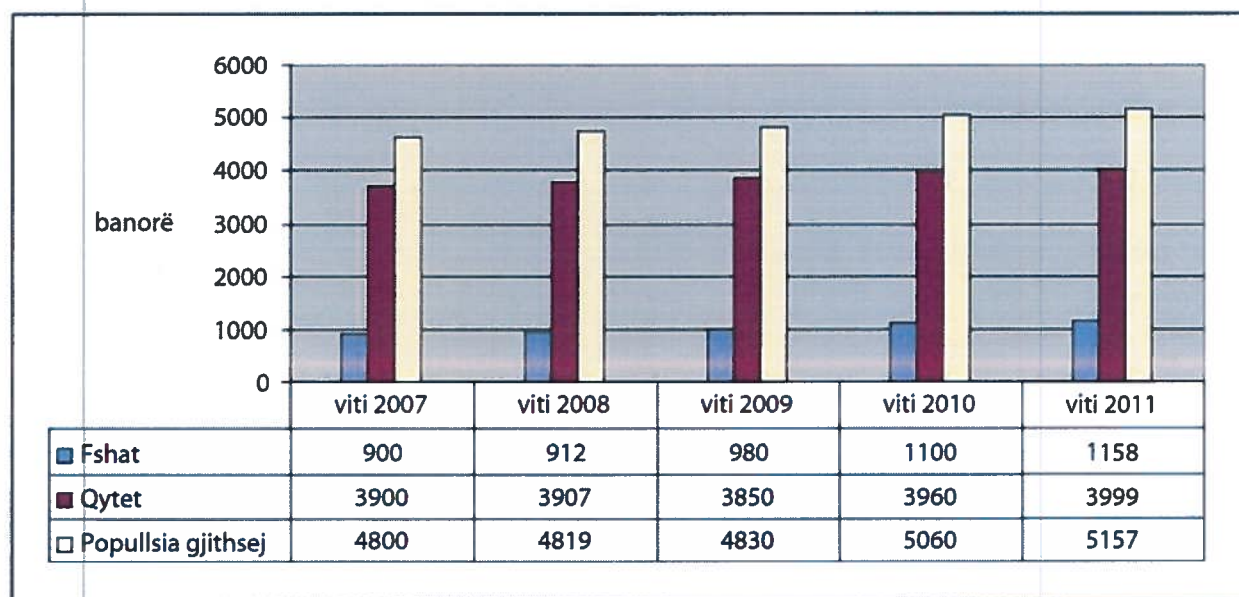
Së pari, duhet theksuar se momentalisht në Shqipëri ka dy lloje burimesh që përdoren në lidhje me shifrat e popullsisë:

1. Të dhënat e popullsisë sipas Gjendjes Civile

2. Të dhënat e popullsisë sipas Censurit të vitit 2011

Kjo bashki shtrihet ne nje siperfaqe prej 540.42 km², me nje densitet prej 21.55 banore/km² sipas Regjistririt Civil dhe 13.70 banore/km² sipas Censurit 2011. Popullsia është rreth 15400 banorë gjithsej, e ndarë sipas nënjësive vendore si vijon: nënjësia Fushë-Arrëz ka rreth 1200 familje me 4700 banorë, Qafë Mali rreth 730 familje me 3200 banorë, Blerim ka 270 familje me 2100 banorë, Fierzë ka 658 familje me 2300 banorë dhe 25 nënjësia Iballë ka 710 familje me 3100 banorë. Afro 26% e popullsisë (rreth 4000 banorë) jetojnë në qytet ndërsa pjesa më e madhe prej afro 74% jeton në fshat.

Tab - 11 Analiza demografike e popullsisë

Mjedisi Socio-Ekonomik

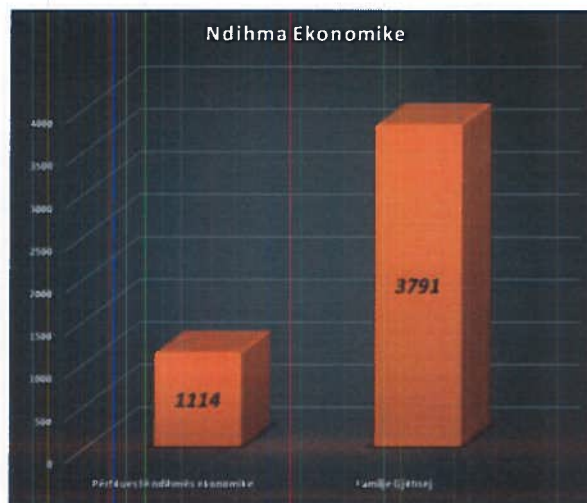
Mbrojtja shoqërore dhe varfëria

Ndihma Ekonomike përbën një nga programet e Mbrojtjes Sociale, që jepet në formën e një pagese mujore në para për familjet dhe individët që kanë më shumë nevojë për mbështetje nga shteti. Po sipas të dhënave që ka bashkia, aktualisht, rezulton se përftojnë ndihmë ekonomike 1114 familje nga 3791 familje që ka gjithsej bashkia, ose 30% e tyre. Niveli i ndihmës ekonomike është relativisht i ulët dhe mesatarisht shkon tek 2800-3000 Lekë/muaj. Ndërsa pagesën e paaftësisë e përftojnë 379 individë. Me pagesë papunësi trajtohen aktualisht 380 persona që kanë mbetur papunë në vitin 2015 si rezultat i shkurtimeve për shkak të reformave apo situatës ekonomiko-financiare të kompanive.

Sfidat lidhur me skemën e Ndhmës Ekonomike

Një reformë e gjerë e skemave të NE-së dhe PAK-ut po ndodh me mbështetjen e Projektit për Modernizimin e Asistencës Sociale (PMAS) të Bankës Botërore. Lidhur me këtë skemë, Bashkitë do të kenë mundësi të krijojnë databasat e tyre për të gjithë qytetarët që trajtohen në skemën e ndihmës ekonomike dhe sociale. Hapi kryesor është evidentimi i familjeve sidomos në zonat e thella të njëjësive administrative për të pasur një njohje të mirë të regjistrit të familjeve që trajtohen me ndihmë ekonomike në të gjithë bashkinë. Krijimi i kësaj databaza dhe lidhja me shërbimet e tjera sociale mbetet një sfidë dhe një mundësi për të përmirësuar situatën sociale në bashki, punësimin, ri-integrimin social, dhe akses në shërbime të tjera të bashkisë. Kursimet nga ky fond i ndihmës ekonomike do të shërbejnë Bashkisë për investime të tjera në fushën sociale, krijimin e qendrave të shërbimeve sociale të specializuara.

Tab. – 12 Ndhma ekonomike

Aftësia e kufizuar

“Pagesa e Aftësisë së Kufizuar” (PAK) është pjesë e programit të Mbrojtjes Sociale dhe shërben për të mbështetur njerëzit me aftësi të kufizuara dhe përmirësuar cilësinë e jetesës. Aktualisht PAK është mekanizmi i vetëm për mbështetjen e tyre, pasi vlerësohen për nivelin e aftësisë së kufizuar nga komisionet mjeksore të caktimit të aftësisë për punë (KMCAP). Shpenzimet për pagesat e aftësisë së kufizuar janë rritur ndjeshëm në vitet e fundit dhe tashmë përbëjnë pjesën kryesore në shpenzimet e Mbrojtjes Sociale. Kjo është shkaktuar nga indeksimi i lartë i përfitimit dhe mbulimi i zgjeruar. Sfidat e mëtejshme të politikës lidhen me vlerësimin e kriterëve të aftësisë së kufizuar, rishikimin e masës së pagesave të aftësisë së kufizuar në përputhje me standardet bashkëkohore evropiane dhe riintegrimin e PAK-ut me shërbimet sociale dhe shëndetësore. Bashkia Fushë Arrëz, duhet të planifikojë në të gjitha projektet e saj, si dhe investimet ndërhyrje për personat PAK, duke i siguruar barazi, modiskriminim, aksesueshmëri, autonomi, përfshirje etj.

Shërbimet e Kujdesit Shoqëror

Aktualisht ka mangësi në mbulimin e të gjithë nevojave për shërbime të grupeve vulnerabël në nivel kombëtar. Shërbimet të kujdesit shoqëror të specializuara janë siguruar nga organizatat jofitimprurëse e financuara në baza vullnetare ose nga partnerët. Shërbimet mund të gjenden kryesisht në zonat e mëdha urbane dhe shumë pak në zonat rurale. Ndryshe nga skemat e pagesave të NE dhe PAK, sfida këtu është ngritja e një sistemi shërbimesh të përkujdesit shoqëror që të mund mbulojë më gjerë nevojat e grupeve në nevojë për shërbime shoqërore të integruara dhe efikase. Sfidat e mëtejshme e Bashkisë mbetet njohja

e nevojave për shërbime specifike, të organizuara në qendra ofrimi shërbimesh, si në qytet dhe ne zona rurale si dhe plotësimi i tyre, duke ofruar dhe donacione të ndryshme për ti ofruar këto shërbime, ose bashkëpunime me shoqata te specializuara duke ju ofruar asete ne perdorim.

4.12 ANALIZA SWOT

Analiza e pikave të forta e të dobta, si dhe e mundësive dhe kërcënimeve

Analiza SWOT është një analizë arsyetimësh të kontekstit territorial, mbi të cilin realizohet një program ndërhyrjesh. Qëllimi i analizës është përkufizimi i mundësive të zhvillimit të një territori apo të një fushe, që vijnë nga vlerësimi i pikave të forta dhe nga kufizimi atyre të dobëta, duke shfrytëzuar mundësitë dhe duke paraprirë kërcënimeve të mundshme.

PIKAT E FORTA

Pasurite Natyrore - Bashkia Tepelenë identifikohet si një nga territoret më të pasura me monumente të natyres ne Rajonin e Gjirokastrës. Konkretisht, në të gjithë territorin e Bashkisë Tepelenë identifikohen 18 monumente të natyres, falë kjo relievit karakteristik si dhe pozicionit gjeografik.

Atraksione kulturore - në territorin e Bashkisë Tepelenë identifikohen 6 kala antike mesjetare si dhe 3 ura te klasifikuara monument kulture, karakteristike për nga historia dhe arkitektura e tyre. Keto pasuri te rëndesishme ofrojne mundesi per zhvillimin dhe mbeshtetjen e turizmit kulturor ne Tepelene, si nje komponent I rëndesishem I zhvillimit potencial ekonomik te zones.

Burime Natyrore – ku mund të permenden depozitimet e gurëve dekorativë, gurë për industrinë e ndertimit, si mundesi per zhvillimin ekonomik

Klime e favorshme – nga vleresimi I karakteristikave klimatike, territori I Baashkise Tepelene ofron nje klime te pershtatshme per akomodimin e funksioneve te banimit, zhvillimit ekonomik si dhe aktiviteteve turistike, kulturore apo sportive

Pasuri të konsiderueshme ujore - përmes territorit të Bashkisë Tepelenë rrjedh lumi i Vjosës së bashku me dy degëzimet e tij kryesore, lumi i Drinosit, lumi i Bëncës, si dhe gjarpërojnë dhe shumë përrenj të tjerë të përhershëm e sezonale

Sipërfaqe të konsiderueshme tokë kullotë – ekzistenca e masivit malor te Gribes, Kendrevices, si dhe maleve te Golikut apo Shendellise ofrojne hapësira te konsiderueshme kullimore, te cilat, nepermjet nje plani menaxhimi dhe administrimi te kujdesshem, mbeshtetin zhvillimin e nje ekonomie te fuqishme blegtorale.

Tradita blegtorale – pasurite natyrore kullimore te Tepelenes kane krijuar gjate brezave nje tradite te konsoliduar pastorale, te trashëguar nder vite. Kjo vlere dhe pasuri duhet te shfrytezohet sa me mire, duke kontribuar ne kete menyre zhvillimin ekonomik te zones, ne mbeshtetje te ekonomise se produkteve blegtorale si dhe te turizimit natyror dhe ta

DOBËSITË

Tkurrja demografike – (largimi i popullsisë, braktisja e fshatrave). Duke ju referuar Planit të Përgjithshëm Kombëtar PPK, Bashkia Tepelenë është nën nivelin minimal demografik të bashkive të klasifikuara si

terciare. Kjo perben edhe nje nga sfidat me te medha ne kete njesi vendore, e cila duhet domosdoshmerisht te permbyset kete trend negativ demografik.

Aktiviteti i ulët bujqësor – e ndikuar kryesisht nga turrja demografike dhe braktisja e fshatrave, nje pjese e mire e territoreve bujqesore nuk kultivohen, ose kultivohen nen kapacitetin e tyre ekzistues.

Dëmtimi i pasurive natyrore – (djegia dhe shpyllezimi) dhe mungesa e iniciativave për ripërteritjen dhe rivitalizimin e zonave të dëmtuara. Fatkeqesisht, Bashkia Tepelene ka mundesi mjaft te kufizuara per kontrollin e sistemeve natyrore, sidomos ne zonat periferike te saj. Eshte esenciale qe te kapercehet kjo sfide, duke marre ne konsiderate

vlerat dhe potencialin qe ka sistemi natyror per zhvillimin e degeve te ndryshme te ekonomise vendore.

Rrjeti infrastrukturor në zonat periferike – Me gjithë investimet e viteve të fundit, akoma një pjesë e mire e zonave periferike të Bashkisë Tepelene kanë mungesa të theksuara të rrjeteve të infrastruktures, duke permendur ketu furnizimin me uje dhe kanalizimet.

Shtirirja e kufizuar e sherbimeve publike – ketu mund te permendim ne menyre specifike problematikat me sherbimin shendetesor si dhe me grumbullimin dhe evakuimin e mbeturinave urbane. mungon ose ka mangësi në zonat periferike

MUNDËSITË

Zhvillimi i turizmit kulturor – nëpërmjet hartimit të një plani investimi të detajuar si dhe marrjen e masave konkrete për të përkrahur rivitalizimin dhe shfrytëzimin e monumenteve të kultures, duke ndihmuar keshtu ne gjenerimin e aktiviteteve si dhe te ardhurave financiare per Bashkine Tepelene si dhe per te gjitha aktoret e interesuar;

Zhvillimi i turizmit te aventures dhe hiking – i favorizuar nga relievi i thyer, paisazhet tërheqëse si dhe karakteristikat e veçanta natyrore, ky sektor relativisht i ri perballet me mundesi te mira zhvillimi si dhe burim të ardhurash për Bashkinë Tepelene. Gjithsesi, ketu duhet marre ne konsiderate mungesa e eksperiences se operatoreve vendore ne kete lloj akviteti turistik.

Zhvillimi i ekonomise blegtorale – e favorizuar nga sipërfaqe të konsiderueshme tokë kullotë si dhe nga traditat historike të zones, blegtoria dhe degët e saj përbëjnë shtyllen ekonomike kryesore te Bashkisë Tepelene

Zhvillimi i agroturizmit – identifikohet si një nga mundësitë më të favorshme për rivitalizimin dhe zhvillimin social-ekonomik të zonave rurale periferike të Bashkisë Tepelene, duke kombinuar potencialet turistike me burimet natyrore.

Krijimi i korridoreve panoramike natyrore pergjate lumenjve Drinos, Vjosë dhe Bënçë, - te konceptuar per te akomoduar normativat bashkekohore mjedisore si dhe të përshtatur për kembesoret, biçikletat, si dhe duke akomoduar stacione të dedikuara pushimi për udhëtarët;

RREZIQET

Braktisja e vendbanimeve – nëse nuk ndryshon trendi aktual I largimit të popullsisë, Bashkia Tepelene do te perballlet me rënie te konsiderueshme te aktiviteteve social- ekonomike. Nje skenar I tille do te shoqerohet me veshtiresi nga ana e autoriteteve vendore per te gjeneruar te ardhurat e nevojshme per realizimin e investimeve, ofrimin e e shërbimeve baze për një jetesë sa më cilësore per banoret.

Demtimi i pyjeve si pasoje e shpyllezimit pa kriter nga dora e njeriut – mungesa e kontrollit efficient ndaj prerjes se pyjeve apo djegia e tyre do te demtonte potencialin per zhvillimin e turizmit te aventures si dhe te ekonomive pyjore ne territorin e Bashkise. **Dëmtimi i shtrateve të lumenjve** – Vjosa, Drinosi dhe Bença jane tre elementet thelbesore te Sistemit Ujor ne Bashkine Tepelene, dhe potencialet kryesore te turizmit natyror dhe t aventures ne kete Njesi Vendore. Demtimi i shtreterve te tyre, do te ndikonte negativisht ne potencialin real qe keto korridore lumore disponojne.

Ndotja e trupave lumore nga mbeturinat dhe nga shkarkimi i ujerave te zeza – mungesa e sherbimeve te konsoliduara te grumbullimit te mbetjeve, mungesa e nje landfilli teknologjik si dhe e impianteve te pastrimit te ujerave te zeza do te demtoje negativisht potencialin natyror turistik, jo vetem te trupave ujore, por edhe te korridoreve panoramike qe pershkojne keto trupa ujore.

4.13 PROJEKTET PILOTE

Projektet test janë propozuar me qëllim që të testojnë veçori të caktuara të zhvillimit nga prioritetet e bashkisë. Zhvillimi i tyre pritet të promovojë mënyrën e re të drejtimeve prioritare që do të marri bashkia, si nga pikëpamja investimit ashtu edhe nga pikëpamja e funksionalitetit. Bazuar tek vizioni si dhe tek objektivat strategjike më poshtë listojmë nëpërmjet skedave teknike projektet që propozohen në bashkinë Fushë Arrëz si projekte pilot zhvillimi dhe politikat për zhvillimin e tyre.

Hartimi i Projekteve të Detajuara Vendore për zonën veriore të Tepelenës

Krijimi dhe miratimi i instrumenteve te nevojshem planifikues per zhvillimin e hapesirave fushore ne veri te qytetit te Tepelenes, në të cilen identifikohen ndarjet e reja hapësinore, perdorimet e tokes, treguesit urbanistike si dhe shperndarja e rrjeteve te reja te infrastruktures plotesuese. Keto PDV do te miratohen ne nivel vendor, duke respektuar kufijte dhe treguesit urbane te percaktuar per Njesite Strukturore te PPV si dhe ne Rregulloren e Planit. Nëpërmjet ketyre Planeve te reja, Bashkia Tepelene do te kete mundesi te orientoje dhe te mbikqyre proceset e hartimit dhe te zbatimit te projekteve teknike qe kane te bejne me hapjen e hapesirave te reja rrugore si dhe me instalimin e te gjitha rrjeteve te infrastrukturave si furnizimi me uje, kanalizimet si dhe furnizimi me energji elektrike. Po ashtu, PDV'te e detajuara do të percaktojnë shpërndarjen e hapësirave publike ne zonen ne fjale, duke respektuar treguesit për hapesire të gjelber, kalime kembesoresh dhe hapesira parkimi. Po ashtu, zbatimi i ketij projekti do te orientoje te gjithe subjektet private te interesuara per llojin e zhvillimeve te mundshme ne zone, treguesit urbanistike te lejuar si dhe kufizimet. Me miratimin e ketyre Planeve, subjektet do te kene mundesi qe te aplikojne per lejet perkatese te zhvillimit dhe të ndertimit.

Fig. – Harta e projektit

Ndertimi dhe konsolidimi i rrjeteve të infrastruktures fizike (rruge, ujesjelles-kanalizime si dhe furnizim me energji) ne zonën veriore të qytetit te Tepelenes.

Nepermjet ketij projekti do te mundesohet krijimi i hapësirave te reja te komunikimit, hapësirave publike, parkimit si dhe te gjitha lehtësirave te tjera ne zonen ne propozim. Nje investim i tille pritet te stimuloje investitorët private, banorë te qytetit te Tepelens apo te zonave periferike qe te ndermarrin projekte zhvillimi, sipas llojit te perdorimeve te tokes te specifikuara ne Planin e Pergjithshem Vendor. Në këtë mënyrë, zona do te kthehet ne nje pol te rendesishem urban, ekonomik dhe infrastrukturor per qytetin por edhe per te gjithe Bashkinë Tepelene

Projektimi, ndërtimi dhe venia ne shfrytezim i strukturave të magazinimit dhe përpunimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale te Bashkise Tepelenë

Nje projekt i tille synon ne gjallerimin e jetes ekonomike dhe permiresimin e nivelit te punesimit ne kete Njese Vendore. Ekzistenca e nje infrastrukture te konsoliduar, e cila eshte e afte te grumbulloje dhe te perpusoje produktin blegtoral te Tepelenes, do te sherbeje si nje stimul I konsiderueshem per popullsine rurale per zhvillimin e blegtorise. Nga ana tjeter, ky interes potencial do te sherbeje si motivim per popullsine rurale qe te mos braktise vendbanimet periferike, nje problem ky mjaft evident per Bashkine Tepelene.

Fig. – Harta e projektit

Ndërtimi i thertores se re të Tepelenës

Ashtu si edhe projekti per ndertimin e strukturave per grumbullimin dhe perpunimin e produkteve blegtorale, edhe ky projekt synon ne gjallerimin e jetes ekonomike dhe permiresimin e nivelit te punesimit ne Bashkine Tepelene. Ndertimi I kesaj strukture do te lehtesoje blegtoret e zones, duke ofruar nje hapshire thertore te dedikuar per bagetine, brenda standarteve dhe kritereve ligjore per higjienen dhe mjedisin. Gjithashtu, zbatimi I nje projekti te tille eshte ne favor te konsumatorit te mishit ne Tepelene por edhe me gjere ne nivel rajonal apo kombetar, duke garantuar produkt te kontrolluar dhe te sigurt per konsum. Ne perfundim, konsolidimi i proceseve te prodhimit te mishit te garantuar per konsum, do te mbeshtese potencialisht edhe zhvillimin e aktiviteteve te tjera sekondare qe lidhen me perpunimin e mishit, sallameve, proshutes, etj. Po ashtu, projekti do te rrise nivelin e punesimit per banoret e zones se Tepelenes, si dhe do te gjeneroje te ardhura per Bashkine.

Fig. – Harta e projektit

Zhvillimi I tre fermave blegorale pilot ne territoret midis fshatrave Progonat dhe Nivicë (Kurvelesh), Dhëmblan dhe Sinanaj (Lopës), Dukaj – Turan (Qender)

Ne kuader te tradites blegtorale te zonave rurale te Bashkise Tepelene si dhe hapesirave te gjera kullosora, projekti ka per qellim krijimin e strukturave te mbareshtimit te blegtorise, ne funksion te rritjes se prodhimit te pergjithshem. Keto struktura do te kombinojne kullotjen ne natyre si dhe akomodimin e bagetise ne stalla te miremenaxhuara. Nje cikël i tille eshte provuar te jete me rentabilitet afatgjate, per shkak te krijimit te kushteve te pershtatshme per bagetine edhe ne stinen e dimrit, duke garantuar keshtu rritjen e numrit te bagetise, ofrimin e shërbimeve cilësore veterinare si dhe permiresimin e cilesise se produkteve te prodhuara. Projekti I propozuar lidhet ne menyre racionale me projektet strategjike te propozuara per ndertimin e strukturave te perpunimit te produkteve blegtorale si dhe te thertores se re te Tepelenes. Pra, nepermjet ketij projekti mundesohet potencialisht rritja e numrit te krereve te bagetise dhe si rrjedhim, rritja e produkteve blegtorale per perpunim dhe tregetim.

Projekti gjithashtu ndihmon ne ruajtjen dhe mire-menaxhimin e territoreve te kullotave dhe te pyjeve te zonave te propozuar, duke stimuluar rritjen e prodhimit te lendes se pare foragjere nga ana e fermereve te zonave, si dhe duke eliminuar kulloten e pakontrolluar edhe ne territoret te cilat jane destinuar te ri-pylyzohen. Konkretisht, tradita aktuale e kullotes, shpeshhere e pakontrolluar, ka efekte negative ne territoret natyrore pasi pengon ripërteritjen natyrale te vegjetacionit, dhe sidomos te pyjeve. Dhe pikerisht keto te fundit identifkohen si potencial i rendesishem per zhvillimin e ardhshem te turizmit natyror dhe te aventures ne Bashkine Tepelene. Ne perfundim, projekti I propozuar ka rendesi te konsiderueshme ne krijimin e vendeve te punes per banoret e zonave, duke pasur keshtu nje efekt frenues kunder migrimit te popullsise rurale.

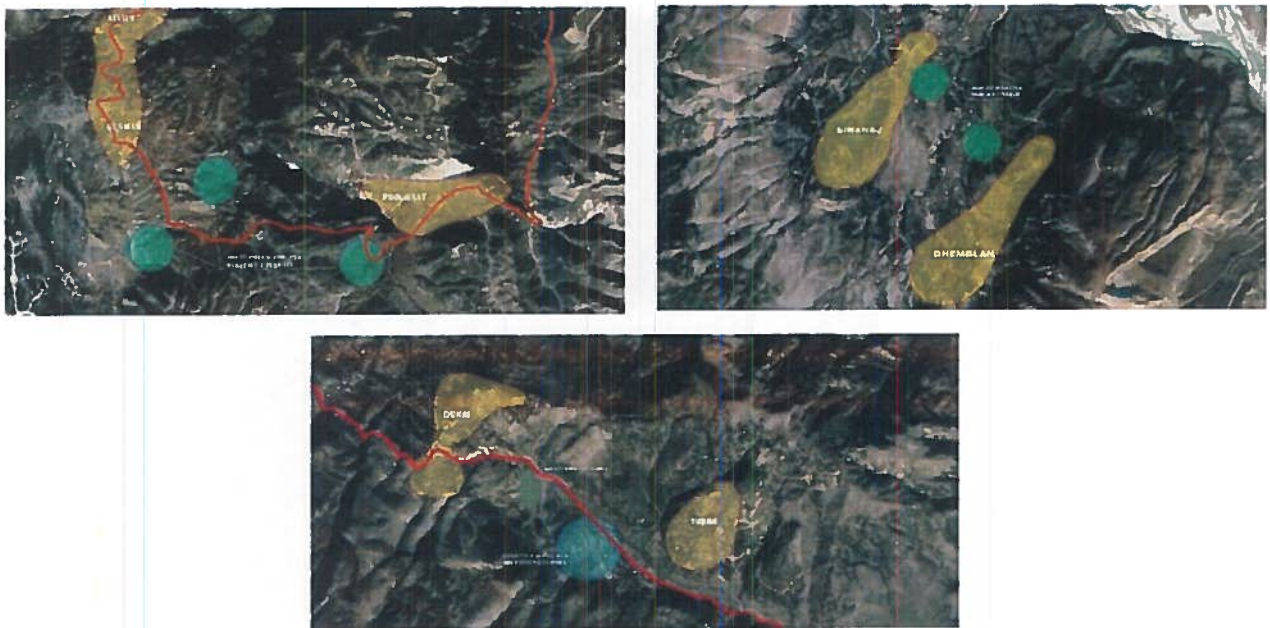

Fig. – Hartat e projektit

Ndertimi dhe venia ne shfrytezim i vaskave te kultivimit të peshkut të ujerave të ëmbla (troftës) përgjatë brezit të lumit Drinos

Zhvillimi I strukturave te mbareshtimit artificial te troftes ne territorin e Tepelenes, duke krijuar keshtu nje produkt te ri dhe cilesor, te afte per tu tregetuar ne tregun e brendshem dhe rajonal. Transformimin gradual te ketyre strukturave ne pika interesante te itinerareve turistike ne Tepelene, me mundësi potenciale per zhvillimin edhe te strukturave te reja te sherbimit restaurant ne perspektive. Gjithashtu, projekti i propozuar ka rendesi te konsiderueshme ne krijimin e vendeve te punes per banoret e fshatrave te Leklit, Hormoves apo Luzatit, duke pasur keshtu nje efekt frenues kunder migrimit te popullsise rurale.

Fig. – Harta e projektit

Hartimi i planit të restaurimit dhe menaxhimit të kalasë së Tepelenës

Kalaja e Tepelenës përben elementin ngjizës historik të gjithë strukturës urbane dhe sociale të territoreve të banuara në këtë Bashki. E favorizuar edhe nga pozicioni dominues në qendër të qytetit dhe pranë rrugës kryesore interurbane, ky monument historik evidentohet si elementi urban më me rëndësi dhe me ndikim të padiskutueshëm në ecurinë afatgjatë të jetës ekonomike dhe sociale të Tepelenës. Projekti synon të finalizojë instrumentin shkencor dhe teknik, i cili do të orientojë me pas të gjitha projektet e nderhyrjeve restauruese dhe rehabilituese në këto struktura historike. E përballur me një numër të madh të ndertimeve urbane në brendësi të saj në dy dekadat e fundit, monumenti ka nevojë urgjente për nderhyrje të brendshme, në funksion të evidentimit dhe nxjerrjes në pah të vlerave historike dhe kulturore. Plani I propozuar do të adresojë të gjitha problematikat e kalasë duke ofruar zgjidhje mbi kontekstin e ri të krijuar me ligjin e trashëgimisë. Plani i ri i menaxhimit do të ofrojë udhëzime dhe politika, bazuar në praktikën më të mirë për menaxhimin e integruar të vlerave kulturore dhe natyrore; të bëjë propozime për mundësitë e zhvillimit ekonomik në kala dhe përreth tij (zona tampon) duke përfshirë aktivitetet e turizmit dhe kohës së lirë; të propozojë një strukturë menaxhimi për funksionimin e sitit dhe të rrisë kapacitetet e stafit përgjegjës për mirëmbajtjen. Plani i menaxhimit i propozuar si një nga rezultatet e këtij projekt synon të zhvillojë, përveç programeve nderhyrje restauratore, edhe një metodologji për gjenerimin e të ardhurave nga shfrytëzimi i qendrueshëm i monumentit si një destinacion historik.

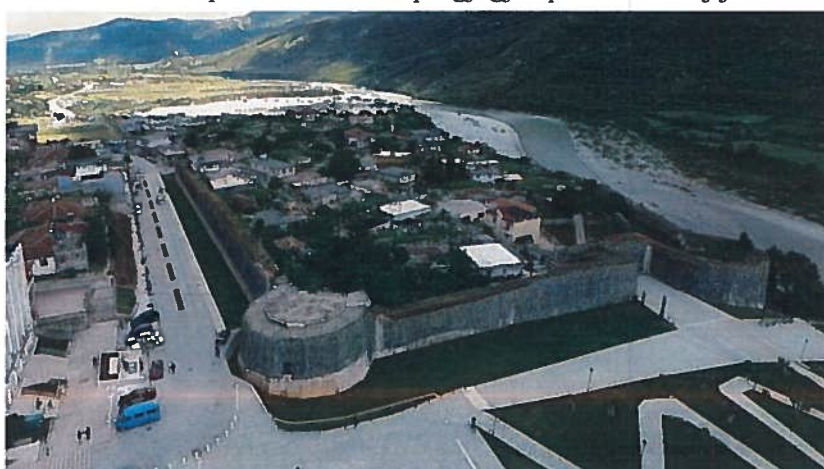

Fig. – Pamja të kalasë së Tepelenës

Rikonstruksioni dhe Rikualifikimi i plote i Muzeut Historik te Tepelenes

Projekti synon te rinovoje te gjithe parametrat teknike te strukture ekzistuese te muzeut, nepermjet perdorimit te teknologjise dhe komponenteve bashkekohore. Synohet permiresimi fizik i hapësirave te brendshme te ekzpozimit, hapësirave te sherbimit, permiresimi i regjimit termik nepermjet aplikimit te shtresave izoluese, meremetimi apo zevendesimi i detajeve te demtuara, etj. Ne aspektin funksional muzeal, projekti do te rivleresoje skemen e organizimit te ekspozitoreve si dhe pozicionin e vendosjes se objekteve muzeale, duke marre parasysh krijimin e hapësirave per objekte te reja qe mund ti shtohen muzeut. Ne funksion te programit te ri te muzealizimit do te rikonceptohet edhe skema e ndriçimit te brendshem, nje element thelbesor ne projektimin e strukturave muzeale. Nje tjetër element qe duhet trajtuar eshte krijimi I infrastrukture se levizjes edhe per personat me aftesi te kufizuar, tashme nje kriter ligjor ne projektimin e objekteve publike. Pervec promovimit te kultures dhe trashegimise se zones se Tepelenes, projekti synon te rrise numrin e vizitoreve vendas apo te huaj, duke ndikuar ne rritjen e te ardhurave per Bashkine

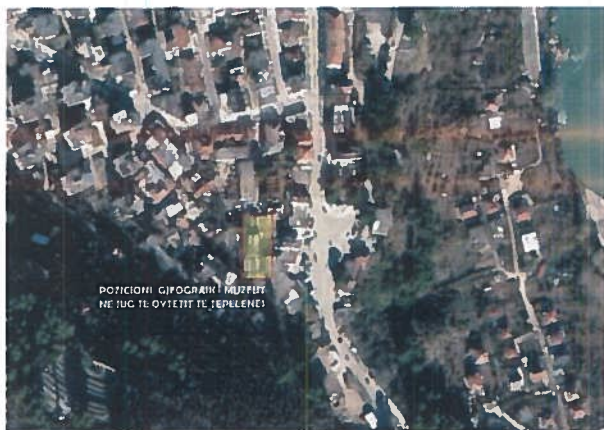

Fig. – Pamje satelitore (1) dhe pamje ballore (2) e muzeut të Tiranës

Rikonstruksioni dhe rikualifikimi i qëndres se fshatit Progonat

Projekti ka per qellim qe te permiresoje hapësirat publike qe perkojne me qendren e fshatit Progonat, nepermjet rikonceptimit te plote te elementeve perberes te hapësire, detajeve te dekorit urban, ndriçimit si dhe duke shtuar elemente argetues per grup moshë te ndryshme. I pozicionuar ne qender te Krahines se Kurveleshit, fshati Progonat ka nje rol kyç per sa i perket zbatimit me sukses te orientimit strategjik per konsolidimin e krahines si zone me perparesi turizmin malor dhe ate te aventures. Ne kete kontest, projekti I propozuar ka nje rendesi strategjike, pasi nepermjet tij synohet te permiresohet imazhi urban si dhe te stimulohen aktivitetet sociale dhe ekonomike te fshatit. Pra, koncepti eshte menduar te funksionojë ne zinxhir, ku me permiresimin e imazhit te qendres si dhe te parametrave funksionale urbane, përftohet nje hapësire me e jetueshme, me sociale dhe me vlera turistike, duke rritur ne kete menyre interesin e banoreve per investime ne sherbime. Me

perfundimin e rruges Bençe Nivice pritet nje rritje e fluksit te vizitoreve ne fshatrat e kesaj zone, keshtu qe qendra e Progonatit do te duhet te transformohet potencialisht ne nje stacion te rendesishem turistik, te pajisur me hapesirat e nevojshme si dhe sherbimet kryesore. Projekti propozohet te ndjeke metodologjine e perdorur edhe ne qendren e fshatit Nivice, teresisht te rikonstruktuar ne kuader te Programit “Akademia 100 Fshatrat”.

Projektim dhe zhvillim i itinerareve vertikale te Kurveleshit

Fig. – Harta e projektit

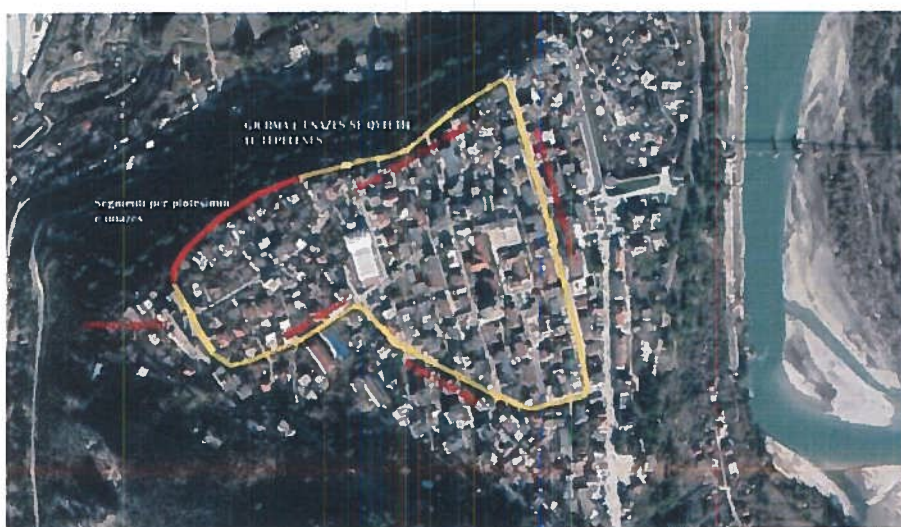
Projekti ka per qellim identifikimin, projektimin dhe ndertimin e monopateve te mundshme per levizjen e kembesoreve qe duan te vizitojne kanionet e krahinës se Kurveleshit. Per shkak te relievit teper te thyer, keto kanione jane te aksesueshme me shume veshtiresi, dhe shpeshhere me rrezikshmeri per levizjen e udhetareve, duke bere qe ky destinacion i rendesishem turistik i krahines te mos vizitohet rregullsiht nga ata pak vizitore qe udhetojne ne krahine. Kanionet perbejne elementi me potencial me te rendesishem turistik te Kurveleshit, dhe per kete arsye, projekti i propozuar ka nje rendesi shume te madhe per strategjine afatgjate te zhvillimit te turizmit natyror dhe ate aventures ne kete zone. Eshte thelbesore ne kete rast ruajtja ne maksimum te elementeve peisazhistike si dhe reduktimi i nderhyrjes fizike ne shpatet malore apo ne vegjetacionin ekzistues.

Fig. – Harta e projektit

Zgjatimi në veri i rrugës Elmaz Teme Bilbili dhe bashkimi i saj me rrugën Tafil Buzi

Projekti ka për qëllim konsolidimin e një “unaze” të brendshme që qarkon bërthamen e banuar të qytetit të Tepelenes. Kjo unazë përbehet prej aksit të rrugës “Batalioni Baba Abaz”, rrugës “Tafil Buzi”, segmentit të rrugës “Shullaz” që shkon deri në spitalin si dhe rrugës në veri të qytetit “Elmaz Teme Bilbili”. Nderhyrja do të konsistojë kryesisht në zgjatimin e rrugës “Elmaz Teme Bilbili”, e cila do të vazhdojë sipër, me drejtim perëndimor, duke u bashkuar kështu me rrugën “Shullaz” që kalon para spitalit. Projekti mundëson një qarkullim më të mirë në pjesën perëndimore të qytetit të Tepelenes, duke përmirësuar kështu mundësitë për strukturimin e hapësirës urbane në periferinë veri-perëndimor të qytetit, e cila paraqitet në formën e një ballkoni natyror me pamje nga fusha poshtë qytetit si dhe nga perroi i Turanit.

Rikonstrukcioni i rrugeve lidhese te fshatrave ne perendim te Golikut

Projekti synon te rikonstruktoje akset ekzistuese rrugore te tre fshatrave te pozicionuar ne shpatin perendimor te malit te Golikut. Ne total propozohet ristrukturimi i 9.1 km segmente rrugore, te ndara si me poshte:

- segmenti lidhes i fshatit Koder - 1.3 km
- segmenti lidhes i fshatit Lekël – 3.4 km
- segmenti lidhes i fshatit Hormove – 4.4 km

Aktualisht keto segmente rrugore kane nje gjeresi qe luhetet nga 3.5 deri ne 5 m e cila duhet te sistemohet ne gjithe gjatesine e tyre. Segmentet e fshatrave Koder dhe Lekel jane te pasfaltuar, keshtu qe nevojitet ndertimi i plote i tyre sipas parametrave teknike te ndertimit te rrugeve. Duke iu referuar kategorizimit te rrugeve sipas Kodit Rrugor, do te te tre segmentet rrugore kategorizohen si Rruge Interurbane Dytesore C3, me nje karrexhate, me dy korsi me gjeresi 3 metra secila si dhe me bankina 0.75 metra ne te dy anet. Ne pika te veçanta duhet te percaktohen vende per shkembim mjetesh. Projekti do të hartohet në përputhje me të gjitha normat dhe standartet për projektim që parashikon legjislacioni në fuqi per projektimin dhe ndertimin e rrugeve. Ky projekt ka nje rendësi te konsiderueshme pasi synon te jape stimulin kryesor te rivitalizimit social ekonomik te jetes komunitare te tre fshatrave te perzgjedhur.

Fig. – Harta e projektit

Ndertimi i ures se re te Dragotit

Ura e Dragotit eshe ndërtuar në vitin 1936 nga një kompani italiane nga Genoa, Itali. Aktualisht, eshte ura e vetme qe lidh Rajonin Jug-Perendimor me ate Jug-Lindor. Mbi te kalojne çdo dite nje numer i konsiderueshme mjetesh te tonazheve te ndryshem, ku problem mbeten kamionet e rende te ngarkuar me gure qe vijne nga zona e Permetit. Ka nje gjatesi rreth 105 metra dhe gjeresi te profilit terthor prej 7 metrash. Sipas kushteve teknike te ures, mbi te duhet te kalojne ngarkesa jo me te medha se 24 ton, nderkohe qe raportohet se uren e pershkojne rregullisht kamione me peshe deri ne 60 ton. Ne kontestin e Bashkise Tepelene, ura mundeson komunikimin e automjeteve dhe pasagjereve qe vijne ne qytet nga fshatrat Mezghoran, Luadh, Peshtan, Dragot dhe Beçisht. Per kete arsye, projekti i propozuar synon qe te garantoje komunikimin e vazhdueshem dhe afatgjate te ketyre fshatrave me qendren e Bashkise.

Po ashtu, ndertimi i ures se re do te garantoje sigurine dhe vazhdueshmerine e shkembimeve ekonomike midis Bashkise Tepelene dhe Bashkive Kelcyre, Permet po ashtu edhe Erseke. Duhet marre ne konsiderate fakti qe ndertimi i kesaj ure konceptohet si nje nderhyrje strategjike ne nivel rajonal apo dhe kombetar, pa u kufizuar vetëm ne profilin e Strategjise se Bashkise Tepelene.

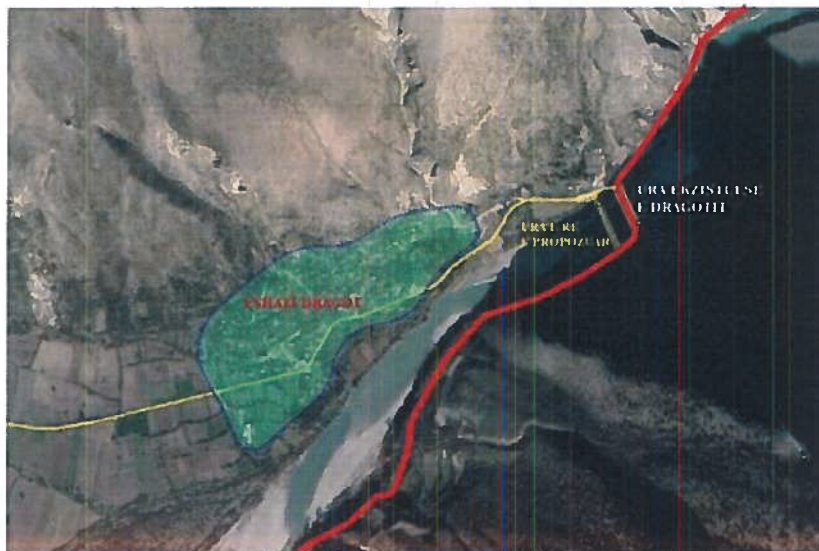

Fig. – Harta e projektit

Rikonstruksioni i rrjetit te furnizimit me uje te fshatrave Lekdush, Progonat dhe Gusmar dhe Nivice (Rexhin), Njesia Administrative Kurvelesh

Per shkak te ecurise demografike negative, rrjetet e ujesjellesve ne 5 fshatrat e Njesise Administrative Kurvelesh nuk jane perballur me kerkesen per zgjerimin e rrjetit apo rritjen e sasise se ujit te furnizuar. Duhet thene se rrjeti ekzistues i furnizimit te fshatrave te krahines eshte i amortizuar dhe arrin te garantoje furnizimin me uje per vetem 2 ore ne dite. Konkretisht projekti synon ne projektimin dhe ndertimin e pikave te marrjes dhe depozitimit te ujit per:

- Pika 1 – fshatrat Nivice, Rexhin dhe Gusmar – pike e furnizimit dhe depo prane perroit te Miroxixes dhe Perroit te Madh
- Pika 2 – fshatrat Progonat dhe Lekdush – pike furnizimi dhe depo prane perroit te Shkozës.

Pikat e propozuara të marrjes se ujit si dhe depot kane nje kuote te konsiderueshme nga fshatrat, duke garantuar furnizim me rrjedhje te lire dhe te qendrueshem me uje te te 5 fshatrave. Ndërkohe propozohet rikonstruksioni i plote i rrjetit të brendshem, duke siguruar nje fluks furnizimi rreth 25% me shume te kapacitetit te nevojshem, kjo per efekt te pritshmerise se rritjes se konsumit ne periudhen turistike te vitit. Nje projekt i tille eshte thelbesor ne kontestin e zhvillimit potencial te zones se Kurveleshit si nje zone atraktive per turizmin malor dhe ate te aventures. Eshte praktikisht e pamundur qe te diskutohet per turizem cilesor dhe te qendrueshem nese ka furnizim te kufizuar te ujit.

Fig. – Harta e projektit

Ndertimi i impiantit te pastrimit te ujerave te zeza urbane te qytetit te Tepelenes.

Vitet e fundit ne shume zona urbane ne Shqiperi po instalohen impiante te pastrimit te ujerave te zeza, te konsideruara si nje element i domosdoshem I infrastruktures kunder ndotjes mjedisore. Praktikisht, ndertimi i impiantit te pastrimit te ujrave te ndotura urbane eshte detyrim I institucioneve qendrore dhe vendore, bazuar ne Nenin 11, pika 1-d te Ligjit Nr. 9115, date 24.7.2003 “Per Trajtimin Mjedisor te Ujerave Te Ndotura”, te ndryshuar. Qellimi i projektit eshte pikerisht ndertimi i infrastruktures se nevojshme te pastrimit te ujerave te ndotura urbane per qytetin e Tepelenes, ne kontekstin e nje detyrimi ligjor per institucionin e Bashkise. Pertej ketij detyrimi, projekti ka nje rendesi mjaft te madhe pasi eliminon ndotjen e ujerave te lumit te Vjoses, I konsideruar si nje nga lumenjte e pakte te eger te Europes. Zona e percaktuar per ndertimin e impiantit eshte ndoshta hapësira e vetme e mundshme prane territorit te qytetit, duke marre ne konsiderate fizionomine e rrjetit ekzistues te kanalizimeve te ujerave te zeza, terrenin e pjerrret si dhe ekzistencen e dy trupave ujore qe veprojne si kufi natyror te “gadishullit” te Tepelenes. Normativa mesatare popullsi/siperfaqe impianti, qe eshte konsideruar ne rastin e qytetit te Tepelenes eshte nje 10,000 banore/2-3 Ha. Ne rastin e Tepelenes, zona e propozuar ka hapësiren e nevojshme per ndertimin e ketij impianti. Kjo vlere popullsie perkon me gjendjen ekzistuese demografike si dhe me prognozen e rritjes per 15 vitet ne vazhdim.

Fig. – Harta e projektit

Ndertimi i Pikes Qendrore te Depozitimit te Mbetjeve Urbane ne territorin e Bashkise Tepelene

Projekti synon ti jape fund ndotjes qe shkaktohet nga dumsite’i aktual prane lumit te Vjoses, duke ofruar nje alternative teknologjike dhe të menaxhuar sipas parametrave teknike. Dumsite’i aktual i Bashkise Tepelene ka nje pozicionim mjaft problematik, per shkak te afersise me lumin e Vjoses si dhe te ekspozimit ndaj ererave te forta qe jane karakteristike per gryken e Tepelenes. Projekti propozon ngritjen e nje strukture te re teknologjike, sipas parametrave teknike te pranuar, dhe te mbrojtur nga ererat. Gjithashtu pozicioni i propozuar eshte bere duke u bazuar skemen e kombinuar te grumbullimit te mbetjeve urbane ne te gjithe Bashkine, ne te cilen propozohet ndertimi i pikave tranzitore te depozitimit. Aktualisht Landfilli i propozuar ka nje pozicion qendror ndaj skemes se shperndarjes se pikave tranzitore, duke reduktuar keshtu kostot totale te sherbimit. Pervec elementeve pozitive qe lidhen me skemen e pikave tranzitore, ndertimi i Landfillit te ri do te mundesoje pastrimin dhe rehabilitimin e mevonshem te Dumsite’it ekzistues, i identifikuar si nje hot-spot mjedisor ne territorin e Bashkise Tepelene.

Fig. – Harta e projektit

Konsolidimi i Shkolles 9 vjeçare “Asim Zeneli” ne Progonat.

Projekti synon te pershtase ambientet mesimore e shkolles ekzistuese “Asim Zeneli” ne fshatin Progonat, e cila do të funksionojë si shkolla e vetme 9 vjeçare per te 5 fshatrat e Krahines se Kurveleshit. Nderhyrja nuk propozohet vetem ne aspektin logjistik te pajisjes dhe pershtatjes se ambienteve mesimore por edhe ne riorganizimin e transportit te mesuesve dhe nxenesve te 5 fshatrave te krahines. Projekti propozohet ne kontestin e riorganizimit strategjik te infrastruktures shkollore ne Bashkine Tepelene, proces i cili vjen si pasoje e renies demografike te viteve te fundit, si pasoje e migrimit. Kjo tendence eshte mbizoteruese në thuajse te gjitha njesite administrative te Rajonit te Gjirokastrës, ku shume shkolla periferike tane funksionojne me shume pak nxenes. Deri ne vitin 2018 ne rajonin e Tepelenes jane mbyllur 9 shkolla filllore dhe 9 vjeçare, si pasoje e numrit te ulet te nxënësve. Aktualisht sistemi arsimor parauniversitar ne Shqiperi eshte ne nje reforme te thelle strukturore. Reforma bazohet ne riorganizimin e strukturave menaxhuese arsimore, sipas VKM-së. Nr. 234 “Për Miratimin e Strukturës dhe të Organikës së Zyrave Vendore të Arsimit Parauniversitar”, duke propozuar ngritjen e 4 strukturave rajonale, ku Tepelena do te jete nen varesine Zyres Rajonale Arsimore te Fierit. Reforma perfshin gjithashtu edhe rivleresimin e numrit te pergjithshem te shkollave ne çdo Njese Vendore, duke propozuar centralizimin e shume shkollave periferike rurale, ne funksion te rritjes se performances dhe uljes se kosos operative. Pikerisht, ne kuader te kesaj Reforme, Projekti i propozuar ka nje rendesi te veçante pasi synon te sherbeje si model per rikonceptimin cilesor te arsimit 9 vjeçar ne territorin e Bashkise Tepelenë.

Fig. – Harta e projektit

Ndertimi i Qendres se Shendetesore ne fshatin Dukaj, Njesia Administrative Qendër

Projekti ka per qellim ndertimin e qendres se re shendetesore ne fshatin Dukaj, sipas percaktimeve te Paketës Baze te Sherbimeve ne Kujdesin Shendetesor Paresor, miratuar nga Ministria e Shendetesise.

- Sipas këtij dokumenti, Qendra Shëndetësore duhet të ofrojë shërbimet si më poshtë:
- Kujdesi për të rriturit – diagnostifikimi i sëmundjeve kryesore më të përhapura të të rriturit
- Kujdesi për fëmijën
- Shëndeti i gruas dhe kujdesi shëndetësor riprodhues
- Kujdesi për rastet urgjente
- Shërbime minimale laboratorike

Sipas kriterëve të miratuara nga Ministria, përveç infrastruktures bazë të detyrueshme, Qendra e re Shëndetësore duhet të disponojë:

- Konsultor të gruas;
- Konsultor të fëmijës;
- Dhomë pritjeje për pacientët;
- Dhomë diagnostikimi dhe konsultimi për të rriturit;
- Dhomë diagnostikimi dhe konsultimi për fëmijët;

Projekti ka rëndësi esenciale për mirëqenien sociale të banorëve të zones përreth fshatit Dukaj, duke garantuar kështu shërbimet shëndetësore të parashikuara sipas *Ligjit*. Nr.10 138, datë 11.5.2009. "Për Shëndetin Publik"

Fig. – Harta e projektit

SEKSIONI - 5

TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1 TOKA

Përdorimi i tokës bujqësore dhe pyjeve

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, vëllimi i përdorimit aktual të tokës bujqësore dhe pyjeve do të mbetet në nivelin aktual. Infrastruktura përkatëse nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive; prandaj krijimi i kësaj infrastrukture mund të jetë i paplanifikuar, gjë e cila do të ketë një efekt negativ në përdorimin aktual të hapësirës, si dhe në vëllimin e përdorimit aktual tokës bujqësore dhe pyjeve.

Përdorimi i burimeve natyrore

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse nuk do të ndërtohet apo modernizohet në mënyrë të tillë që dheu i gërmuar dhe mbetjet nga ndërtimet të trajtohen, në mënyrë që shumica e tyre të ripërdoret në një kantier ndërtimi të infrastrukturës apo të riciklohet në materiale ndërtimi. Ndërhyrjet infrastrukturore të paplanifikuara apo të rastit, pengojnë gjithashtu përdorimin e sasive të mëdha të materialeve të ndërtimit të prodhuara nga riciklimi i këtyre materialeve në kantieret e tjera të ndërtimit apo nga përpunimi i llojeve të tjera të mbetjeve të cilat përdoren për të prodhuar materiale ndërtimi të cilësisë së njëjtë me materialet e ndërtimit që merren direkt nga burimet natyrore.

5.2 AJRI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse, duke marrë parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifikë, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë që të eliminojë dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qetë dhe me barrë më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminojë shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale. Pavarësisht nga fakti se kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturore pritet të vijë nga sektori i transportit, dhe më konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shumë efikasitet energjetike, trafiku i ç'organizuar dhe kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhuara në përputhje me standardet teknike. Pavarësisht automjeteve të përmirësuara teknikisht,

bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit, do të sillte si pasojë tejkalimin e maksimumit të emetimeve të ndotësve, sidomos të NOx dhe CO. Përmirësimi i cilësisë së ajrit të ambientit në zonat urbane dhe arritja e standardeve të përshkruara në lidhje me cilësinë e ajrit të ambientit janë objektivat kryesore të cilat bazohen në masat për mbrojtjen e mjedisit në Plan. Në qoftë se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet dhe në këtë mënyrë nuk do të mundësohet ulja e nivelit të emetimit të ndotësve që kontribuojnë në shfaqjen e grimcave PM10 dhe PM2,5. Kështu që nuk do të realizohet objektivi i përcaktuar mjedisor në lidhje me cilësinë e ajrit të deri në vitin 2020.

5.3 FAKTORËT KLIMATIKË

5.3.1 Përshtatja ndaj Ndryshimeve Klimatike

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike nuk do të trajtohet në mënyrë sistematike gjatë planifikimit dhe rregullimit. Theksi kryesor është vendosur në reduktimin e ndjeshmërisë ndaj përmbytjeve, borës dhe ngricave. Çdo ndërtim i ri apo rikonstruksion i infrastrukturës duhet të analizohet në lidhje me ndjeshmërinë e tij ndaj fenomeneve ekstreme të motit, ndërsa kostot financiare të dëmtimit të mundshëm të infrastrukturës duhet të vlerësohen paraprakisht. Bazuar në analizën e ndjeshmërisë së infrastrukturës ndaj fenomeneve ekstreme të motit, duhet të planifikohen masa të qëndrueshme për të reduktuar efektet negative të ndryshimeve klimatike në infrastrukturë në nivele ekonomikisht dhe shoqërisht të pranueshme. Në mungesë të politikave, investimeve në infrastruktura mbrojtëse dhe manaxhimit të fragmentuar të burimeve natyrore në pellgjet ujëmbledhëse, do të kenë efekte negative si:

- (i) humbje në tokën bujqësore dhe në disa territore të banuara afër fushave;
- (ii) rritje e presionit ndaj qendrave urbane për strehim, punësim dhe infrastruktura;
- (iii) tendenca për të lëvizur më në thellësi të *hinterland*-it malor, por kushtet e vështira gjeografike dhe klimatike, si dhe mungesa e masave institucionale ndaj efekteve të ndryshimit klimatik, do të frenojnë dëshirën që këto zhvendosje të ndodhin në masë dhe të organizuara.

Si rezultat, zhvendosjet sporadike do të fragmentojnë më tej territorin, duke rrezikuar burimet më të vlefshme që do të pakësohen gjithnjë e më shumë. Njerëzit do të zgjedhin të vendosen në zonat më lehtësisht të arritshme dhe me burime më lehtësisht të vjelshme.

5.3.2 Masat Zbutëse ndaj Ndryshimeve Klimatike

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura përkatëse, duke marrë parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifikë, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë që të eliminojë dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qetë

dhe me barrë më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminojë shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale. Zbatimi i masave për zbutjen e ndryshimeve klimatike, duke ulur emetimet e gazit serë në sektorët që mbulon Vendimi Nr. 406/2009/KE do të jetë dukshëm në rrezik. Edhe në rastin e emisioneve të gazrave me efekt serë, kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturore pritet të vijë nga sektori i transportit, dhe më konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shumë efikasitet energjetike. Megjithatë, trafiku i çorganizuar dhe i kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhuara në përputhje me standardet teknike. Pavarësisht automjeteve të përmirësuara teknikisht, bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit e reduktuar gjithnjë e më shumë në qendrat urbane, do të sillte si pasojë tejkalimin e maksimumit të emetimeve të gazrave me efekt serrë të përcaktuara deri më vitin 2020.

5.4 UJI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, infrastruktura dhe politika përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse. Infrastruktura nuk do të rikonstruohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj, ndërtimi i infrastrukturës së re mund të mos marrë në konsideratë karakteristikat ekzistuese natyrore (sipërfaqet mbrojtëse, përshkueshmërinë e tokës dhe ndikimin në cilësinë e ujërave nëntokësore, etj). Rreziku i aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të cilat ndikojnë në statusin kimik të ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë është dukshëm më i madh në sektorin e transportit. Plani parashikon edhe rivitalizimin e transportit hekurudhor. Në qoftë se Plani nuk adaptohet, transporti i mallrave më i shpeshtë në infrastrukturën rrugore, do të rrisë mundësinë e ndotjes për shkak të aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të substancave të rrezikshme.

5.5 BIODIVERSITETI

Me përshtatjen e Planit, infrastruktura përkatëse do të planifikohet dhe rregullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse. Infrastruktura do të rikonstruohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Për shkaqet e sipërpërmendura, infrastruktura do të planifikohet, që do të thotë gjithashtu më pak nevojë për të kryer ndërhyrje të reja infrastrukturore. Si rezultat, hapësira nuk do të fragmentohet në mënyrë të panevojshme dhe nuk do të preken rrugët migratore të kafshëve të egra. Masat e aktiviteteve të Planit duhet të përfshijë krijimin e kalimeve të përshtatshme për kafshët e egra nëse fragmentet ekzistuese provojnë se janë të papërshtatshme apo të pakalueshme (vendkalimet janë penguar nga gardhet ose vdekshmëria e kafshëve në rrugë është rritur). Nëse masat e Planit nuk zbatohen, vdekshmëria e kafshëve në rrugë dhe lidhjet midis popullatave mund të përkeqësohen, gjë e cila mund të ndikojë në biodiversitetin e zonave përkatëse. Masat e parashikuara përfshijnë masa për të reduktuar nivelin e zhurmës në mjedisin natyror, të cilat do të kenë një ndikim lokal pozitiv të përhershëm te kafshët e egra. Nëse masat nuk zbatohen, zhurma në mjedisin natyror do të rritet për shkak të ndërhyrjeve infrastrukturore të pakontrolluara dhe të paplanifikuara.

5.6 MBETJET

Sektori i grumbullimit / trajtimit / riciklimit të mbetjeve është një ndër sektorët më problematikë në Shqipëri, për vetë natyrën e tij ndërlidhëse me një sërë sektorësh të tjerë (ajri, toka, uji, shëndeti etj). Aktualisht ky sektor ka një sërë problematikash, të cilat kanë gjetur reflektim dhe adresim në Plan. Këto problematika përfshijnë: praninë e zonave të ndotura të njohura si Hot-Spote që akoma nuk janë sistemuar; vend depozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme); kapacitet i pamjaftueshëm i landfilleve ekzistues apo mungesa e tyre aty ku duhet; menaxhimi i mbetjeve është akoma në nivele të ulëta; mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore; mungesa e landfilleve për mbetjet e rrezikshme; ndarja në burim e mbetjeve / riciklimi akoma nuk praktikohet në Shqipëri; kuadri ligjor, megjithëse i përgjigjet kërkesave të BE-së, nuk mund të ndryshojë realitetin për shkak të mungesës në investime; etj. Nëse Plani nuk adoptohet kjo situatë jo vetëm që do të vijojë të mbetet problematike, por do të përkeqësohet më tej për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara në të gjithë sektorët përfshirë edhe planifikimin hapësinor / urban.

5.7 ZHURMA

Skenari ‘mos bëj asgjë’ nuk përfshin asnjë ndërhyrje infrastrukturore, me përjashtim të ruajtjes së gjendjes ekzistuese. Nëse aktivitetet e parashikuara ne Plan nuk zbatohen apo përfshihen në programet e detajuara të masave për zvogëlimin e ndotjes nga zhurma, niveli i zhurmës do të rritet, veçanërisht më shumë për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara infrastrukturore. Prandaj, objektivi i arritjes së standardit të BE-së mbi zhurmën (LAeq / ditën në 55dB (A) dhe LAeq / natën në 45 dB (A)) nuk do të realizohet. Politikat dhe aktivitetet infrastrukturore të parashikuara ne Plan do të sigurojnë kohezion, efikasitet dhe qëndrueshmëri, dhe rritjen e përfitimeve për përdoruesit e kësaj infrastrukture. Nëse masat e politikave të Plani nuk zbatohen, ekspozimi i banorëve ndaj zhurmës do të rritet. Në përputhje me legjislacionin shqiptar dhe direktivat e BE-së, menaxherët e burimeve individuale të zhurmës duhet të rehabilitojnë zonat me ndotje akustike të tepërt. Megjithatë, përmirësimet e efektshme të mjedisit mund të kryhen vetëm nëpërmjet masave të kombinuara, logjistike dhe organizative.

5.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE

Pavarësisht nga disa investime të fundit në rrjetin e rrugëve lokale dhe rajonale, cilësia e infrastrukturës së transportit në Shqipëri mbetet e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes ndaj tregjeve dhe shërbimeve themelore. Cilësia e ofrimit të shërbimeve në zonat rurale është ende e ulët dhe pjesa më pak e pasur e popullatës ka qasje të kufizuar në shërbimet sociale, veçanërisht shëndetësi dhe arsim. Kufizimet e transportit publik dhe kostot e larta ndikojnë në lëvizshmërinë e njerëzve dhe qasjen ndaj mundësive (dmth të punësimit) jashtë fshatrave. Menaxhimi i vazhduar i aseteve, mirëmbajtja rutinë e rrugëve, dhe qasja më e besueshme në transportin publik mund të zvogëlojë shpenzimet dhe të sjellë përfitime të rëndësishme njësoj si për familjet, fermerët

dhe firmat. Edhe pse shkalla e aksidenteve fatale është në rënie (kjo shkallë është pothuajse përgjysmuar gjatë dekadës së fundit), siguria rrugore në Shqipëri është një problem i madh social dhe i shëndetit publik. Qeveria është fokusuar në zbatimin e ligjeve dhe rregulloreve të sigurisë rrugore, në vend që t'i japë vëmendje auditimeve të sigurisë dhe përmirësimit të pikave të errëta, inkorporimit të standardeve të sigurisë në projektimin dhe ndërtimin e infrastrukturës, si dhe rritjes së ndërgjegjësimit të publikut. Në qoftë se Plani nuk do të adaptohet dhe masat nuk do të zbatohen, aksesueshmëria do të mbetet një shqetësim i rëndësishëm, dhe çështjet e sigurisë do të vazhdojnë të jenë një problem serioz. Si pasojë nuk priten efekte pozitive në mënyrën dhe kushtet e jetesës në qendrat e banuara.

5.9 TRASHËGIMIA KULTURORE

Në qoftë se Plani nuk përshtatet dhe nuk zbatohen aktivitetet infrastrukturore, integriteti dhe karakteristikat e zonave dhe njësive të trashëgimisë kulturore, sidomos të peizazheve kulturore, peizazheve historike, zonave të trashëgimisë urbane dhe zonave të tyre të ndikimit, dhe vendeve arkeologjike, do të ruhen në një masë më të madhe. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të kenë një efekt negativ në trashëgiminë kulturore.

5.10 PEIZAZHI

Në qoftë se Plani nuk përshtatet, dhe aktivitetet infrastrukturore nuk zbatohen, integriteti dhe tiparet e peizazheve të jashtëzakonshëm dhe zonave të peizazhit me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar, do të ruhen. Imazhi i peizazheve me cilësi të larta i zonave të ruajtura mirë dhe me elementë të rëndësishëm kulturor, do të ruhet. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullullohet në mënyrë gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në degradimin e peizazhit.

SEKSIONI - 6

BAZA PËR PERGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR

6.1 PËRCAKTIMI I OBJEKTIVAVE MJEDISORE

Bazuar në analizën e detyrimeve të specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë, situates ekzistuese të mjedisit dhe të ndikimeve potenciale mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan, Raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisore dhe objektivat mjedisore si më poshtë:

Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastruktures.

Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

Faktorët klimatikë

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat sipërfaqësorë dhe burimet e ujit të pijshëm.

Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Mbetjet

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfillleve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Zhurma

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Popullsia dhe asetet materiale

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Trashëgimia Kulturore

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Peisazhi

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Shpjegimi i përcaktimit të objektivave mjedisore jepet në seksionet në vijim.

6.1.1 Detyrimet e specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë

Për të përcaktuar objektivat e rëndësishme specifike, janë përdorur detyrimet e specifikuar në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentat strategjike të Shqipërisë. Lidhja mes sektoreve të mjedisit dhe objektivave mjedisore, si dhe dokumentat përkatës të planeve, programeve apo politikave mjedisore është paraqitur në Tabelën e mëposhtme:

Tab. – 14 Konventat e ratifikuara dhe Direktivat respektive të BE-së dhe të shtetit Shqiptar

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me SM	Lidhja me OM
Strategjia tematike per Mbrojtjen e Tokes – COM (2006)231. Referenca ne Shqiperi gjendet ne Ligjin nr. 10431 date 9.6.2011 “Per	Duhen marre ne konsiderate pozitat mbi te cilat eshte bazuar hartimi i Direktives qe percakton kuadrin per mbrojtjen e tokes dhe amendon Direktiven 2004/35/EC. Strategjia merr ne konsiderate nje sere funksionesh, diversitetin dhe	Toka	OM 1

<p>Mbrojtjen e Mjedisit” (neni 18)</p>	<p>kompleksitetin e tokes si dhe nje sere procesesh degradimi te cilave ajo (toka) u nenshtrohet.</p> <p>Objektivi strategjik është mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës, bazuar në parimet e mëposhtme udhëzuese:</p> <ul style="list-style-type: none"> • parandalimi i degradimit të mëtejshëm dhe ruajtja e funksioneve të tokës, kur toka perdoret dhe kur funksionet e tokes shfrytezohen, si dhe kur toka sherben si mjedis prites per efektet e aktivitetit te njeritu apo fenomeneve mjedisore; • Rikthimi i tokës së degraduar në një nivel funksionaliteti konsistent të paktën me përdorimin aktual apo të synuar, duke pasur parasysh kostot e <i>restaurimit</i> të tokës. 		
<p>Direktiva 2008/98/EC per mbetjet.</p> <p>Direktiva 2006/12/EC per mbetjet Transpozuar ne legjislacionin shqiptar si VKM nr. 175, date 19.1.2011 “Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve 2010-2025 dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve 2010-2025”</p>	<p>Qellimi thelbesor i te gjitha rregulloreve mbi mbetjet eshte mbrojtja e shendetit te njerezve dhe e mjedisit nga efektet e demshme qe shkaktohen nga grumbullimi, transportimi, perpunimi, depozitimi dhe trajtimi i mbetjeve. Direktiva 2008/98/KE (Direktiva Kuader mbi Mbetjet) parashikon një qasje të re mbi administrimin e mbetjeve bazuar në parandalimin e ndikimeve negative të gjenerimit të mbetjeve dhe administrimit mbi shëndetin e njeriut dhe mjedisin, si dhe duke synuar kufizimin e prodhimit të mbetjeve, si dhe nxitjen e përdorimit të mbetjeve si burim nga riciklimi dhe rikuperimi. Mbetja eshte nje burim i lendes se pare (dhe jo dicka qe duhet shperbere sa me lire qe te jete e mundur), keshtu qe duhet te merren masa per te riperdorur mbetjet sa me shume te jete e mundur.</p> <p>Persa i perket riciklimit, paraqet nje objektive mjedisore qe eshte ‘55% e mases totale te mbetjeve te riperdoret apo riciklohet, deri ne 2020’.</p>	<p>Toka</p> <p>Mbetjet</p>	<p>OM 2</p> <p>OM 8</p>
<p>Direktiva 2008/50/EC mbi cilësinë e ajrit dhe për ajër më të pastër për Evropën.</p> <p>Direktiva 2004/107/CE lidhur me arsenikun, kadmiumin, merkurin, nikelin dhe hirdokarburet aromatike policiklike në ajrin e mjedisit. Shqipëria i ka perafruar plotesisht keto direktiva permes:</p>	<p>Direktiva 2008/50/EC përcakton masat që synojnë si vijon:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Përkufizimin dhe përcaktimin e objektivave për cilësi të ajrit të ambientit hartuar në mënyrë të tillë që shmangin, parandalojnë apo reduktojnë efektet e dëmshme në shëndetin e njerëzve dhe në mjedisin në tërësi; 2. Përlllogaritjen e cilësisë së ajrit të ambientit në Vendet Anëtare me bazë metoda dhe kritere të përbashkëta; 3. Sigurimin e informacionit mbi cilësinë e ajrit të ambientit në mënyrë që të ndihmojë luftën kundër ndotjes dhe shqetësimit të ajrit dhe të monitorojë prirjet dhe përmirësimet që vijnë si rezultat i masave kombëtare dhe të Komunitetit; 4. Garantimin se informacioni i tillë mbi cilësinë e ajrit të ambientit do t’i bëhet i disponueshëm publikut; 5. Mirëmbajtjen e cilësisë së ajrit atje ku është e mirë dhe përmirësimin e saj në raste të tjera; 	<p>Ajri</p>	<p>OM 3</p>

<p>- Ligjit nr. 162/2014, date 12.04.2014 " Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit të mjedisit " dhe -VKM nr. 594, date 10.09.2014 " Për miratimin e Strategjisë Kombëtare të Cilësisë së Ajrit "</p>	<p>6. Nxitjen e rritjes së bashkëpunimit midis Vendeve Anëtare për reduktimin e ndotjes së ajrit. Objektivat e Direktives 2004/107/CE janë të:</p> <p>(a) të përcaktoje një vlerë të synuar për përqendrimin e arsenikut , kadmiumit , nikelit dhe benzo (a) pirenit në ajrin e ambientit me qellim shmangien , parandalimin ose reduktimin e efekteve të dëmshme të arsenikut , kadmiumit , nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në shëndetin e njeriut dhe në mjedis si një i tërë;</p> <p>(b) të sigurojnë, në lidhje me arsenikun, kadmiumin, nikelin dhe hidrokarburet policiklike aromatike, që cilësia e ajrit të ambientit është ruajtur atje ku ajo është e mirë dhe është përmirësuar në raste të tjera;</p> <p>(c) të përcaktojë metodat e përbashkëta dhe kriteret për vlerësimin e përqendrimeve të arsenikut, kadmiumit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në ajrin e ambientit si dhe për depozitimin e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike;</p> <p>(d) të sigurojë që informacioni i duhur mbi përqendrimet e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në ajrin e ambientit si dhe mbi depozitimet e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike është marrë dhe të siguroje se ajo është vënë në dispozicion të publikut.</p>		
<p>Strategjia e BE për adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike (COM (2013)</p>	<p>Objektiva e përgjithshme e Strategjisë së BE për adaptimin është të kontribuojë në një Evropë me elastike ndaj klimës. Kjo do të thotë rritjen e punës përgatitore dhe të kapacitetit për t'ju përgjigjur ndikimeve nga ndryshimet klimatike në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar, duke zhvilluar një perfrim logjik dhe duke përmirësuar koordinimin.</p> <p>Shqipëria ka ratifikuar Konventën e Vjenës dhe Protokollin e Montrealit, në Tetor 1999, si dhe është anëtare e Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), që nga Janari 1995. Shqipëria ka përgatitur dy Komunikime Kombëtare në 2002 dhe 2009, si dhe ka finalizuar me sukses vetë vlerësimin për përgatitjen e Komunikimit të Tretë Kombëtar të UNFCCC. Në vitin 2016 është parashikuar të përfundojë hartimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit Kombëtar të Veprimit për Ndryshimet Klimatike, me koheshtrirje 2016-2030.</p>	<p>Faktoret klimatike</p>	<p>OM 4</p>
<p>Vendimi 406/2009/EC për përpjekjet e Shteteve Anëtare të zvogëlojnë emetimet e gazeve serë që t'i plotësojnë</p>	<p>Vendimi 406/2009/EC përcakton kontributin minimal të vendeve anëtare për të arritur detyrimin për zvogëlimin e emetimit të gazeve 'sere' për periudhën nga 2013 deri në 2020 për emetimet e gazeve 'sere' që mbulojnë nga ky vendim si dhe rregullat për arritjen e këtyre kontributeve dhe vlerësimin e</p>	<p>Faktoret klimatike</p>	<p>OM 4</p>

<p>detyrimet e Komunitetit për zvogëlimin e gazeve serë deri më 2020</p>	<p>tyre. Angazhimi per reduktimin e emetimeve te gazeve ‘sere’ i referohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – emetimeve nga perdorimi i lendeve djegese ne shtepi dhe ne sektorin e sherbimeve; – emetimeve nga perdorimi i lendeve djegese ne sektorin e transportit; – emetimeve nga perdorimi i lendeve djegese ne ndermarrjet e vogla dhe te mesme dhe ne sektorin e energjise; – emetimet qe clirohen nga sektori i energjise; – emetimet nga proceset industriale; – perdorimi i tretesve dhe produkteve te tjere; – emetimet nga bujqesia; – emetimet nga administrimi i mbetjeve. – Shqiperia akoma nuk e ka transpozuar kete vendim; eshte parashikuar te behet ne vitin 2018. Pra bie brenda afateve kohore te realizimit te Planit, keshtu qe dipsozitat e ketij vendim 		
<p>Direktiva 2000/60/EC (Direktiva Kuader e Ujit) (transpozuar në egjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, date 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”)</p>	<p>Direktiva percakton masat per arritjen e objektivit strategjik te statusit te mire ekologjik per ujerat ne vitin 2015.</p>	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>
<p>Direktiva 2008/56/EC qe vendos kuadrin per veprimin e komunitetit ne fushen e politikës mjedisore te lumit (Direktiva Kuader e Strategjise Ujore). Shqiperia planifikon ta adoptoje plotesisht kete strategji gjate tremujorit te funksit te vitit 2016 permes nje VKM-je specifike “Per permbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjise Mjedisore Detare”.</p>	<p>Direktiva percakton kuadrin brenda se cilit vendet anetare duhet te marrin masat e nevojshme ‘per te arritur apo mbajtur nje gjendje te mire mjedisore ne mjedisin ujqor deri ne vitin 2020. Ne perputhje me kete Direktive jane hartuar dhe zbatuar strategjite ujore, me qellim qe te:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mbrojne mjedisin ujqor, parandalojne degradimin e tij, apo, nese eshte e mundur, rivendosin ekosistemet lumore ne zonat e prekuara nga efektet e demshme; -parandalojne dhe pakesojne nderhyrjet ne mjedisin ujqor me qellim eliminimin gradual te ndotjes dhe keshtu garantojne se nuk ka pasoja te medha per biodiversitetin ujqor, ekosistemet ujore dhe shendetin e njeriut dhe se keto nuk jane te kercenuara. 	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>
<p>Direktiva 2008/105/EC per standartet e cilesise</p>	<p>Kjo Direktive percakton standartet e cilesise mjedisore per substancat prioritare dhe ndotesit e tjere, sic percaktohet ne</p>	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>

<p>mjedisore ne fushen e politikave ujore (transpozuar ne legjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, date 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”)</p>	<p>Direktiven 2000/60/EC me objektive arritjen e nje gjendjeje te mire kimike te ujerave sipërfaqësore dhe ne perputhje me parashikimet dhe objektivat e Direktives 2000/60/EC mbi parandalimin e emetimit te substancave ne uje, duke ndare ujerat e zeza.</p> <p>VKM-ja qe transpozon Direktiven 2008/105/EC ne legjislacionin shqiptar percakton normativa te detajuara dhe gjithethepershiresë per vleresimin e gjendjes kimike te ujerave sipërfaqësore.</p>		
<p>Direktiva 2006/7/EC për Menaxhimin e Cilësisë së Ujit për Larje (transpozuar ne legjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, date 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”)</p>	<p>Direktiva percakton masat per te:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) monitoruar dhe klasifikuar sipas cilesise ujin per larje; b) menaxhuar cilesine e ujit per larje; dhe c) informuar publikun mbi cilesine e ujit per larje. <p>Qellimi (objektiva) i kesaj Direktive eshte ‘te ruaje, mbroje dhe permiresoje cilesine e mjedisit dhe te mbroje shendetin e njerezve, duke plotesuar Direktiven 2000/60/EC’.</p>	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>
<p>Direktiva e Keshillit 98/83/EC në lidhje me cilësinë e ujit të caktuar për konsumim njerëzor (transpozuar në legjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, date 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”)</p>	<p>Direktiva e Keshillit 98/83/EC rregullon cilesine e ujit qe perdoret per konsum nga njerezit. Uji eshte i shendetshem dhe i paster nese ai nuk permban mikroorganizma, parazite dhe cdo substance tjeter, te cilat ne sasi apo perqendrimë te caktuara perbejne nje rrezik potencial per shendetin e njerezve.</p> <p>Objektiva e kesaj direktive eshte te mbroje shendetin e njerezve prej cdo efekti negativ apo ndotjeje te ujit qe perdoret per konsum nga njerezit, duke garantuar qe uji te jete i paster dhe i shendetshem.</p>	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>
<p>Direktiva 2006/118/EC për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe përkeqësimi (transpozuar ne legjislacionin shqiptar permes VKM nr. 246, date 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”)</p>	<p>Direktiva 2006/118/EC për mbrojtjen e ujërave nëntokësore nga ndotja dhe përkeqësimi percakton masa specifike per te parandaluar dhe kontrolluar ndotjen e ujerave nentokesore ne perputhje me Direktiven 2000/60/EC. Keto masa kryesisht perfshijne:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kriterë per vleresimin e statusit kimik të ujit nëntokësor, dhe -kriterë per identifikimin dhe kthimin mbrapsht te tendencave te konsiderueshme dhe te qendrueshme te rritjes, dhe per percaktimin e pikenisjeve per tendencat e kunderta. 	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>
<p>Direktiva 2007/60/EC për vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve</p>	<p>Direktiva ka percaktuar negociatat nderkufitare lidhur me menaxhimin e rreziqeve nga permbytjet, dhe perfshin</p>	<p>Uji</p>	<p>OM 5</p>

<p>nga përmytjet (Direktiva e Permytjeve). Shqiperia e ka perafuar pjeserisht kete direktive permes:</p> <p>- Ligji nr. 9860, date 21.01.2008 qe amendon Ligjin nr. 8518, date 30.7.1999 "Për Ujitjen dhe Kullimin"- VKM nr. 835, date 3.12.2004 "Për Planin Kombëtar te Emergjencave Civile"- VKM nr. 267 date 07.05.2014 "Për miratimin e listës së substancave prioritare në mjediset ujore"</p>	<p>angazhime te rendesishme per te rritur transparencen dhe integrimin e qytetareve.</p> <p>Objektiva e direktives se menaxhimit te rreziqeve nga permytjet eshte te reduktoje rreziqet dhe pasojat negative te permytjeve ne BE.</p> <p>Persa i perket Shqiperise, ne fund te 2015, dhe gjate tremujorit te pare te 2016, eshte parashikuar miratimi i dy VKM-ve: VKM "Për kushtet dhe kriteret e nevojshme për krijimin, mbajtjen, menaxhimin dhe përditësimin e Kadastrës Kombëtare te Burimeve Ujore" VKM "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Ujerat, planete menaxhimit te baseneve te lumenjve dhe planet e menaxhimit te rrezikut nga përmytjet"</p>		
<p>Direktiva 2009/147/EC per mbrojtjen e zogjve te eger. Shqiperia e ka perafuar pjeserisht kete direktive, permes ligjeve:</p> <p>- Ligji nr. 9587, date 20.7.2006 "Per mbrojtjen e biodiversitetit" i ndryshuar - Ligji nr. 10006, date 23.10.2008; "Per mbrojtjen e faunes se eger" - Ligji nr. 10253, date 11.3.2010 "Per Gjuetine"</p>	<p>Direktiva ofron një kornizë të plotë për mbrojtjen, menaxhimin dhe kontrollin e të gjithë zogjve të egër që ndodhen në BE. Direktiva udhëzon shtetet anëtare të marrin masa për të mbajtur popullacionin e të gjitha llojeve të zogjve të egër që ndodhen në shtetin e BE-së. Masa të tilla mund të përfshijnë mirëmbajtjen dhe/ose ri-krijimin e vendbanimeve në mënyrë që të mbajnë këto popullata të zogjve.</p> <p>Per te gjitha speciet e zogjve qe referohen ne Shtojcen I te Direktives si dhe per te gjitha speciet e rregullta migratore, qe kane nevojte per mbrojtje, vendet anetare duhet te krijojne Zonat e Vecanta te Mbrojtjes (ZVM), apo te quajtura zonat Natura 2000. Ne keto ZVM duhet garantuar qe popullatat e specieve gjenden ne nje shtate te favorshme. SKZHI II percakton si objective strategjike "Ngritjen e rrejtis ekologjik "Natura 2000". Gjate periudhes 2015 – 2016 eshte parashikuar amendimi i ligjit "Per gjuetine", gje qe do te siguroje perafrimin e plote te kesaj Direktive ne legjislacionin shqiptar.</p>	<p>Mjedisi natyror</p>	<p>OM 6</p>
<p>Direktiva e Keshillit 92/43/EEC per ruajtjen e habitateve natyrore dhe te flores e faunes se eger. Shqiperia e ka perafuar pjeserisht kete direktive permes ligjeve:- Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për mbrojtjen e biodiversitetit";Ligji "Për Zonat e Mbrojtura", nr.8906,</p>	<p>Direktiva e habitateve kerkon qe Shtetet Anëtare duhet të marrin masat e duhura për të mënjanuar në zonat e vecanta të ruajtjes shkatërrimin e habitateve natyrore dhe të habitateve të specieve si dhe shqetësimin e specieve për të cilat janë përcaktuar zonat e Natura 2000, në rastet kur ky shqetësim është dukshëm i lidhur me objektivat e kësaj Direktive. Kjo dispozite aplikohet per ZVM-te e propozuara, sic percaktohet ne merputhje me procedurat dhe kriteret e direktives se habitateve. SKZHI II percakton si objektiva strategjike:</p> <p>-Nje rritje e synuar me 17% e siperfaqes se Zonave te Mbrojtura ne gjithe territorin, permes zgjerimit dhe menaxhimit te integruar te zonave te mbrojtura;</p>	<p>Mjedisi natyror</p>	<p>OM 6</p>

<p>datë 6.6.2002, të amenduar; Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 “Për mbrojtjen e faunës së egër”; and- VKM nr. 866, date 10.12.2014 “Permiratimin e listes se habitateve natyrore, flores, faunes dhe zogjve me interes per KE</p>	<p>- Garantimi i statusit te mbrojtur per 5% te specieve dhe habitateve te kercenuara. Ne tremujorin e trete te vitit 2016 eshte parashikuar aprovimi i projektligjit “Per disa shtesa dhe ndryshime ne ligjin nr. 8906, date 6.6.2002 “Per zonat e mbrojtura” i ndryshuar”, gje qe do te siguroje peraftrimin e plote te kesaj Direktive ne legjislacionin shqiptar</p>		
<p>Konventa e Bernes (Bern, 1979) me Ligjin nr. 8294, date 2.3.1998)</p>	<p>Per ruajtjen e flores dhe faunes se eger dhe mjedisit natyror evropian.</p>	<p>Mjedisi natyror</p>	<p>OM 6</p>
<p>Konventa Ramsar (Ramsar, 1971) (ratifikuar ne 29.3.1996)</p>	<p>Shtetet pale kane rene dakort qe te:</p> <ul style="list-style-type: none"> •percaktojne ligatinat e territorit te tij te pershtatshme per tu perfshire ne listen e ligatinave me rendesi nderkombetare; - formulojne dhe zbatojne plane per promovimin dhe mbrojtjen e ligatinave te perfshira ne Liste, si dhe per perdorimin sa me racional te ligatinave ne territorin e tyre • promovojne ruajtjen e ligatinave dhe shpendeve ujore duke krijuar rezervate natyrore ne ligatina, te perfshira ose jo ne Liste, dhe siguron ruajtjen e tyre ne menyren me te pershtatshme; • marrin ne konsiderate pergjegjesine e tij nderkombetare per ruajtjen, menaxhimin dhe perdorimin racional te grupeve shtegtare te shpendeve ujore, si kur percakton nje <p>hyrje ne Liste ashtu dhe kur ushtron te drejtat e tij per ndryshim ne kete Liste ne lidhje me ligatinat ne territorin e tij;</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsultojne njera tjetren rreth zbatimit te detyrimeve te dala nga kjo Konvente vecanerisht ne rastet kur nje ligatine shtrihet ne territorin e me shume se te nje shteti pale ose kur nje sistem ujqor ndahet mes disa Shteteve Pale. 	<p>Mjedisi natyror</p>	<p>OM 6</p>
<p>Direktiva 2002/49/EC për vlerësimin & administrimin e zhurmës në mjedis. Shqipëria e ka peraftruar pjesërisht kete Direktive permes Ligjit nr. 9774, datë 12.07.2007 “Për vlerësimin dhe menaxhimin e zhurmës në mjedis”.</p>	<p>Objektivi kryesor është menaxhimi i qëndrueshëm i zhurmës me qëllim respektimin e niveleve të lejuara dhe mbrojtjen e shëndetit të njerëzve. përcaktojnë kërkesa specifike për zhurmat e gjeneruara nga sektorë të tjerë, siç është transporti rrugor, ajror, hekurudhor, zhurmat e gjeneruara nga pajisjet dhe makineritë.</p> <p>Ne tremujorin e fundit te vitit of 2017 eshte parashikuar miratimi i dy VKM-me:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Për kriteret, procedurat dhe rregullat për certifikim, pezullimin dhe heqjen e certificates së ekspertit të zhurmës në-mjedis” 	<p>Zhurmat</p>	<p>OM 9</p>

	-Për përbërjen dhe organizimin e Komitetit Teknik të Zhurmave (KTZH)"Kjo gje do te siguroje perafrimin e plote te kesaj Direktive ne legjislacionin shqiptar.		
Direktiva 2008/96/EC mbi sigurine e infrastruktures rrugore (e perafruar plotesisht nepermjet Udhëzimit Nr. 9, datë 3.07.2012 “Mbi auditimin dhe inspektimin e sigurisë rrugore”	Objektiva e kesaj Direktive eshte ‘garantimi i infrastruktures se sigurt rrugore per te gjithë perdoruesit e rruges’.	Popullsia & asetet materiale	OM 10
Konventa Europiane për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkeologjike–Konventa e Maltës(MEKVAD) (Shqipëria ka aderuar përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	<p>Konventa i referohet konceptit gjithëpërfshirës të ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike. Ajo përcakton lidhjen mes ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike dhe planifikimit hapësinor. Konventa kërkon që çdo palë firmosëse të:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kërkojë të pajtojë dhe ndërthurë kërkesat përkatëse të arkeologjisë me planet hapësinore duke siguruar që arkeologët marrin pjesë në hartimin e politikave të planifikimit hapësinor dhe në faza të ndryshme të zbatimit të këtyre politikave; -sigurojë që arkeologët, planifikuesit urbanë dhe ata hapësinorë konsultohen sistematikisht me njëri-tjetrin me qëllim lejimin e modifikimit të atyre planeve hapësinore që kanë të ngjarë të dëmtojnë trashëgiminë arkeologjike -sigurojë kohë dhe burime të mjaftueshme për një studim të duhur shkencor që duhet të bëhet në zonën përkatëse dhe që të publikohen rezultatet e atij studimi -sigurojë që vlerësimi për ndikimin në mjedis dhe vendimet rezultuese përfshijnë konsideratën e plotë mbi zonat arkeologjike dhe shtrirjet e tyre -garantojë konservimin <i>in situ</i>, kur është e mundur, të elementëve të trashëgimisë arkeologjike që janë gjetur gjatë kryerjes së aktiviteteve hapësinore; -sigurojë që zonat arkeologjike janë të arritshme nga publiku, dhe se rrugët hyrëse për pranimin e një numri të madh vizitorësh, nuk dëmtojnë veçoritë arkeologjike dhe shkencore të këtyre zonave dhe mjedisit përreth. 	Trashëgimia kulturore	OM 11
Konventa për Mbrojtjen e Trashëgimisë Arkitektonike të Europës – Konventa e Granadës (Shqipëria ka aderuar përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	<p>Konventa përforcon konceptin gjithëpërfshirës në ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike(monumente, njësi arkitektonike, zona apo struktura memoriale). Konventa kërkon që çdo palë pjesëmarrëse të:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zbatojë mbikëqyrje dhe procedurat e autorizimeve të duhura në përputhje me kërkesat e paracaktuara per mbrojtje ligjore të strukturave në fjalë; - parandalojë dëmtimin, rrënimin ose shkatërrimin e strukturave të mbrojtura. <p>Politika e ruajtjes gjithëpërfshirëse të trashëgimisë arkitektonike i detyron të gjitha palët</p>	Trashëgimia kulturore	OM 11

	<p>firmosëse që të:</p> <ul style="list-style-type: none"> -përfshijnë mbrojtjen e trashëgimisë arkitektonike si objektiv të rëndësishëm në planifikimin hapësinor dhe atë urban; - nxitin programet për restaurimin dhe mirëmbajtjen e trashëgimisë arkitektonike; 		
<p>Strategjia Kombetare per Zhvillim dhe Integrim, drafti i 2-të, 2015 - 2020</p>	<p>Strategjia e dyte Kombetare per Zhvillim dhe Integrim (SKZHI-II) paraqet vizionin e Shqiperise per zhvillimin e saj social, demokratik dhe ekonomik per periudhen 2015-2020, si dhe aspiraten per integrimin evropian. SKZHI-II shpjegon se si do te arrihet ky vizion permes politikave dhe strategjive te qeverise, duke synuar ne:</p> <p>Shnderrimin e Shqiperise ne nje vend te denje per t’u anetaresuar ne Bashkimin Evropian,</p> <p>Arritjen e standarteve qe i sherbejne qytetareve, rritjes se mireqenies se tyre dhe garantimit te mbrojtjes se te drejtave te tyre, dhe Hartimit te politikave qe nxitin konkurrueshmerine dhe prosperitetin ekonomik ne Shqiperi si dhe krahasuar me vendet e rajonit dhe me gjere. SKZHI-II eshte nje komponent kyc i</p> <p>Sistemit te Planifikimit te Integruar (SPI) ne Shqiperi. SPI perbehet nga nje komplet parimesh operationale, te cilat garantojne se planifikimi dhe zbatimi i politikave te qeverise behen ne nje menyre koherente, efektive dhe te integruar.</p> <p>Kuadri kohor 2015-2020 i SKZHI-II eshte harmonizuar me periudhen vijuese 2014-2020 te planifikimit financiar te BE-se, me Strategjine e Lisbones deri ne 2020, dhe me tre ciklet vijues Kuadrit Afatmesem Buxhetor. Pervet ketyre proceseve, SKZHI-II eshte harmonizuar edhe me procese dhe dokumente te tjere kyc te zhvillimit dhe reformimit strategjik, si me poshte:</p> <p>Dokumenti Tregues Strategjik per Shqiperine (2014-2020), referuar gjithashtu edhe si</p> <p>Dokumenti Strategjik i Komisionit Evropian per Vendin;</p> <p>Programi Kombetar i Reformave Ekonomike (PKRE) 2015-2017, perfshire Strategjine e</p> <p>Zhvillimit te Bizneseve dhe Investimeve 2014-2020;</p> <p>Strategjia e Administrimit te Financave Publike 2014-2020;</p> <p>Strategjia e Administrimit te Financave Publike 2014-2020;</p> <p>□ Strategjia e Evropes Jug-Lindore 2020 (SEE2020) Punesimi dhe Prosperiteti ne Perspektiven Evropiane;</p> <p>Plani Kombetar per Integrimin Evropian (PKIE) 2014-2020;</p> <p>Raportet e progresit te BE dhe Bankes Boterore (sic eshte Kuadri i Financimit te Vendit 2015-2020); dhe kombetar dhe integrimin ne BE. Integrimi ne BE eshte qellimi madhor. Mireqeverisja, demokracia dhe sundimi i ligjit perbejne themelet mbi te cilat do te arrihet vizioni i SKZHI-II.</p>	<p>Toka</p> <p>Ajri</p> <p>Faktoret klimatike</p> <p>Uji</p> <p>Mjedisi natyror</p> <p>Mbetjet</p> <p>Zhurma</p> <p>Popullsia &asetet materiale</p> <p>Trashegimia kulturore</p> <p>Peisazhi</p>	<p>OM 1</p> <p>OM 2</p> <p>OM 3</p> <p>OM 4</p> <p>OM 5</p> <p>OM 6</p> <p>OM 7</p> <p>OM 8</p> <p>OM 9</p> <p>OM 10</p> <p>OM 11</p> <p>OM 12</p>

6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore

Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan janë përvijuar në Tabelën më poshtë:

Tab. - 15 Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan

Sektori i mjedisit	Percaktimi i ndikimeve qe mund te vleresohen ne raportin e VSM-se	Vleresimi PO/JO
Toka	<ul style="list-style-type: none"> fragmentimi i zonave me aktivitet te dendur bujqesor apo zona pyjore perdorimi i burimeve te energjise se rinovueshme dhe karburanteve 'bio' administrimi i mbetjeve te gjeneruar nga aktivitetet e nderhyrjeve infrastrukturore 	PO
Ajri	<ul style="list-style-type: none"> emetimi i ndotesve ne ajer, te cilet kane ndikime te demshme tek ekosistemet dhe biodiversiteti emetimi i ndotesve per te cilet jane percaktuar kufijte e siperm ne nivel kombetar ndikimi ne shendet (sistemi respirator) ne rastet e nje pranie te larte te ndotesve ne ajer 	PO
Faktoret klimatike	<ul style="list-style-type: none"> ndjeshmeria e rrjeteve dhe strukturave ndaj situatave ekstreme te motit emetimet e gazrave 'sere' qe shkaktohen nga djegia e karburanteve 	PO
Uji	<ul style="list-style-type: none"> siguria nga permytjet ndikimet e substancave te rrezikshme ne cilesine e ujerave siperfaqesore dhe nentokesore, ne rast te derdhjeve aksidentale te tyre ndikimet tek ujesjellesat dhe cilesia e ujit te pijshem ndikimet mbi ujerat qe perdoren per larje (plazh) 	PO
Mjedisi natyror (biodiversiteti, habitatet, zonat e mbrojtura)	<ul style="list-style-type: none"> fragmentimi i habitateve ndikim ne linjat e migrimit te kafsheve ndikim ne integritetin dhe funksionalitetin e zonave te mbrojtura dhe te zonave te Natura 2000 ndikime mbi tipologjine dhe cilesite e vecorive te cmuara natyrore 	PO
Mbetjet	<ul style="list-style-type: none"> ndikimet nga zona te ndotura te njohura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale te rrezikshme) qe akoma nuk jane sistemuar ndikimet nga vend depozitime te hapura (te ligjshme dhe te paligjshme) kapacitet i pamjaftueshem i landfillleve ekzistues / mungesa e tyre mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kerkesave ligjore ndarja në burim e mbetjeve / riciklimi (kuadri ligjor është plotësuar që prej vitit 2011, por nuk zbatohet në praktikë) 	PO
Zhurma	<ul style="list-style-type: none"> ndotja akustike qe shkaktohet gjate ndertimit dhe shfrytezimit te infrastruktures perkatese dhe ndikimi tek shendetit i njerezve 	PO
Popullsia dhe asetet materiale	<ul style="list-style-type: none"> ndikime mbi asetet materiale per shkak te nevojës per hapësire aksesibiliteti dhe lidhjet mes zonave/rajoneve te ndryshme ndikimet qe lidhen me sigurine rrugore 	PO
Trashegimia	<ul style="list-style-type: none"> ndikime ne elementet e trashegimise kulturore 	PO

kulturore		
Peisazhi	• ndryshimi i peisazhit dhe i vecorive pamore te hapesires	PO

6.2 METODIKA E VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

6.2.1 Metodika e Vlerësimit

Vlerësimi i paraqitur në Seksionin 9 është përgatitur në përputhje me kërkesat e Ligjit 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, ku jepet edhe përvijimi dhe përmbajtja e raportit të VSM-së. Ndikimet e rëndësishme të Planit në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkallëve të mëposhtme:

- A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv;
- B – ndikim i parëndësishëm;
- C – ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse;
- D – ndikim i rëndësishëm;
- E – ndikim shkatërrues;
- X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur.

Vlerësimi i ndikimeve të Planit sipas shkallës A, B dhe C do të thotë që ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të pranueshme. Ndikimet e parëndësishme janë vlerësuar me B, ndërsa ndikimet që bëhen të pranueshme vetëm pas zbatimit të masave zbutëse përkatëse, janë vlerësuar me C. Shkallët D dhe E nënkuptojnë se ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të papranueshme. Më poshtë janë përshkruar indikatorët dhe kriteret e vlerësimit si dhe shkallët përkatëse të vlerësimit për secilën objektivë mjedisore.

6.2.2 Përshkrimi i Kritereve Dhe Metodologjisë së Vlerësimit për Objektivat Mjedisore

6.2.2.1 Toka - Në tabelën 32 janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qendrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Tab. -16 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OMI

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<p>Ndryshimi I strukture aktuale të përdorimit të tokës dhe pyjeve</p> <p><i>(zbatimi i aktiviteteve që lidhen me nderhyrjet infrastrukturore në toka bujqesore dhe zona pyjore do të çojë në humbjen dhe/ose ndryshimin e përhershëm të kategorise së përdorimit të tyre (nga toka bujqesore apo zona pyjore në truall ndertimi apo ndonjë kategori tjetër)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk prekin zonat pyjore apo token bujqesore, sipas ndarjes aktuale të përdorimit të tokës.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat ligjore, ndikimi mbi përdorimin e qendrueshëm të tokës bujqesore dhe pyjeve do të jetë i parëndësishëm, pavarësisht faktit se aktivitetet do të zbatohen në toka bujqesore me</p>

<ul style="list-style-type: none"> • ndryshimi i struktures se perdorimit te tokes bujqesore me potencial te mire prodhues <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne toka bujqesore me potencial te mire prodhues do te coje ne humbjen e perhershme te tokes bujqesore me cilesi te larte)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • probabiliteti i zbatimit te aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zona pyjore me status te vecante <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zona pyjore me status te vecante mbrojtjeje / konservimi mund te preke ne menyre te konsiderueshme ato cilesi per te cilat zona eshte vene nen kete status)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • probabiliteti i zbatimit te aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zona pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zona pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore do te coje ne humbjen e perhershme te ketyre zonave)</i></p>	<p>potencial te mire prodhues, apo ne zona pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Probabiliteti i ndryshimit te struktures aktuale te perdorimit te tokes bujqesore dhe pyjeve eshte i larte. Infrastruktura do te shtrihet ne toka bujqesore me potencial te mire prodhues, apo ne zona pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore. Duhet parashikuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Probabiliteti i ndryshimit te struktures aktuale te perdorimit te tokes bujqesore dhe pyjeve eshte shume i larte. Ndikimi mbi perdorimin e qendrueshem te tokes bujqesore dhe te pyjeve do te jete i konsiderueshem. Infrastruktura do te shtrihet ne toka bujqesore me potencial te mire prodhues, apo ne zona pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Probabiliteti i ndryshimit te struktures aktuale te perdorimit te tokes bujqesore me potencial te mire prodhues, apo te zonave pyjore me nje funksion te mirepercaktuar te prodhimit te lendes drusore eshte kaq i madh sa qe ndikimi ne bujqesi dhe pyje do te kete pasoja shkaterruese.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
--	---

Ne tabelen me poshte jane pershkruar kriteret e vleresimit dhe metodologjia per

OM 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastrukturës.

Tab. - 17 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM2

Indikator / kriteri i vleresimit	Shkalla e vleresimit
<p>Niveli i riciklimit te mbetjeve qe gjenerohen gjate ndertimit / rehabilitimit te infrastruktures fizike</p> <p><i>(aktivitetet qe lidhen me ndertimin / rehabilitimin e infrastruktures fizike duhet te garantojne se te pakten 55% e mbetjeve qe gjenerohen duhet te riciklohen, dhe materiali qe germohet duhet, sa me shume te jete e mundur te riciklohet duke u perdorur ne mbushjet gjate ndertimeve)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do te shkaktojne mbetje nga punimet e ndertimit apo germimet.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Zbatimi i aktiviteteteve do te gjeneroje mbetje nga ndertimi. Megjithate, ato do te perpunohen totalisht, nderkohe qe 55% e tyre do te riperdoren si mbetje ndertimore e riciklueshme.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Zbatimi i aktiviteteteve do te gjeneroje mbetje nga ndertimi. Megjithate, per shkak te vecorive cilesore te mbetjeve, ato nuk mund te perpunohen dhe nuk mund te garantohet se 55% e tyre do te riperdoren, ne rast se nuk zbatohen masat zbutese.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Zbatimi i aktiviteteteve do te gjeneroje mbetje nga ndertimi. Megjithate, per shkak te vecorive cilesore te mbetjeve, te pakten</p>

	<p>55% e tyre nuk mund te perpunohen dhe riperdoren. Nuk mund te merren masa zbutese per te rritur sasine e mbetjeve te ricikluara.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Zbatimi i aktiviteve do te gjeneroje mbetje nga ndertimi, per te cilat duhet te organizohet procesi i largimit.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
--	--

6.2.2.2 Ajri - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 3: Garantimi i arritjes se objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimale të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Tab. - 18 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM3

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<p>Sasia vjetore e emetimeve te ndotesve ne ajer, dmth e oksideve te squfurit, oksideve te azotit, lendes organike volatile pa permbajtje metani, amoniakut dhe pjesezave</p> <p>(permiresime te matshme te cilesise se ajrit duke arritur nivelet e synuara te ndotesve e ajrit ne lidhje me shenetin e njerezve, sipas vlerave respektive: per NOx - 40 µ/m³, per PM10 - 40 µ/m³, per PM2,5 - 25 g/m³ dhe 20 g/m³ dhe SO2 - 125 µ/m³</p> <p>Numri vjetor i diteve kur tejkaloheh niveli i ndotjes se ajrit me pjeseza, i matur ne pikat e monitorimit, te cilat jane te ekspozuara ndaj emet meve te ndotesve</p> <p>(duhet te reduktohet me 40% numri i diteve kur tejkaloheh niveli i ndotjes se ajrit me pjeseza; sa me pak dite me ndotje te larte te ajrit, aq me i ulet eshte ndikimi tek shendeti i njerezve dhe kostoja per shoqerine, per shkak te numrit relativisht te larte te njerezve te ekspozuar, shendeti i te cileve preket nga ky faktor)</p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do te shkaktojne emetime te ndotesve ne ajer (perfshire edhe pjesezat), per te cilat jane percaktuar kufijte maksimale te emetimit ne nivel kombetar. Zbatimi i aktiviteve do te reduktoje emetimet e ndotesve.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Zbatimi i aktiviteve do te shkaktoje emetime te ndotesve ne ajer (perfshire edhe pjesezat), per te cilat jane percaktuar kufijte maksimale te emetimit ne nivel kombetar, por jo deri ne ate mase sa te tejkaloheh kufijte e percaktuar ne SKZHI-II.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Zbatimi i aktiviteve do te shkaktoje emetime te ndotesve ne ajer (perfshire edhe pjesezat), per te cilat jane percaktuar kufijte maksimale te emetimit ne nivel kombetar deri ne ate mase sa do te tejkaloheh kufijte e percaktuar ne SKZHI-II. Per te reduktuar emetimet duhet te parashikohen dhe zbatohen masa zbutese ne menyre qe niveli maksimal i emetimeve te zbrese ne kufijte e parashikuar ne SKZHI-II.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Zbatimi i aktiviteve do te shkaktoje emetime te ndotesve ne ajer (perfshire edhe pjesezat), per te cilat jane percaktuar kufijte maksimale te emetimit ne nivel kombetar deri ne ate mase sa do te tejkaloheh kufijte e percaktuar ne SKZHI-II. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar nivelin e emetimeve nen kufijte e percaktuar dhe per te mbajtur ndikimin nen nivelin e percaktuar te ndotjes se ajrit me pjeseza.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Zbatimi i aktiviteve do te shkaktoje emetime te ndotesve ne ajer (perfshire edhe pjesezat), per te cilat jane percaktuar kufijte maksimale te emetimit ne nivel kombetar deri ne ate mase sa kufijte e percaktuar ne SKZHI-II do te tejkaloheh ne menyre te konsiderueshme dhe ndotja e ajrit me pjeseza do te jete ne nivel te tille qe do te kete nje efekt te konsiderueshem dhe te demshem mbi shendetin e njerezve.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave</p>

6.2.2.3 *Faktorët Klimatikë* - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 4: Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.**

Tab. – 19 *Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM4*

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> • adaptimi i infrastrukturës perkatese ndaj ndryshimeve klimatike <p><i>(aktivitetet qe lidhen me ndertimin / rehabilitimin e infrastrukturës perkatese duhet te perfshijne aktivite qe zvogelojne apo parandalojne pasojat e ndryshimeve klimatike, vecanerisht te permytjeve, debores dhe ngricave)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sasia vjetore e emetimeve te gazeve 'sere' <p><i>(sasia maksimale e emetimeve te gazeve 'sere' nuk duhet te tejkaloje sasine e synuar vjetore prej 18,000 Gg CO2 ekuivalent ne 2020</i></p> <p><i>Ndikimet kumulative te te gjithë aktiviteve te Planit nuk duhet te shkaktojne nje sasi vjetore nga te gjitha burimet e emetimeve te gazeve 'sere' qe te tejkaloje vlerat e synuara qe jepen ne SKZHI-II lidhur me Reduktimin e Emetimeve te Gazeve 'Sere' ne 2020.)</i></p>	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara garantojne adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo nje gje e tille s'ka nevojë te garantohet; aktivitetet e parashikuara nuk do te shkaktojne rritje te emetimeve te gazeve 'sere'. Zbatimi i aktiviteve do te reduktojë emetimet e gazeve 'sere'.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Aktivitetet e parashikuara garantojne adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo nje gje e tille s'ka nevojë te garantohet. Emetimeve e gazeve 'sere' do te rriten, por jo deri ne ate mase sa te tejkalohen kufijte e percaktuar ne SKZHI-II.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Aktivitetet e parashikuara garantojne adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo nje gje e tille s'ka nevojë te garantohet. Emetimeve e gazeve 'sere' do te rriten deri ne ate mase sa do te tejkalohen kufijte e percaktuar ne SKZHI-II. Per te reduktuar emetimet duhet te parashikohen dhe zbatohen masa zbutese, te cilat do te garantojne qe niveli i emetimeve nuk do te kaloje kufijte e parashikuar ne SKZHI-II.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Aktivitetet e parashikuara garantojne adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo nje gje e tille s'ka nevojë te garantohet. Emetimeve e gazeve 'sere' do te rriten deri ne ate mase sa do te tejkalohen kufijte e percaktuar ne SKZHI-II. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar nivelin e emetimeve nen kufijte e percaktuar.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Aktivitetet e parashikuara nuk garantojne adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo zbatimi i aktiviteve do te rrite emetimet e gazeve 'sere' deri ne ate mase sa kufijte e percaktuar ne SKZHI-II do te tejkalohen ne menyre te konsiderueshme.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>

6.2.2.4 *Uji* - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 5: Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat breglumore dhe burimet e ujit të pijshëm.**

Tab. - 20 *Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM5*

Indikatori / kriteri i vleresimit	Shkalla e vleresimit
<ul style="list-style-type: none"> • mundesi nderhyrjeje ne zonat me burime ujore te mbrojtura <i>(zbatimi i aktiviteve jashte zonave me burime ujore do te thote me pak mundesi per ndotjen e ujit nentokesor qe perdoret si burim furnizimi me uje)</i> • mundesi nderhyrjeje ne zonat me burime ujore per larje <i>(zbatimi i aktiviteve ne zonat me burime ujore per larje do te thote me shume mundesi per ndotjen e ujerave qe perdoren per larje)</i> • mundesi nderhyrjeje ne zonat me rrezik permbytjeje <i>(zbatimi i aktiviteve ne zonat me rrezik permbytjeje redukton zonat mbrojtese dhe rrit mundesine per dem nga permbytjet)</i> • mundesi nderhyrjeje ne zonat ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise <i>(zbatimi i aktiviteve ne zonat ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise do te thote me shume mundesi per ndotjen e ujerave nentokesore)</i> 	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do te ushtrojne trysni shtese mbi ujerat nentokesore dhe siperfaqesore, ujerat e njelmet, ujerat liqenorë dhe burimet e ujit te pijshem, apo ndikimi do te jete pozitiv.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Nese zbatohen dispozitat perkatese ligjore, ndikimi mbi ujerat nentokesore dhe siperfaqesore, ujerat e njelmet, ujerat liqenorë dhe burimet e ujit te pijshem do te jete i parendesishem, pavaresisht faktit se aktivitetet mund te zbatohen ne zona me burime ujore te mbrojtura, ne zona ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise, ne zona me burime ujore per larje apo ne zona me rrezik permbytjeje.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nentokesore dhe siperfaqesore, ujerat e njelmet, ujerat liqenorë dhe burimet e ujit te pijshem mund te jete e madhe, sidomos per shkak se probabiliteti i zbatimit te aktiviteve ne zona me burime ujore te mbrojtura, ne zona ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise, ne zona me burime ujore per larje apo ne zona me rrezik permbytjeje, eshte i larte. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nentokesore dhe siperfaqesore, ujerat e njelmet, ujerat liqenorë dhe burimet e ujit te pijshem do te jete e madhe, sidomos per shkak se probabiliteti i zbatimit te aktiviteve ne zona me burime ujore te mbrojtura, ne zona ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise, ne zona me burime ujore per larje apo ne zona me rrezik permbytjeje, eshte shume i larte. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nentokesore dhe siperfaqesore, ujerat e njelmet, ujerat liqenorë dhe burimet e ujit te pijshem do te jete jashtezakonisht e madhe, sidomos per shkak se probabiliteti i zbatimit te aktiviteve ne zona me burime ujore te mbrojtura, ne zona ujembajtese me nje nivel te larte te prekshmerise, ne zona me burime ujore per larje apo ne zona me rrezik permbytjeje, eshte shume i larte. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>

6.2.2.5 Mjedisi Natyror - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.**

Tab. - 21 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM6

Indikatori / kriteri i vleresimit	Shkalla e vleresimit
-----------------------------------	----------------------

<ul style="list-style-type: none"> • mundësia e nderhyrjes ne zonat qendrore te habitateve te mishngrenesve te medhenj <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zonat e rendesishme ekologjike te habitateve te mishngrenesve te medhenj do te sjelle nje trysni me te madhe mbi keta lloje dhe do te nderprese linjat e migrimit; ka mundesi potenciale per ndikim tek biodiversiteti ne nivel rajonal dhe nderkufitar)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mundësia e nderhyrjes ne zonat me pyje te dendura <p><i>(planifikimi i infrastruktures se re ne zona me pyje te dendura do te sjelle ndikime negative mbi kafshet e egra dhe do te nderprese linjat e migrimit; ka mundesi potenciale per ndikim tek biodiversiteti ne nivel lokal dhe rajonal)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Nuk do te kete ndikim ne kohezionin e popullatave dhe ne mbrojtjen e biodiversitetit, apo ndikimi do te jete pozitiv.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Nese zbatohen dispozitat perkatese ligjore, ndikimi ne kohezionin e popullatave dhe ne mbrojtjen e biodiversitetit do te jete i parendesishem.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund te garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimet e rendesishme.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund te garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Nuk eshte e mundur te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi mbi kohezionin e popullatave dhe mbrojtjen e biodiversitetit eshte shkaterrues. Nuk eshte e mundur te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
--	---

Ne tabelen me poshte jane pershkruar kriteret e vleresimit dhe metodologjia per

OM 7: Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Tab. - 22 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM7

Indikator / kriteri i vleresimit	Shkalla e vleresimit
<ul style="list-style-type: none"> • mundësia e nderhyrjes ne zonat e Natura 2000 dhe/ose zonat e mbrojtura <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zonat e mbrojtura do te sjelle ndikime negative ne funksionimin dhe kohezionin e ketyre zonave, si dhe tek speciet dhe llojet e vecanta te habitateve)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Nuk do te kete ndikim ne zonat natyrore me status mbrojtjeje, apo ndikimi do te jete pozitiv.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Nese zbatohen dispozitat perkatese ligjore, ndikimi ne zonat natyrore me status mbrojtjeje do te jete i parendesishem, megjithe faktin se ka mundesi te nderhyrjes se aktiviteteteve ne zonat natyrore me status mbrojtjeje dhe ne zonat me vlere te vecanta natyrore.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, zonat natyrore me status</p>

<ul style="list-style-type: none"> • mundësia e nderhyrjes ne zonat me vlera te vecanta natyrore <p><i>(zbatimi i aktiviteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne zonat me vlera te vecanta natyrore do te sjelle ndikime negative ne llojin dhe cilesine e ketyre vlerave te vecanta natyrore)</i></p>	<p>mbrojtjeje nuk mund te mbrohen. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimet e rendesishme.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Megjithate zbatimin e dispozitave ligjore, zonat natyrore me status mbrojtjeje nuk mund te mbrohen. Nuk eshte e mundur te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Megjithate zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi mbi zonat natyrore me status mbrojtjeje eshte shkaterrues. Nuk eshte e mundur te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
---	---

6.2.2.6 *Mbetjet* - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 8: Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilleve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.**

Tab. – 23 *Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM8*

Indikator / kriteri i vleresimit	Shkalla e vleresimit
<ul style="list-style-type: none"> • sasia e mbetjeve qe gjenerohen dhe depozitohen ne landfill <p><i>(zhvillimet e reja do te rritin sasine e mbetjeve qe gjenerohen, perfshir mbetjet e ngurta, te lengeta dhe te rrezikshme, dhe ky fakt ben qe te priten ndikime negative ne cilesine e tokes, te ujerave nentokesore, te ajrit dhe ne shendetin e njerezve)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sasia e mbetjeve qe riciklohen <p><i>(SKZHI II deklararon se deri ne 2020 sasia embetjeve urbane te ricikluara do te jete 55%)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ndertimi i landfilleve te reja <p><i>(kjo gje do te ndikoje pozitivisht ne procesin e trajtimit dhe riciklimit te mbetjeve; megjithate gjate ndertimit dhe shfrytezimit te tyre priten disa ndikime, te cilat do te jene te parendesishme nese aplikohet strategjia e duhur e zbutjes)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do te rritin sasine e mbetjeve te gjeneruara. Zbatimi i aktiviteteve do te permiresoje procesin e grumbullimit/trajtimit te mbetjeve.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite sasine e mbetjeve te gjeneruara, por jo deri ne ate mase sa te influencoje procesin e grumbullimit/trajtimit te mbetjeve dhe te preke mjedisin natyror dhe njerezor.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite sasine e mbetjeve te gjeneruara, gje qe do te shkaktoje ndotje te tokes, ujit, ajrit dhe rreziqe per shendetin e njerezve. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin, te cilat garantojne se procesi i grumbullimit/trajtimit te mbetjeve i pergjigjet sasise se rritur te mbetjeve dhe se niveli i ndotjes ulet deri ne kufijte e vlerave te pranuar/percaktuara.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite sasine e mbetjeve te gjeneruara, gje qe do te shkaktoje ndotje te tokes, ujit, ajrit dhe rreziqe per shendetin e njerezve. Nuk ka mundesi te merren masa zbutese per ta mbajtur ndikimin nen kufijte e vlerave te pranuar/percaktuara.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite sasine e mbetjeve te gjeneruara, dhe ndotja e tokes, ujit, ajrit dhe rreziqet per shendetin e njerezve jane ne nje mase te tille qe kane efekt te konsiderueshem dhe te demeshem per shendetin e njerezve.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>

6.2.2.7 Zhurma - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 9: Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.**

Tab. - 24 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM9

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> ekspozimi ndaj zhurmes se shkaktuar prej nderhyrjeve ne infrastrukture <p><i>(sa me pak shqetesime qe te kete mjedisi nga zhurma, aq me i ulet eshte ndikimi ne cilesine e mjedisit, shendetin e njerezve dhe kostot e shoqerise, per shkak te numrit te njerezve te ekspozuar, shendeti i te cileve preket direkt)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do te rritin ekspozimin ndaj zhurmes. Perkundrazi keto aktivitete do ta ulin kete ekspozim.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite pak ekspozimin ndaj zhurmes, por nese zbatohen dispozitat perkatese ligjore, ndikimi do te jete i parendesishem.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite ekspozimin ndaj zhurmes. Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do te jete i rendesishem. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese shtese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite ekspozimin ndaj zhurmes. Megjithe zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do te jete i rendesishem. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese shtese per te reduktuar ndikimin. Nuk ka mundesi te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E –ndikim shkaterrues: Zbatimi i aktiviteteve do te rrite ekspozimin ndaj zhurmes deri ne nje mase te tille qe kjo gje do te kete nje efekt te konsiderueshem dhe te demshem per shendetin e njerezve e me tej.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>

6.2.2.8 Popullsia dhe Asetet Materiale - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.**

Tab. – 25 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM10

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> lidhja mes vendbanimeve dhe qendrave rajonale <p><i>(nje lidhje me e shpejte dhe me e mire permireson kohezionin social: lidhja me e shpejte me qendrat e qyteteve perben nje baze me te mire per zhvillimin e turizmit dhe aktiviteteteve ekonomike, te cilat nga ana e tyre sjellin ndikime pozitive ne te ardhurat individuale dhe komunitare,</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do te ndikojne ne arrijten e objektivtes, ose zbatimi i tyre do te permiresoje lidhjet mes zonave te vecuara me qendrat rajonale, do te permiresoje sigurine e trafikut dhe levizshmerine e qendrueshme.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Zbatimi i aktiviteteve do te garantoje lidhjet mes zonave te vecuara me qendrat rajonale, sigurine e trafikut dhe</p>

<p><i>ne menyren e jeteses dhe ne vleren e asetete materiale – pasurite e paluajtshme)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • perfshirja e aktiviteve per te permiresuar sigurine e trafikut <p><i>(me shume aktivite te kesaj natyre sjellin permiresim te sigurise rrugore dhe me pak aksidente)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • perfshirja e aktiviteve per te rritur efektivitetin e transportit publik <p><i>(perdorimi sa me i madh i transportit public sjell nje levizshmeri me efektive dhe te qendrueshme; nje transport publik me efektiv sjell uljen e ngarkese se trafikut ne rruge dhe ruan vleren e asetete materiale sic eshte toka dhe pasurite e paluajtshme; gjithashtu nje transport publik me efektiv redukton sforcen financiare per familjet, pasi redukton nevojën për të patur apo përdorur makina personale)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • perfshirja e aktiviteve per te rritur mundesite per nje menyre te shendetshme te jeteses <p><i>(aktivitetet qe lidhen me levizshmerine e qendrueshme, kerkojne nje organizim te mire te infrastruktures clodhese/agetuese (per shembull korsite e bicikletave, monopatet e ecjes me kembe, perfshire edhe mberritjen deri aty); clodhja/argetimi ndikon pozitivisht ne gjendjen mendore dhe fizike te njerezve dhe ne kete menyre redukton kostot e shoqerise, pasi shfrytezohet nje menyre e shendetshme e jeteses)</i></p>	<p>levizshmerine e qendrueshme, por krahasuar me gjendjen aktuale keto lidhje do te jene disi me te dobeta.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Zbatimi i aktiviteve do t'i beje me te dobeta lidhjet mes zonave te vecuara me qendrat rajonale, sigurine e trafikut dhe levizshmerine e qendrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Zbatimi i aktiviteve do t'i beje konsiderueshem me te dobeta lidhjet mes zonave te vecuara me qendrat rajonale, sigurine e trafikut dhe levizshmerine e qendrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Nuk ka mundesi te merren masa zbutese.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Zbatimi i aktiviteve do t'i shkaterroje plotesisht lidhjet mes zonave te vecuara me qendrat rajonale, sigurine e trafikut dhe levizshmerine e qendrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
--	---

6.2.2.9 Trashegimia Kulturore - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për **OM 11: Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.**

Tab. -26 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OMI 1

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> • probabiliteti qe infrastruktura te shtrihet ne njesite e regjistruara te trashegimise kulturore <p><i>(zbatimi i aktiviteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne njesite e trashegimise kulturore mund te rrezikojne seriozisht integritetin e trashegimise dhe te modifikojne vecorite e saj cilesore. Vecanerisht te rrezikuar jane peisazhet kulturore dhe peisazhet</i></p>	<p>A– s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen njesite e regjistruara te trashegimise kulturore. Perderisa hapësira nuk do te cenohet, edhe mbetjet arkeologjike nuk do te demtohen.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Ka mundesi potenciale qe aktivitetet te shtrihen ne njesite e regjistruara te trashegimise kulturore. Perderisa aktivitetet shtrihen prane apo pergjate infrastruktures ekzistuese, probabiliteti qe aktivitetet te shtrihen ne njesite e regjistruara te trashegimise kulturore dhe qe mbetjet arkeologjike te demtohen, eshte i ulet. Duke zbatuar dispozitat perkatese ligjore, ndikimi mbi vecorite cilesore te njesive te regjistruara te trashegimise kulturore do te jete i parendesishem.</p>

<p><i>historike te zonave te trashegimise arkitektonike dhe arkeologjike)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • probabilitet i shkaterrimit te mbetjeve arkeologjike <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne njesite e trashegimise kulturore nenkupton cenimin e tokes dhe si pasoje mbart nje probabilitet te larte per shkaterrimin e mbetjeve arkeologjike)</i></p>	<p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Probabiliteti qe aktivitetet te shtrihen ne njesite e regjistruara te trashegimise kulturore, dhe per pasoje te zvogelojne permasat e tyre, eshte i larte. Megjithate zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktiviteteteve mbi trashegimine kulturore do te jete i rendesishem. Per shkak se aktiviteti shtrihet ne zone te gjere, probabiliteti i demtimit te mbetjeve arkeologjike eshte i larte. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rendesishem: Probabiliteti qe aktivitetet te shtrihen ne njesite e regjistruara te trashegimise kulturore, dhe per pasoje te zvogelojne permasat e tyre, eshte shume i larte. Megjithate zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktiviteteteve mbi trashegimine kulturore do te jete i konsiderueshem. Per shkak se aktiviteti shtrihet ne zone te gjere, probabiliteti i demtimit te mbetjeve arkeologjike eshte shume i larte. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkaterrues: Ndikimi i aktiviteteteve mbi vecorite cilesore te njesive te regjistruara te trashegimise kulturore, do te jete shkaterrues. Edhe ndikimi mbi mbetjet arkeologjike do te jete shkaterrues.</p> <p>X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.</p>
---	--

6.2.2.10 Peisazhi - Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e vlerësimit dhe metodologjia për

OM 12: Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peisazhi me cilësi të lartë.

Tab. – 27 Indikatorët dhe shkalla e vlerësimit për OM12

Indikator / kriteri i vlerësimit	Shkalla e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> • probabiliteti qe infrastruktura te shtrihet ne peisazhe te vecanta dhe zona peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar <p><i>(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne njesite e peisazhit mund te rrezikojne seriozisht integritetin e peisazheve te vecanta dhe zonave peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar, dhe te shkatërrojë vecorite e tyre cilesore)</i></p>	<p>A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen ne peisazhe te vecanta dhe zona peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar. Do te ruhet imazhi i peisazhit me cilesi te larte, pasi aktivitetet do te integrohen ne zona me nje shkalle te larte te degradimit te peisazhit.</p> <p>B – ndikim i parendesishem: Ka mundesi potenciale qe aktivitetet te shtrihen ne peisazhe te vecanta dhe zona peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar, apo ne zona peisazhistike imazhi i te cilave eshte ne prishje e siper. Ndikimi mbi imazhin eksitues te peisazhit do te jete i parendesishem, pasi shumica e aktiviteteteve do te integrohen ne zona me nje shkalle te larte te degradimit te peisazhit.</p> <p>C – ndikimi behet i parendesishem per shkak te zbatimit te masave zbutese: Probabiliteti qe aktivitetet te shtrihen ne peisazhe te vecanta dhe</p>

- probabiliteti qe infrastruktura te shtrihet ne zonat peisazhistike me elemente te mbrojtur te natyres dhe ne zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht te ekuilibruara, te cilat mbartin edhe simbolika te vecanta

(zbatimi i aktiviteteteve qe lidhen me nderhyrjet infrastrukturore ne njesite e peisazhit mund te ndryshoje ne menyre te konsiderueshme imazhin ekzistues te peisazhit. Ndikimi eshte vecanerisht i dukshem ne zonat peisazhistike me elemente te mbrojtur te natyres dhe ne zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht te ekuilibruara)

zona peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar, eshte i larte. Ndikimi mbi vecorite cilesore te ketyre zonave eshte i madh. Aktivitetet do te shtrihen ne zona te konservuara peisazhistike natyrore apo kulturore, keshtu qe ndikimi ne peisazhet me cilesi te larte te imazhit te tyre, do te jete i rendesishem. Duhet parashikuar dhe zbatuar masa zbutese per te reduktuar ndikimin.

D – ndikim i rendesishem: Probabiliteti qe aktivitetet te shtrihen ne peisazhe te vecanta dhe zona peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar eshte i madh, keshtu qe edhe ndikimi eshte i konsiderueshem. Aktivitetet do te shtrihen ne zonat peisazhistike me elemente te mbrojtur te natyres dhe ne zonat me peisazhistike kulturore jashtezakonisht te ekuilibruara, keshtu qe ndikimi ne peisazhet me cilesi te larte te imazhit te tyre, do te jete i rendesishem. Nuk mund te merren masa zbutese per te reduktuar ndikimin.

E – ndikim shkaterrues: Ndikimi i aktiviteteteve mbi vecorite cilesore te peisazheve te vecanta dhe zonave peisazhistike me vecori dalluese ne nivel kombetar do te jete shkaterrues. Peisazhet me cilesi te larte te imazhit te tyre dhe qe permbajne elemente te jashtezakonshem natyrore dhe kulturore, do te shkatërrohen.

X – vleresimi i ndikimit nuk eshte i mundur: Ndikimi nuk mund te vleresohet per shkak te mungeses se te dhenave.

SEKSIONI - 7

VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE

7.1 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMERISË

Objektivat e përcaktuara mjedisore duhet të jenë në përputhje me Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, objektivat e përcaktuar anë SKZHI II dhe Direktivën 2001/42/KE, të cilat janë të rëndësishme për të vlerësuar politikat dhe projektet që parashikon Plani për të arritur objektivat e tij. Për të përcaktuar rëndësinë e objektivave mjedisore, duhet të vlerësohet përputhshmëria e objektivave dhe politikave të Planit me objektivat e përcaktuara mjedisore. Vlerësimi i përputhshmerisë krijon konflikte apo veprime të ndërsjellta mes objektivave dhe politikave të ndryshme, si dhe konflikte të theksuara interesi mes objektivave; të gjitha këto duhen vënë në dukje veçanërisht në pjesën e vlerësimit të projekteve specifike të Planit. Përputhshmëria e politikave të Planit është vlerësuar duke i kombinuar këto politika me objektivat mjedisore të kësaj VSM-je. Vlerësimi është bërë duke përdorur përafrimin standart në formë matrice. Për të kryer vlerësimin numerik të nivelit të përputhshmerisë është përdorur grafiku i vlerësimit që jepet më poshtë.

Tab. - 28 Grafiku i vlerësimit të nivelit të përputhshmerisë mes objektivave

Niveli i përputhshmerisë	Vlerësimi numerik
Objektivat përputhen plotësisht	3
Objektivat përputhen pjesërisht	2
Lidhja mes objektivave është e zbehte	1
Nuk ka lidhje mes objektivave	0
Objektivat nuk përputhen	-1

7.2 VLERËSIMI I PËRPUTHSHMËRISË SË OBJEKTIVAVE DHE POLITIKAVE TË PLANIT ME OBJEKTIVAT MJEDISORE

Rezultatet e vlerësimit të përputhshmerisë së politikave të Planit me objektivat mjedisore janë paraqitur në Tabelën më poshtë. Tabela tregon se, në parim, të gjitha politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

Tab. - 29 Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore

Objektiva Mjedisore	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9	OM10	OM11	OM12	Mesatarja	
	Objektivat dhe politikat e Planit													
Objektiva Mjedisore	Toka – Përdorimi i gendreshëm i tokës	Toka – Shfrytëzimi i burimeve natyrore	Afri – Fëmijet e ndosëse	Faktorët Klimatikë – Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike Eji – Kufizimi i efektëve negative	Mjedisit Natyror – Kohëzimi i popullatave dhe biodiversitetit	Mjedisit Natyror – Zonat e Mbrojtura	Mbjetet – Kompletimi i landfilleve	Zhurnal – Reduktimi i zhurmave në deri në nivelet e OBSH-se	Popullsia dhe asetet materiale – Kohëzimi social, siguria e trafikut	Trashëgimia kulturore – Rruajtja	Peisazhi – Rruajtja		Vlerësimi numerik	
	Objektiva Strategjike 1 (OS 1): Kualifikimi i parametrave territorialë të Bashkisë Tepelenë në funksion të orientimit të rritjes urbane dhe levizjeve demografike													
	<i>Politika 1:</i> Riorganizimi i territoreve urbane të Bashkisë në funksion të rritjes graduale së qendres	2	1	2	0	2	1	0	1	2	1	2	2	1.33
	<i>Politika 2:</i> Konsolidimi i territoreve të banuara të Njësisë Administrative Kurvelesh	3	3	2	0	0	1	0	1	2	1	3	3	1.58
	<i>Politika 3:</i> Përshtatja e territoreve jo-urbane përreth qendrave të banuara në mbështetje të rritjes së qytetit të Tepelenes, konsolidim të Kurveleshit dhe migrimit gradual të zonave periferike drejt qendres.	3	3	2	0	0	1	0	1	2	1	3	3	1.58
<i>Politika 4:</i> Krijimi i Parkut Malor të qytetit të Tepelenes	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
<i>Politika 5:</i> Krijimi i parkut “Kurora e Kurveleshit”	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
Objektiva Strategjike 2 (OS 2): Zhvillimi Ekonomik i Bashkisë Tepelenë nëpërmjet shfrytëzimit efektiv të kapaciteteve dhe potencialeve ekzistues														
<i>Politika 1:</i> Zhvillimi i ekonomisë urbane qytetëse, e orientuar drejt industrisë së lehtë dhe perpunuese	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1.42	
<i>Politika 2:</i> Zhvillimi i ekonomive bujqësore dhe blegtorale në zonat rurale të Bashkisë	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1.42	
<i>Politika 3:</i> Përmirësimi i infrastruktures bujqësore dhe blegtorale në mbështetje të zhvillimit të këtij sektori ekonomik	3	1	3	3	1	2	1	1	2	2	1	2	1.83	
<i>Politika 4:</i> Zhvillimi i Sektoreve të Turizmit kulturor, natyror dhe aventurës	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3	3	2.58	

Politika 5: Restaurim dhe hartimi i planit të menaxhimit të kalase së Tepelenes, te Matohasanaj, Leklit dhe Nivicës	3	3	2	3	2	3	1	3	2	2	1	3	3	2.25
Politika 6: Krijimi dhe promovimi i itinerareve turistike natyrore, në mbështetje të turizmit të aventurës	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	3	2.58
Politika 7: Rikualifikimi i parametrave teknike, pastrimi dhe thellimi i rezervuareve ne Sinanaj dhe ne Dhëmbllan	3	1	3	3	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1.83
Objektiva Strategjike 3 (OS 3): Përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturave dhe shërbimeve në mbështetje të transformimeve strategjike territoriale														
Politika 1: Përmirësimi dhe rikualifikimi i rrjetit të komunikimit të Bashkisë Tepelenë	3	0	3	3	1	0	0	0	2	3	3	0	0	1.50
Politika 2: Përmirësimi dhe konsolidimi i rrjetit të urave ne territorin e Bashkise Tepelene	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2.5
Politika 3: Konsolidimi i rrjetit të transportit publik ne te gjitha zonat e banuara te Bashkise	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2.5
Politika 4: Permiresimi i rrjetit te furnizimit me ujë në qytetin e Tepelenës dhe në zonat rurale	3	2	0	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2.5
Politika 5: Permiresimi i rrjetit te kanalizimeve te ujerave në qytetin e Tepelenës dhe në zonat rurale	3	2	0	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2.5
Politika 6: Përmirësim i sistemit të grumbullimit dhe depozitimit të mbejteve urbane	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	3	3	3
Politika 7: Ristrukturim i rrjetit të shërbimeve publike ne territorin e Bashkise, në koherence me propozimet strategjike	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2.5

Në këndvështrimin e lidhjes mes politikave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretisht:

1. Politikave që lidhen me Përmirësimin e Cilësisë Urbane dhe ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilësisë së Mjedisit kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.
2. Politikave që lidhen me Zhvillimin e Qëndrueshëm Ekonomik dhe Përmirësimin e Infrastrukturës kanë klasifikimin më të ulët në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore. Sidoqoftë, secila prej këtyre politikave është në përputhshmëri të plotë me të paktën një, dhe në shumicën e rasteve me 2 dhe 3 objektiva mjedisore.
3. Dy politika të Planit, specifiku: Vendosja e standarteve të projektimit urban, dhe Krijimi i Parqeve Rajonale, janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore, duke marrë rezultatin maksimal të mundshëm.
4. Secila prej politikave të planit (përveç dy politikave që klasifikohen me përputhshmëri të plotë) nuk kanë lidhje me të paktën 1 objektivë mjedisore dhe në shumicën e rasteve me 2 objektiva.
5. Dy objektiva të Planit që lidhen me Sistemin Urban janë pothuajse në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore.
6. Politika e cila ka lidhje me Zhvillimin e Qëndrueshëm Ekonomik dhe më specifiku me Programin specifik për zhvillimin e biznesit, financave të qëndrueshme, nuk ka lidhje me asnjë prej objektivave tona mjedisore.

Edhe në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore diversifikimi i përputhshmërisë është i lartë. Konkretisht:

- Objektiva mjedisore 1 që lidhen me menaxhimin e tokës, dhe objektiva 10 që lidhen me popullsinë, janë në përputhshmëri të plotë me pjesën më të madhe të politikave të planit;
- Duhet theksuar se të dyja këto objektiva janë ose në përputhshmëri të plotë, ose nuk lidhen me politikave të planit;
- Objektiva 11 që lidhet me ruajtjen e trashëgimisë kulturore është objektiva që nuk lidhet me pjesën më të madhe të politikave të Planit;
- Të gjitha objektivat e tjera mjedisore paraqesin një diversitet të madh lidhur me nivelin e përputhshmërisë së tyre me politikave përkatëse të Planit.

Si konkluzion mund të thuhet se, në këndvështrimin e përgjithshëm, objektivat dhe politikave të Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

SEKSIONI - 8

VLERËSIMI I PROJEKTEVE

8.1 PROJEKTET SPECIFIKE DHE VLERËSIMI I TYRE

Plani i Përgjithshëm urban i bashkisë së Tepelenë përcakton projekte konkrete për çdo politikë, të cilat janë gjykuar si më të përshtatshmet për zbatimin e politikës përkatesë. Projektet janë listuar për çdo politikë, sipas përcaktimeve në Plan.

Në Tabelën e mëposhtme janë identifikuar projektet specifike dhe vlerësimi i tyre për ndikime direkte apo indirekte në mjedis, në lidhje me objektivat mjedisore të përcaktuara. Shkurtimisht, këto projekte përfshijnë rigjenerimin e qendrave urbane dhe rurale, projekte që lidhen me përmirësimin e shërbimeve publike dhe private, urbanizimin, stilin e jetesës, hapësira argëtimi/çlodhjeje, turizmin, bujqësinë, mjedisin etj.

Ky seksion përfshin vlerësimin e projekteve specifike në lidhje me përputhshmërinë e tyre me objektivat mjedisore. Vlerësimi i projekteve specifike është bërë mbi bazën e përcaktimit të klasifikimit mesatar të përputhshmërisë së secilit projekt me të 12 objektivat mjedisore.

Pojektet e listuara ne planin e pergjithshem vednor do të përputhen plotësisht apo pjesërisht me objektivat mjedisore, gjatë zbatimit dhe funksionimit të aktiviteteve përkatëse, dhe për të gjitha aktivitetet duhet të garantohet zbatimi i masave zbutëse për të reduktuar ndikimin në mjedis, sipas kërkesave të legjisllacionit përkatës.

Tab. - 30 Përpunueshmëria e Planit të Përgjithshëm Vendor me Objektivat Mjedorë dhe Impakti në Mjedis të Bashkisë Tepelene

Dimension	Vizioni	Objektivat Strategjike	Programe	Projekte	Perpueth shmeria	Impakti në mjedis
Forma Urbane	Konsolidimi i planifikimit urban që rrisin cilësinë e formës urbane dhe zhvillojnë territorin në mënyrë të qëndrueshme.	OS 1 Krijimi i infrastrukturës urbane te nevojshme per te akomoduar rritjen demografike ne qytetin e Tepelenës	Programi i Rikonceptimi dhe Rivleresimi i karakteristikave territoriale të zonave urbane te Bashkisë Tepelene	Riorganizimi i territoreve urbane të Bashkise ne funksion te rritjes graduale se qendres	-	X
	Infrastrukturë publike që rrit mundësinë e zhvillimit të bizneseve dhe komuniteteve, për qarkullimin e njerëzve në mënyrë të "zgjuar" dhe efçente.		Programi i Përmirësimit të Territorit Bashkisë dhe shërbimeve të transportit	Konsolidimi i rrjetit të transportit publik ne te gjitha zonat e banuara te Bashkise	+ +	C C
Zhvillimi ekonomik	Ngritja dhe fuqizimi i rrjetit të mbeshketjes infrastrukturore per zhvillimin ekonomik te zones	OS 2 Zhvillimi i ekonomisë urbane te qytetit te Tepelenes, duke stimuluar argetet e industrisë së lehtë dhe përpunuese	Programi i zhvillimit ekonomik te Bashkisë Tepelenë për përmirësimin e tërësive natyrore	Zhvillimi i ekonomisë urbane qytetëse, e orientuar drejt industrisë së lehtë dhe përpunuese	+	C
			OS 3 Përmirësimi i aksesueshmërisë së territorit nëpërmjet zhvillimit të infrastrukturës	Zhvillimi i ekonomive bujqësore dhe blegtorale në zonat rurale të Bashkisë	++	C
		OS 2		Përmirësimi i infrastrukturës bujqësore dhe blegtorale ne mbeshketje te zhvillimit te ketij sektori ekonomik	++	C
		OS 2		Zhvillimi i Sektoreve të Turizmit kulturor, natyror dhe aventurës	+++	X

Përpuethshmëria me objektivat mjedisore

Projekti përputhet plotësisht me objektivat mjedisore	+++ shumë mirë
Përputhshmëria e projektit me objektivat mjedisore është e kushtëzuar	++ mjaftueshëm
Projekti përputhet pjesërisht me objektivat mjedisore	+ mirë
Projekti nuk përputhet me objektivat mjedisore	-
Projekti nuk përputhet fare me objektivat mjedisore	- -

Impakti në mjedis

impakt pozitive	A
impakti parëndësishëm	B
impakti është i parëndësishëm pasi zbatohen masat zbutëse	C
Nuk ka impakt në mjedis	X

Në marrëdhënie me objektivat mjedisore, të gjitha projektet janë vlerësuar sipas impaktit që këto projekte japin në mjedis dhe sipas përpuethshmërisë me objektivat mjedisore në këtë projekt. Si konkluzion mund të themi se niveli i përpuethshmërisë në përgjithësi është i lartë, megjithatë ka projekte ku niveli i përpuethshmërisë është i kushtëzuar, kështu që kërkohet zbatimi i masave zbutëse për projektet e parashikuara për arritjen e këtyre objektivave.

Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.

Krahasimi i projekteve specifike individuale paraqet si më poshtë:

Në marrëdhënie me objektivat mjedisore, të gjitha projektet specifike që lidhen me Objektivën Strategjike “Zhvillimi i qëndrueshëm i turizmit” janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, bile konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim. Projektet e parashikuara për Objektivën Strategjike “Infrastruktura”, konkretisht janë në përputhshmëri mesatare me objektivat mjedisore, ndërkohë disa nga projektet, kanë një përqindje të konsiderueshme përputhshmërie të pjesshme apo të kushtëzuar, për shkak të ndikimeve që priten të shkaktojnë, dhe që kërkojnë zbatimin e masave përkatëse zbutëse.

Lidhur me projektet e parashikuara për arritjen e Objektivës Strategjike “Përmirësimi i bujqësisë edhe blegtorisë” mund të thuhet se shkalla e përputhshmërisë është e pranueshme. Zbatimi i masave zbutëse për të gjithë projektet e parashikuara përbën një detyrim thelbësor për të realizuar me sukses këto projekte dhe për arritjen e objektivës përkatëse. Përsa i përket Objektivës Strategjike “Përmirësimi i Cilësisë së Jetesës”, përgjithësisht projektet janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore; sidoqoftë niveli i përputhshmërisë së kushtëzuar këtu është i lartë, kështu që kërkohet zbatimi i masave zbutëse për të katër projektet e parashikuara për arritjen e kësaj objektivë. Projektet që parashikohen për arritjen e Objektivës Strategjike “Mbrojtja dhe zhvillimi i qendrueshem i mjedisit bazuar në burimet vendore të Bashkisë” përgjithësisht kanë një nivel të lartë përputhshmërisë me objektivat mjedisore. Projektet në përgjithësi janë plotësisht në përputhje me objektivat mjedisore, ndërkohë që ka projekte ku përputhshmëria është konsiderueshëm e lartë.

Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.

SEKSIONI 9

VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

9.1 VLERËSIMI I PASOJAVE NGA ZBATIMI I PLANIT DHE NDIKIMET E PASOJAVE TË ZBATIMIT TË PLANIT PËR REALIZIMIN E OBJEKTIVAVE MJEDISORE TË PLANIT

Seksioni 9.1 përfshin vlerësimin e përpuethshmerisë së Planit me zonat e veçanta mjedisore dhe objektivat e rëndësishme mjedisore. Udhëzimet, masat zbutëse dhe masat specifike paraqiten në Seksionin 10.

9.1.1 Toka

Objektivi Mjedisor 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj

- Ndikimi më i madh gjatë fazës së ndërtimit priten në zhvillimet e infrastrukturës, sidomos asaj rrugore, të mbetjeve, të qendrave të shërbimeve, etj ndërkohë që nga fusha të tjera do të jenë të kufizuara në një territor më të ngushtë lokal. Nuk priten ndikime në ato sektorë ose nën sektorë ku përqëndrimi më i madh i aktiviteteve do të ketë të bëjë me plotësimin e boshllëqeve ligjore dhe të strukturës (aktivitete soft) ku gjithë detyrat dhe angazhimet do të jenë të natyrës institucionale dhe organizative;
- Toka bujqësore dhe pyjet do të pësonin shkatërrim të pakthyeshëm në seksionet e marra nga ndërtimet e reja ose ato të rindërtuara mbi seksionet e vjetra. Shpesh ndërtimet e reja krijojnë edhe fragmentime të tokës bujqësore. Ndikimet afatshkurtër (të riparueshme) që mund të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit përfshijnë lidhjet përmes tokave bujqësore ose pyjore, dëmtimet dhe okupimet e tokave ose dëmtimin e produkteve për shkak të afërsisë me sheshet e ndërtimit, ndotjet e tokës etj;
- Për shkak të zhvillimeve të reja në infrastrukturë, përdorimi i tokës bujqësore ekzistuese pëson ndryshim nga ana e pozicionimit të lidhjeve të reja infrastrukturore. Masat që zbatohen mund të sjellin rënien e përhershme të potencialit dhe prodhimit të tokës bujqësore që nënkupton humbjen e përhershme të funksionimit të tokës për prodhimtarinë bujqësore. Nëse masat e infrastrukturës shtrihen edhe përtej territoreve aktuale të zhvillimit, fragmentimi i tokës bujqësore do të rritet dhe kushtet për prodhimtarinë bujqësore do të përkeqësohen edhe më tej;
- Pozicionimi i vendosjes së strukturave infrastrukturore të reja në hapësira të hapura dhe me natyrë për të konservuar biodiversitetin do të sjellin ndërhyrje direkte tek aktivitetet e vazhdueshme të zonave pyjore të cilat duhet të kryejnë funksionet vegjetative bimore me anë të drurëve si aktivitet primar (dëmtime të pakthyeshme);
- Plani i Përgjithshëm Urban në përputhje me direktivat e Planin e Përgjithshëm Kombëtar si dhe në përputhje me direktivat e legjislacionit European ka menduar se tokave urbane tju mbivendosen vepra urbane. Ndërkohë që tokat me bonitet të kategorisë së pestë, të mund të diskutohet prekja apo zënia e tyre dhe ato të kategorisë 6 dhe të kategorisë 7 normal që mund të preken nga veprat urbane.

Objektivi Mjedisor 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit / rehabilitimit të infrastrukturës.

- Aktivitetet ndërtimore në përgjithësi (rindërtime ose të reja) të infrastrukturës janë burim i prodhimit të sasive të mëdha të mbetjeve, dhe gjithashtu krijojnë presione mbi përdorimin e burimeve natyrore. Mbetjet gjenerohen jo vetëm përkohësisht gjatë fazës së ndërtimit, por edhe në mënyrë të vazhdueshme gjatë fazës operacionale si edhe për efekt të proceseve të mirëmbajtjes së strukturave. Impakti nga gjenerimi i mbetjeve është i përhershëm dhe në mjaft raste i pakthyesëm në lidhje me impaktin ndaj burimeve natyrore. Prandaj, ky impakt negativ ndaj mjedisit duhet të pakësohet me anë të masave për menaxhimin e mbetjeve.
- Duke konsideruar mënyrën sesi gjenerohen dhe llojin e strukturës, sasitë e mbetjeve të gjeneruara nga zhvillimet në infrastrukturë prej çdo sektori ekonomik duhet të konsiderohen si sasira të mëdha, sidomos prej veprave të nivelit rajonal, ndërkohë që sasitë e mbetjeve nga zhvillimet në nivel lokal priten të jenë më të lokalizuara dhe më të pakta krahasuar me dy nivelet e para, Shqipëria ka kryer transpozimin e Direktivës 2008/98/EC mbi mbetjet, me anë të VKM no. 175, datë 19.1.2011 siç referohet edhe në “Strategjinë Kombëtare Ndërsektoriale për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025 dhe në “Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025”. Në këtë aspekt, SKZHI II prezanton si objektivi mjedisor 55 për qind të masës totale të mbetjeve të ripërdoret ose riciklohet deri në 2020“.
- Ndërtimet e reja ose zgjerimet e infrastrukturave sipas sektorëve, brenda kuadrit të zbatimit të masave specifike të angazhimeve për secilin nga drejtimit e veprimeve prioritare respektive të Planit, ofrojnë një mundësi ideale gjatë fazës së ndërtimit për ripërdorimin ose procesimin e materialeve dhe mbetjeve industriale të prodhuara, ku efekti i sinerjisë reflektohet veçanërisht në faktet e mëposhtme:
 - Sasira të mëdha mbetjesh mund të përdoren veçanërisht në ndërtimet e rrugëve dhe infrastrukturave të ngjashme ku materialet mbushëse janë mjaft të nevojshme;
 - Substanca potenciale toksike të mbetjeve mund të mobilizohen në mënyrë permanente në rast se ato përdoren në mënyrën e duhur;
 - Kompozite të reja të ndërtimit shpesh kanë karakteristika më të mira funksionale në krahasim me ato konvencionale.

Në vijim të zbatimit të masave specifike që paraqiten në Plan, administrimi ekonomik i burimeve natyrore duhet të mbështetet nga masa të tjera të përgjithshme shtesë që promovojnë pakësimin e ndotjes së mjedisit duke përdorur materiale të riciklueshme në ndërtimin dhe rindërtimin e infrastrukturës së parashikuar për çdo sektor. Prandaj, masa të tilla duhet të përgatiten dhe të përfshihen që në fazat e hershme të programeve të zhvillimit në çdo sektor dhe për çdo masë specifike me vete.

9.1.2 Ajri

Objektivi Mjedisor 3: Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Shkarkimet e ndotësve janë karakteristike gjatë fazës së ndërtimit të infrastrukturës dhe atë të operimit në një sërë aktivitetesh nga sektorë të ndryshëm të ekonomisë, por në lidhje direkt me Planin ndikimi kryesor vjen nga sektori i transportit.

Gjatë fazës së ndërtimit ose të rindërtimit të infrastrukturës, shkarkimi i ndotësve krijon impakt afat- shkurtër në mjedis, kështu që shumica e efekteve të tyre janë të kthyeshme.

Gjatë fazës së operimit të infrastrukturës, shumica e shkarkimeve janë të pranishme si në ajër edhe në ujë e tokë, në varësi të proceseve të aktiviteteve që krijohen nga operimi i infrastrukturës përkatëse.

Zbatimi i masave specifike që synojnë arritjen e qëllimeve të Planit pritet të kenë një impakt pozitiv për shkak të pakësimit të shkarkimeve të ndotësve, së pari për shkak të masave të parashikuara lidhur me transportin e pasagjerëve me mjetet rrugore dhe bicikleta. Masa të tjera nga sektorët që emetojnë shkarkime të ndotësve në ajër priten gjithashtu të kontribuojnë me efekte pozitive për shkak të pakësimit të ndotësve të shkarkuar, në veçanti të atyre që synojnë pakësimin e bllokimeve të shkarkimeve në ajër nga industritë mosfunksionuese.

Gjithsesi, impaktet negative me përmirësimin e rrjetit rrugor mund të pakësohen dhe biles të parandalohen përmes marrjes njëkohësisht të masave të përgjithshme për promovimin e përdorimit të rrjetit publik të transportit të pasagjerëve dhe biçikletave.

Sfidat kryesore dhe prioritetet që pasqyrohen edhe në Plan janë:

- (1) kompletimi i adoptimit dhe zbatimit të standarteve Europiane mbi cilësinë e ajrit urban dhe shkarkimeve në ajër;
- (2) konsolidimi i Sistemit Kombëtar të Monitorimit sipas standarteve Europiane;
- (3) adoptimi e zbatimi i planeve të veprimit mbi cilësinë e ajrit si në nivel qendror dhe atë lokal.

Duke konsideruar që sektori i transportit prodhon sasira të konsiderueshme shkarkimesh të ndotësve të ajrit brenda sasisë së lejuar tavan të shkarkimeve në ajër të përcaktuara/synuara për Shqipërinë, mund të ishte më e përshtatshme të supozohej për vlera më të ulta të përcaktuara/synuara për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri në mënyrë që të pakësohen shkarkimet e ndotësve nga transporti.

Objektivi strategjik është “Arritja e përmirësimeve të matshme në 2020 për cilësinë e ajrit përmes”:

- Objektivit prej 40% pakësim në nivelin e ndotësve në zonat urbane; dhe
- Arritja e niveleve objektiv të ndotësve të ajrit duke u bazuar në shëndetin human, sipas vlerave respektive: për NOx - 40 μ / m^3 , për PM10 - 40 μ / m^3 , për PM2,5-25 g / m³ dhe SO2-125 μ / m^3 .

Shpërndarja reciproke e ngarkesës për të arritur tavanet e shkarkimeve kombëtare vjetore për çdo sektor (energji, industri, tregti dhe shërbime, transport, bujqësi dhe menaxhim i mbetjeve) do të përcaktohet më në detaje përmes amendimeve prej Programit Operacional të përputhshmërisë me tavanet e shkarkimeve kombëtare. Gjithsesi, kërkesat për pakësimin e shkarkimeve nga transporti nuk priten të jenë më të ulta sesa pakësimi mesatar i përcaktuar për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri. Për këtë arsye, tavanet e shkarkimit për NOx dhe PM2.5 që janë ndotësit kryesorë prej transportit rrugor janë përcaktuar në bazë të pakësimit indikativ në shkarkimet ndotëse.

Indikatori	Njesite e matura / Vendmatjet	Burimi	Vlera e fundit e		Synimi ne 2017	Synimi ne 2020
			Viti	Vlerat	Vlerat	Vlerat
Cilesia e ajrit (mesatarja vjetore e perqendrimit te 3 ndotesve te ajrit	mg/m ³ te PM10; SO2; NO2 në Tepelenë	Ministria e Mjedisit	2014	35.2	30	15-25 % pakesim i vleres
				17.5	16	
			14.3	14		

Tab. - 31 Indikatorët kryesorë kumulativë dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Tepelenë

Rinovimi i mjeteve motorike kontribuon së tepërmi në pakësimin e shkarkuesve ndotës, si edhe zhvillimi i standarteve sipas tipave të aprovuar për mjetet siguron që shumica e shkarkimeve të ndotësve të synuara për transportin të arrihen. Masat për promovimin e transportit publik të pasagjerëve dhe transportin me bicikleta kontribuojnë gjithashtu në pakësimin e shkarkimit të ndotësve.

Plani nuk mund të adresojë specifikisht promovimin e rinovimit të mjeteve, por me anë të të gjithë masave/veprimeve, veçanërisht atyre që promovojnë transportin publik të pasagjerëve dhe transportin me bicikleta, ka ndikim pozitiv në mjedis dhe kontribuon qenësisht në arritjen e synimeve për shkarkimet kombëtare.

Përsa i takon shkarkimeve të grimcave pezull në ajër, ato do të pësojnë rritje të përkohshme në zonat ku do të zbatohen masat e rindërtimit të infrastrukturës sipas sektorëve (impakte të kthyeshme). Në përputhje me rregullat që rregullojnë masat për pakësimin e shkarkimeve të grimcave nga sheshet e ndërtimit, zbatimi i punimeve në ndërtim garanton që rritjet e përkohshme lokale të ndotësve të mjedisit në ajër të jenë ende të pranueshme për mjedisin dhe njerëzit. Problemet më të shumta në sigurimin e cilësisë së ajrit të përshtatshëm të mjedisit lidhet me arritjen e tavanit të përcaktuar për grimcat.

Transporti është burimi kryesor ndotës i ajrit të mjedisit përmes grimcave pezull në ajër. Grimcat mund të japin një sërë impaktesh negative mbi shëndetin: ato shkaktojnë dhe rëndojnë astmat, krijojnë aterosklerosa, përkeqësojnë përvijimin e sëmundjeve të frymëmarrjes dhe kardiovaskulare, shkaktojnë kancer. Raporti i mortalitetit në zonat ku ndotja me grimca pezulli është i lartë është 15 – 20 për qind më i lartë në krahasim me zonat me ajër relativisht të pastër.

Pritet që zbatimi i masave të Planit të ulin në mënyrë permanente shkarkimet e grimcave nga transporti rrugor, së pari për shkak të eliminimit të bllokimeve të trafikut, menaxhimit më të mirë të shtresave sipërfaqësore të rrugëve dhe përdorimit të më shumë mjeteve rrugore me efikasitet energjie. Siç u përmend më sipër, sfidat kryesore dhe prioritetet prezantohen në NSDI II dhe ato janë përmbledhur në tabelën më poshtë në raport me pakësimin e ditëve kur PM10 tejkalon standartet.

Indikatori	Njesite e matura	Burimi	Vlera e fundit e vlefshme		Synimi ne 2017	Synimi ne 2020
			Viti	Vlerat	Vlerat	Vlerat
Numri i diteve ne nje vit kur PM10 tejkalon standartin e 50µg/m³ ndaj diteve te	Numri i diteve qe tejkalojne ne % ne Tepelenë	AKM, Ministria e Mjedisit	2014	Tepelenë 25%	Tepelenë 15%	Tepelenë 10%

Tab. - 32 Indikatori PM10 dhe synimet lidhur me cilësinë e ajrit në Shqipëri

Në mënyrë që të arrihen objektivat e eliminimit të mos - përputhshmërisë së cilësisë së ajrit me standartet e përcaktuara për cilësinë e ajrit, që ndodh shpesh në disa zona të kufizuara, zakonisht në bashkitë me densitet të lartë, është imperative që Qeveria dhe Institucionet respektive të përgatisin dhe adoptojnë Planet e Cilësisë së Ajrit në ato zona që tejkalojnë ndotjen e ajrit në mjedis. Programe të detajuara të veprimit për të reduktuar ndotjen nga grimcat PM10 do të vijojnë përgatitjen e këtyre planeve. Këto programe dhe veprime që vijnë nga Plani do të duhet të jenë në bashkëpunim të plotë me njëri tjetrin.

5. Bashkëpunimi dhe bashkërendimi i veprimeve me institucione përgjegjëse për:
 - g. Zvogëlimin e numrit të makinave nëpërmjet përmirësimit të transportit publik;
 - h. Menaxhimi i rrjetit rrugor dhe trafikut;
 - i. Promovimi i teknologjive të pastra të automjeteve;
 - j. Promovimi i përdorimit të biçikletave;
 - k. Kontrolli dhe përmirësimi i cilësisë së karburanteve;
 - l. Rritja e sipërfaqeve të gjelbërta, pastrimi dhe larja e rrugëve.
6. Forcimin e kapaciteteve teknike për monitorimin e të gjitha llojeve të shkarkimeve në ajër në vendin tonë.
7. Ngritjen e kapaciteteve për modelim të shpërndarjes së ndotjes, hartimin e studimeve dhe analizave për gjendjen e ajrit.

9.1.3 Faktorët klimatikë

Objektivi Mjedisor 4: Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Nje serë aktivitetesh ndërtimore të infrastrukturës dhe praktika sektoriale kanë impakt permanent (të kthysëm) mbi shkarkimet e gazeve serë (GHG), që përbëjnë shkaku kryesor të ndryshimeve klimatike. Për shkakun që karburantet fosile (nafta dhe derivatet) çlirojnë GHG në ajër gjatë përdorimit përfaqësojnë në këto momente burimin më të rëndësishëm të energjisë në sektorin e transportit e bëjnë sot këtë sektor të parin si burim shkarkimesh të gazeve serë në Shqipëri, pasi sektori i energjisë këtu është hidro. Impakti në ndryshimet klimatike është gjithashtu pasojë në kushtet e motit dhe klimës që po rriten çdo vit. Një tjetër pasojë pasojë e temperaturave të larta globale janë ndryshimet në modelimet e fenomeneve mesatare klimatike dhe ngjarjet më të shpeshta të kushteve ekstreme të motit (thatësira, përmytje, erozione, stuhi me breshër, valë të nxehta, temperatura të ulëta me ngrica, etj.

Vendimi 406/2009/EC përcakton minimumin e kontributit të Shteteve Anëtare të EU për të kapur angazhimin e reduktimit të shkarkimeve të gazeve serë të Komunitetit për periudhën nga 2013 në 2020 për te gazet serë që

mbulohen nga ky vendim dhe rregullat për të bërë këto kontribute si dhe për vlerësimin e tyre më pas. Shqipëria ende nuk ka bërë transpozimin e këtij vendimi; që planifikohet të ndodhë në 2018. Kjo periudhë është brenda kohës së zbatimit të Planit; prandaj parashikimet e këtij vendimi në lidhje me faktorët klimatikë duhet të adresohen në avancë. Për më tepër, SKZHI II vendos synimin për shkarkimet e gazeve serë në 2020 si vijon:

- Një synim 8% reduktim të GHG siç krahasohet me skenarin bazë; dhe
- Një synim 40% reduktim në sasinë e HCFC-s (hidroklorofluorokarbon).

Në nivelin strategjik të zhvillimit të sektorëve, masat në lidhje me fushën e adaptimit të ndryshimeve klimatike mund të trajtohen si të përgjithshme. Përpara projektimit dhe zbatimit të çdo veprimi individual do të jetë e nevojshme të krijohen udhëzues specifikë, metodologji dhe procedura për grumbullimin e informacionit rreth ngjarjeve ekstreme të motit dhe për të planifikuar dhe zbatuar detyrat respektive.

Shkarkimet e gazeve serë nga sektorë të tillë si transporti rrugor, bujqësia, energjia, etj., përfaqësojnë një rrezik të konsiderueshëm për masat zbutëse të ndryshimeve klimatike. Në vijim veç shkarkimeve të përkohshme të gazeve serë gjatë fazës së ndërtimit të veprave infrastrukturore të parashikuara në Plan, shkarkimet e gazeve serë priten të rriten edhe pse do të merren masa për të eliminuar mjaft pengesa. Zbatimi i masave specifike duhet të garantojnë përdorim më të madh të transportit publik, metodave të reja bujqësore të kultivimit dhe vaditjes, energjisë të rinovueshme, etj. Promovimi i këtyre masave dhe përdorimi i mjeteve të reja të energjisë eficiente do të kontribuojë në parandalimin e shkarkimeve nga sektorët kontribues në GHG në fazën afat - mesme dhe ndoshta një rënie pas 2020.

Transporti ngelet sektori kyç në arritjen e objektivave kombëtare mbi masat për ndryshimet klimatike i vijuar nga sektori bujqësor dhe përdorimi i tokës.

9.1.4 Uji

Objektivi Mjedisor 5: Kufizimi i efekteve negative mbi ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujërat e njelmët, ujërat breglumore dhe burimet e ujit të pijshëm.

Impaktet më të mëdha për arritjen e këtij objektivi mjedisor priten nga zhvillimet e sektorëve kyç të lidhur me ujin si edhe ato që mund të ndikojnë në cilësinë dhe funksionimin natyror të baseneve ujore. (ujësjellës/kanalizimet, vaditja dhe bujqësia e blegtoria në përgjithësi, industria ushqimore dhe përpunuese, shërbimet dhe turizmi, shëndetësia, etj)

Impaktet mbi ujërat sipërfaqësore, nëntokësore, ujërat e njelmët, ujërat sipërfaqësore dhe burimet e ujit të pijshëm janë karakteristikë të periudhës së ndërtimeve ose rindërtimeve të infrastrukturës dhe gjithashtu në vijim të operimit të strukturave edhe më tepër. Kjo në varësi respektive të sektorëve përkatës në lidhje me nevojën për përdorimin e ujit ose ndërveprimet me burimet dhe trupat natyrore ujore. Në shumicën e rasteve këto impakte krijohen si të limituara në mjedisin lokal, megjithatë në mjaft raste ndodh efekti kumulativ i impaktit dhe krijohen ngarkesa ndotjeje të mëdha ndotëse që ngrihen në nivel rajonal dhe disa herë edhe ndërkufitar përtej kufijve. Impaktet ndërtimore të infrastruktures ngelen në përgjithësi afat - shkurtër dhe të rikthyeshme (rasti psh i cilësisë së ujrave). Pas fazës ndërtimore, impaktet janë kryesisht më pak të përhapura, port e parikthyeshme permanente (rasti psh i impaktit të morfologjisë së vijës ujore natyrore, kushteve hidrologjike, ruajtja e zonave). Impaktet e mësipërme mund të prodhojnë ndryshime në elementet cilësore për krijimin e statusit ekologjik të ujrave sipërfaqësore, që janë elementet biologjikë, hidromorfologjik, mbështetës, kimik dhe fiziko-kimik dhe në

statusim kimik të ujrave. Nëse udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse vëzhgohen, ndryshimet në elementet cilësore nuk do të kapërcejnë së tepërmi që të kërcënojnë arritjen e objektivave mjedisore. Veprimet e sektorëve që ndikojnë në ujrë dhe objektivat mjedisore mbi ujrë, përmbledhen si më poshtë:

- Pozicionimi i veprave infrastrukturore mund të ndikojë në mënyrë permanente të drejtpërdrejtë ose indirekt situatën hidrologjike në një zonë të caktuar duke sjellë edhe situatë eko-morfologjike mbi rrjedhen e ujit;
- Rrjedhja e vazhdueshme e substancave të rrezikshme që rezultojnë nga burime të ndryshme ndotëse (impakt në cilësinë e ujrave sipërfaqësore dhe ato nëntokësore);
- Derdhja e substancave të rrezikshme për shkak të ngjarjeve të jashtëzakonshme (impakt potencial direkt, në distancë të largët deri ndërkuftar mbi cilësinë e ujrave sipërfaqësore dhe nëntokësore, impakt potencial mbi ujrë balneare);
- Rrezik i lartë ekzistent nga përmytjet (aplikimi i zgjidhjeve ndërtimore më këtë kriter si rrezik i lartë) në zonat që përmyten ose masa rregulluese në rrjedhën e ujrave; ndryshime në situatën hidrologjike në një zonë të caktuar, përfshirë pakësimin në zonat mbajtëse (direkt ose në distancë);
- Ndryshimet në regjimin ujor të ujrave nëntokësore për shkak të ujrave të ndërhyrjeve të veprave infrastrukturore (psh tunelet);
- Pozicionimi i strukturave infrastrukturore në zonat akuifere me ndjeshmëri të lartë ose shumë të lartë mund të kenë impakt negativ mbi burimet ujore ekzistuese dhe potenciale (direkt, indirekt, ndërkuftar);
- Pozicionimi në zonat e ujrave të mbrojtur të burimeve ujore (ndikim lokal, potencialisht rajonal dhe ndërkuftar).

Shqipëria ka aprovuar *Ligjin No. 111/2012 "Menaxhimi i Integruar i Burimeve Ujore"* dhe "Strategjinë Kombëtare Sektoriale për Furnizimin me Ujë dhe Kanalizimet 2014-2040", "Në Strategjinë Ndërsektoriale për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025" dhe "Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025". Midis të tjerave, këto dokumente përcaktojnë që aktivitete në ujë dhe tokat anash ujrave mund të kryhen vetëm nëse ato janë bazuar mbi planet e zhvillimit hapësinor dhe nuk mund të pozicionohen diku tjetër pa gjeneruar kosto të larta disproporcionale. Pozicionimi i këtyre aktiviteteve mund të ndikojnë thelbësisht mbi statusin ekologjik të rrjedhave ujore dhe të pakësojnë zonat e mbajtjes dhe impaktet kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës.

9.1.5 Natyra

Objektivi Mjedisor 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit

Impaktet që kanë të bëjnë me fragmentimin e habitateve dhe biodiversitetin janë karakteristike gjatë fazës së ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës dhe më tej. Ato vërehen më tepër në mjedisin lokal, ndërsa në rastin e projekteve me shtrirje të gjerë impaktet ndihen edhe në nivelin rajonal dhe përgjate kufijve (psh në migrimin e karnivoreve të mëdhenj, rrugët e migrimit të shpendëve, vijat ujore të kalimit ndërkuftar etj.). Gjatë ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshme (psh ndotje nga zhurmat e sheshit të ndërtimit, kafshët largohen prej makinerive të ndërtimit, etj.). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (psh ndërprerja e rrugëve të migrimit, rritja e zhurmës nga strukturat e zhvilluara në vend, pengesa në mjedis – linja elektrike, etj.). Ndërtimi i strukturave të reja dhe rindërtimi ose modernizimi i infrastrukturës ekzistuese mund të rezultojë në:

- Humbje të zonave të habitatit dhe llojeve të habitatit dhe përfaqësuesve individualë të llojeve të bimëve dhe kafshëve (impakt direkt, i përhershëm);
- Impakt direkt, permanent mbi funksionimin e disa habitateve për shkak të fragmentimit të habitatit;
- Në rastin e aktiviteteve me shtrirje të gjerë në një habitat më të rrezikuar, një impakt direkt është i mundshëm mbi biodiversitetin e zonës më të ngushtë ose të gjerë (impakt permanent);
- Kalimet e reja shpesh fragmentojnë habitatet e kafshëve të egra dhe ndërpresin rrugët migratore dhe rrugicat e fluturimit ose pengojnë migrimin e disa grupeve të kafshëve (veçanërisht të gjitarëve dhe amfibëve, nëse një rrugë kryqëzohet me një korridor migrimi ose fluturimi, konflikte me shpendët dhe lakuriqët e natës janë gjithashtu të mundshme), të cilat mund të pengojnë në mënyrë permanente migrimin e kafshëve individuale midis popullatave individuale dhe të shkaktojnë një rënie të biodiversitetit në disa zona (impakt direkt, kumulativ, i largët);
- Shumica e problemeve të migrimit ndodhin në fazat e ndërtimit të infrastrukturave të mëdha ku nuk ka përkujdesje për rindërtimin e kalimeve dhe komunikimeve të shkëputura të habitateve (psh ndërtimi i urave të gjelbërta). Kjo duhet të merret parasysh kur projektohet dhe ndërtohet (impakt direkt, në distancë);
- Në zonat ku nuk merren masa mbrojtëse ekziston mundësia e konflikteve mes infrastrukturës së ngritur dhe gjitarëve gjatë lëvizjeve ditore dhe amfibëve që levizin gjatë sezonit të migrimit (impakt direkt, në distancë); dëmtime të rregullta dhe të shpeshta mund të shkaktojnë gjithashtu rënie të përmasave të popullatave (impakt direkt, kumulativ, në distancë);
- Zhurma ka impakt negativ veçanërisht për shpendët dhe gjitarët dhe nuk është i pranishëm vetëm në distancën më të afërt të aktivitetit, por përhapet mjaft më gjerë (impakt në distancë);
- Rrezatimi në drejtim të qiellit prej ndriçimit të strukturave të ndryshme të infrastrukturave mund të krijojë shqetësim direkt në ciklin jetësor, veçanërisht për kafshët që janë aktive natën dhe ato që janë aktive në mbrëmje;
- Pozicionimi i aktiviteteve në ujë ose në tokat në krahë të vijave ujore (që lejohet për marrëveshje me rëndësi kombëtare dhe që nuk mund të pozicionohen diku tjetër pa gjeneruar kosto të përmasave të mëdha), mund të krijojë impakte negative permanente dhe direkte për habitatet ujore dhe ato përgjatë vijave, veçanërisht kur infrastruktura shtrihet përgjatë rrjedhave ujore.

SKZHI II prezanton sfidat kryesore lidhur me mbrojtjen e mjedisit, të cilat janë:

- (1) nevoja për të krijuar rrjetin ekologjik Natura 2000 për Shqipërinë dhe Komunitetin Evropian;
- (2) rristurimin dhe forcimin organizativ të strukturave menaxhuese të zonave të mbrojtura; dhe
- (3) nevoja për të garantuar zbatim më efektiv të planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura dhe planet e veprimtimit për llojet dhe habitatet.

Gjatë fazës së projektimit dhe sidomos përpara nisjes së fazës së zbatimit të aktiviteteve specifike individuale të Planit duhet të përfshihen masa që do të lehtësojnë ruajtjen e korridoreve migratore të kafshëve dhe në këtë mënyrë të arrihet objektivi i SKZHI II “Përmirësimi dhe forcimi i mbrojtjes së natyrës”.

Objektivi Mjedisor 7: Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Zhvillimet infrastrukturore në mjediset natyrale përfaqësojnë një humbje permanente të habitateve dhe ndikojnë në mënyrë negative permanente në përhapjen natyrale të tipeve të habitateve dhe ato të habitateve të llojeve të

bimëve dhe kafshëve, në cilësinë e tyre dhe në integrimin e habitateve të popullatave. Nëse zhvillimi vendoset në zona me status natyror të mbrojtur, impaktet mund të jenë veçanërisht të zgjeruara dhe shkatërruese, pasi ato mund të degradojnë në mënyrë permanente nivelin e konservimit të mjedisit natyror dhe objektivat e mbrojtjes për zonat e mbrojtura, siç janë ato për pikat e Natura 2000,

Zonat me Rëndësi Ekologjike (IEAs) dhe veçoritë e vlerave natyrore. Vëmendje e veçantë duhet të kushtohet nëse strukturat e infrastrukturës pozicionohen në zonat e mbrojtura ku mund të ndodhin humbje permanente të sipërfaqeve të kualifikuara, tipet kyç të habitateve, habitatet e llojeve, impakte mbi integritetin, funksionalitetin dhe kohezionin e zonave. Këtu janë të mundshme edhe impaktet permanente dhe direkte mbi cilësinë e veçorive të vlerave dhe të tipeve të tyre për shkak të të cilave është bërë deklarimi i veçorisë. Duke qenë se një pjesë e mirë e territorit të Shqipërisë është deklaruar zonë me një status natyror të mbrojtur, ka mjaft mundësi që ndërtimet e reja të kalojnë pranë ose hyjnë në territoret e këtyre zonave.

Impaktet në zonat me status natyror të mbrojtur janë të mundshme gjatë periudhës së ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës dhe në vijim. Ato janë më të dukshme në mjedisin lokal, ndërkohë që për aktivitete të zgjeruara, ato mund të ndjehen në nivel rajonal dhe përtej kufirit (psh, impakti mbi kohezionin dhe integritetin e rrjetit të Natura 2000). Gjatë periudhës së ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshëm (psh, ndotje nga zhurma në kantierin e ndërtimit, turbullimi i vijave ujore). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (psh, rritje e ndotjes nga zhurmat prej transportit, pengesat në mjedis, shkatërrimi i habitateve të një lloji të kualifikuar, etj.

9.1.6 Mbetjet

Objektivi Mjedisor 8: Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfillëve e incineratorëve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Problemet / shqetësimet kryesore që lidhen me këtë sektor janë listuar më poshtë:

- Prania e zonave të ndotura të njohura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale të rrezikshme) që akoma nuk janë sistemuar (ndotja e tokës nga aktivitete Industriale përpara vitit 1990). Nga 36, janë rehabilituar vetëm 5 pika të rrezikshme mjedisore;
- Prania e vend-depozitimeve të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme) të hedhjes së mbetjeve. MZHU po punon për saktësimin e numrit;
- Kapacitet i pamjaftueshëm i landfillëve ekzistues/mungesa e tyre (SKMM pozicionin politikën 1 landfill për rajon);
- Menaxhimi i mbetjeve është akoma në nivele të ulta, sisteme grumbullimi miks ka vetëm në qytete;
- 70% e ish komunave nuk e ofrojnë fare shërbimin e mbledhjes së mbetjeve;
- Mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore, mungesa e landfillëve për mbetjet e rrezikshme. Nuk ka landfill të veçanta, trajtim i veçuar bëhet vetëm nga sektori privat;
- Ndarja në burimin e mbetjeve / riciklimi, e cila megjithëse është kërkesë ligjore që prej vitit 2011, nuk realizohet në praktikë;

- Kuadri ligjor i përgjigjet kërkesave të BE-së, por nuk mund të ndryshojë realitetin për shkak të mungesës në investime.

Zhvillimi i zonave të caktuara mund të çenojë integritetin e shtresave të ujrave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kalojë në shtresat nëntokësore. Mund të shkaktojë sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonave në fjalë. Pikat e vjetra e të nxehta përbëjnë rrezik jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur.

Planet sektoriale mund të parashikojnë ndërhyrje teknike, rinovime urbane, pra të krijojnë kushte për një rritje ekonomike të qëndrueshme. Planet nuk mund të garantojnë zhvillime në këto pika/sheshe. Kriteret e forta mjedisore-shëndetsore përcaktojnë zonat e përjashtuara nga zhvillimi urban.

Djegje të mbetjeve në fushë, përhapja e ndotësve nëpërmjet ajrit konsiderohet si një rrezik serioz për shëndetin, gjë që krijon rreziqe potenciale për shëndetin e banorëve lokalë. Rrjedhjet e mbetjeve nga fusha ndotin ujërat sipërfaqësorë të lumenjve që kalojnë pranë. Pamje e shëmtuar vizive e territorit që ndikon në imazhin e tij të përgjithshëm dhe tërheqës për aktivitetet, vizitorët dhe banorët. Mbetjet e këtyre zonave depozitohen në lumenj ose në anë të rrugëve të cilat pastrohen nga ujjat dhe në këtë mënyrë zhvendosen në një pjesë tjetër toke dhe në fund në rrjedhjet ujore.

Plani synon eliminimin duke kryer rehabilitimin e venddepozitimeve të mbetjeve përgjatë lumenjve si dhe mbulimin e venddepozitimeve të hapura dhe përdorimin e tyre si hapësira të gjelbra.

Nuk ka zbatim të direktivës së BE për landfillet. Ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit. Ka dhe një efekt të drejtpërdrejtë në aktivitetet turistike dhe ekonomike të vendit.

Plani parashikon rritjen e numrit të landfilleve dhe promovim të incinerimit

Në qytetet breglumore është e domosdoshme të ndërtohen edhe pika për përpunimin e mbetjeve pasi ndotja është një nga shkaqet kryesore që ul cilësinë e mjedisit në qytetet kryesore.

Nevoja dhe investime të shtuara për landfille, nga menaxhimi jo i diferencuar i mbetjeve. Nuk kursehen hapësira dhe ka impakte negative në mjedis mungesa e infrastrukturës për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve (kontenerë), nxitja e ripërdorimit, riciklimit dhe rikuperimit. Nga Zonat rurale që nuk mbulohe me shërbim një sasi e konsiderueshme mbetjesh qarkullojnë në rrjetin hidrik duke krijuar një potencial ndotës, duke ndikuar kështu veçanërisht në degradimin e zonave të mbrojtura breglumore dhe ulur kështu aftësinë e tyre ripërtëritëse. Ndikim tjetër negativ është edhe degradimi i peisazhit dhe mjedisit. Shumica e ish komunave (sot njësi administrative), rreth 70% e tyre, nuk e ofrojnë fare shërbimin e mbledhjes së mbeturinave. Ndërtesat e shumta informale nuk kanë mbledhje të rregullt të mbetjeve të ngurta.

Plani parashikon ngritjen e infrastrukturës së duhur për trajtimin e mbetjeve të ngurta dhe bashkitë duhet ta konsiderojnë këtë një prioritet me nisjen e planeve të përgjithshme vendore. Strategjitë në Infrastrukturë dhe përpunim të Mbetjeve duhet të ndërmerren nga ministritë e linjës dhe NjQV- të.

Rrezik potencial për shëndetin nga hedhja e mbetjeve të rrezikshme (MRR) dhe atyre klinike në zona të pacaktuara. Shkarkimi i MRR në ujë, ajër ose tokë shkakton rreziqe për shëndetin e njerëzve dhe mjedisin, sjell

ndotjen e tokës dhe ujërave nëntokësore pastrimi i të cilave kërkon kosto të mëdha. Hedhja e MRR në kanale dëmton sistemin e kanalizimeve dhe vë në rrezik funksionimin e impianteve të trajtimit të bimëve. MRR në skrap metalit ose materiale të tjera të ricikluara shkakton rreziqe mjedisore dhe të shëndetit në industrinë e riciklimit.

Plani parashikon ngritjen e landfilleve industriale rajonale

Aktivitetet e riciklimit kufizohen te sektori informal dhe sektori privat zhvillon mbledhjen e pjesëve të riciklueshme të mbetjeve jo nëpërmjet sistemit.

Plani parashikon riciklimin përkrah rritjes së kapacitetit të landfilleve. Gjithashtu rekomandohen masa dhe programe për riciklimin e mbetjeve të cilat do të kishin një impakt në zgjatjen e përdorimit të landfilleve duke siguruar edhe përfitim ekonomik. Strategjia e menaxhimit të mbetjeve duhet të përfshij dhe mundësitë e incentivimit të riciklimit nga konsumatorët si dhe krijimin e zonave të dekompozimit të mbetjeve organike në çdo zonë rurale për të krijuar lëndë të parë për industrinë bujqësore për një ekonomi ciklike.

Probleme të tjera që shfaqen në këtë sektor janë: mosrealizimi i objektivave të synuara në dokumentat strategjike dhe afatet përkatëse, dhe gjetja e zgjidhjeve të përkohshme qendrore, rajonale, vendore që ndikojnë negativisht mjedisin.

Në këtë kuadër, Plani duhet të përcaktojë qartë standartin e detyrueshëm sektorial të shërbimit që imponon më tej rregullime financiare në funksion të mbrojtjes së burimeve dhe zhvillimit të turizmit

9.1.7 NDOTJA PREJ ZHURMËS

Objektivi Mjedisor 9: Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OBSH.

Në zona individuale pritet një nivel më i lartë ndotjeje mjedisore gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej gjatë fazës së operimit. Për këtë, masat zbutëse do të duhet të realizohen gjatë fazës së ndërtimit, veçanërisht mbikqyrja e shkarkimeve të përshkruara prej makinerive të ndërtimit, vendosja e një kohe të limituar për ndërtimin dhe nëse nevojitet zbatimi i masave për të parandaluar zhurmën të përhapet në mjedis.

Impaktet gjatë fazës operacionale do të jenë afat-gjatë. Si rregull, projektet me shtrirje të gjerë ose si korridore (rrugë, linja tubacionesh, shtylla elektrike, etj) nënkuptohet kanë impakt më të madh mbi mjedis dhe në mënyrë direkte përgjatë korridoreve, por në të njëjtën kohë mund të zbuten me ridrejtimin e aktiviteteve ato bëjnë të mundur të pakësojnë impaktet lokale sidomos aty ku densiteti i popullsisë është i lartë.

Në përputhje me legjislacionin mbi mbrojtjen nga zhurmat, kushtet e mëposhtme mund të aplikohen gjatë fazës së operimit të strukturave të reja në infrastrukturë:

- Një burim i ri zhurme nuk duhet të prodhojë ndotje përtej kufirit të lejuar të zhurmës në mjedis;
- Një burim i ri zhurme nuk duhet të rrisë ndotjen nga zhurma, në një zonë ku zhurma ishte tashmë përtej kufirit të lejuar, përpara se të vendosej ky aktiviteti i burimit të ri;
- Masat e mbrojtjes nga zhurma duhet të garantojnë parandalimin dhe pakësimin e zhurmës që vjen nga përdorimi ose operimi i një burimi në mjedis.

Nga aspekti i mbrojtjes prej zhurmave, këto masa mbrojtëse të referuara në legjislacion duhet të përdoren për të pakësuar ndotjen nga zhurmat në të gjitha aktivitetet e pritshme për të ulur dhe mbajtur më poshtë se niveli ligjor i përcaktuar. Zbatimi i masave të mëtejshme shtesë për mbrojtjen nga zhurmat do të jetë i nevojshëm në zonat e qendrave të mëdha urbane dhe korridoret e lidhjeve të infrastrukturës.

Veprimet më të rëndësishme në Plan, nga aspekti i mbrojtjes së mjedisit nga zhurmat janë ato aktivitete që garantojnë pakësimin e shkarkimit të zhurmës, siç janë modernizimi i mjeteve dhe i vetë infrastrukturës dhe teknologjisë si dhe masat për pakësimin e impaktit të zhurmës në mjedis. Veprime që influencojnë indirekt në riorientimin e rrjedhës së trafikut në korridoret e transportit të distancave të gjata dhe në mjedisin urban (transporti publik) janë gjithashtu të rëndësishme.

Në pozicionimin e veprimeve mbi infrastrukturën sipas sektorëve të zhvillimit në hapësirë, zgjidhjet e përgjithshme dhe teknike do të duhet të sigurohen të tilla që garantojnë se ndotja nga zhurmat nuk e tejkalon kufirin e lejuar. Gjithë masat zbutëse që kërkohen burojnë nga legjislacioni dhe synimet janë të vendosura në SKZHI-II.

9.1.8 Popullatat dhe asetet materiale

Objektivi Mjedisor 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Në vijim të impakteve mbi shëndetin human, arritjet e këtyre objektivave influencojnë gjithashtu konsiderueshëm situatën ekonomike të njerëzve dhe asetet materiale që ata kanë në dispozicion. Gjithashtu, ato kanë sinergji të rëndësishme pasi synojnë të kufizojnë rritjen e mbipopullimit, kërkojnë përdorim në rritje të zgjidhjeve mbi ofrimin e shërbimeve dhe infrastrukturës, hapësirës dhe energjisë, si edhe të efekteve të dëmshme mbi asetet materiale për shkak të ekspozimit të tyre në mjedise të ndotura. Impaktet do të jenë pozitive, permanente dhe rajonale.

Sipas SKZHI-II, objektivat kryesore mbi popullsinë dhe asetet materiale janë :

- (i) Mundësi më të mëdha dhe cilësi më të mirë të arsimimit;
- (ii) Një sistem kujdesi shëndetësor më i fortë dhe më i aksesueshëm;
- (iii) Zgjerimi i mundësive për punësim;
- (iv) Forcimi i sistemit të sigurimeve shoqërore dhe mbrojtjes sociale;
- (v) Krijimi i një shoqërie gjithëpërfshirëse;
- (vi) Garantimi i barazisë gjinore;
- (vii) Fokus më i madh tek artet dhe kultura;
- (viii) Forcimi i rolit të sporteve.

Për sa i takon problemeve kryesore që lidhen me çështjet e mirëqënies, sigurisë dhe shëndetit, në mënyrë të përmbledhur ato kanë të bëjnë me aksesimin e trafikut dhe transportit në zonat urbane dhe rurale, lidhur ngushtë me lëvizshmërinë drejt tregjeve dhe ruajtjen e lidhjeve në komunitet. Ndërkohë komunitetet lokale e kanë sfidën më të madhe me ruajtjen e situatës social-ekonomike (përfshirë bujqësinë, hortikulturën, akuakulturën, pyjet, shërbimet utilitare, edukimin etj). Zhvillimet e parashikuara në Plan detyrimisht që do të shkaktojnë më shumë trafik, më shumë emetime, më shumë zhurmë dhe më shumë trysni mbi burimet natyrore. Për të patur një zhvillim të qëndrueshëm Plani parashikon, ndër të tjera edhe zhvillimin e sistemeve të trajtimit të mbetjeve

dhe të ujërave të zeza. Në këtë këndvështrim problemet që shkaktohen nga menaxhimi i dobët i këtyre sistemeve ka gjasa të zvogëlohen.

Ndër rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

- Rritjen e nivelit të zhurmave dhe uljen e cilësisë së ajrit, që shkaktohen nga shtimi i trafikut, rritja e aktiviteteve urbane dhe shtimi i zhurmave nga aktivitetet e shërbimeve në komunitet;
- Uljen e cilësisë së ajrit që shkaktohet nga trafiku i rënduar;
- Cilësia e ulët e ujit të pijshëm e shkaktuar nga pakësimi i burimeve ujore për shkak të keqmenaxhimit të tyre si dhe për shkak të rritjes së ndotjes dhe eutrofikimit;
- Rritja e sasisë së mbetjeve në vendet e paautorizuara që vjen si pasojë e keqmenaxhimit të mbetjeve të ngurta dhe mungesës së ndërgjegjësimit;
- Zhvillimet e reja në qendrat urbane dhe industriale do të sjellin rritjen e numrit të banorëve dhe të përdoruesve të rrugëve, duke sjellë kështu një rrezik real për sigurinë e njerëzve.

Fokusimi në zhvillimet infrastrukturore që i përgjigjen realizimit të qëllimeve dhe objektivave përkatëse, kryesisht për t'i shërbyer rritjes së pritshme të numrit të vizitorëve në zonat përkatëse, mbart me vete rrezikun që komunitetet dhe vendbanimet ekzistuese mund të neglizohen nga pikëpamja e shërbimeve komunitare. Ndërkohë që zhvillimi i përgjithshëm social-ekonomik pritet që të kontribuojë në rritjen e mirëqënies së njerëzve, ekziston rreziku që rritja ekonomike të ketë një shpërndarje të çekuilibruar.

Ndër rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

- Mungesa e transportit dhe lëvizshmërisë së shkaktuar nga humbja e lidhjeve me tokën bujqësore, plazhet dhe shërbimet sociale, si dhe nga nje transport publik i pamjaftueshëm;
- Prishja e cilësisë së jetës që vjen si pasojë e zhvillimeve të reja të cilat dëmtojnë mënyrën tradicionale të jetesës dhe sjellin rritje të kostove bazë të jetesës.

Ndërgjegjësimi i njerëzve mbi problemet mjedisore nuk rezulton automatikisht me ndryshimin e sjelljeve të tyre. Duke dhënë informacione, rritur ndërgjegjësimin, dialogimin me të gjitha palët e interesuara dhe me përfshirjen e publikut në proceset vendimarrëse për politikatat e propozuara do të kontribuojë së tepërmi në ndryshimin e modeleve të sjelljes për sa i takon zgjidhjeve të qëndrueshme, gjë që është theksuar së tepërmi edhe në udhëzimet strategjike të Planit Kombëtar Mjedisor të Veprimit.

Plani ofron zgjidhje që kanë të bëjnë me mobilitete të qëndrueshme alternative si është rasti i trafikut të biçikletave që klasifikohet midis mënyrave më të përshtatshme të transportit në terma mjedisor dhe të shëndetit. Në nivel kombëtar ky përfaqësim me anë të sistemit të rrugëve për biçikletat mund të lehtësojë transferimet në distancat e zakonshme të lëvizjeve nëpër qytete dhe zonat fushore dhe breglumore në distancë të shkurtër dhe për rekreacion në distancë të gjatë. Krijimi i rrugëve të biçikletave dhe rrugicave të marshimeve me anë të aksesimit të përshtatshëm në qendrat e rekreacionit do të kishte një impakt pozitiv në shëndetin human (impakt lokal). Sa i takon përhapjes gjeografike të zonave të banuara në Shqipëri, veprimet e paraqitura në Plan do të sjellin zonat e largëta më afër (në kohë dhe hapësirë) me qendrat kryesore dhe veçanërisht me tregjet dhe shërbimet. Ky është impakt pozitiv, rajonal dhe permanent.

9.1.9 Trashëgimia kulturore

Objektivi Mjedisor 11: Ruajtja e shtrirjes, përmbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Zhvillimet e infrastrukturës mund të krijojnë impakte direkte në njësi dhe zona të trashëgimisë kulturore gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej të operimit si rezultat i efekteve të mëposhtme:

- Degradimi i veçorive të peisazhit përreth njësive të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Dëmtimi i strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt direkt, i pakthyeshëm);
- Shkatërrim i mbetjeve arkeologjike gjatë fazës së ndërtimit (impakt direkt, lokal, i pakthyeshëm);
- Vibrime që mund të shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Çlirime gazrash ndotës që bëjnë pjesë në kontribuimin e shirave acid dhe që shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë (impakt indirekt, kumulativ, në distancë).

Duke qenë se Shqipëria ka një diversitet të madh të trashëgimisë kulturore, në terma kompozimi dhe përhapjeje në të gjithë vendin, gjë që ka të ngjarë që ndërtimet e reja të infrastrukturës do të përzihen në këto zona, veçanërisht me peisazhin kulturor, peisazhin historik, trashëgiminë arkitekturore dhe zonat e tyre të influencës si edhe pikat arkeologjike. Pozicionimi i infrastrukturës sipas sektorëve do të ndryshojë në mënyrë permanente përdorimin e hapësirës në këto zona. Për këtë, duhet të zbatohen masa të përshtatshme për të ruajtur veçoritë e zonës së trashëgimisë kulturore. Nga aspekti i ruajtjes së mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (psh gërmimet). Kërkime paraprake arkeologjike në plan të gjerë do të duhet të kryhen. rezultatet e tyre do të duhet të merren në konsideratë kur të pozicionohen strukturat e infrastrukturës dhe masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike do të duhet të zbatohen.

Në vijim të ndikimeve direkte të vazhdueshme, zbatimi i veprimeve të Planit mund të ndikojë gjithashtu në trashëgiminë kulturore në mënyrë indirekte, dmth duke përkeqësuar veçoritë e peisazhit në mjedisin përreth njësive të trashëgimisë kulturore, vibracionet mund të shkaktojnë dëmtime në strukturat e trashëgimisë kulturore, dhe shkarkimet e gazeve që janë përbërës të shirave acide mund të shkaktojnë dëme në strukturat e monumenteve. Për më tepër në efektet indirekte, impakti i gazeve mund të jetë kumulativ dhe të ndikojë në distanca të mëdha.

9.1.10 Peisazhi**Objektivi Mjedisor 12: Garantimi i ruajtjes së peisazheve të veçanta dhe zonave peisazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i nje imazhi peisazhi me cilësi të lartë.**

Përcaktimi i ndikimit në cilësinë e peizazhit kryesisht buron nga veçoritë e dukshme të hapësirës dhe të peizazhit karakteristik të elementëve të pranishëm në hapësirë. Peisazhi është më i shkelur nga lidhjet e transportit që shtrihen në hapësirë të hapur, ku ndikimet e transportit janë më të dukshme për shkak të një niveli më të lartë të ruajtjes së tij (i përhershëm, ndikim i pakthyeshëm). Ndikimi është veçanërisht i madh në rast të ndërtimit të një korridori të infrastrukturës në zonat me pamje të jashtëzakonshme apo të zonave të peizazhit me karakteristika të dallueshme, dhe peisazhet me elemente të ruajtura natyrore dhe elemente jashtëzakonisht të balancuara kulturore të cilat kanë domethënie të madhe simbolike.

Ndikimet në karakteristikat e peizazhit të zonave mund të përkufizohen si direkte, kumulative, indirekte dhe të largëta. Objektet e infrastrukturës në hapësirë bëhen elemente të peizazhit dhe pjesë e përvojës së saj. Prandaj, marrëveshja e tyre duhet të jetë në përputhje me llojet ekzistuese të peizazheve. Duke marrë parasysh karakteristikat natyrore dhe topografinë e zonës të aktivitetit do të zvogëlojë fragmentimin e peisazhit.

9.1.11 Konkluzioni mbi Vlerësimin

Ky raport paraqet vlerësimin e impakteve mbi zbatimin e Planit bazuar në realizimin e objektivave mjedisore, të paraqitura për secilin veprim.

Impaktet mbi objektivat mjedisore mund të ndodhin gjatë zbatimit të secilit prej veprimeve individuale (niveli A, B dhe C). Në përgjithësi, u vu re që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarr gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e veprimeve janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor. Në përputhje me gjetjet, janë propozuar masa zbutëse të përgjithshme dhe specifike në Seksionin 10.

Gjatë zbatimit të veprimeve, priten të ndodhin impakte pozitive dhe negative. Impaktet pozitive priten për ajrin dhe ndryshimet klimatike si edhe për popullatat dhe asetet materiale. Vlerësimi i rezultateve tregon se nuk do të ketë impakte mbi faktorët klimatikë duke konsideruar që mjetet e transportit do të vijnë të rinovohen në të ardhmen edhe më tej, gjë që do të sjellë si pasojë përmirësim të cilësisë së ajrit dhe cilësisë së shëndetit human, midis të tjerave. Për më tej në pjesën pozitive të impakteve mbi popullatën dhe asetet materiale do të vijë si rezultat i zbatimit të infrastrukturës në përgjithësi që do të bëjë të mundur pakësimin e kohës së udhëtimit, sigurinë në lëvizje, përafrimin me tregjet dhe qendrat kryesore urbane dhe shërbimet publike në përgjithësi.

Përgjithësisht, shumica e impakteve negative janë të lidhura me fazën e planifikimit (pozicionimi i infrastrukturës në hapësirë dhe përgatitja e kushteve teknike të përshtatshme), pasi Shqipëria ka veçori të theksuara diverse dhe të shumta nga ana natyrore, kulturore dhe peisazhi që mund të ndikohen konsiderueshëm prej zhvillimeve të infrastrukturës, sidomos atyre me shtrirje të gjerë dhe korridoreve sipas sektorëve (transport, energji, ujë, etj). Impaktet negative shfaqen në fazën e planifikimit prej aspekteve të përdorimit të tokës, efekteve në ujë, natyrë (si biodiversiteti edhe zonat me status të mbrojtur), trashëgiminë kulturore dhe peisazhin. Këto impakte do të kërkojnë krijimin e një programi bashkëkohor mbi masat zbutëse dhe një zbatim të përshtatshëm të këtyre masave.

Impakte negative mbi shëndetin human mund të ndodhin për shkak të rritjes së ndotjes nga zhurmat dhe impaktet në cilësinë e ajrit, veçanërisht në zonat me densitet të lartë banimi ku do të përqendrohen edhe një seri veprimesh në territor të ngushtë dhe kjo do të ndikojë kryesisht në fazën e zbatimit të projekteve specifike.

9.2 IMPAKTET KUMULATIVE

Impaktet mjedisore kumulative përcaktohen në këtë Raport si një kombinim i impakteve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit.

Në zbatimin e veprimeve të Planit, impaktet mjedisore kumulative variojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit.

Kur vlerësohen impaktet mbi tokën, ajrin dhe faktorët klimatikë, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si shuma e impakteve të të gjitha masave, si të tilla në vlerësimin e impakteve kumulative mbi:

- tokën, zona toke bujqësore dhe e pyjeve e fragmentuar për shkak të integritetit të strukturave të infrastrukturës së re që kombinohen;

- asetet minerale, shkalla e riciklimit të gjenerimit të mbetjeve ndërtimore gjatë fazës së ndërtimit dhe rindërtimit që kombinohen;
 - ajrin, shkarkimet e ndotësve që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen; dhe
 - faktorët klimatikë, shkarkimet e gazeve serë që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen.

Nga aspekti i impakteve mbi ajrin dhe faktorët klimatikë, impaktet kumulative si shumë e impakteve të të gjithë veprimeve të Planit janë të rëndësishme për realizimin e objektivave mjedisore të përcaktuar për sektorët e Shqipërisë për 2030 në lidhje me:

- menaxhimin e mbetjeve të ndërtimit;
- shkarkimet tavanë të ndotësve
- sasia vjetore më e lartë e shkarkimit të gazeve serë.

Kur vlerësohen impaktet mbi ujin, natyrën, trashëgiminë kulturore dhe peisazhin, impaktet kumulative zakonisht nuk mund të shprehen si një shumë e impakteve të të gjithë veprimeve për të arritur synimet e Planit. Kur vlerësohen impaktet kumulative në aspektet e përmendura më sipër, karakteristikat e një impakti individual që kontribuon në impaktet kumulative janë shumë të rëndësishme. Këto janë përgjithësisht karakteristika në të cilat impaktet ndryshojnë njëri nga tjetri sipas vendit (impakt direkt dhe në distancë) dhe kohës (afat-shkurtër, afat-mesëm dhe afat-gjatë, përkohësisht dhe permanent) të impaktit.

Kur vlerësohen impaktet mbi shëndetin human, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si një kombinim i impakteve që kontribuojnë në shëndetin dhe mirëqënien e njerëzve dhe zakonisht referohen për:

- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të zhurmës;
- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të ajrit të ndotur në mjedis; dhe
- masat që lehtësojnë veprimtari shlodhëse dhe rekreative në një mjedis të shëndetshëm për distanca të shkurtra, veçanërisht gjatë shkëmbimeve ditore (impaktet u vlerësuan midis popullatës).

Kur vlerësohen impaktet mbi popullatën dhe asetet materiale, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve në Plan shprehen si një kombinim i impakteve të ndryshme që ndikojnë në hapësirën e tyre të jetesës dhe në jetën e tyre. Masat për të arritur synimet e Planit janë pozitive nga aspekti i impakteve mbi popullsinë dhe asetet materiale, nëse impaktet kumulative të tyre kontribuojnë në arritjen e kohezionit social, sigurinë dhe qëndrueshmërinë.

9.3 IMPAKTET NDËRKUFITARE

Ligji 91/2013 “Mbi Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, me ndryshimet kërkojnë përcaktimin dhe konsultimin mbi efektet ndërkufitare për planet dhe programet e hartuara.

Impaktet ndërkufitare mbi objektivat mjedisore për veprimet mbi prioritet dhe synimet nuk paraqesin asnjë efekt negativ apo pozitiv.

SEKSIONI - 10

UDHËZIME DHE MASAT ZBUTËSE

10.1 TË PËRGJITHSHME

Ky paragraf përcakton udhëzimet dhe masat mbrojtëse për të siguruar arritjen e objektivave të rëndësishëm mjedisorë në fushat e veçanta. Duke zbatuar udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse, ndikimet negative të përshkruara në Seksionin 6.1 do të parandalohen dhe do të sigurohet arritja e objektivave mjedimore. Për më tepër, ky seksion ofron disa masa specifike zbutëse të zbatueshme për projektet specifike të përshkruara në Plan. Është e rëndësishme të theksohet se lista e dhënë më poshtë e masave specifike për zbutjen nuk është shteruese. Masa më të detajuara në aspektin e përmbajtjes dhe analizës do të duhet të përgatiten si pjesë e VNM-ve individuale për çdo projekt specifik të Planit.

10.2 UDHËZIMET DHE MASAT MBROJTËSE

10.2.1 Toka

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedisorë 1 dhe 2

Duke zënë një territor të caktuar, ndërtimi i infrastrukturës së parashikuar do të shkaktojë ndikime të gjera të përhershme, të cilat do të pasqyrohen si një ndryshim në strukturën e përdorimit të tokës. Prandaj, kur planifikohet integrimi i infrastrukturës së parashikuar në mjedis, duhet të garantohet menaxhimi i qëndrueshëm i tokës dhe mbrojtja e saj. Aktivitetet në tokën bujqësore dhe pyjore duhet të reduktohen në nivelin më të ulët të mundshëm, dhe duhet t'i jepet prioritet i lartë planifikimit të aktiviteteve në tokë me potencial më të varfër të prodhimit, dhe tokë jashtë zonave të dendura pyjore apo zonave pyjore me funksione të rëndësishme të prodhimit të lëndës së parë të drurit. Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja. Infrastruktura e parashikuar duhet të planifikohet në atë mënyrë që mos të rritë probabilitetin e rrëshqitjeve të tokës në zonën përreth aktiviteteve. Për të siguruar përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, do të duhet që projektet specifike të plotësohen me udhëzime për të promovuar riciklimin dhe ripërdorimin e mbetjeve të ndërtimit në ndërtimin dhe rikonstruksionin e infrastrukturës së re, dhe më e rëndësishmja, përdorimin e materialeve të certifikuar të ndërtimit, prodhuar nga riciklimi i post-produkteve ose mbetjeve nga sektorët e tjerë. Kur përdoren materiale ndërtimi për infrastrukturën e re, të cilat nuk janë me origjinë primare natyrore, duhet të merret parasysh fakti se:

- kërkohen sasi më të mëdha të materialeve të ndërtimit, kryesisht si mbushje;
- mobilizohen në mënyrë të përhershme disa substanca të rrezikshme nga materialet e mbetjeve;
- materialet e reja të ndërtimit mund të kenë cilësi më të mira funksionale se materialet me origjinë natyrore.

Masa Zbutëse Specifike

Punimet në dhera të ndotura

- a. Gjatë punimeve mund të zbulohen dhera të ndotura. Këto dhera duhen larguar. Pastaj duhet vendosur tokë artificiale me gjeomembranë, argjile dhe shtresë plehu, mbi të cilën duhet të mbillet bar dhe pemë. Kjo tokë artificiale duhet të mbulojë edhe sipërfaqet e ndotura që nuk do të lëvizin.
- b. Të gjithë materialet ndotës (dherat dhe mbetjet) që do të largohen, duhet të depozitohen dhe groposen në vende të caktuara ku duhet të jenë të izoluar nga ujërat nëntokësore.

Ndotja e tokës

- a. Toka që shtrihet nën rrugë mund të jetë në rrezik gjatë ndërtimit, pasi mund të ndotet nga derdhjet e hidrokarbureve dhe ato kimike. Pastaj toka mund të shërbejë si një burim ndotjeje kur përshkohet nga ujërat nëntokësore.

Metoda e thyerjes e shkëmbit

- a. Në zonat ku kërkohen prerje të mëdha, do të ndeshen shkëmbinj të cilët mund të kërkojnë zhvendosje. Metoda e zhvendosjes mund të variojë nga gërmimi me një ekskavator, deri tek shpërthimi, i cili do të sjellë zhurmë të konsiderueshme dhe dridhje që lidhen me të.

Ripërdorimi i materialit të gërmuar

- a. Materiali, i cili gërmohet nga prerja e seksioneve është një burim natyral dhe përdorimi i tij në bazë të një skeme do të maksimizohet duke përdorur teknika konstruktive të cilat intensifikojnë ngjeshjen e materialeve për t'u përdorur si mbushje inxhinerike.
- b. Megjithatë, pashmangshmërisht do të ketë një sasi të konsiderueshme material, i cili, për shkak të veçorive të tij fizike dhe strukturore, nuk është i përshtatshëm për t'u përdorur si mbushje inxhinerike brenda skemës. Megjithatë, ky material mund të jetë i përshtatshëm për aktivitete të tjera, siç është krijimi i peisazhit, ku nuk aplikohen kërkesa kaq të rrepta strukturore. Ripërdorimi i këtij material do të maksimizohet brenda skemës, dhe çdo material i tepërt do të transportohet jashtë.
- c. Materiali i gërmuar i parashikuar për ripërdorim do të trajtohet dhe transportohet në minimum, dhe do të depozitohet në mënyrë të tillë që të minimizojë ndikimet e gërryerjes. Koha midis gërmimit dhe ripërdorimit gjatë periudhës së lagësht duhet të jetë sa më e vogël. Gjatë periudhave të zgjatura me lagështirë, kontraktori duhet të ndërpresë gërmimin dhe vendosjen e materialit për të parandaluar degradimin për shkak të lagështirës.

Erozioni

- a. Përcaktimin e vijes ujore që nënkupton përcaktimin nga ana ligjore të asaj që quhet vija zero e ujit mbi bazën e së cilës do të realizoheshin më mirë vlerësimet e erozionit ujor, dinamikës së lëvizjes së ujit dhe të sedimenteve.
- b. Duhet ndërmarrë mbrojtja e argjinaturës nga erozioni, me qëllim që të sigurohet stabilizimi i argjinaturës, përfshirë edhe përzgjedhjen e material më pak të erodueshëm, përdorimin e gabioneve dhe gurëve të thyer, si dhe një ngjeshje të mirë, veçanërisht përreth urave dhe tombinove.

- c. Mbjellja duhet përfunduar sa më shpejt të jetë e mundur, menjëherë pas mbushjes, për të lehtësuar rigjenerimin e një mbulese stabilizuese të tokës. Aty ku është e nevojshme do të kërkohej hapje e kanaleve për të siguruar mbjelljen e suksesshme të bimëve.
- d. Aty ku është e nevojshme, zonat e shkarkimit prej strukturave kulluese do të pajisen me gurë të thyer, për të reduktuar erozionin, veçanërisht në rastet kur janë instaluar strukturat e kullimit dhe/ose nivelet e formacioneve të rrugës janë ngritur dhe krijojnë shpate të zhveshura, të cilat kërkojnë stabilizim, përpara fillimit të sezonit të shirave.

10.2.2 Ajri

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 3

Në planifikimin e politikave dhe aktiviteteve të Planit në zonat e ndotjes së tepruar të ajrit, duhet të merren parasysh objektivat e SKZHI II dhe standartet e lejuara të emetimeve, të përcaktuara nga BE, OBSH dhe legjislacioni përkatës shqiptar. Duhet të përgatitet një program i detajuar i masave për zvogëlimin e ndotjes me grimca PM₁₀ dhe PM_{2.5} për zonat problematike. Programi do të duhet të vërehet gjatë planifikimit të politikave dhe projekteve specifike të Planit për zonat problematike, në një shkallë më të gjerë. Prioritet në procedurën e përzgjedhjes duhet t'i jepet varianteve të cilat ofrojnë përmirësimin më të madh të cilësisë së ajrit të ambientit. Gjatë përgatitjes së politikave dhe projekteve të reja në infrastrukturë, duhet të respektohen udhëzimet dhe masat në vijim, në mënyrë që të arrihen objektivat e reduktimit të ndotjes së ajrit të ambientit në zonat e ndikimit të aktiviteteve përkatëse:

Cilësia e ajrit - komuniteti

- Monitorim të rasteve të sëmundjeve dhe shkaktarëve;
- Përcaktimi i zonave urbane të reja me cilësi të lartë ajri për popullsinë;
- Dizajnimi me kushtet dhe kriteret e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, mirëmbajtje dhe zëvendësim i materialeve rezistente ndaj ndryshimit të temperaturave dhe lagështisë;
- Përdorim i mjeteve të transportit publik me emetime të gazeve në nivele të ulëta ose me filtra ajri të edukimit maksimal ;
- Përcaktimi i zonave industriale me teknologji të lartë dhe me emetime të gazeve në sasi të ulët.

Cilësia e ajrit - ekosistemet

- Identifikimi dhe monitorimi i burimeve të gazeve që shkaktojnë shiun acid;
- Komunikim ndërkuftar institucional për të shmangur incidentet mjedisore të qarkullimit të ajrit si dhe përcaktimi i masave konkrete të veprimit në raste të incidenteve ndërkuftare;
- Përcaktimi i kriterëve të tjetërsimit të sipërfaqeve të tokës dhe qëllimit të përdorimit të saj që në fazat e projektimit;
- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi;
- Strukturimi i kërkesave për lëndë drusore;
- Përcaktimi i masave të emergjencave në rastet e aksidenteve industriale për zvogëlimin e ndikimeve në mjedis dhe në cilësinë e tij.

Masa Zbutëse Specifike

- Monitorimi i cilësisë së ajrit në të gjithë territorin e vendit duke vendosur stacione automatike të monitorimit si në zonat urbane dhe ato rurale (të gjitha bashkitë të kenë dy- tre stacione monitorimi sipas specifikës së zonave industriale dhe të banimit);
- Koordinimi midis institucioneve qendrore dhe vendore për vlerësimin e kushteve mjedisore që lidhen me cilësinë e ajrit dhe me masat ndaj ndryshimeve klimatike.

Gjate fazës së ndërtimit, masat më të zakonshme specifike të rekomanduara në punimet infrastrukturore rrugore konsistojnë në:

- Implementimi i sistemit të shtypjes së pluhurit: ujëtja e anëve të rrugëve,
- përdorimi i ndarjeve të rrugëve për të kufizuar nxjerrjen e pluhurit (për shembull përdorimi i larjes së rrotave, etj);
- Kufizimi i shpejtësisë së impianteve të lëvizshme në rrugë.

Ulja e ndikimit nga ndërtimi përfshin gjithashtu:

- vendodhjen potenciale të zonave që kërkohen instalimin e kantierit, magazinim si dhe zonat e stabilizimit të tokës;
- rrugët e transportit që përdoren për shpërndarjen e materialeve.

Përsa i përket fazës së shfrytëzimit të infrastrukturës propozohen masat specifike të mëposhtme:

- kontrolli i kufijve të shpejtësisë së automjeteve gjatë sezonit me nivelin më të lartë të ndotjes së ajrit me pezulli në qendrat kryesore urbane;
- mirëmbajtje e rregullt e sipërfaqeve rrugore për të pakësuar sa më shumë që të jetë e mundur ringritjen e pezullive.

10.2.3 FAKTORËT KLIMATIKË

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 4

10.2.3.1 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimaterike

Zbatimi i masave për të arritur objektivat e Planit duhet të marrë parasysh të ashtuquajturat objektiva indikative për të reduktuar emetimet e gazit, të cilat janë të përcaktuara deri në vitin 2020 në SKZHI II për reduktimin e emetimeve të gazit serrë. Në këtë kudër duhet mbajtur në vëmendje si më poshtë:

- përcaktimi i protokolleve dhe monitorimi i rasteve të trajtimit të sëmundjeve që vijnë si pasojë e ngjarjeve të motit;
- përcaktimi i masave të emergjencave civile për të shmangur/zbutur ndikimet nga kushtet ekstreme të motit;
- Përcaktimi i kriterëve dhe politikave për futjen e teknologjive bashkëkohore në bujqësi si dhe praktikave më të mira të bujqësisë organike zbatimi i një politike parkimi kufizuese në zonat urbane;
- integrimi i çështjeve të ndryshimeve klimatike në kuadrin politik dhe ligjor duke specifikuar institucionet dhe përgjegjësitë për identifikimin, zbatimin dhe monitorimin e masave zbutëse/përshtatëse ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike.

10.2.3.2 Përshatja ndaj ndryshimeve klimatike

Projektet specifike të Planit duhet të hartohen në një mënyrë të tillë që të sigurojnë një përdorim efektiv të burimeve, që do të thotë se ndjeshmëria e infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike, fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive antropogjenike duhet të vërehet siç duhet. Kjo do të thotë se kur planifikohet infrastruktura, duhet të merren në konsideratë masa nga vlerësimet e rreziqeve, të cilat do të rrisnin elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike në mënyrën e duhur, veçanërisht në lidhje me reshjet, përmbytjet, temperaturat e larta dhe valët e të nxehtit, thatësisir, rritjet e nivelit të detit dhe stuhitë. Në këtë kuadër, është e nevojshme të:

- përgatitet një analizë e ndjeshmërisë së infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike;
- zbatohen masat dhe orientimet e bazuara në rezultatet e analizave të cilat përmirësojnë në mënyrën e duhur elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike.

Për të arritur objektivin mjedisor në lidhje me përshatjen ndaj ndryshimeve klimatike, duhet të sigurohen si më poshtë:

- në terma afatgjatë, infrastruktura duhet të jenë më pak e ndjeshme ndaj pasojave të reshjeve ekstreme (shirave, debores, apo edhe ngricave);
- gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit, dhe në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të reduktuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre fenomeneve;
- zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të bëhet një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloji infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në reduktimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë;
- duhet të përcaktohen qartë udhëzimet për metodologjinë, procedurat dhe realizimin e mbledhjes së informacionit mbi kushtet ekstreme të motit, si dhe për planifikimin dhe zbatimin e masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës së parashikuar ndaj kushtet ekstreme të motit.

Masa Zbutëse Specifike

- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi;
- Strukturimi i kërkesave për lëndë drusore;
- Dizajnimi dhe përcaktimi i kriterëve të ndërtimit të infrastrukturave nëntokësore me materiale dhe struktura rezistente ndaj kushteve të motit dhe në veçanti ndaj temperaturave të larta dhe lagështisë;
- Ndalimi i ndërhyrjeve ilegale në infrastrukturën nëntokësore;
- Monitorimi i vazhdueshëm i kushteve ekologjike të mjediseve natyrore;
- Monitorimi i dinamikës së vijës breglumore dhe nivelit të ujrave;
- Monitorimi i vijës breglumore dhe sasisë së sedimenteve që vijnë nga lumenjve;

- Monitorimi i lëvizjes së tokës dhe tjetërsimit të saj;
- Monitorimi i marrjes së zhavorreve nga shtretërit e lumenjve;
- Përcaktimi i zonave të lejuara për ndërtim HEC-esh dhe digash për bujqësinë;
- Monitorimi i gjendjes së monumenteve dhe veprave të trashëgimisë kulturore;
- Monitorimi i lëvizjes së popullsisë në zonat urbane dhe rurale;
- Zbatimi i kodeve të reja të ndërtimit për ndërtesat sociale dhe kulturore duke përdorur materiale termoizoluese dhe rezistente ndaj kushteve të motit;
- Ndërtimi i impianteve të trajtimit të mbetjeve të lëngëta urbane dhe industriale për të zvogëluar sasinë e lëndëve ndotëse në mjediset ujore, tokësore dhe ajrore; dhe
- Përcaktimi i zonave buferike për rastet e ndikimeve nga rritja e nivelit të ujrave.

10.2.4 Uji

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 5

Në mënyrë që të kufizohen efektet e presionit që do të ushtrojë infrastruktura e parashikuar në burimet ujore dhe kështu të parandalohen ndikimet negative në cilësinë e ujit (sidomos ujit të pijshëm), duhet të shmangët integrimi hapësinor i infrastrukturës së re në zonat e mbrojtura ujore.

- Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së re, është e nevojshme që të shmangët integrimi i objekteve në zonat në rrezik nga përmytjet dhe erozioni si pasojë e tyre. Në rast të ndërhyrjeve në këto zona, duhet të provohet se niveli ekzistues i rrezikut nga përmytjet në zonën përreth nuk do të rritet. Udhëzimi i lartpërmendur duhet të merret parasysh në mënyrë që të reduktojë presionin e infrastrukturës së re në zonat në rrezik nga përmytjet, dhe për të siguruar se niveli i rrezikut nga përmytjet në zona të veçanta nuk do të rritet;
- Kur planifikohen ndërhyrjet në zonat me rrezik jashtëzakonisht të lartë, shumë të lartë dhe të lartë të akuifereve, është e nevojshme që të studiohen dhe planifikohen zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit, si dhe në rastin e ngjarjeve të jashtëzakonshme (p.sh. rrjedhjet e substancave të rrezikshme). Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të reduktojë probabilitetin e ndotjes nëntokësore, duke siguruar ndikime të kufizuara të presionit të infrastrukturës së re në ujërat nëntokësore;
- Sa më shumë që të jetë e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyjë në tokën pranë liqenit. Aktivitetet e tilla mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, të zvogëlojnë basenet mbrojtëse ujore, dhe të prodhojnë ndikime kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përjashtimit të kesaj mase, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në bazë të argumentimit të ekspertëve, duke deklaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vende të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasojë e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga

ekosistemi. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të bëjë llogaritjen e kostove më të saktë dhe të balancuar. Duhet të priten më pak aktivitetet zonat breglumore. Kjo do të parandalonte ndikime të rëndësishme negative në gjendjen ekologjike të rrjedhave ujore.

Masa zbutëse specifike

- Në rast se zbatimi i një projekti specifik do të ndikojë ndjeshëm në ndonjë akuifer, gjatë hartimit të dokumentacionit të projektit duhet bërë edhe një vlerësim i dëmit ndaj ujërave nëntokësore. Vlerësimi duhet të përfshijë gjithashtu edhe një mënyrë për ta kaluar këtë zonë (si psh ndërtimin e një ure) për të garantuar mbrojtjen e ujit nëntokësor;
- Duhet planifikuar zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative mbi ujërat e larjes, gjatë fazave të ndërtimit dhe shfrytëzimit të infrastrukturës, si dhe në rastet e ndodhive të jashtëzakonshme (psh derdhjet e substancave të rrezikshme).

Ndikimet e ndotjes do të shmangen duke adoptuar praktika të mira të menaxhimit të punës në terren, siç janë:

- Nuk do të autorizohet depozitimi i produkteve të dëmshme në një distancë më pas se 50 m nga Lumi si dhe do të kufizohet pranë rrjedhave të tjera ujore siç janë kanalet kulluese;
- Ambientet e magazinimit duhet të rrethohen dhe mbulohen për të parandaluar derdhje të ndryshme;
- Kanalet anësore do të ndërtohen përpara ndërtimit të rrugës, për të parandaluar derdhjen e rrjedhjeve të rrugës gjatë ndërtimit, në lumë, apo kanalet kulluese;
- Hedhja e betonit duhet të bëhet duke përdorur armaturën e duhur, për të shmangur ndotjen;
- Kur derdhjet nga kantieri duhet të shkarkohen në një lumë, norma e derdhjeve duhet të kontrollohet, në mënyrë që ajo të mos shkaktojë përmytje lokale në rrjedhen e ujit, apo erozioni;
- Në rast se ka derdhje serioze të kimikateve apo lëngjeve gjatë ndërtimit, kontraktori duhet të hartojë një program të masave për ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. Marrja e mostrave të ujërave nëntokësore duhet të bëjë gjithashtu matjen e pH, turbullirës dhe përcjellshmërisë elektrike. Të gjitha veprimet e kërkuara dhe, nëse nevojiten, analizat, duhet të bëhen në përputhje me legjislacionin shqiptar.

10.2.5 MJEDISI NATYROR

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedorë 6 dhe 7

Për të ruajtur në mënyrë të përhershme mjedisin natyror dhe biodiversitetin, duhet të merren parasysh masat e mëposhtme:

- Shfrytëzimi i infrastrukturës ekzistuese ka përparësi mbi ndërtimin e infrastrukturës së re;
- Nëse aktivitetet në mjedisin e paprekur nuk mund të shmangen, duhet të shmangen aktivitetet në zonat e mbrojtura, zonat me rëndësi mjedorë dhe zonat me karakteristika të çmuara natyrore;
- Prioritet duhet t'i jepet varianteve me më pak ndikim në rrugët e migrimit të kafshëve të egra (variante të cilat kalojnë më shumë nëpër tunele dhe variante të cilat ndërpresin më pak rrugët e migrimit);
- Duhet të sigurohen pasazhe të përshtatshme për kafshët e egra, gjë që është në përputhje me praktikatat më të mira evropiane. Para se të planifikohet çdo ndërtim i ri, duhet të kryhet një studim apo të përmbliidhen rezultatet e studimeve ekzistuese, të cilat do të lehtësonin integrimin në mënyrë të

përshtatshme të një strukture të caktuar në një vend (formën, madhësinë, dhe sistemimin e objektit dhe rrethinave të tij). Planet duhet gjithashtu të parashikojnë pasazhe për kafshët e vogla (amfibët, gjitarët e vegjël, zvarranikëve) në bazë të studimeve ekzistuese ose, nëse është e nevojshme, hulumtimeve shtesë.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmanget ndërhyrja e projekteve në zonat me karakteristika të çmuara natyrore. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë ruajtjen e llojeve dhe karakteristikave të vlefshme natyrore.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmanget ndërhyrja e projekteve në zonat e mbrojtura. Nëse aktivitetet në zona të tilla nuk mund të shmangen, dhe nëse kjo është e lejuar në bazë të aktit për mbrojtjen e një zone të caktuar, duhet të merren parasysh udhëzimet, bazat dhe kushtet për ruajtjen e zonave të mbrojtura të natyrës të cilat janë në regjim mbrojtjeje, të miratuar me aktet për mbrojtjen. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë mbrojtjen e zonave të mbrojtura.

Tab. - 33 Masat për mbrojtjen e Biodiversitetit

Masat përparësore për mbrojtjen e Biodiversitetit		
Masat	Përshkrimi	Masat kryesore përparësore publike
1	Zbërthim i kuadrit ligjor, në menaxhimin e Biodiversitetit. Përgjithësime, por dhe veçori të relievit dhe biodiversitetit në NjAV Tepelenë	Përmirësime afat-shkurtra të legjislacionit për mbrojtjen e natyrës; zbatimi i Ligjit të Biodiversitetit duke përfshirë trajnimin e e specilaistëve të NjAV Tepelenë.
2	Njohje dhe menaxhim shkencor i zonave të Mbrojtura	Menaxhimi i GJEOMONUMNTEVE të mbrojtura
3	Zhvillimi i Planeve të zgjerimit të zonave të Mbrojtura në Tepelenë	Është menduar që të gjitha vendet të cilat janë përcaktuar para fundit të vitit 2019 do të kenë plane të menaxhimit të plotë deri në fund të 2022.
4	Rritja e Menaxhimit të Specieve të Mbrojtura, në Tepelenë.	Ndërmarrja e fushatës për të zvogëluar numrin e armëve të zjarrit pa leje
5	Zbatimi i Planeve të Menaxhimit të Zonës së Mbrojtur dhe Specieve	Sigurimi i objektivave për menaxhimin e zonës së mbrojtur janë përfshirë si kritere kyç në udhëzuesin e MM.
6	Monitorimi i Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Informacionit në krijim të një GIS për Biodiversitetin.	Bashkëpunim i Administratës së Bashkisë dhe NjAV për Mbrojtjen e Natyrës në kuadër të Agjencisë së Pyjeve dhe Mjedisit.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, ndërhyrja e projekteve në zonat e Natura 2000 duhet të shmanget. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësojë mbrojtjen e lidhjes dhe integrimin të zonave të Natura 2000. Periudha për zbatimin e projekteve duhet të rregullohet sipas cikleve jetësore të kafshëve dhe bimëve, dmth:

- duke ju përshtatur kafshëve pa apo me aktivitete me një shtrirje në një masë të vogël, që përkon me periudhën kur kafshët kanë nevojë për qetësi, ose nuk mund të lëvizin larg, sidomos gjatë periudhës së riprodhimit, shumimit, rritjes, dhe dimërimin;
- duke ju përshtatur bimëve duke lehtësuar prodhimin e farës, mbjelljen natyrore dhe format e tjera të riprodhimit.

Respektimi i masës do të zvogëlojë shqetësimet për ciklet e jetës së kafshëve dhe bimëve dhe do të rrisë probabilitetin për të arritur apo ruajtur një gjendje të favorshme të popullsisë. Mundësitë e arritjes së objektivit për ruajtjen e biodiversitetit do të jenë më të larta.

Në përputhje me objektivin SKZHI II "*nje rritje e synuar te 17% e sipërfaqes së Zonave të Mbrojtura të territorit nëpërmjet përmirësimit dhe menaxhimit të integruar të zonave të mbrojtura*" sipërfaqja e zonave të mbrojtura pritet të rritet. Prandaj, ndërhyrja hapësinore e infrastrukturës së parashikuar në zonat e propozuara për mbrojtje duhet të shmanget për të parandaluar konfliktet e mundshme dhe ndikimet negative në arritjen e objektivave mjedisore të ruajtjes së natyrës.

Sa më shumë që të jetë e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyjë në tokë breglumore. Aktivitetet e tilla mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, për të zvogëluar basenet mbrojtëse ujore, dhe për të prodhuar ndikime kumulative mbi biodiversitetin dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përjashtimeve, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në bazë të argumentimit të ekspertëve, duke deklaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vende të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasojë e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga ekosistemet. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të bëjë llogaritjen e kostove më të saktë dhe në mënyrë të balancuar sic duhet. Në zonat breglumore pritet të zhvillohet më pak ndërhyrje, për të parandaluar kështu ndikime të rëndësishme negative në biodiversitetin e këtyre zonave.

Masa Zbutëse Specifike

Projektet specifike duhet të plotësohen me detyrën për të mbrojtur në mënyrë më adekuate llojet e veçanta të kafshëve prej rreziqeve që vijnë si pasojë e ndërtimit të infrastrukturës së re. Duhet të zbatohet masa zbutëse specifike: *Sigurimi i korridoreve të migrimit dhe siguria e kafshëve*. Përmbajtja e kësaj mase duhet të jetë si më poshtë:

- Të ulet fragmentimi i habitateve të llojeve, duke krijuar pasazhe për kafshët e egra në linjat ekzistuese të lëvizjes (veçanërisht për gjitarët dhe amfibet). Për këtë qëllim, fillimisht, duhet të kryhet një studim apo të përmblidhen të dhënat nga monitorimet ekzistuese rreth vdekshmërisë së kafshëve të egra në rrugë. Pastaj, bazuar në gjetjet e studimit, do të krijohen lehtësira për migrimin e kafshëve të egra. Në kuadër të kësaj mase, do të përgatitet një listë prioritare e zonave 'të zeza' ku kafshët rrezikohen më shumë dhe në këto zona do të zbatohen masat zbutëse përkatëse (sisemim të vendkalimeve, gardhe anësore etj.). Gjithashtu kjo gjë ndikon pozitivisht në përmirësimin e sigurisë së trafikut;

- Në zonat ku planifikohet infrastruktura e re, duhet të sigurohet ruajtja e rrugëve ekzistuese të migrimit, duke ndërtuar strukturat e duhura dhe duke kryer gjithë sistemimet e tjera për të parandaluar lëvizjen e kafshëve të egra (sidomos mishngrënësve, drerëve, lakuriqve të natës dhe amfibëve). Për nevoja të planifikimit, do të përgatitet në fazën e parë një studim (ose nëse është e mundur do të përmbliiden rezultatet e studimeve tashmë të kryera), i cili do të përfshijë të dhëna për speciet, migrimi i cilave do të preket nga aktiviteti, si dhe udhëzime për projektuesin që do të planifikojë objektin apo ndërhyrjen (vendndodhja, forma, madhësia, gjelbërimi i objektit dhe rrethinave, etj);

Këto masa do të lehtësojnë lidhjet mes habitateve (rivendosin apo ruajnë rrugët e migrimit) të specieve dhe arrijnë e objektivat mjedisore që lidhen me mbrojtjen e natyrës.

10.2.6 MBETJET

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 8

Zhvillimet e parashikuara padyshim që mbartin pasojën e gjenerimit të shtuar të sasisë së mbetjeve, të cilat mund të çenojnë integritetin e shtresave të ujrave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kalojë në shtresat nëntokësore. Nga ana tjetër mund të shkaktohen sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonës së ndotur. Pikat e vjetra e të nxehta përbëjnë rrezik jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur. Gjenerimi i mbetjeve ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit si dhe në integritetin e zonave të mbrojtura mjedisore.

Masat zbutëse që duhen parashikuar dhe zbatuar lidhur me administrimin e mbetjeve janë si më poshtë:

- Rehabilitimi /Inkapsulimi i pikave të nxehta mjedisore, rinovimi urban dhe ripërdorimi i tokës, duke i kthyer në zonë të gjelbra me vlerë rekreative për qytetin, të tjerat në përputhje me normat e sigurisë;
- Propozohet të studiohen të gjitha territoret e objekteve industriale që kanë përdorur ose gjeneruar kimikate të rrezikshme për shëndetin dhe të priorizohen mbi bazën e shkallës së rrezikut, duke zbatuar të gjitha direktivat e BE-së që lidhen me kontaminimin e rrezikshëm të tokës;
- Plani të përcaktojë dhe të ndajë zonat e ligjshme dhe të paligjshme të hedhjes së mbetjeve;
- Inventarizimi dhe diagnostifikimi i vend-depozitimeve, si dhe përcaktimi i prioriteteve, planifikimi dhe duhet bërë dhe raportimi. Rekomandimin e rregullimeve institucionale dhe financiare për të arritur këtë ;
- Duhet riparë norma 1 landfill/rajon sipas strategjisë kombëtare, kur pritet rikompozim i rajoneve në kuadrin e reformës së re territoriale. Rekomandimin e rregullimeve institucionale dhe financiare për të arritur këtë ;
- Hartimi i projekteve të standardizuara dhe mbështetja teknike duhet t'u ofrohen zonave të mbetjeve dhe autoriteteve lokale për të garantuar cilësinë e përshtatshme të planeve dhe që rezultatet e tyre të jenë të krahueshme. Në kuadrin e reformës territoriale bashkitë duhet të zgjerojnë shërbimin në këto zona ;
- Zhvillimi i infrastrukturës dhe përfshirja në planet rajonale e vendore të menaxhimit të mbetjeve ;

- Janë të domosdoshëm buxhete të mjaftueshme për menaxhimin e mbetjeve, që përfshijnë gjithashtu dhe sektorin privat ;
- Planet duhet të saktësojnë orientimin drejt trajtimit të tyre sipas hierarkisë që është më praktikja dhe më e arritshmja në nivelet e ulta, të ndërlidhura me masa që varen shumë nga aktorët kryesorë në qeverisjen qendrore, politikat e saj dhe përgjegjësitë e prodhuesve. Zbatimi i Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve duke vendosur standarde lokale, për të cilat kanë rënë dakord të 3 nivelet ;
- Duhet planifikuar zonat e përshtatshme për vendndodhjen e zonës së riciklimit, kompostimit, duke konsideruar me përparësi ndikimin në mjedis ;
- Krijimi i kushteve të duhura për donatorët ndërkombëtarë (veçanërisht për fondet e BE-së) për të financuar infrastrukturën e nevojshme ;
- Mobilizimi i një instrumenti financiar nga niveli kombëtar, rajonal dhe lokal, me qëllim që të plotësohen funksionet e tij në fushën e menaxhimit të mbetjeve ;
- Forcimi i mekanizmave për mbledhje më të mirë të tarifave dhe zbatimi i sanksioneve ;
- Përcaktimi i zonave ndërkufitare ujore për menaxhimin e incidenteve të ndotjes industriale.

10.2.7 ZHURMAT

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 9

Kur të planifikohen politikat për zhvillimin e infrastrukturës së parashikuar, në mënyrë që të zvogëlohet ndotja akustike në mjedis në përputhje me objektivat e përcaktuara në SKZHI II, është e nevojshme të sigurohen masa që kontribuojnë në:

- reduktimin e ekspozimit të zonave urbane ndaj ndikimeve negative;
- mbrojtjen e mjedisit.

Ndotja akustike në Shqipëri është veçanërisht e lartë në qendrat urbane dhe në zonat e qendrave më të rëndësishme me zhvillime infrastrukturore. Prandaj është e domosdoshme që të merren masa për të zvogëluar ndotjen e mjedisit. Zbatimi i masave është i nevojshëm në zonat me ndotje të tepruar akustike në situatën aktuale, ndërsa duhet gjithashtu të merren masa zbutëse në të gjitha zonat ku Plani parashikon infrastrukturë të re. Gjatë përgatitjes së akteve hapësinore për projektet e infrastrukturës, duhet të respektohen udhëzimet e mëposhtme për të arritur objektivin e reduktimit të ndotjes nga zhurma:

- duhet të sigurohen për aq sa të jetë e mundur, masa për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim (masa në rrjetin apo strukturën përkatëse infrastrukturore, automjetet në përdorim, masa logjistike, riorganizimin e përkohshëm ose të përhershëm të lëvizjeve tranzite, reduktimi i orareve të punës apo zvogëlimi i shpejtësisë në zonat e ekspozuara ndaj zhurmës, etj) ;
- në zonat ku tejkalohen tavanet e ndotjes, duhet të merren masa për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis (nëpërmjet barrierave të zhurmës dhe argjinaturave, galerive të mbuluara, etj) dhe për të siguruar kushte të mira jetese në ndërtesa (mbrojtja pasive);

- duhet të shmanget sa më shumë që të jetë e mundur ndërhyrja në zonat e qeta të banuar dhe / ose në zona të cilat janë të përcaktuara në bazë të legjislacionit për mbrojtjen nga zhurma si veçanërisht të ndjeshme ndaj zhurmës (ndërtesat e banimit, objektet e kujdesit shëndetësor, zonat turistike);
- duhet të shmanget sa më shumë që të jetë e mundur ndërhyrja në zonat e qeta në natyrë (zonat e mbrojtura në përputhje me rregullat për ruajtjen e natyrës).

Masat për mbrojtjen e mjedisit nga zhurma në duhet të përqëndrohet kryesisht në: (a) masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim; (b) masat për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis; dhe (c) nëse është e nevojshme, masa për krijimin e kushteve të përshtatshme të jetesës në ndërtesat e mbiekspozuara.

Masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim janë më të efektshme. Emetimet e reduktuara të zhurmës nga burimet e saj mund të arrihet kryesisht përmes modernizimit të logjistikës në përdorim, riorganizimit të flukseve të trafikut dhe orareve të kryerjes së ndërhyrjeve infrastrukturore, etj. Qëllimi i SKZHI II në lidhje me vlerat e zhurmës në vitin 2020 është të arrijë objektivin e 56 dB / ditë dhe 45 dB / natë.

Masat për të parandaluar përhapjen e zhurmës në mjedis (barrierat e zhurmës / argjinaturat dhe mbrojtja pasive) janë përdorur kryesisht për të mbrojtur mjedisin nga zhurmat e shkaktuara prej sektorit të transportit. Masat janë të përshtatshme kryesisht për mbrojtjen e zonave me dendësi të madhe të popullsisë përgjatë rrjetit rrugor, ndërkohë që zbatimi i këtyre masave përgjatë rrugëve ekzistuese që kalojnë përmes vendbanimeve me një strukturë urbane të formuar dhe të dallueshme tashmë, është i arsyeshëm vetëm në raste të jashtëzakonshme.

Masat për të siguruar kushte të duhura jetësore (përmirësimi me hapësira mbrojtëse i izolimit nga zhurma i dritareve në ndërtesat e ekspozuara së tepërmi) janë të përshtatshme në zonat ku masat e tjera nuk janë teknikisht të zbatueshme apo ekonomikisht të qëndrueshme.

Masa Zbutëse Specifike

Rritje e ndikimeve të ndotjes akustike pritet gjithashtu gjatë zbatimit të aktiviteteve të infrastrukturës. Ndikimet e fazës së ndërtimit do të jenë afatshkurtër dhe të kthyeshme. Në veçanti, për të reduktuar ndikimet gjatë zbatimit të aktiviteteve, duhet të merren masat e mëposhtme zbutëse:

- Përdorimi i pajisjeve dhe makinerive të ndërtimit të prodhuara në përputhje me normat e emetimeve të zhurmës nga makinerive të ndërtimit, në përputhje me rregullat mbi emetimet e zhurmës nga makineritë e përdorura në vende të hapura dhe në përputhje me direktivat përkatëse të BE-së;
- Do të ndiqen mënyrat më të mira të praktikueshme, duke përfshirë edhe mirëmbajtjen e duhur të impianteve, për të minimizuar zhurmat e prodhuara nga operacionet në terren, dhe në të gjitha rastet, në përputhje me rregullat shqiptare;
- Sheshet e ndërtimit dhe rrugët e transportit duhet të zgjidhen në mënyrë të tillë që ndotja akustike nga makineritë e transportit, funksionimi i pajisjeve në kantier dhe ndërtimet e objekteve, të mos tejkalojë vlerat kufi në ndërtesat më të afërta;
- Çdo impiant, i tillë si gjeneratorë apo pompa, që është i nevojshëm të përdoret para dhe pas orarit zyrtar të punës, do të jetë i rrethuar nga një barierë akustike apo reflektor portativ;
- Implementimi i masave të përkohshme për të mbrojtur nga zhurma zonat e populluara pranë kantierëve të ndërtimit dhe rrugëve të transportit ku janë tejkaluar vlerat kufi.
- Respektimi i afateve kohore për ndërtimin afër zonave të populluara;

- Publiku i gjerë dhe banorët e zonës do të informohen paraprakisht kur të kryhen vepra që emetojnë zhurma të konsiderueshme;
- Në kantierin e punimeve nuk do të përdoret asnjë makineri apo pajisje që shkakton shqetësim te publikut për shkak të zhurmës.

10.2.8 POPULLSIA DHE ASETET MATERIALE

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 10

Zhvillimet e reja infrastrukturore (sidomos qendrat multimodale të transportit) pritet që të shkaktojnë një rritje të niveleve të zhurmës në mjedisin përreth tyre. Për të shmangur një përkeqësim të mjedisit ku jetohet në zonën përreth këtyre zhvillimeve, ky fakt duhet të mbahet në vëmendje kur të bëhet verifikimi i mundësive për zhvillim në fazat e mëvonshme, në kuadër të sigurimit të një lidhje multimodale në rajonin përreth. Projektet specifike duhet të kenë në fokus edhe garantimin që infrastruktura e re vihet në dispozicion të të gjithë përdoruesve. Kjo pritet të inkurajojë përfshirjen më aktive të komunitetit në kuadër të sistemimeve infrastrukturore, në mënyrë që ta bëjë atë më të arritshme për të gjitha shtresat dhe kategoritë sociale. Kur planifikohen politikat dhe projektet e reja, prioritet duhet t'i jepet përmirësimit të lidhjeve dhe zhvillimit në zonat më pak të zhvilluara. Zbatimi i projekteve të kësaj natyre do të përmirësojë aksesin, dhe kështu do të kontribuojnë në zhvillimin më të shpejtë ekonomik në zonat më pak të zhvilluara.

10.2.9 TRASHËGIMIA KULTURORE

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 11

Zhvillimi i infrastrukturës së parashikuar mund të ndikojë te njësitë dhe zonat kulturore, veçanërisht në aspektin e degradimit të karakteristikave të peizazhit të rrethinave të njërive të trashëgimisë kulturore, dëmtimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, si dhe shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike nga vibrimet gjatë ndërtimit të objekteve të cilat mund të shkaktojnë dëme në objektet e trashëgimisë kulturore. Për të shmangur këto ndikime, duhet të merren parasysh si më poshtë:

- Prioritet është mos vendosja e infrastrukturës së re në zonat e trashëgimisë kulturore. Duhet të ruhet sidomos integriteti dhe tiparet e peizazheve kulturore, zonave të ndikimit të trashëgimisë arkitektonike dhe mbetjeve arkeologjike;
- Në kuadër të ruajtjes së mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (p.sh. gërmimi). Do të duhet të kryhen hulumtime të shumta paraprake arkeologjike, rezultatet e të cilave do të duhet të merren parasysh kur të përcaktohet vendosja e infrastrukturës së re. Gjithashtu do të duhet të zbatohen masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike;
- Zbulimet e një rëndësie të madhe mund të kërkojnë ndryshimin e punëve përgatitore (projektit) për një detyrë të veçantë. Në rast të zbulimit të gjetjeve apo mbetjeve arkeologjike, do të njoftohet menjëherë autoriteti përkatës. Zona më pas do të studiohet dhe mundësisht do të rrethohet; duke mos lejuar asnjë zhvillim të mëtejshëm në atë zonë derisa çështja të zgjidhet sipas procedurave të përcaktuara;
- Në rastet kur vendet arkeologjike mund të rrezikohen nga aktivitetet e ndërtimit, vendi do të jetë i mbrojtur nga rrethimi për të parandaluar dëmtimin e paqëllimshëm ose si pasojë e neglizhencës ndaj arkeologjisë;
- Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja;

- E gjithë puna e ndërtimit do të jetë e kufizuar brenda korridorit të punimeve. Në rast se nevojiten më shumë hapësira ose aktivite të lidhura me ndërtimin jashtë korridorit të punimeve, do të informohen paraprakisht autoritetet kombëtare përkatëse.

10.2.10 PEISAZHI

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 12

Për të siguruar ruajtjen e peizazheve të jashtëzakonshme, zonave të peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar dhe një imazh të cilësisë së lartë të peisazhit, duhet të ndiqen udhëzimet e mëposhtme:

- Ndërrhyrjet e infrastrukturës së re nuk duhet të integrohen në zonat e veçanta të peizazhit apo peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Në integrimin hapësinor të projekteve specifike duhet të kërkohen vende jashtë zonave me peizazhe të vecantë apo zonave me peizazhe me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Duhet të zbatohen masat e duhura teknike për të siguruar një imazh të cilësisë së lartë të peisazhit, veçanërisht në rastin e aktiviteteve në njësitë e ruajtura apo të pasura kulturore të natyrës;
- Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjedis, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja.

10.2.10.1 Strategjia e Peizazhit

Në rastet kur projekti specifik i mbivendoset ndonjë peizazhi ekzistues bujqësor apo rural, duhet të ndiqet një qasje ku synohet mbrojtja e vlerave rurale dhe rezidenciale dhe pasurimi i peisazhit përgjatë anëve të rrugës. Objektivat e punimeve peisazhistike:

- Të zhvillohet një peizazh, karakteristikat e të cilit lidhen me modelin, shkallën dhe diversitetin e karakteristikave të peizazhit ekzistues ;
- Të minimizohen ndërhyrjet vizuale dhe të zvogëlohet natyra negative e çdo pengese vizuale;
- Për të mbrojtur, të rikthehen apo të zmadhohen elementet e peizazhit ekzistues, të prekur drejtpërdrejt nga propozimi;
- Të ndihmohet në krijimin e kushteve të këndshme e të sigurta të drejtimit të mjeteve.

10.2.10.2 Masat e përgjithshme zbutëse ndaj peizazhit

Gjatë zgjedhjes dhe projektimit të detyrave të propozuara, konsideratë duhet t'i jepet shmangies së ndikimeve kudo që të jetë e mundur. Në këtë kuadër, alternativa përfundimtare e miratuar për çdo projekt duhet të zgjidhet e tillë që të minimizojë ku të jetë e mundur ndikimin në karakteristikat e banimit, karakteristikat topografike, pemët dhe pyjet. Megjithatë, disa ndikime janë të pashmangshme, dhe masat e propozuara synojnë të zbutin natyrën negative të këtyre ndikimeve. Në rastet kur shtrirja vertikale propozon argjinatura të larta që krijojnë ndikime të rëndësishme në mjedis, këto përforcime të larta nuk duket të jenë optimizuar. Ato duhet të jenë ku është e mundur, të reduktuara deri në nivelin e tokës apo 1m lartësi.

Masa të tjera të përgjithshme përfshijnë:

- Në skarpata, për të parandaluar rënien e shkëmbinjve, duhet të jenë më preferueshme bordurat e gjera se platformat e ndërmjetme. Skajet e skarpatave duhet të rrumbullakosen. Shpatet e parregullta duhet të jenë më të preferueshme se sipërfaqet gjeometrike.
- Zbatimin e standarteve kombëtare shqiptare të rrugëve për pastrimin e kantierëve dhe rivegjetacionin, për të siguruar ruajtjen e komoditeve të nevojshme të peizazhit.
- Për mbushje, shpatet duhet ti nënshtrohen mbjelljes hidraulike me një përzierje farë që përfshin si farat e barit, ashtu edhe të shkurreve mesdhetare. Përveç kësaj, mbjellja në vendet e ndjeshme, veçanërisht në afërsi të ambienteve të banimit dhe rekreacionit, do të përdoret për të reduktuar apo zbutur pengesat vizuale të shkaktuara nga ngritja e argjinaturave të projektit, sidomos në kryqëzime.
- Për zonat potenciale në një nivel (pas optimizimit të lartësisë së projektit) bimësia e propozuar do të përmirësojë ndikimet negative të automjeteve, si dhe hapësirën vizuale të projektit të propozuar.
- Përgjatë gjatësisë së projektit përkatës do të trajtohen sipas rastit: venddepozitimet për mbeturinat, zonat e përkohshme të ndërtimit, zonat e peizazhit brenda kryqëzimeve, zonat e vogla të fushave të copëzuara, fermat apo pronat e tjera të siguruar për ndërtimin e projektit. Te pikat e mbetjeve do të psh: mbillet në mënyrë hidraulike. Zonat e përkohshme të ndërtimit do të jenë të rrethuara dhe të integruara vizualisht duke përdorur mbjelljen e bimëve sipas kërkesës.

10.2.10.3 Faza e ndërtimit

- Kontratat do të jetë e përshtatur për të siguruar praktika të mira të punës në mënyrë që të zvogëlojë çfarëdo ndikimi negativ që rrjedh nga ndërtimi në nivelin më të ulët të mundshëm dhe për të siguruar që makineritë veprojnë brenda zonës përkatëse të ndërtimit të projektit. Në të gjitha rastet, rregulloret kombëtare do të mbështeten kur të jetë e mundur me udhëzime nga praktikant ndërkombëtare.
- Zonat e përkohshme të ndërtimit do të pozicionohen në një mënyrë të tillë që të shmangin ndikimet e mëtejshme në pronat ekzistuese të banimit, pemët, gardhet, kanalet e kullimit etj. Këto zona, përpara ose në fund të kontratës së ndërtimit, do të rikthehen plotësisht në gjendjen e mëparshme .
- Lidhur shfrytëzimin e materialeve inerte, nxjerrja e e zhavorrit nga shtretërit e detnjve është e kontrolluar në përputhje me ligjin 8093/96, Neni 20.
- Sa i përket zonave të magazinimit, kontraktori do të kërkohet të përgatisë dhe zbatojë një plan të magazinimit të përkohshëm në konsultim me punëdhënësin dhe Agjensinë përkatëse Rajonale të Mjedisit. Ky plan do të hartohet para fillimit të punimeve të dheut. Në këtë plan, kontraktori duhet të përcaktojë qartë sasinë e materialit që do të hidhet apo ruhet përkohësisht, para se të fillojnë punimet përfundimtare. Plani gjithashtu do të specifikojë llojin e materialit dhe burimin e tij p.sh. gërmim hendeqesh, dhe sipërfaqësor etj.
- Me përfundimin e çdo projekti përkatës, shpatet anësore, duke përfshirë gërmimet dhe argjinaturat, bankinat dhe sipërfaqet e tjera të buta do të përgatiten për t'u mbuluar me dhë, dhe do të mbillen apo vishen me bimesi mbrojtëse.

Masa Zbutëse Specifike

- Në zonat kodrinore / malore, hapësira që kërkon okupimin e tokës do të ruhet në minimum, me qëllim që të shmangët prerja e panevojshme e pemëve.

- Në zonat përgjate brigjeve lumore, sipërfaqja e tokës së okupuar do të mbahet në minimum, me qëllim shmangien e prerjes së panevojshme të pemëve në këto zona.
- Aty ku është e mundur, argjinaturat e projektit duhet të ulen në minimumin e mundshëm.
- Pjerrësitë e argjinaturave do të jenë sa më të buta. Mbi gjithë argjinaturat do të shpërndahet dhë, dhe ato do të mbillen me bimë që mund të adoptohen në kushtet lokale.
- Në vendet ku rruga kalon pranë pronave private, do të ngrihen mbulesa bimore, me qëllim reduktimin e ndërhyrjes pamore.

SEKSIONI - 11

MONITORIMI I NDIKIMEVE NE MJEDIS

11.1 SISTEMI I MONITORIMIT TË NDIKIMEVE NË MJEDIS

Sistemi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, të cilat do të shkaktohen nga zbatimi i Planit, është një mjet i thjeshtë për t'u përdorur për një monitorim efektiv. Monitorimi i ndikimeve është jashtëzakonisht i rëndësishëm për zbatimin e Planit, dhe, në përputhje me Ligjin 91/2013 dhe Direktivën 2001/42/EC, zbatimi i një programi duhet të monitorohet, me qëllim që të identifikohen efektet negative të paparashikuara, në mënyrë që të krijohet mundësia për një reagim të hershëm ndaj këtyre efekteve dhe të bëhen adaptimet e mundshme. Në këtë kuadër, është hartuar edhe sistemi i monitorimit të ndikimeve kryesore në mjedis, të cilat pritet që të shkaktohen nga zbatimi i Planit. Këto ndikime janë identifikuar gjatë vlerësimit të ndikimeve mjedisore të planit përkatës. Sistemi i monitorimit përfshin të gjithë indikatorët përkatës për çdo sektor mjedisor (biodiversiteti, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, toka, uji, peisazhi, trashëgimia kulturore, etj.) dhe identifikon autoritetin dhe përgjegjësinë për matjen e çdo indikatorit mjedisor të propozuar.

Grumbullimi i të dhënave sugjerohet që të mbështetet në dy burime:

- (a) të dhënat e para që merren nga matja e parametrave të mjedisit, dhe
- (b) vlerësimi i indikatorëve mjedisorë.

Procesi i mbledhjes së të dhënave përmes matjeve mund të realizohet duke përfshirë Autoritetet Rajonale (Qarqet), por edhe Institucionet Shtetërore (përmes Ministrisë së Mjedisit), Pushtetin Lokal, institucione kërkimore shkencore dhe ato profesionale, si dhe ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfillet, ujësjellës – kanalizime etj.). Matja e indikatorëve mjedisorë është një proces kompleks; ai është një proces që kryhet rregullisht dhe për më tepër, në mënyrë të vazhdueshme.

Në këtë këndvështrim ne duhet që të bazohemi në eksperiencën dhe në sistemet e monitorimit që përdoren nga strukturat e tjera, duke theksuar, nga njëra anë, monitorimin e zbatimit të standarteve të nevojshme të matjeve nga strukturat e tjera, dhe kryesisht nga operatorët përkatës (përmes përfshirjes së tyre në procesin e nxjerrjes së lejeve përkatëse mjedisore), dhe nga ana tjetër, duke u përqendruar tek procesi i grumbullimit, përpunimit dhe shpërndarjes së të dhënave.

- Autoritetet Rajonale duhet të luajnë një rol kyç në procesin e administrimit dhe shpërndarjes së të dhënave. Në këtë kontekst, autoritetet përkatëse duhet të planifikojnë dhe të veprojnë si një qendër mbledhjeje, analizim dhe shpërndarje të informacionit. Më konkretisht, roli i Autoriteteve Rajonale duhet të përfshijë sa më poshtë:
- Mbledhjen e të dhënave prej matjeve që kryhen nga shërbimet publike dhe private rajonale, qoftë në mënyrë të përhershme, qoftë të përkohshme;

- Mbledhjen e të dhënave bazë që kryhet nga ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfillet, ujësjellës - kanalizime, OSHEE, strukturat e menaxhimit të zonave të mbrojtura etj).
- Marrjen e të dhënave bazë që mblidhen nga administrata publike (si psh Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësorë, etj);
- Marrjen e të dhënave bazë që mblidhen nga institucionet kërkimore shkencore dhe organizata të tjera;
- Analizën dhe sintezën e të dhënave, me qëllim nxjerrjen e konkluzioneve mbi gjendjen e mjedisit në një zonë të caktuar;
- Ruajtjen e të dhënave dhe krijimin e intervaleve kohore me qëllim monitorimin e gjendjes së mjedisit në kohë të caktuara;
- Shpërndarjen e të dhënave përmes raporteve përkatëse, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Këto raporte synojnë që:

- (a) të plotesojnë kërkesat e legjislacionit,
- (b) të informojnë palët që marrin pjesë në procesin e planifikimit dhe monitorimit të zbatimit të Planit (vendim-marrësit),
- (c) të informojnë publikun që preket nga Plani.

Për çdo sektor mjedisor janë dhënë indikatorët përkatës, strukturat përgjegjëse për monitorimin, parametrat mjedisorë dhe frekuenca e monitorimit. Siç u përmend edhe më sipër, theksohet që monitorimi i ndikimeve të Planit në mjedis do të realizohet, aty ku është e mundur, duke përdorur të dhëna që dalin nga sistemi ekzistues i monitorimit të parametrave mjedisorë nga Ministria e Mjedisit (MM) apo institucione të tjera. Disa parametra që maten dhe japin të dhëna janë:

- Cilësia e ajrit (niveli i ndotjes),
- Cilësia e ujit (ujërat sipërfaqësore, ujërat nëntokësore, ujërat sipërfaqësorë).

Studime të veçanta dhe të pavarura për identifikimin e ndikimeve mjedisorë në kuadër të programeve apo projekteve të tjera. Raportet e përgatitura nga kontraktorë/konsulentë të ndryshëm, me të dhëna të drejtpërdrejta ose të referuara nga VNM-të individuale të projekteve specifike infrastrukturore të financuara nga buxheti i shtetit apo donatorët e huaj.

11.2 MONITORIMI I NDIKIMEVE

Tab. - 34 Monitorimi i ndikimeve në mjedis prej zbatimit të planit

Nr	Aspekti Mjedisor	INDIKATORI MJEDISOR	AUTORITETI MONITORUE	PARAMETRAT MJEDISORE	FREKUENCA E MONITORIMIT	KOMENTE
1	Biodiversiteti – fauna - flora	<ul style="list-style-type: none"> • Sa habitate të rëndësishme janë në gjendje të Kënaqshme? • Numri dhe /ose sipërfaqja 	Strukturat e Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura	<ul style="list-style-type: none"> • Habitatet • Numri dhe /ose sipërfaqja me zona të mbrojtura 	Sipas Planit të Menaxhimit	

		<ul style="list-style-type: none"> • me zona të mbrojtura • Përmasat e biodiversitetit, • krahasuar me BE (Numri i specieve endemike dhe të rralla • Sipërfaqja e mbuluar me pyje 	Drejtoria e përgjegjëse në qarqe	<ul style="list-style-type: none"> • Numri i specieve endemike dhe të rralla • Sipërfaqja e mbuluar me pyje • Numri dhe sipërfaqja e mbuluar me zona natyrore 	Çdo vit	
2	Popullsia – shëndeti i njerezve	<ul style="list-style-type: none"> • Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme • Aksidentet në punë • Përqindja e njerezve që jetojnë nën minimumin jetik 	Drejtoria e përgjegjëse në qarqe	<ul style="list-style-type: none"> • Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme • Aksidentet në punë • Përqindja e njerezve që jetojnë nën minimumin jetik 	Çdo vit	
3	Toka	<ul style="list-style-type: none"> • Përqindja e tokës së degraduar • Sasitë e mbetjeve të eliminuara në landfill • Gjenerimi i mbetjeve për frymë dhe totali i % e ricikluar (letër, xham, mbetje bashkiake bio të degradueshme, alumin) 	Drejtoria e përgjegjëse në qarqe Strukturat e Menaxhimit të Lendfilleve	<ul style="list-style-type: none"> • Përqindja e tokës së degraduar • Sasitë e mbetjeve të eliminuara në landfill • Gjenerimi i mbetjeve për frymë dhe totali i % e ricikluar (letër, xham, mbetje bashkiake bio të degradueshme, alumin) 	Çdo vit	
4	Uji	<ul style="list-style-type: none"> • Cilësia e ujërave sipërfaqësorë • Cilësia e ujërave nëntokësorë 		<ul style="list-style-type: none"> • Total N, total P, BOD-et, 	Kampionim dhe matje sipas miratimit të kushteve	Sipas Ligjit nr. 34/2013 që amendon

		<ul style="list-style-type: none"> • Përdorimi i ujit nga sektori • Përqindja e riciklimit të ujit • Përqindja e popullsisë së lidhur me shërbimin e trajtimit të ujërave të ndotur 	<p>Drejtorite pergjegjese ne qarqe</p> <p>Strukturat e menaxhimit te ITUN⁶-ve</p> <p>Ministria e Mjedisit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • COD, SS, TDS, pH, përcjellshmëria • pH, përcjellshmëri, fortësia, kloridet, sulfatet, COD, BOD, nitrati, nitrimi, total P, metalet, detergjentet, ngarkesa toksike e mikrobiologjik <p>Parametrat mikrobiologjikë</p>	<p>mjedisore për çdo ITUN.</p> <p>Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësorë</p>	<p>Ligjin nr 9115, datë 24.7.2003</p> <p>Ligji nr. 9915, date 12.05.2008</p>
5	Ajri	Ditët kur tejkalohe normat e cilësisë së ajrit	Ministria e Mjedisit	SOx, NOx, PM10, gazet serë, Pb, CO	Çdo vit	Sistemi i Monitorimit te Cilesise se Ajrit te Ndotur
6	Faktoret klimatike	<ul style="list-style-type: none"> • Shkarkimet e Gazeve Serë shkarkimet sipas burimit (%) • Zhvillimi i kërkesës për energji • Alokimi i prodhimit të energjisë sipas burimit • Përqindja e BER (%) 	<p>Ministria e Mjedisit</p> <p>Ministria e Mjedisit</p>	<p>SOx, NOx, PM10, gazet serë, Pb, CO</p> <p>Përqindja e Energjisë nga BER (%)</p> <p>Numri i automjeteve të udhëtarëve</p>	Çdo vit	Sistemi i Monitorimit te Cilesise se Ajrit te Ndotur
7	<ul style="list-style-type: none"> • Asetet e prekshme – • Trashegimia kulturore (perfshire trashegimin e 	<ul style="list-style-type: none"> • Numri i godinave të ruajtura që restaurohen • Numri i vizitorëve • Gjelbërim urban për frymë 	Drejtorite pergjegjese ne qarqe	<ul style="list-style-type: none"> • Numri i godinave të ruajtura që restaurohen • Numri i vizitorëve 	Çdo vit	

arkitektonik e arkeologjike) • Peisazhi				• Gjelbërim urban për frymë		
--	--	--	--	-----------------------------------	--	--

Monitorimi i ndikimeve mjedisore për çdo projekt specifik të Planit, do të bëhet në përputhje me programin e monitorimit dhe mund të përmbajë informacion në formë tabelë, sipas formatit të paraqitur më poshtë.

Projektet specifike te Planit	Indikatorët mjedisore	Parashikimi i ndikimeve kumulative (nese ka)	Ndikimi total i Planit
Projekti 001			
Projekti 002			
Projekti 003			

SEKSIONI - 12

PËRFUNDIME DHE MENDIME PËR T'U MARRË PARASYSH

12.1 PËRFUNDIME

1. Raporti Paraprak i Vlerësimit Strategjik Mjedisor – RPVSM në zbatim të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Tepelenës (PPVBT) është një nga dokumentet kryesore për t'iu paraprirë analizave të mëtejshme mjedisore.
2. RPVSM synon të përcaktojë drejtimet kryesore të zhvillimeve dhe mbrojtjeve përkatëse mjedisore të territorit brenda afatit të tij të vlefshmërisë, i cili zgjat 15 vite që nga dita e miratimit të tij.
3. Ky dokument i ofron lexuesit/përdoruesit të krijojë një panoramë të përgjithshme analitike të gjendjes ekzistuese mjedisore në Bashki, si dhe të kuptojë drejtimet e ardhshme të zhvillimeve mjedisore përmes vizionit të planifikim e zhvillim të territorit.
4. Vlëresimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara.
5. Qëllimi i VSM-së mund të përkufizohet si garantimi që konsideratat mjedisore informojnë dhe integrohen në vendim-marrjen strategjike në mbështetje të një zhvillimi të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm nga këndvështrimi mjedisor.
6. VSM është një instrument i rëndësishëm për të integruar konsiderata mjedisore në përgatitjen dhe në miratimin e planeve dhe të programeve të caktuara, të cilat kanë të ngjarë që të kenë efekte domethënëse mbi mjedisin.
7. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është procesi dhe sistemi i përfshirjes së konsideratave mjedisore brenda politikave, planeve, programeve, apo strategjive.
8. Në thelb të vizionimit të territorit të bashkisë qëndron zhvillimi i sektorit të turizmit malor natyror - agroturizëm.
9. Qëllimi që synon të përmbushë ky Plan është të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, nëpërmjet përdorimit racional të tokës dhe të burimeve natyrore, të vlerësojë potencialin aktual e perspektiv për zhvillim të territorit, në bazë të balancimit të burimeve natyrore, të nevojave ekonomike e njerëzore dhe interesave publike e private, të nxisë veprimet e duhura për mbrojtjen, restaurimin dhe rritjen e cilësisë së trashëgimisë natyrore e kulturore dhe për ruajtjen e shumëllojshmërisë biologjike dhe të peizazhit, të mundësojë të drejtën e përdorimit e të zhvillimit të pronës, në përputhje me interesat e shoqërisë, instrumentet planifikuese dhe legjislacionin, dhe të krijojë kushte të përshtatshme e të drejta dhe shanse

të barabarta për banim, veprimtari ekonomike e sociale për të gjitha kategoritë sociale, kohezion ekonomik e social dhe gëzim të të drejtave të pronësisë.

10. Ojektiv i kryesor i VSM-së është orientimi i Planit të Përgjithshëm Rregullues (PPRr) së Bashkisë për minimizimin e çdo ndikimi potencial negativ që mund të rezultojë nga zbatimi i tij.
11. Kjo VSM identifikon ndikimet e mundshme mjedisore të PPRr, vlerëson ndikimet e mundshme, jep rrugët e minimizimit apo shmangies së tyre.
12. Specializim, densifikim dhe mbështetje e bizneseve të vogla dhe të mesme të cilat promovojnë ekonominë lokale.
13. VSM analizon disa skenarë. Skenari “0”, pra “i të mos bërit asgjë” në këtë Bashki do të çonte me shumë gjasa në një spirale të përshpejtuar të përkeqësimit mjedisor të deritanishëm.
14. Megjithëse ka një proces të qartë në zhvillimin e legjislacionit mjedisor, pika e dobët qëndron në zbatimin e kërkesave ligjore mjedisore. Ndër to do të veçonim ligjet: “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”; “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis”; “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”; “Për mbrojtjen e biodiversitetit”; “Për trajtimin e ujrave të ndotur”; “Për substancat dhe preparatet kimike”; “Për administrimin e zhurmave në mjedis”; “Për zonat e mbrojtura”; “Për mbrojtjen e ajrit nga ndotja” dhe “Për taksën e karbonit e të ambalazhit plastik”.
15. Zhvillimi i mobilitetit dhe optimizimi i lëvizshmërisë midis zonave të kësaj hapësire me qëllim përmirësimin e ndërlidhjes midis bizneseve dhe furnitoreve të tyre, si dhe aksesin e individëve tek shërbimet e ofruara nga kjo hapësire ekonomike.
16. Ruajtja e Burimeve Natyrore dhe Mbrojtja e Mjedisit, ku konsiderohet si prioritet i zhvillimit, përmirësimi i kualitetit dhe i sigurisë së aksesit me ujërat liqenore e sipërfaqësore, përdorimi teknologjive me zero emetim të dëmshëm.
17. Ky vlerësim shqyrton aspektet mjedisore të zhvillimit të planit në lidhje me tendencat dhe situatën aktuale dhe bën një analizë të mjedisit urban në tërësi – përdorimit të tokës, florës, faunës, cilësisë së ajrit dhe ujit, rekreacionit aktiv dhe pasiv, zonave të ndotura, zonave me bukuri natyrore apo me ndjeshmëri të veçantë mjedisore, zonave potencialisht të ekspozueshme ndaj rreziqeve natyrore; mjedisit dhe trashëgimisë së ndërtuar – monumentet e godinat kulturore dhe historike, aspektet dhe vlerat peizazhistike të qytetit; veprimtarive ekonomike dhe shoqërore – të tilla si tregtia, industria, shënllumei dhe arsimit, si dhe ndikimi që këto kanë mbi mjedisin dhe infrastrukturën dhe sigurimit të shërbimeve – sigurimi (burimor) i ujit, energjisë dhe telekomunikacioneve; menaxhimi i mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme; qarkullimi dhe lëvizshmëria në rrugë dhe transport; lëvizshmëria alternative.
18. Raporti paraprak i vlerësimit strategjik mjedisor bën të mundur përshkrimin e qëllimit dhe objektivave kryesore të planit ose programit; përshkrimin e metodikës së zbatuar për hartimin e raportit të VSM-së; përshkrimin e alternativave të konsideruara gjatë hartimit, rishikimit, ndryshimit apo modifikimit të planit ose programit të propozuar; objektivat për mbrojtjen e mjedisit, të përcaktuara në shkallë ndërkombëtare, nivel kombëtar, rajonal apo lokal, etj.
19. Institucionet mjedisore në Shqipëri kanë kaluar nëpërmjet një procesi reformash të thella institucionale gjatë dy dekadave të fundit.
20. Megjithëse ka një proces të qartë në zhvillimin e legjislacionit mjedisor, pika e dobët qëndron në zbatimin e kërkesave ligjore mjedisore. Ndër to do të veçonim ligjet: “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”; “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis”; “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”; “Për mbrojtjen e biodiversitetit” etj.;

21. Ndikimet mbi objektivat mjedisore mund të ndodhin gjatë zbatimit të secilit prej veprimeve individuale (niveli A, B dhe C).
22. Në përgjithësi, u vu re që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarr gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e veprimeve janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor. Në përputhje me gjetjet, janë propozuar masa zbutëse të përgjithshme dhe specifike në Seksionin 10 Qëllimet themelore të ruajtjes së biodiversitetit janë: Përfaqësimi i të gjithë NjAV, në ndërgjegjësim të tyre, për burimet ujore, pyjet dhe kullotat, pejsazhin duke u përqendruar tek Zonat e Mbrojtura. Ruajtja e specieve të llojeve të qëndrueshëm; Ruajtja e grupeve të habitateve të mëdha natyrore aq sa mund të jenë elastike në një shkallë të gjerë nga shqetësimet rastësore dhe ato afatgjate., etj.
23. Bimesia pyjore është e pasur dhe përfaqësohet me ahun dhe halorët. Në kreshtat e larta të maleve ka livadhe të pasura, ndërsa në venlume e ulta rriten dushqe e shkurre të cilat janë kryesisht hapësira kullosore. Këto pyje kanë një shpërndarje hapësinore tradicionalisht të njohur.
24. Brezi i pyjeve, tipet e grumbujve pyjore, shkurret mesdhetare që shtrihen në territorin e bashkisë dhe shtrirjes së tyre sipas zonave fitoklimatike, përfaqësojnë formacionet bazë të bashkëshoqërimeve bimore që rriten në kushtet aktuale të stacionit prodhues dhe mjedisit.
25. Tokat kullosore, arat dhe arat e braktisura që të shndërruara në toka barishtore në afërsi të vendbanimeve dhe fshatrave, sigurojnë mbajtje të një numri të lartë specimesh zogjsh, më së shumti zogjve të vegjël.
26. Konservimi i veçorive natyrore (Monumentet e Natyrës) konsiston në zona që përmbajnë një, ose më shumë, veçori natyrore/kulturore me vlera të jashtëzakonshme ose unike për shkak të rallisë së pazakontë, cilësive përfaqësuese, estetike ose kulturore.
27. Të gjitha aktivitetet njerëzore që zhvillohen në veçanti në këto zona duhet të parashikojnë mbrojtjen dhe ruajtjen e gjithë ekosistemit, duke u dhënë mundësi edhe brezave të ardhshëm që të përfitojnë nga ekosistemet aktuale.
28. Zhvillime industriale dhe të ndaluar në mënyrë kategorike në zonën e përdorimit të qëndrueshëm, në zonën e përdorimit tradicional dhe në zonën e rekreacionit, në rastet kur ato zenë vend në pamjen estetike, ose kur bien me pamje nga liqeni ose kur bien brenda zonës ujëmbledhëse, ose kur bien në zona gjeologjike karstike, pavarësisht se ato lejohen mbasi pajisen me Leje Mjedisore.
29. Aktivitetet industriale do të lejohen mbasi të pajisen me Leje mjedisi, vetëm në rastet kur ato zenë vend jashtë zonës së mbrojtur të kësaj kategorie (pejsazh i mbrojtur), në rastet kur ndodhen jashtë kufijve të zonës buferike për gjeomonumentet e natyrës dhe të kulturës, dhe në rastet kur ndodhen prapa kodrave brenda zonës së mbrojtur, por jo në zona karstike.
30. Të gjitha ndërtimet duhet të jenë me çati për të ruajtur traditën dhe uniformitetin.
31. Veshjet popullore janë përdorur në raste të festave, dasma dhe ceremoni të tjera.
32. Strategjia e mbetjeve urbane duhet të mbështetet mbi Vlerësimin e grumbullimit dhe transportimit të mbetjeve urbanë në shesh grumbullim; Pajtueshmëria me kërkesat ligjore si cilësia e ajrit, zhurmat, dridhjet, rrjedhjet ujore dhe të lëngshme.
33. Menaxhimi i mbetjeve në vend është akoma në një nivel të ulët.
34. Nuk ka një sistem të sigurtë për administrimin e mbetjeve të rrezikshme (atyre të prodhuara nga industrinë dhe ato shtëpiake). Sistemi i menaxhimit të mbetjeve të rrezikshme është shumë i dobët.
35. Në shumicën e rasteve industria e riciklimit varet nga lëndët e para të riciklueshme që importohen në Shqipëri.
36. Nga fluksi i ndërtimeve krijohen mbetje inerte të shumta, të cilat në të shumtën e rasteve i hedhin ku të mundin, në anët e rrugëve, në shpatet e përrenjëve.

37. Kohët e fundit ka pasur disa iniciativa pozitive për ndarjen e mbetjeve në dy grupe kryesore, organike dhe jo organike. Nuk ka një rrjet të integruar dhe të përshtatshëm impiantesh për trajtimin dhe heqjen e mbetjeve, si dhe rikuperimin e mbetjeve.
38. Burimi kryesor i prodhimit të energjisë elektrike është prodhimi nga hidrocentralet.
39. Linjat tektonike aktive - Krijojnë zona të paqëndrueshme në hapësira të gjera, paqëndrueshmëri e cila vjen si rezultat i jonjëtrajshmërisë së lëvizjës së blloqeve të ndryshëm të tokës dhe për pasojë ndodhin çedime të diferencuara të trojeve. Edhe pse këto levizje janë shumë të ngadalta, ato mund të bëhen tepër kërcënuese në rastet e ndodhjes së tërmeteve.
40. Megjithatë, investitori duhet të jetë i kujdesshëm në kujdeshëm në këqyrjen dhe marrjen e masave pararendëse, si në vlerësimin e ngjarjeve të vogla sizmike, çlirimin e gazit radon, ndryshimi i nivelit të ujërave nëntokësorë, sjelljen dhe reagimin e kafshëve, fryrjen e pjerrësive, fryrjen e sipërfaqeve, etj.
41. Studimet gjeologjike – inxhinierike që kryhen për ndërtimet në sektorin me zhvillim të vogël të fenomeneve të rrezikut gjeologjik, përveç vlerësimit të parametrave gjeoteknikë të shtresave të tokës, duhet të japi të dhëna të plota për fenomenet e rrezikut gjeologjik që mund t'i kërcënojnë këto ndërtime, si dhe të rekomandojë edhe masat mbrojtëse përkatëse, me qëllim eliminimin apo mosaktivizimin e fenomeneve të rrezikut.
42. Vetite fiziko-mekanike të përbërësve litologjike jepen (në mënyrë vizuale të pa përdorshme për ndërtime) duke treguar limitet minimale e maksimale të tyre;
43. Elementët e rrezikut gjeologjik janë të hedhura në hartë në sipërfaqet ku ato shtrihen, dhe në tekst përshkruhen të grupuara;
44. Zonimi i territorit për përshtatshmerinë ndërtuese, merr në konsideratë tre kritere kryesore: a) kriteri litologo- gjeologjiko- inxhinierik; b) kriterin e ekspozimit ndaj rrezikut gjeologjik dhe c) kriterin morfologjik. Si kriter ndihmës është përdorur edhe ai sizmik.
45. Analiza demografike është baza mbi të cilën mbështeten të gjitha elementet planifikuese të planit të përgjithshëm vendor. Duke pasur parasysh të gjitha zhvillimet demografike, lëvizjet e mëdha migratore të 20-25 viteve të fundit, është shumë e rëndësishme një analizë e thelluar në këtë aspekt.
46. Analiza SWOT është një analizë arsyetimie të kontekstit territorial, mbi të cilin realizohet një program ndërhyrës. Qëllimi i analizës është përkufizimi i mundësive të zhvillimit të një territori apo të një fushe, që vijnë nga vlerësimi i pikave të forta dhe nga kufizimi atyre të dobëta, duke shfrytëzuar mundësitë dhe duke paraprirë kërcënimeve të mundshme.
47. Ndikimet e rëndësishme të Planit në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkalleve të mëposhtme: A – ka ndikim pozitiv, B – ndikim i parendësishëm, C – ndikimi behet i parendësishëm, për shkak të zbatimit të masave zbutëse, E – ndikim shkatërrues dhe X – vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur.
48. Në këndvështrimin e lidhjes mes politikave të Planit dhe objektiveve mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore.
49. Politikat që lidhen me Përmirësimin e Cilësisë Urbane dhe ato që lidhen me Mbrojtjen dhe Përmirësimin e Cilësisë së Mjedisit kanë klasifikimin më të lartë në nivelin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore.
50. Mund të thuhet se, në këndvështrimin e përgjithshëm, objektivat dhe politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.
51. Plani i Përgjithshëm urban i bashkisë së Tepelenës përcakton projekte konkrete për çdo politikë, të cilat janë gjykuar si më të përshtatshmet për zbatimin e politikës përkatëse. Projektet janë listuar për çdo

politikë, sipas përcaktimeve në Plan. Në Tabelë janë identifikuar projektet specifike dhe vlerësimi i tyre për ndikime direkte apo indirekte në mjedis, në lidhje me objektivat mjedisore të përcaktuara. Shkurtimisht, këto projekte përfshijnë rigjenerimin e qendrave urbane dhe rurale, projekte që lidhen me përmirësimin e shërbimeve publike dhe private, urbanizimin, stilin e jetesës, hapësira argëtimi/çlodhjeje, turizmin, bujqësinë, mjedisin etj.

52. Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.
53. Në marrëdhënie me objektivat mjedisore, të gjitha projektet specifike që lidhen me Objektivën Strategjike “zhvillimi i qendrushem mjedisor” janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore, bile konsiderohen se do të kenë ndikime pozitive në këtë drejtim.
54. Projektet e parashikuara për Objektivën Strategjike “zhvillimi i industrise minerare”, konkretisht janë në përputhshmëri mesatare me objektivat mjedisore, ndërkohë disa nga projektet, kanë një përqindje të konsiderueshme përputhshmërie të pjesshme apo të kushtëzuar, për shkak të ndikimeve që priten të shkaktojnë, dhe që kërkojnë zbatimin e masave përkatëse zbutëse.
55. Lidhur me projektet e parashikuara për arritjen e Objektivës Strategjike “Zhvillimi i infrastruktures” mund të thuhet se shkalla e përputhshmërisë është e pranueshme. Zbatimi i masave zbutëse për të gjithë projektet e parashikuara përbën një detyrim thelbësor për të realizuar me sukses këto projekte dhe për arritjen e objektivës përkatëse.
56. Përsa i përket Objektivës Strategjike “Përmirësimi i Cilësisë së Jetesës”, përgjithësisht projektet janë të pranueshme nga pikëpamja mjedisore; sidoqoftë niveli i përputhshmërisë së kushtëzuar këtu është i lartë, kështu që kërkohet zbatimi i masave zbutëse për të katër projektet e parashikuara për arritjen e kësaj objektive.
57. Projektet që parashikohen për arritjen e Objektivës Strategjike “Mbrojtja dhe Përmirësimi i Cilësisë së Mjedisit” përgjithësisht kanë një nivel të lartë përputhshmërisë me objektivat mjedisore. Projektet në përgjithësi janë plotësisht në përputhje me objektivat mjedisore, ndërkohë që ka pak projekte ku përputhshmëria është konsiderueshëm e lartë. Përsa i përket projekteve të tjera, të cilat kanë një nivel të caktuar përputhshmërie të kushtëzuar, duhet që të aplikohen masat zbutëse përkatëse për të adresuar ndikimet e tyre në mjedis.
58. Në përgjithësi, konkludohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.
59. Impaktet mjedisore kumulative përcaktohen në këtë Raport si një kombinim i impakteve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit. Në zbatimin e veprimeve të Planit, impaktet mjedisore kumulative variojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit.
60. Paragrafi i udhëzime dhe masat zbutëse përcakton udhëzimet dhe masat mbrojtëse për të siguruar arritjen e objektivave të rëndësishëm mjedisorë në fushat e vecanta.

12.2 MENDIME PËR T’U MARR PARASYSH

1. Në lidhje me menaxhimin e siperfaqeve pyjore duhet të bëjmë të mundur

- Përmirësimi i pyjeve rehabilitimit të tyre në një kohë sa më të shkurtër për rritjen e prodhimtarisë së tyre.

- Kryerja e prerjeve silvikulturale në trungishtet e pyjeve te ahut, nxjerrja prej tyre të materialit drusor si dru zjarri dhe shkurtimin e kohës për futjen në shfrytëzim të tyre.
- Pyllëzimi i kanaleve, brigjet e lumenjve, krijimi i brezave mbrojtës në fushë dhe futjen e llojeve me rritje të shpejtë.
- Të kryhen investime për përmirësimin e kullotave dhe rritjen e kapacitetit kullor të tyre.
- Të shkohet drej dhënies në përdorim të fondit pyjor personave fizikë me banim në fshat në mënyrë që të plotësohen nevojat e tyre për material drusor.

2. Ruajtja e tokës së bukës

Plani i Përgjithshëm Urban në përputhje me direktivat e Planin e Përgjithshëm Kombëtar, si dhe në përputhje me direktivat e legjislacionit European ka menduar se në asnjë rast, sikundër ka ndodhur deri më sot, tokave urbane t'ju mbivendosen vepra urbane. Ndërkohë që tokat me bonitet të kategorisë së pestë, të mund të diskutohet prekja apo zënia e tyre dhe ato të kategorisë 6 dhe 7, normal qe mund te preken nga veprat urbane.

Për të ardhmen në shërbim të përmirësimit të gjendjes rekomandojmë:

1. Rigjenerimin dhe ripërtrritjen e bimësisë ekzistuese nëpërmjet mbrojtjes nga kullota dhe ripyllëzimeve.
2. Disiplinimi i rrjedhjeve ujore në përroska dhe përrenj

Frenimi i rrëshqitjeve dhe mbrojtja e tokave nga gërryerja, rekomandohet një sërë masash komplekse kundër me kryesoret dhe emergjente janë:

1. Ndërhryja në grumbujt pyjorë me kuror dëndësi nën 04, ku numuri i drurëve është i rrallë dhe bimësia barishtore është e dëndur me punime ndimëse për te siguruar ripërtëritjen e tyre.
2. Ndërhryja në parcelat e eroduara me shkallë mbulimi të vogël deri në mesatare me punime biollogjike si Pyllëzime me farë e fidana, si dhe pyllëzime të kombinuara.
3. Ndërtimi i veprave si prita të bëhen në pellgjet ujëmbledhes në pjesën e sipërmë të baseneve (përroskave).
4. Ndërtimin e veprave të ndryshme hidroteknike te karakterit inxhinierik, me mure te thatë, me gabona në vëndet që rrëshqasin, si dhe me llac cemento.
5. Kryerja e punimeve përmiresuese agroteknike në kullota si: Kontrolli dhe shkulja e barneve të këqia në këto sipërfaqe; Plehrimi i tyre me qëllim rritjen e prodhimtarisë së tyre;
6. Rimbjellja e llojeve te vlefëshme në sipërfaqet që janë dëmtuar;
7. Krijimi i plantacioneve me shkurre me qëllim sigurimin e bazës ushqimore për blegtorinë në pikat kritike dhe duke kontrolluar erozionin;
8. Nxitja e popullsisë lokale drej zhvillimit të turizmit rural, duke patur parasysh vlerat qe afron zona;
9. Kryerja e studimeve të reja lidhur me hartimin dhe zbatimin e politikave agro-pyjore per zonën.

3. Një filozofi që e shoqëron përjetësisht Planin e Përgjithshëm Urban duhet të jetë:

1. Në zonën e mbrojtur të Kat.-II, nuk duhet të ketë zhvillime industriale dhe të ndaluar në mënyrë kategorike në të gjitha nënzonat e saj.
2. zhvillime industriale dhe të ndaluar në mënyrë kategorike në zonën e përdorimit të qendrushëm, në zonën e përdorimit tradicional dhe në zonën e rekreacionit, ose kur bien në zona gjeologjike karstike, pavarsisht se ato lejohen mbasi pajisen me Leje Mjedisore.

3. Aktivitetet industriale do të lejohen mbasi të pajisen me Leje mjedisi, vetëm në rastet kur ato zënë vend jashtë zonës së mbrojtur, në rastet kur ndodhen jashtë kufijve të zonës buferike për gjeomonumentet e natyrës dhe të kulturës, por jo në zona karstike.
4. Të gjitha ndërtimet duhet të jenë me çati për të ruajtur traditen dhe uniformitetin.

Këto duhet të jenë koncepte të panegociueshme.

4. Tipologjia e ndërtimit

1. Plani i Përgjithshëm Urban do të udhëhiqet nga filozofia e ndërtimit, duke respektuar traditen, d.m.th që ndërtimet në zona suburbane nuk duhet të kalojnë atë të peisazhit të përgjithshëm të ndërtimeve deri më sot, ku mbizotëron ndërtimi dy katësh, i cili mund të harmonizohet deri në një siluetë 2 +1 kate.
2. Ndoshta në përcaktimin e qendrave të çdo zone administrative mund të ketë ose një institucion fetar në varesi të besimit që egziston ose një ndërtesë të tipit 'target', por jo më e lart se 4-5 kate që mund të jetë vepër banimi, siluetë arkitekturore ose objekt kulturi, etj.
3. Të gjitha ndërtimet duhet të jenë me çati, për të ruajtur traditen dhe uniformitetin.
4. Një filozofi tjetër që shoqëron Planin e Përgjithshëm Urban është që të gjitha ndërtimet, si në zonën urbane (qytet), apo në zonen suburbane (fshat), të gjitha ndërtimet duhet të kenë për mbulesë atë të tipit çati, pse jo, pjese te kesaj çatie të jenë të përshtatura me paisje si panele diellore për përfitim energjie. Mbulimi me çati na siguron, jo vetem termoizolim apo kursim energjie, por edhe moskthim të energjisë diellore për shkak të së cilës kemi një rritje të temperaturave lokale, përpos një vizioni absurd jo estetik.
5. Çdo njësi administrative duhet të ketë një njësi tipike turistike.

5. Sugjerime lidhur me masat antisizmike për mos dëmtimin e objekteve do të konsistojnë:

1. Objektet duhen ndërtuar solid, me disa breza e të lidhur mirë;
2. Të përdoren si taban shtresa të rekomanduara nga studime enkas gjeoteknike;
3. Të mënjahohen ujërat sipërfaqësorë;
4. Të përdoren material ndërtimi me cilësi të kontrolluar;

7. Lidhur me masat ndaj erozionit dhe sitemimit të kullotave e pyjeve për të ardhmen në shërbim të përmirësimit të gjendjes rekomandojmë:

1. Rigjenerimin dhe ripërtitjen e bimësisë ekzistuese nëpërmjet mbrojtjes nga kullota dhe rryllëzimeve.
2. Disiplinimi i rrjedhjeve ujore në përroska dhe përrenj

Frenimi i rrëshqitjeve dhe mbrojtja e tokave nga gërryerja, rekomandohet një sërë masash komplekse ku ndër me kryesoret dhe emergjente janë:

1. Ndërrhyrja në grumbujt pyjorë me kuror dëndësi nën 04, ku numuri i drurëve është i rrallë dhe bimësia barishtore është e dëndur me punime ndimëse për te siguruar ripërtëritjen e tyre.
2. Ndërrhyrja në parcelat e eroduara me shkallë mbulimi të vogël deri në mesatare me punime biollogjike si Pyllëzime me farë e fidana, si dhe pyllëzime të kombinuara.
3. Ndërtimi i veprave si prita të bëhen në pellgjet ujëmbledhës në pjesën e sipërmë të baseneve (përroskave).

4. Ndërtimin e veprave të ndryshme hidroteknike të karakterit inxhinierik, me mure të thatë, me gabona në vëndet që rrëshqasin, si dhe me llac cemento.
5. Kryerja e punimeve përmiresuese agroteknike në kullota si Kontrolli dhe shkujja e barneve të këqia në këto sipërfaqe; Plehrimi i tyre me qëllim rritjen e prodhimit të tyre ; Rimbjellja e llojeve të vlefshme në sipërfaqet që janë dëmtuar; Krijimi i plantacioneve me shkurre me qëllim sigurimin e bazës ushqimore për blegtorinë në pikat kritike dhe duke kontrolluar erozionin; Nxitja e popullsisë lokale drej zhvillimit të turizmit rural, duke patur parasysh vlerat që afron zona ; Kryerja e studimeve të reja lidhur me hartimin dhe zbatimin e politikave agro-pyjore për zonën.

12. Roli i Autoriteteve Rajonale duhet të përfshijë sa më poshtë:

1. Mbledhjen e të dhënave prej matjeve që kryhen nga shërbimet publike dhe private rajonale, qoftë në mënyrë të përhershme, qoftë të përkohshme.
2. Mbledhjen e të dhënave bazë që kryhet nga ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfillet, ujësjellës kanalizime, OSHEE, strukturat e menaxhimit të zonave të mbrojtura etj.).
3. Marrjen e të dhënave bazë që mbledhen nga administrata publike (si psh Sistemi Kombëtar I Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësorë, etj).
4. Marrjen e të dhënave bazë që mbledhen nga institucionet kërkimore shkencore dhe organizata të tjera.
5. Analizën dhe sintezën e të dhënave, me qëllim nxjerrjen e konkluzioneve mbi gjendjen e mjedisit në një zonë të caktuar.
6. Ruajtjen e të dhënave dhe krijimin e intervaleve kohore me qëllim monitorimin e gjendjes së mjedisit në kohë të caktuara.
7. Shpërndarjen e të dhënave përmes raporteve përkatëse, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Cfarë synojnë Raportet

1. të plotesojnë kërkesat e legjislacionit,
2. të informojnë palët që marrin pjesë në procesin e planifikimit dhe monitorimit të zbatimit të
3. Planit (vendim-marrësit),
4. të informojnë publikun që preket nga Plani.

SHTOJCAT

SHTOJCA 01: DOKUMENTEVE STRATEGJIKË NË NIVEL KOMBËTAR

Në tabelën e mëposhtme paraqet një përmbledhje e dokumenteve strategjike në nivel kombëtar.

Tab. – 43 Lista e dokumenteve strategjike në nivel kombëtar

Nr.	Akt i miratues	Titulli i Strategjisë	Objekti qëllim i strategjisë
1	VKM nr. 405, datë 27.6.2012	Strategjia ndërsektoriale reforma në fushën e të drejtave të pronësisë 2012-2020	Trajton zgjidhjen e procesit të kthimit dhe kompensimit të pronave; integrimin e zonave dhe ndërtimeve informale të legalizuara; përfundimi i regjistrimit fillestar të të gjitha pasurive; digjitalizimi i sistemeve.
2	VKM Nr.797, datë 14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale për mbrojtjen e konsumatorëve dhe mbikëqyrjen e tregut	Të mbrojë interesat ekonomike të konsumatorëve dhe vetë konsumatorët për ushqimet, produkte joushqimore dhe farmaceutikën/medikamente.
3	VKM Nr.773, datë.14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale për zhvillimin rajonal	Të sigurojë që të gjitha qarqet të jenë në gjendje të kontribuojnë në zhvillimin dhe konkurrencën e qëndrueshme – dhe në këtë mënyrë të reduktojnë pabarazitë sociale dhe ekonomike në të gjithë vendin.
4	VKM Nr.1561, datë 3.10.2008	Strategjia ndërsektoriale e parandalimit, luftës kundër korrupsionit e qeverisjes transparente 2008-2013	Trajton reduktimin progresiv dhe të qëndrueshëm të korrupsionit, forcimi i integritetit të institucioneve dhe promovimi i vlerave në qeverisje.
5	Ligji Nr.9322, datë 25.11.2004	Strategjia e sigurisë kombëtare të Republikës së Shqipërisë	Trajton tërësinë e mjeteve dhe instrumenteve shtetërore që sigurojnë mbrojtjen e qytetarëve, të shoqërisë dhe të shtetit shqiptar nga kërcënimet dhe rreziqet e jashtme e të brendshme.
6	VKM Nr. 658, date 17.10.2005	Strategjia e shërbimeve shoqërore	Trajton situatën e nevojave shoqërore, nxit mirëqenien shoqërore dhe synon/lehtëson integrimin e familjeve që jetojnë në kushte varfërie, të grupeve vulnerabël dhe personave me nevoja të veçanta.
7	VKM Nr.643, datë 14.09.2011	Strategjia kombëtare sektoriale e shërbimeve të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve	Trajton hartimin e politikave të përshtatshme dhe angazhimin e fondeve të mjaftueshme për të përmirësuar dhënien e shërbimeve të ujësjellës-kanalizimeve, dhe për të ecur në mënyrë të qëndrueshme drejt përputhjes me standardet e BE-së.
8	VKM Nr.342, datë 12.3.2008	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2007-2013	Dokument i vetëm strategjik (axhenda) për zhvillim ekonomik e social të qëndrueshëm, të harmonizuar me axhendën e integritit në BE dhe në strukturat e NATO-s, si dhe me atë të realizimit të Objektivave të Mijëvjeçarit.
9	VKM Nr.847, datë 29.11.2007	Strategjia ndërsektoriale e mjedisit	Trajtim modern dhe i integruar i sektorit mjedisor dhe i sektorëve të tjerë me ndikim të fortë në cilësinë e mjedisit si transporti, bujqësia, rregullimi i territorit etj.

10	VKM Nr. 751, datë 7.11.2007	Strategjia sektoriale e punësimit	Vendos bazat për përmirësimin e sistemit të shërbimeve të punësimit dhe formimit profesional, dhe zbatimit të programeve aktive dhe pasive të punësimit.
11	VKM Nr.924, datë 14.11.2007	Strategjia sektoriale e bujqësisë dhe e ushqimit	Orienton dhe mbështet zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit bujqësor dhe agropërpunimit.
12	VKM Nr.774, datë 14.11.2007	Strategjia ndërsektoriale shqiptare e zhvillimit rural	Shërben si një bazë kombëtare, për zhvillim dhe më pas zbatimin e planeve për zhvillimin rural të rajoneve dhe nënrajoneve të Shqipërisë për të stimuluar qëndrimin dhe rikthimin e banorëve në zonat rurale.
13	VKM Nr.519, datë 20.7.2011	Strategjia ndërsektoriale e drejtësisë	Trajton përsosjen e sistemit të drejtësisë në RSH, rritjen e aksesit në drejtësi, rritjen e besimit të publikut në drejtësinë shqiptare paralelisht me forcimin dhe rritjen e kontributit të këtij sektori në zhvillimin e shoqërisë shqiptare, si dhe nxitjen e përshejtimin e integritit europian.
14	VKM Nr.80, datë 28.01.2008	Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale	Trajton orientimin e politikave horizontale për reduktimin e varfërisë dhe luftën kundër përjashtimit social.
15	VKM Nr.844, datë 11.06.2008	Strategjia sektoriale e turizmit 2007 - 2013	Merret me strukturimin dhe zhvillimin e turizmit dhe produkteve të tij si prioritet afatshkurtra dhe afatmesme.
16	VKM Nr.59, datë 21.01.2009	Strategjia ndërsektoriale e shoqërisë së informacionit	Progresin e Shqipërisë drejt një ekonomie të bazuar në njohuri, përmes një zhvillimi të qëndrueshëm të shoqërisë së informacionit që do të çojë në një shoqëri ku të gjithë qytetarët përfitojnë nga teknologjitë e informacionit dhe të komunikimit me qëllim shtimin e njohurive, rritjen e efektshmërisë dhe të transparencës në administratën publike.
17	VKM Nr.760, datë 01.09.2010	Strategjia për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale	Garantimi dhe zhvillimi i një sistemi bashkëkohor të mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale në Shqipëri, në funksion të konsolidimit të një sistemi social ekonomik konkurrues me të drejta dhe mundësi të barabarta për të gjithë qytetarët shqiptarë, në përputhje me të gjitha kërkesat e detyrimet që rrjedhin nga procesi i integritit të Shqipërisë në BE.
18	VKM Nr.863, datë 29.07.2009	Strategjia Kombëtare e Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit 2009– 2015	Përqendrimin e burimeve financiare në grupe kryesore kërkuesish të aftë, për të arritur një nivel ndërkombëtar njohjeje dhe ekselence.
19		Strategjia Kombëtare e Energjisë	Zhvillimi i një sektori energjetik efektiv që garanton sigurinë e furnizimit me burime energjetike në përgjithësi dhe energji elektrike në veçanti, dhe nxit përdorimin eficient, ekonomik dhe me ndikim minimal në mjedis, në mënyrë të tillë që sektori energjetik të jetë një sektor mbështetës për një zhvillim të qëndrueshëm të të gjithë sektorëve ekonomik dhe shoqëror.
20	VKM Nr.175, datë 19.1.2011	Strategjia kombëtare shqiptare mbi mbetjet	Zhvillimin e qëndrueshëm të vendit duke mbrojtur sa më shumë të jetë e mundur burimet natyrore nga ndotja dhe degradimi dhe duke promovuar vlerat mjedisore.
21	VKM Nr.479, datë 29.6.2011	Strategjia minerare e Republikës së Shqipërisë 2010- 2025	Përcakton politikat dhe programet e veprimit të menaxhimit të burimeve minerare ekzistuese, si dhe zhvillimin e tyre në perspektivë në përputhje me zhvillimet e reja të ekonomisë shqiptare, prioritetet e zhvillimit të kësaj industrie, me objektivat afatgjatë, objektivat afat mesëm dhe imediatë,

			vlerësimin e potencialit mineral sipas grup-mineraleve, bazë për vendimmarrjen, planifikimin territorial, zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë dhe infrastrukturës, luftës kundër varfërisë, sidomos në zonat rurale, punësimin në vijimësi, përmirësimin e bilancit valutor të vendit, transparencës dhe luftën ndaj korrupsionit, ka si vizion të saj një zhvillim të qëndrueshëm të sektorit, duke marrë parasysh impaktet ekonomike, mjedisore dhe sociale, bazuar mbi parimet e ndarjes së të ardhurave midis të gjitha niveleve të qeverisjes, kompanive dhe komuniteteve konkurruese për tërheqjen e investitorëve dhe balancuese midis së drejtës së licencës minerare dhe taksimit të industrive përgjatë zinxhirit të vlerës.
22	VKM Nr. 395, datë 21.6.2006	Strategjia dhe plani i veprimit për zhvillimin e turizmit kulturor dhe mjedisor	Perceptimin e Shqipërisë si destinacion i pasur kulturor dhe natyror (imazhi) dhe vlerësimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe natyrore shqiptare, kuptimi i vlerave nga industria turistike dhe komuniteti i gjerë.
23	Ligji Nr. 9419, datë 20.5.2005	Strategjia ushtarake e Republikës së Shqipërisë	Vlerëson mjedisin e brendshëm dhe të jashtëm të sigurisë, përparimet e bëra në transformimin rristrukturimin.
24	VKM Nr.1214, datë 3.9.2008	Strategjia sektoriale e transportit	Zhvillimin e transportit rrugor në Shqipëri.

Dokumente strategjike

- VKM nr. 405, datë 27.6.2012 “Strategjia ndërsektoriale reforma në fushën e të drejtave të pronësisë 2012-2020”
- VKM Nr.797, datë 14.11.2007“Strategjia ndërsektoriale për mbrojtjen e konsumatorëve dhe mbikëqyrjen e tregut”
- VKM Nr.773, datë.14.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale për zhvillimin rajonal”
- VKM Nr.1561, datë 3.10.2008 “Strategjia ndërsektoriale e parandalimit, luftës kundër korrupsionit e qeverisjes transparente 2008-2013”
- Ligji Nr.9322, datë 25.11.2004 “Strategjia e sigurisë kombëtare të Republikës së Shqipërisë”
- VKM Nr. 658 , date 17.10.2005 “Strategjia e shërbimeve shoqërore”
- VKM Nr.643, datë 14.09.2011 “Strategjia kombëtare sektoriale e shërbimeve të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve”
- VKM Nr.342, datë 12.3.2008 “Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI) 2007-2013”.
- VKM Nr.847, datë 29.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale e mjedisit”.
- VKM Nr. 751, datë 7.11.2007 “Strategjia sektoriale e punësimit”.
- VKM Nr.924, datë 14.11.2007 “Strategjia sektoriale e bujqësisë dhe e ushqimit”.
- VKM Nr.774, datë 14.11.2007 “Strategjia ndërsektoriale shqiptare e zhvillimit rural”
- VKM Nr.519, datë 20.7.2011 “Strategjia ndërsektoriale e drejtësisë”
- VKM Nr.80, datë 28.01.2008 “Strategjia sektoriale e mbrojtjes sociale”
- VKM Nr.844, datë 11.06.2008 “Strategjia sektoriale e turizmit 2007 – 2013”
- VKM Nr.59, datë 21.01.2009 “Strategjia ndërsektoriale e shoqërisë së informacionit”
- VKM Nr.760, datë 01.09.2010 “Strategjia për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale”
- VKM Nr.863, datë 29.07.2009 “Strategjia Kombëtare e Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit 2009– 2015”
- VKM Nr.175, datë 19.1.2011 “Strategjia kombëtare shqiptare mbi mbetjet”
- VKM Nr.479, datë 29.6.2011 “Strategjia minerare e Republikës së Shqipërisë 2010- 2025”
- VKM Nr. 395, datë 21.6.2006 “Strategjia dhe plani i veprimit për zhvillimin e turizmit kulturor dhe mjedisor”
- Ligji Nr. 9419, datë 20.5.2005 “Strategjia ushtarake e Republikës së Shqipërisë”
- VKM Nr.1214, datë 3.9.2008 “Strategjia sektoriale e transportit”

SHTOJCA 02: PËRSHKRIM I PËRGJITHSHEM I PROCESIT TË PËRAFRIMIT TË LEGJISLACIONIT SHQIPTAR NË SEKTORIN E MJEDISIT

Detyrimi për për afrimin e legjislacionit Shqiptar ne fushën e mjedisit me atë të BE-së ,rrjedh nga Neni 108 i MSA-së,në të cilin citohet si mëposhtë vijon:

1. Palët do të zhvillojnë dhe forcojnë bashkëpunimin në detyrën shumë të rëndësishme të luftës kundër degradimit mjedisor, me synim promovimin e qëndrueshmërisë mjedisore.
2. Bashkëpunimi përqëndrohet kryesisht në fushat prioritare që lidhen me acquire Komunitetit për fushën e mjedisit.

Prioritetet

Përsa i përket mjedisit , në fushën e *legjislacionit horizontal* , disa nga prioritetet kryesore kanë të bëjnë me:

Për afrimin e plotë të Ligjit“Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” dhe Ligjit “Për lejet mjedisore ”me Direktivën e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis”

Forcimin e zbatimit të legjislacionit mjedisor.

Garantimin siç duhet të informimit dhe pjesëmarrjes së publikut në vendimmarrje ,bazuar në detyrimet e Konventës së Aarhusit.

Miratimi i projektligjit për *cilësinë e ajrit* dhe aktet nënligjore për vlerësimin e cilësisë së ajrit dhe kriteret për disa ndotës të caktuar, si dhe përafrimi i plotë i legjislacionit të BE-së , janë disa nga prioritetet kryesore në këtë fushë . Gjithashtu , me qellim përmirësimin e cilësisë së ajrit , si prioritetet e Ministrisë së Mjedisit janë edhe:

- hartimi i planit kombëtar dhe planeve lokale të veprimit për përmirësimin e cilësisë së ajrit të mjedisit;
- forcimi i sistemit kombëtar të monitorimit të ajrit urban dhe shkarkimeve në ajër sipas standardeve evropiane, si dhe;
- forcimi i bashkëpunimit me institucionet e linjës për integrimin e politikave të cilësisë së ajrit ne strategjitë sektoriale të tyre.

Megjithëse , janë miratuar aktet nën ligjore për *menaxhimin e mbetjeve*, si dhe janë përgatitur plane të menaxhimit për Tiranën, Lezhën dhe Shkodrën, përmirësimi i menaxhimit të integruar mbetjeve vazhdon të jetë një nga prioritetet kryesore të punës së Ministrisë së Mjedisit. Ndarja e mbetjeve në burim ,ritjae nivelit te riciklimit, forcimi i kapaciteteve për menaxhimin e mbetjeve, asimilimi i plotë i hedhjes së mbetjeve në vend grumbullime të pasigurta dhe asimilimi i plotë i djegies së mbetjeve, ndërtimi i landfilleve sipas standardeve të BE-së ,sigurimi i *faciliteteve* për mbetjet e rrezikshme, mjekësore ose ndërtimore,si dhe sigurimi i investimeve të reja përsa i përket ndarjes dhe riciklimit të mbetjeve , janë disa nga prioritetet kryesore në këtë fushë.

Në fushën e *cilësisë së ujit* , Ministria e Mjedisit ka si prioritet të punës së saj:

- përmirësimin e kuadrit ligjor nëpërmjet hartimit dhe miratimit të akteve nën ligjore në zbatim të Ligjit Nr. 111/2012;
- vlerësimin e shkallës së dëmtimit të baseneve të lumenjve si rezultat i aktiviteteve të subjekteve që shfrytëzojnë inertet lumore dhe ndërmarrja e masave ndëshkuese;
- krijimi i regjistrit kombëtar të burimeve ujore.
- përmirësimi i menaxhimit të burimeve ujore në nivel baseni dhe kombëtar nëpërmjet hartimit të strategjisë kombëtare të menaxhimit të integruar të burimeve ujore , hartimit të dy planeve të menaxhimit të baseneve të lumenjve (Drin-Bune dhe Seman) dhe krijimit të kadastrës elektronike kombëtare të burimeve ujore.

Në fushën e *mbrojtjes së natyrës*, do të punohet për të garantuar:

- Mbrojtjen e zonave të mbrojtura.
- Zbatimin e rregullave të miratuara në vitin 2011 për ngritjen e zonave të mbrojtjes së veçantë në kuadrin e Natura 2000.

- Marrjen e masave për ndalimin e veprimtarive të paligjshme si gjuetia, prerja e drurëve dhe ndërtimet pa leje në zonat e mbrojtura, si dhe
- Forcimin e kapaciteteve administrative të inspektoratit për goditjen e këtyre fenomeneve.

Përsa i përket *politikave për zhurmën në mjedis*, një nga prioritetet kryesore në këtë fushë është forcimi i zbatimit të vendimeve të Task– Forcës së ngritur për ndotjen akustike në qendrat urbane dhe zonat turistike.

Përsa i përket *ndryshimeve klimatike*, përafrimi i plotë me legjislacionin e BE-së, hartimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit Kombëtar të Veprimit për Ndryshimet Klimatike, ngritja e sistemit kombëtar të inventarëve të shkarkimeve në ajër dhe të gazeve me efekt serrë, si dhe forcimi i bashkëpunimit me institucione e linjës për integrimin e politikave të ndryshimeve klimatike në strategjitë e tyre sektoriale, janë disa nga prioritetet në këtë fushë.

SHTOJCA 02: Përfshirja e palëve të interesuara dhe takimi publik**1. RAPORTI MBI PËRFSHIRJEN E PALËVE TË INTERESUARA DHE TAKIMET ME PUBLIKUN**

Në procedurën e aplikimit për Planin të Përgjithshëm Vendor me fazat përkatëse të tij, si dhe në kuadër të riaplikimit për deklarate mjedisore janë kryer 2 dëgjesa publike. Dëgjesat janë sipas ligjit në fuqi për hartimin e Raportit të Vleresimit Strategjik Mjedisor

Qellimi i Dëgjesës në këtë fazë të hartimit të PPV të Bashkisë Memaliaj ishte diskutimi me publikun i propozimeve strategjike të grupit Konsulent, në bashkëpunim me Bashkinë Tepelene, grumbullimi i opinioneve mbi problematikat dhe potencialet e zhvillimit të kësaj njesie vendore, e konceptuar nga vete banoret dhe përfaqësuesit e komuniteteve. Objektivi final i këtij procesi ishte që nepermjet konsultimit dhe dëgjesës, qytetarët e Bashkisë të kishin mundësi të ushtrorin rolin e tyre në identifikimin e dhe diskutimin e objektivave dhe drejtimeve të zhvillimit të perspektives.

Konkretisht diskutimi i banoreve u fokusua në gjendjen e infrastruktures, sidomos asaj rrugore, e cila po pengon lidhjen normale të zonave rurale të thella me qendrën e Bashkisë.

Bashkisë Memaliaj, ku fshatrat janë të lokalizuara mjaft larg nga njëra-tjetra përmirësimi i rrjetit rrugor të kësaj njesie vendore do të kërkonte investime kapitale shumë të mëdha, të cilat janë thuajse të pamundura për Bashkinë Tepelene.

Nderkohe, në Dëgjesën Publike, prezantimi u fokusua në impaktin mjedisor, social dhe ekonomik që ka shpallja e Vjoses Park kombëtar të kategorisë II. U evidentuan në takim anë të mira dhe kujdesin që duhet treguar në mbarevatjen e kësaj kategorie të mbrojtjes, interesi ekonomik të shkojë paralel me kushtet e mbrojtjes, zhvillimi të shkojë në paralelizem me zonimet dhe nënzonimet e mbrojtjes.

Konkretisht, gjatë Dëgjesës Publike u adresuan çështjet e përmbledhura si në vijim, të cilat duhet të gjejnë vend në analizën dhe propozimet strategjike të dokumentit.

- Problematika për sa i përket rrjetit të infrastruktures rrugore;
- Braktisja e zonës nga banoret nga njesitë ekonomike me karakter rural, bujqësor dhe blegtoral.
- Zhvillimi i turizmit natyror dhe agro-turizmit si një mundësi me e mirë e zhvillimit ekonomik të Bashkisë Memaliaj;
- Zhvillimi dhe mbështetja me shërbime dhe infrastrukture të aktiviteteve të agro-turizmit.
- Zgjidhja e problemit të regjistrimit kadastral të pronave: një sipërfaqe e konsiderueshme nuk kanë përfunduar
- Rregjistrimin fillestar, një problem ky serioz për Bashkinë për banoret dhe për zhvillimin ekonomik në përgjithësi.
- Rritja e investimeve publike për territorin e Bashkisë Tepelene, me qëllim rritjen e nivelit të punësimit si dhe rritjen e nivelit të jetesës së banoreve;
- Zhvillimi i zonës në kuadër të shpalljes së Vjoses, park Kombëtar i kategorisë II.

gjate zhvillimit te degjeseave ne Bashkine e Tepelene.

Ne degjese e dyte publike dhe te fundit kishte nje perfaqesi te rreth 34 persona.

Pamje te Degjese se dyte me Publikun ne Bashkine Memaliaj – 11 Prill 2024

DËGJESË PUBLIKE
PLANI I PËRGJITHSHËM VENDOR dhe RAPORTI I VLERËSIMIT STRATEGJIK
 MËDËSOR
 DATA 11.04.2024

AKPT
 AGENCIA KOMITARE E PLANIFIKIMIT TE TERSHTORIT

Nr.	EMER MBIEMER	INSTITUCIONI	POZICIONI	NR. KONTAKTI	E-MAIL
1	Klens Bedoni	B. Selencia	Drejtor URB	0694494299	Klensbedoni26@gmail.com
2	Jonas Baciari	B. Selencia	Komiteti P. B. B.	0696611596	
3	Fajza Durrizaj	B. Selencia	Drejtor P. B. B.	0692293316	Fajza.durrizaj@shkollat.com
4	Baqir Xhaferi	B. Memaliaj	Agj. Bashkia	0698461694	baqirxhaferi18@gmail.com
5	Jonas Baciari	B. Memaliaj	Agj. Bashkia	0695878662	baqir_xhaferi@gmail.com
6	Ademari Mushi	B. Memaliaj	Sp. Bashkia	0691286903	ademari.mushi@gmail.com
7	Blerta Mushi	B. Memaliaj	Sp. Bashkia	0695878662	blerta.mushi@gmail.com
8	Nika S. Jullu	B. Memaliaj	Sp. Bashkia	0695328260	nikas.jullu@gmail.com
9	Enxheta Durrizaj	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695878662	
10	Vladimir Sahaj	B. Tepelene	A. K. B. Tep.	0692671445	Vladimir.Sahaj@gmail.com
11	Edona Gurri	B. Tepelene	A. K. B. Tep.	0692671445	edonagurri@gmail.com
12	Halim Coli	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	halim.coli@gmail.com
13	Alma Ruci	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	alma.ruci@gmail.com
14	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
15	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
16	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
17	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
18	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
19	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
20	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
21	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
22	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
23	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
24	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
25	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
26	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
27	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
28	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
29	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com
30	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	0695328260	jonas.baciari@gmail.com

DËGJESË PUBLIKE
PLANI I PËRGJITHSHËM VENDOR dhe RAPORTI I VLERËSIMIT STRATEGJIK
 MËDËSOR
 DATA 11.04.2024

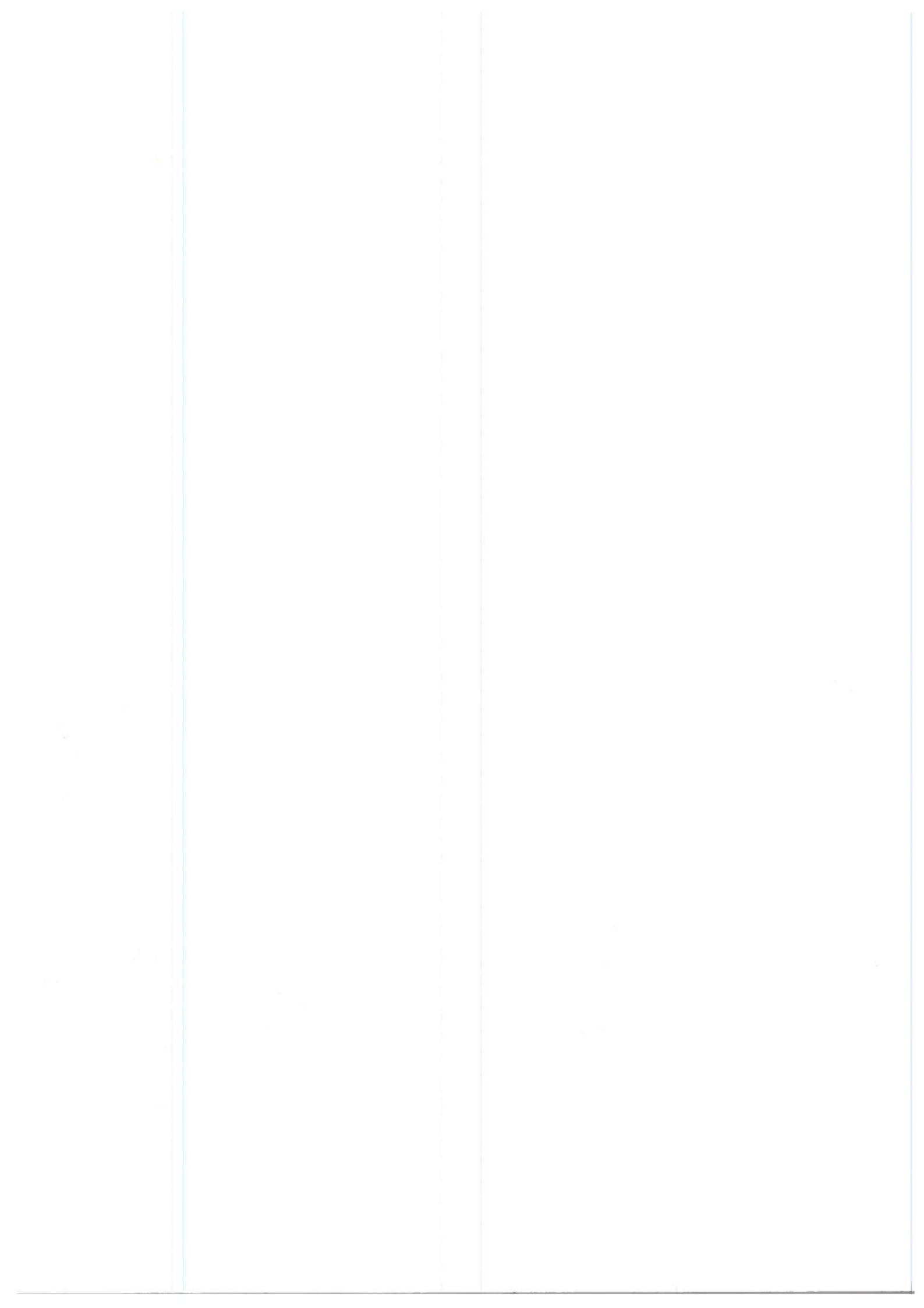
AKPT
 AGENCIA KOMITARE E PLANIFIKIMIT TE TERSHTORIT

Nr.	EMER MBIEMER	INSTITUCIONI	POZICIONI	NR. KONTAKTI	E-MAIL
1	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
2	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
3	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
4	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
5	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
6	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
7	Jonas Baciari	B. Tepelene	Agj. Bashkia	069785110	jonas.baciari@gmail.com
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

2. LEGJISLACIONI REFERENCË

- Ligj Nr. 107/2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit" me të gjitha ndryshimet
- VKM nr. 686 date 22.11.2017 "Per miratimin e VKM Nr. 686 date 22.11.2017 "Për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit"
- VKM nr. 408 datë 13.05.2015 Për miratimin e Rregullores së Zhvillimit të Territorit, me të gjitha ndryshimet
- Ligji nr.9244 datë 17.06.2004 Për mbrojtjen e tokës bujqësore (i azhornuar)
- VKM nr. 21 datë 12.1.2018 "Për disa shtesa në VKM nr. 709, datë 29.10.2014, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e Strategjisë Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014–2020"
- Ligji nr.81 datë 04.05.2017 "Për zonat e mbrojtura"
- VKM Nr. 57, date 06.02.2019 " Per kriteret dhe mënyrën e zonimit të territorit të një zone të mbrojtur mjedisore
- Kodit Rrugor te Republikës se Shqiperise, i azhornuar me ndryshimet deri ne 2015
- VKM nr.153, datë 7.4.2000 "Për miratimin e Rregullores së zbatimit të Kodit Rrugor të republikës së Shqipërisë" e ndryshuar
- Ligji nr.93/2015 Për Turizmin
- VKM Nr. 22, date 12.01.2018 "Per miratimin e kriterëve per certifikimin e veprimtarise se agroturizimit"
- Ligj Nr. 27/2018 "Per Trashegimine Kulturore dhe Muzete"
- VKM nr.795, datë 26.11.2003 Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Komisionit të Përhershëm të Vlerësimit të Objekteve të Trashëgimisë Kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve
- Ligji nr.139 / 2015 Për vetëqeverisjen vendore
- Ligji Nr.133 datë 05.12.2015 Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave
- VKM Nr. 766 date 20.12.2017 ndryshimi i VKM Nr_223
- Ligji nr.9482 datë 03.04.2006 "Për legalizimin,urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"
- VKM Nr. 19, date 11.1.2017 "Per percaktimin e rregullave te legalizimit te objekteve me leje ndertimit ne te cilat jane kryer shtesa anesore_lartesi";
- Ligj nr.8402 datë 10.09.1998 Për disiplinimin e punimeve të ndërtimit
- VKM nr. 428 datë 08.06.2016 Për krijimin e të dhënave shtetërore për hartën dixhitale të mbetjeve të ngurta
- Ligj Nr.9780 datë16.07.2007 Për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundraligjshme, i ndryshuar
- VKM NR.894 date 1.11.2015 "Per unifikimin e procedurave te kontrollit te territorit nga IMT dhe IKMT"
- VKM nr.348 datë 11.5.2016 Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim
- VKM Nr. 961 datë 02.12.2015 Për krijimin,organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare për Zhvillimin Rajonal, të Agjencive të Zhvillimit Rajonal dhe Agjencisë së Zhvillimit Ekonomik Rajonal
- VKM Nr. 155, datë 13.03.2023 "Për shpalljen e ekosistemit natyror të lumit Vjosa "Park Kombëtar", Kategoria II"
- VKM Nr. 60, date 26.01.2022 "Për shpalljen e ekosistemeve natyrore Rezervat Natyror i Menaxhuar/Park Natyror (kategoria IV), si dhe miratimin e ndryshimit të statusit e të sipërfaqeve ekzistuese të zonave të mbrojtura mjedisore, që i përkasin kësaj kategorie"
- VKM Nr. 59 date 26.01.2022 "Për miratimin e ndryshimit të statusit dhe të sipërfaqes së ekosistemeve natyrore Park Kombëtar (kategoria II) të zonave të mbrojtura mjedisore"
- VKM Nr. 1015, datë 16.12.2020 "Për përmbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Burimeve Ujore, të planeve të menaxhimit të baseneve ujore dhe planeve të menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet".

LN-1687-06-2010	SAZAN GURI
Kodi: III.2.A (1+2)	NUIS/NIPT: K62101007P
Data e lëshimit: 22/06/2010	Tirane, TIRANE, Tirane, TIRANE,
Afati i vlefshmërisë: Pa afat	Rruga Vaso Pasha, Pallati

Kategoria

Shërbime ekspertize dhe/ose profesionale lidhur me ndikimin në mjedis

Nënkategoria

Veprimtaritë e ekspertizës lidhur me ndikimin në mjedis

Veprimtari specifike

1. Ndikim në mjedis
2. Auditim mjedisor

Specialiteti

Emërtimi përshkrues i veprimtarisë

Veprimtaritë e ekspertizës lidhur me ndikimin në mjedis (auditim mjedisor, ndikim në mjedis).

Kod tjetër:

Kufizime specifike

Licenca ushtrohet sipas kufizimeve në legjislacionin në fuqi

Detyrime specifike

Licenca ushtrohet sipas detyrimeve në legjislacionin në fuqi

Vendi i kryerjes së veprimtarisë

Në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë

Nënshtkrimi i sportelit: *Andonela*

Heshu

REPUBLIKA E SHQIPERISE
MINISTRIA E MJEDISIT

Nr. 136 Prot.

Tirane, me 19.05. 2004

Vendimi Nr.6, Nr.010 Regj.

ÇERTIFIKATË

Në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr.268, datë 24.04.2003 "Për çertifikimin e specialistëve, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor":

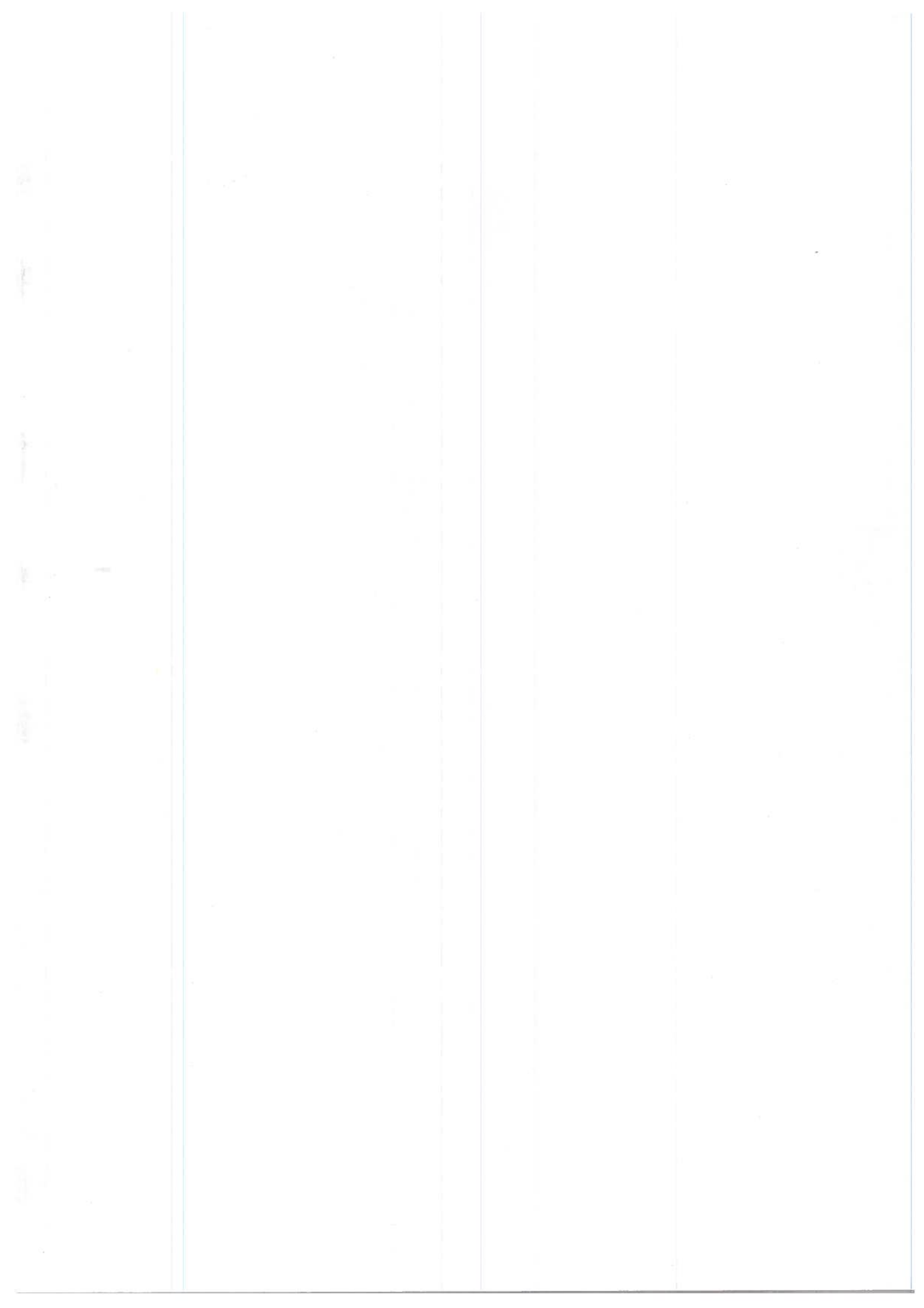
Z.Sazan GURI

Certifikohet për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, për të kryer auditimin mjedisor, për hartimin e ekspertizave për probleme mjedisore dhe thirrjen si ekspert për të vlerësuar një raport të vlerësimit të ndikimit në mjedis ose rezultatet e një auditimi.

MINISTRI

Ethem RUKA

REPUBLIKA E SHQIPERISE
MINISTRIA E MJEDISIT

Nr. 331 Prot.

Tirane, me 09.09. 2004

Vendimi Nr.11, Nr.035Regj.

ÇERTIFIKATË

Në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr.268, datë 24.04.2003 "Për çertifikimin e specialistëve, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor":

Marianthi GURI

Çertifikohet për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, për të kryer auditimin mjedisor, për hartimin e ekspertizave për probleme mjedisore dhe thirrjen si ekspert për të vlerësuar një raport të vlerësimit të ndikimit në mjedis ose rezultatet e një auditimi.

MINISTRI

Ethem RUKA

